

9 9 3

*Ontvangen 21 Juli 1938.*

*911 Mr. de Vries  
Wij*

# TIEN JAAR VOLKSRAAD ARBEID

1928—1938



KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK



2127 6263

# TIEN JAAR VOLKSRAAD ARBEID

1928—1938

LANDSDRUKKERIJ — 1938 — BATAVIA

KONINKRIJK DER  
NEDERLANDEN  
BIBLIOTHEEK



## INHOUD

Voorwoord van den Voorzitter van den Volksraad, blz. 5.

Hoofdstuk I. „Algemeene beschouwingen” (tevens inleiding) van den Secretaris van den Volksraad, blz. 7.

Hoofdstuk II. Instelling, samenstelling, zittingsduur, positie van de leden en werkwijze van den Volksraad en het College van Gedelegeerden, blz. 29.

Hoofdstuk III. Bevoegdheden van den Volksraad en het College van Gedelegeerden, blz. 42.

Hoofdstuk IV. 's Raads invloed op bestuur en wetgeving, blz. 56.

Hoofdstuk V. 's Raads verhouding tot de Regeering, de pers en het publiek, blz. 73.

Bijlage I. Naamlijsten van de voorzitters en leden van den Volksraad, de Regeeringsgemachtigden, de secretarissen en de diensthoofden in de jaren 1918—1938, blz. 85.

Bijlage II. Overzicht van de geldende uitvoeringsvoorschriften met betrekking tot den Volksraad, blz. 110.

Bijlage III. Opgaaf van eenige der voornaamste wetsontwerpen, ontwerp-algemeene maatregelen van bestuur, ontwerp-ordonnanties en ontwerp-besluiten, welke, behalve de begrotingsontwerpen, door den Volksraad en het College van Gedelegeerden gedurende de jaren 1927—1938 werden behandeld, blz. 112.

Bijlage IV. Opgaaf van in de jaren 1927—1938 aangenomen begrotings-amendementen, welke door de Regeering werden overgenomen, blz. 119.

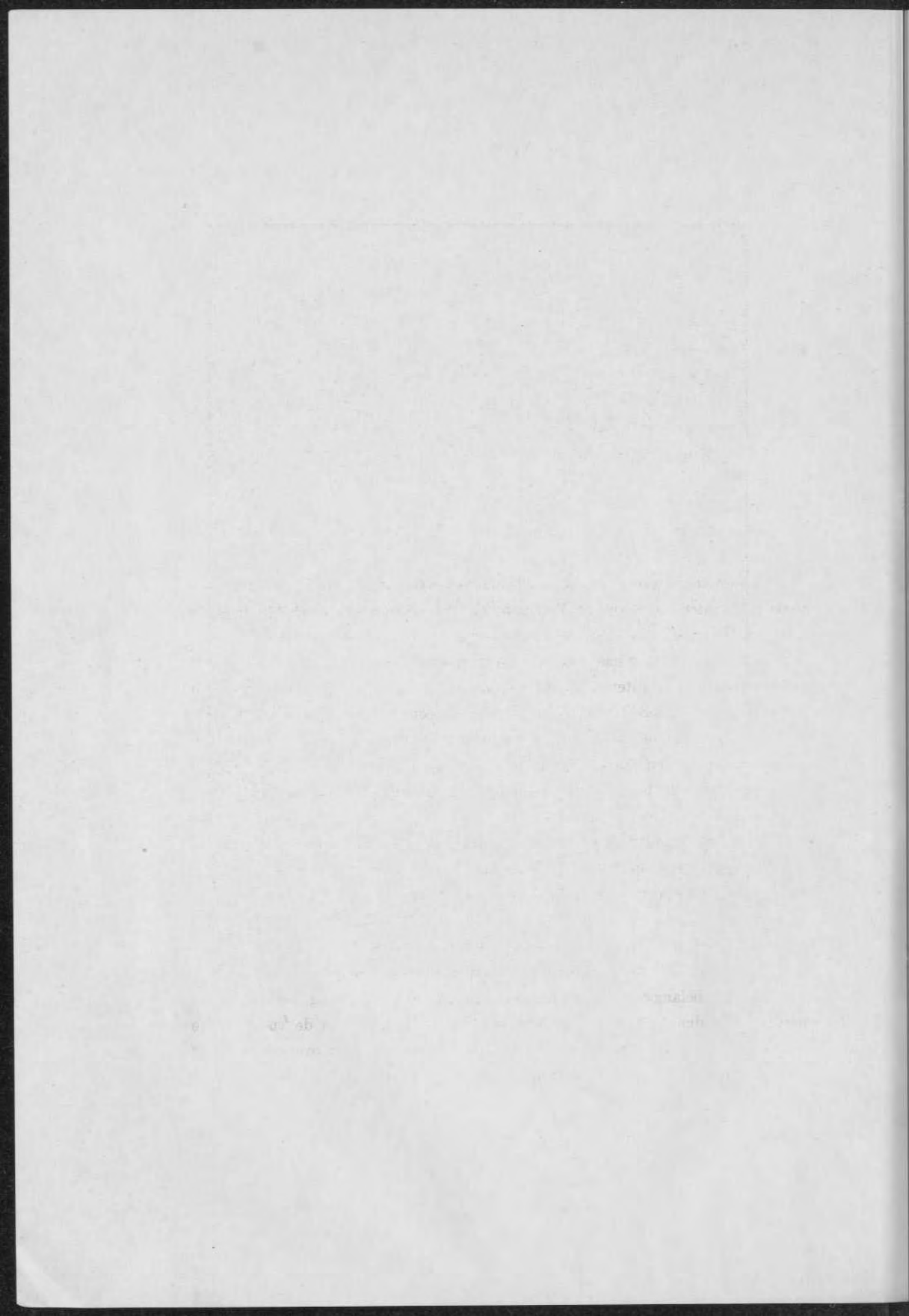
- Bijlage V. Statistiek betreffende de vergaderingen van den Volksraad en het College van Gedelegeerden in de jaren 1927—1938, blz. 122.
- Bijlage VI. Statistiek betreffende de sedert 1927 behandelde wetsontwerpen en ontwerp-algemeene maatregelen van bestuur, blz. 126.
- Bijlage VII. Statistiek betreffende de sedert 1927 behandelde ontwerp-ordonnanties, blz. 128.
- Bijlage VIII. Eenige gegevens omtrent de wijze van behandeling van ontwerp-ordonnanties, blz. 130.
- Bijlage IX. Overzicht van de ordonnantieconflicten sedert 1927, blz. 132.
- Bijlage X. Statistiek betreffende moties, schriftelijke vragen en verzoekschriften in de jaren 1927—1938, blz. 143.
- Bijlage XI. Opgaven betreffende de uitoefening van eenige rechten (initiatief, interpellatie, petitie en beroep) in de jaren 1927—1938, blz. 144.
- Bijlage XII. Statistieken betreffende de behandeling van de Indische begrooting in de Staten-Generaal sedert 1927, blz. 150.
- Bijlage XIII. Statistiek betreffende de productiviteit der Indische wetgeving sedert 1927, blz. 152.
- Bijlage XIV. Lijst van literatuur betreffende den Volksraad sedert 1928, blz. 154.

Foto's van H. M. de Koningin, Hunne Koninklijke Hoogheden Prinses Juliana, Prins Bernhard en Prinses Beatrix, de laatste bestuursoverdracht, oud-Voorzitters en den Voorzitter van den Volksraad, de zittingzaal van het College van Gedelegeerden en het gebouw van den Volksraad.

---



Hare Majesteit Koningin Wilhelmina.



## VOORWOORD

Het zou de moeite loonen na te gaan hoe men, „de ontwikkelde men”, zijn oordeel over den Volksraad pleegt te vormen.

Door eigen aanschouwing? Slechts zelden, dat kan ik getuigen.

Door het oordeel van anderen na te praten, b.v. dat van de eigen krant? Deze gemakkelijke weg zal wel zeer veel worden bewandeld.

Toeh, velen zullen hun eigen oordeel vormen; maar waarop is dat oordeel gebaseerd?

Op kennisneming van de bijna 7 meter lange rij folianten Handelingen en Bijlagen (137 deelen met inbegrip van de registers) sinds 1918 verschenen? Het is onmenschelijk dat van iemand te vergen.

Op geregelde lezing van de Volksraadverslagen in de krant? Een juiste basis is dit niet. Hoezeer de Volksraad de pers erkentelijk moet zijn voor de publiciteit aan zijn werkzaamheden verleend — immers, de openbaarheid der behandeling zou zonder haar vrijwel een ijdele klank zijn —, de Aneta-verslagen zijn zeer beknopt en uiteraard haastig opgesteld. Zij geven tijdens de zittingen een dagelijksch relaas van het verhandelde in één vergadering en geen overzicht van de behandeling van een onderwerp in haar geheel. Overzichten, met commentaar, worden helaas slechts in enkele bladen opgenomen.

Op hetgeen zij lezen in de vakbladen, die inderdaad in steeds toenemende mate aandacht schenken aan hetgeen in den Volksraad over zaken op hun terrein wordt gezegd? Op de redevoeringen van leden van één partij, in extenso opgenomen in het partij-orgaan? Op de proefschriften, die in den laatsten tijd verschijnen over den Volksraad of wat daarmee samenhangt, en op andere wetenschappelijke werken over Indië, die rijkelijk voorzien zijn van naar de Volksraadstukken verwijzende voetnoten? Ook deze bronnen vormen geen juiste basis, omdat de aandacht eenzijdig geconcentreerd is.

Om den belangstellende behulpzaam te zijn in de vorming van een eigen oordeel over den Volksraad, om hem een inzicht te geven in de voornaamste werkzaamheden van het College, is ook ditmaal een overzicht over een termijn van 10 jaren gegeven, onder leiding van den secretaris samengesteld door

personen, die het werk van den Volksraad grondig hebben leeren kennen.

De samenvattingen moesten kort gehouden worden; de aangehaalde vindplaatsen vergemakkelijken echter uitvoeriger bestudeering. De statistieken werken verhelderend en toonen evenals andere gegevens aan, dat menigmaal een oordeel over een bepaald punt ontstaat, hetwelk door de cijfers en feiten allerminst blijkt gesteund te worden; ik denk b.v. aan de „veelvuldige” toepassing van de z.g. conflictenregeling.

Men bedenke overigens, dat de indirecte invloed — en vooral de preventieve invloed — van den Volksraad niet met cijfers is aan te toonen.

„Tien jaar Volksraad-arbeid, 1928—1938” vinde zijn weg als zijn voorganger.

De Voorzitter van den Volksraad,

W. H. VAN HELSDINGEN.

## HOOFDSTUK I

### „Algemeene beschouwingen” (tevens inleiding) van den Secretaris van den Volksraad.

Evenals zijn voorganger: „Tien jaar Volksraad-arbeid, 1918—1928”, zal dit werkje voor de leden een herinnering kunnen zijn aan 10 jaar van 's Raads bestaan. Aan anderen dan leden zal het eenig of een beter inzicht kunnen geven in de samenstelling en de bevoegdheden van den Volksraad, maar vooral in 's Raads arbeid en beteekenis, waarover zeer verschillend en veelal minder vleidend wordt geoordeeld.

Onlangs is in een weekblad opgemerkt, dat de Volksraad nooit bepaald populair is geweest. Volgens den schrijver van deze woorden is een der oorzaken hiervan: de onwetendheid van het groote publiek omtrent 's Raads werkzaamheden en zijn resultaten, onderschat door zijn eenigszins halfslachtig karakter in staatsrechtelijken zin <sup>1)</sup>.

Ook al zal „Tien jaar Volksraad-arbeid, 1928—1938”, niet in een *gevoelde* behoefte voorzien, toch zullen de daarin verwerkte gegevens, een greep uit de omvangrijke stof, die onwetendheid kunnen verminderen en dus verandering kunnen brengen in hetgeen door de Indische maatschappij vaak van het vertegenwoordigend college wordt gedacht.

Over deze gedachten spreken ook in 1938 „de leegte van de tribunes en de inhoud van lectuur soms eenzelfde zeer duidelijke taal” <sup>2)</sup>. Na twee decennien behoeft de Volksraad zich evenmin als tevoren over een overmaat van waardeering te beklagen. Aan critische belangstelling heeft het hem echter nooit ontbroken. Nog steeds wordt veel critiek op het College uitgeoefend, in de eerste plaats door hen, die de behoefte aan een „schijn-parlement”, een „oppositie-instituut quand même”, in deze gewesten ontkennen, en door principieele tegenstanders van democratische instellingen,

---

1) Mr. W. F. de Waal in „De Indische Post” van 15 April 1938, die als andere oorzaken noemde: het onvoldoende vertegenwoordigend karakter van het College en het verminderende aanzien van parlementaire en semi-parlementaire instellingen.

2) Dr. J. W. Meyer Ranneft op 10 September 1929, Handelingen zitt. 1929—'30, blz. 1594.

van parlementarisme, waaraan naar hunne meening allerlei uitwassen inhaerent zijn.

Door die beide groepen is, vooral in vroegere jaren, bij herhaling betoogd, dat de Volksraad hoe eer hoe beter dient te worden opgeheven. Echter, de door hen uitgeoefende critiek generaliseert doorgaans en ziet meestal voorbij, dat de bijzondere constructie van ons staatsrechtelijk gebouw en van de Indische samenleving den Volksraad automatisch voor de meeste excessen behoedt <sup>1)</sup>.

De typische verschillen met een „volwaardig” parlement, o.a. blijkend uit de wettelijke regeling voor meeningsgeschillen tusschen den Volksraad en de Regeering (artikelen 89, 90 en 108 der Indische Staatsregeling), en het geografisch milieu, waarin het College werkt, waren volgens een uitspraak van 1928 de oorzaak, dat de talrijke invloeden, welke de verwording der parlementen tot een zoo bedenkelijk staatkundig verschijnsel maken, ten aanzien van den Volksraad „niet of nog niet in scherpe mate gelden” <sup>2)</sup>.

De pessimistische verwachting, welke, hoewel stellig niet door den spreker gekoesterd, uit de aangehaalde woorden was te lezen, is niet in vervulling gegaan.

Vijf jaar later kon dan ook worden geconstateerd, dat bij het vertegenwoordigend lichaam h.t.l. van verwording allerminst sprake was. Volgens de Regeering had het College daarentegen zijn goeden naam bevestigd en een beeld vertoond van gezonde en normale ontwikkeling <sup>3)</sup>.

Dat den Volksraad desondanks onvolkomenheden aankleven, moet zijn tegenstanders worden toegegeven. Het ware echter verkeerd op dien grond te concludeeren, dat de arbeid, die in 1918 van het stille binnenvertrek naar het forum der openbaarheid is overgebracht, beter weer in dat vertrek zou kunnen worden verricht <sup>4)</sup>.

De tegenwoordige voorzitter van den Volksraad heeft in het „gedenboek” van 1928 opgemerkt, dat critiek op het parlementarisme elders geen reden is om over 10 jaren Volksraadarbeid het stilzwijgen te bewaren.

Hetzelfde geldt bij het einde van het tweede decennium van 's Raads bestaan. Slechts wanneer de arbeid van het College in het tweede tienjarige tijdvak hoogst onbevredigend zou zijn geweest, zou een bescheiden zwijgen thans passend zijn. Echter zullen ook verstokte tegenstanders van

<sup>1)</sup> Aldus Mr. W. H. van Helsdingen op 15 Juni 1935, Handelingen zitt. 1935—'36, blz. 10.

<sup>2)</sup> Mr. A. Neytzell de Wilde op 15 Mei 1928, bij de herdenking van 's Raads 10-jarig bestaan, Handelingen zitt. 1928—'29, blz. 12.

<sup>3)</sup> Gouverneur-Generaal De Jonge op 15 Juni 1933, bij een terugblik op de jaren 1928—1933, Handelingen zitt. 1933—'34, blz. 3.

<sup>4)</sup> In dezen geest: Mr. H. J. Spit op 15 Juni 1933, Handelingen zitt. 1933—'34, blz. 8.

parlementarisme in het algemeen en van den Volksraad in het bijzonder moeten erkennen, dat dáárvan geen sprake is. Zij zullen den Volksraad, met meer of minder recht, een teveel aan uitspraken en, vooral of nog steeds, een teveel aan praten kunnen verwijten, maar het College zeker geen tekort aan werkkracht, aan toewijding en aan resultaten ten laste mogen leggen.

Over 's Raads arbeid in het eerste decennium is in het „jubileum-boek” van 1928 allerlei wetenswaardigs te vinden. Omtrent hetgeen in het tweede tienjarig tijdvak is verricht en bereikt, verschaft *dit* werkje eenig inzicht. En degenen, die kennis nemen van wat in hoofdstuk IV over de vruchten van het werk van den vierden, vijfden en zesden Volksraad wordt medegedeeld, zullen, zelfs al gebeurt dit noode, moeten erkennen, dat pessimisme terzake niet gemotiveerd is. Nemen zij hierbij in aanmerking, dat geenszins een volledige opsomming van de bereikte resultaten is gegeven, dan zullen zij wellicht óók tot de conclusie komen, dat het College, mede door zijn grootere bevoegdheden, méér heeft weten te bereiken dan in de eerste 10-jarige periode.

In nauw verband met de vruchten van 's Raads arbeid staan zijn beteekenis en invloed, vaak nog onderschat en miskend, zij het in mindere mate dan in vroegere jaren. Vooral vóór 1927 werd, ook in den Volksraad zelf, ter bepaling van 's Raads beteekenis in hoofdzaak gekeken naar tastbare feiten, welke slechts een aanwijzing voor den *directen* invloed van den Raad geven, en niet of te weinig gelet op den *stillen* invloed van het College, waarvan niet blijkt uit de Handelingen en Bijlagen. Doorgaans werd vergeten, dat door het bestaan van den Volksraad de Regeering, en ook het Opperbestuur ten deele, uit het duister is getreden in het licht der openbaarheid en dat de Regeering door en sedert de instelling van het College niet slechts in staat gesteld, maar ook verplicht wordt in het openbaar rekenschap af te leggen van Haar daden. De beoordeeling van het Regeeringsbeleid door het College als geheel of door leden individueel beïnvloedt, wellicht ten deele onbewust, de Regeering, de Regeeringsgemachtigden, die haar aanhooren, en de ambtenaren, die haar verwerken <sup>1)</sup>.

Op dien preventieven en moreelen invloed van den Volksraad werd in 1924 gewezen naar aanleiding van klachten van leden over teleurstellende resultaten van 's Raads arbeid en onvoldoende appreciatie van zijn werk.

Sindsdien zijn de klachten *in* den Volksraad over (nog) te weinig invloed niet verstomd, maar dit was ook niet te verwachten. Immers, verscheidene leden zullen niet bevredigd zijn alvorens de Volksraad een gelijke positie heeft veroverd als sommige, in aantal slinkende vertegenwoordigende lichamen in West-Europa.

Evenmin zijn *buiten* den Volksraad de opmerkingen over 's Raads

---

<sup>1)</sup> Vgl. „Mededeelingen der Regeering omtrent enkele onderwerpen van algemeen belang” (April 1924), blz. 64, 65.

geringe beteekenis belangrijk verminderd. En dit had wèl mogen worden verwacht, want de invloed van het College is, nog afgezien van de directe resultaten van zijn arbeid, sterk gegroeid.

Als adviseerend lichaam in enkele, waaronder echter hoogst belangrijke aangelegenheden nam de Volksraad bij zijn geboorte een bescheiden plaats in. Die plaats mocht echter vooral wegens 's Raads indirecten invloed niet te laag worden geschat en was „bij uitnemendheid vatbaar voor de haar toegedachte uitbreiding van beteekenis” <sup>1)</sup>.

De „stille kracht” van den Volksraad, zijn invloed van preventieven en moreelen aard, welke zich, overeenkomstig de verwachting van zijn eersten voorzitter, al zeer spoedig deed gelden, is in den loop der jaren toegenomen. Meer en meer is de Regeering bij het beramen van maatregelen, derhalve bij voorbaat, rekening gaan houden met het College, dat zich daarover zou moeten uitspreken en dat „in onze samenleving heel wat vaster is geworteld dan wel eens wordt gedacht en betoogd” <sup>2)</sup>.

Het aantal leden van den Raad is geleidelijk vergroot (1918: 39, 1921: 49, 1927: 61) en van een zuiver adviseerend college is de Volksraad een adviseerend en mede-wetgevend lichaam geworden, zij het dat hij geen *beslissende* contrôle vermag uit te oefenen op het uitvoerend gezag en geen medeverantwoordelijkheid draagt voor die uitoefening.

Hetgeen den Raad ontbreekt om hem tot een „volwaardig” parlement te stempelen doet hem echter geen ondergeschikte plaats in het Indische staatsorganisme innemen. Het College moge *naar leeftijd* nog steeds minder-jarig zijn, van handelingsonbekwaamheid is, vooral sinds 1927, geen sprake. De verhouding Regeering — Volksraad is *niet* die van een curatrice tot een curandus of van een voogdes tot haar pupil. Het verschil in taak buiten beschouwing gelaten is zij er een van compagnons, waarbij de oudste, met behoud van eigen overtuiging en verantwoordelijkheid, al het mogelijke verricht om den arbeid van den jongste te doen slagen.

Kort vóór de wetswijziging van 1925, welke het vertegenwoordigend lichaam h.t.l. een zoo belangrijke uitbreiding van bevoegdheden heeft geschonken, verklaarde de Regeering, dat Zij den Volksraad op hooge waarde blijft schatten als een welkomen toetssteen voor Haar beleid, een toorts tot voorlichting over de behoeften en wenschen der ingezetenen, een kompas bij het sturen van het schip van staat over de bewogen wateren <sup>3)</sup>.

Na de totstandkoming van de Indische Staatsregeling, goeddeels in

<sup>1)</sup> Dr. J. C. Koningsberger op 18 Mei 1918, bij de plechtige installatie van den Volksraad, Handelingen 1ste gew. zitt. 1918, blz. 5.

<sup>2)</sup> Aldus Dr. J. W. Meyer Ranneft op 15 Juni 1929, Handelingen zitt. 1929—'30, blz. 12.

<sup>3)</sup> Vgl. „Mededeelingen der Regeering omtrent enkele onderwerpen van algemeen belang” (April 1924), blz. 70.

werking getreden op 16 Mei 1927, is de appreciatie van de Regeering voor den Raad, sindsdien optredend als medewetgever, stellig niet verminderd. Talrijke uitspraken zijn even zoovele aanwijzingen voor minstens gelijke waardeering <sup>1)</sup>. Het is waar: het gaat hier om woorden en de daden der Regeering, in de erisisjaren, lijken daarmee lang niet altijd in overeenstemming. Onder verwijzing naar het aantal ordonnantie- en begrootingsconflicten, waarbij de Regeering Haar wenschen heeft doorgezet, wordt dan ook nogal eens beweerd, dat Zij in het tweede decennium van 's Raads bestaan weinig of geen waarde heeft gehecht aan de beslissingen van het vertegenwoordigend college.

Schijnbaar is dit juist, maar toch is de werkelijkheid anders.

Sedert de toekenning van mede-wetgevende bevoegdheid aan den Volksraad (Mei 1927) is — bij niet-medetelling van eenige oneigenlijke ordonnantieconflicten — de lange conflictenregeling (artikel 89 I. S.) 13 maal, de korte conflictenregeling (artikel 90 I. S.) eveneens 13 maal toegepast.

Van de 13 keer, dat de lange conflictenregeling, juistere; de herbehandeling, toepassing heeft gevonden, is in 8 gevallen, soms na belangrijke concessies van Regeeringszijde, overeenstemming tusschen Regeering en Volksraad bereikt, terwijl in slechts 4 gevallen vaststelling der desbetreffende regelingen bij algemeenen maatregel van bestuur en in 1 geval (nog) geen vaststelling is gevolgd.

En de door den Gouverneur-Generaal op eigen gezag en verantwoordelijkheid vastgestelde ordonnanties, alle dateerend uit de jaren 1932—1937, betroffen òf versterking van 's Lands economische positie, òf verruiming van de middelen, òf verlaging van de uitgaven, waartoe naar het oordeel der Regeering onder de uitzonderlijke omstandigheden in die jaren onverwijd moest worden overgegaan.

Het moge waar zijn, dat „de conflictenregeling den Volksraad ieder legislatief overwicht op de Indische Regeering ontzegt” <sup>2)</sup>, het gebruik maken van een uitdrukkelijk in de Indische Staatsregeling aan de Regeering toegekend recht is op zich zelf geen bewijs voor de ook *in* den Volksraad <sup>3)</sup> verkondigde stelling, dat beslissingen van het College naar believen door de Regeering op zijde worden geschoven en dat de onmacht van het vertegenwoordigend lichaam hierdoor duidelijk wordt aangetoond. Ontleedt men de gevallen, waarin de regeling toepassing heeft gevonden, dan zal bezwaarlijk kunnen worden volgehouden, dat de Regeering bij herhaling te kort geschoten

1) Vgl. o.a. zitt. 1928—'29, Handelingen blz. 3; zitt. 1933—'34, Handelingen blz. 3—4; zitt. 1935—'36, Handelingen blz. 621—622.

2) Mr. A. Jansen: „Problemen van algemeene wetgeving in Nederlandsch-Indië sinds 1926” (proefschrift, Batavia 1931), blz. 108.

3) Vgl. b.v. Handelingen zitt. 1935—'36, blz. 65.

is in pogingen om met den Volksraad tot overeenstemming te geraken, waartoe zij volgens een uitdrukkelijke verklaring den ernstigen wil heeft <sup>1)</sup>. Uit de „veelvuldige” toepassing van de conflictenregeling — een crisis-verschijnsel, derhalve geen maatstaf voor normale tijden en verhoudingen <sup>2)</sup> — mag geen andere conclusie worden getrokken, dan dat de Regeering zich, wegens Haar verantwoordelijkheid voor den goeden gang van zaken in deze gewesten, onder bijzondere omstandigheden gedwongen kan zien om maatregelen, welke naar Haar overtuiging noodzakelijk zijn, door te zetten. De ordonnantie-conflicten mogen evenmin reden zijn om — hetgeen geschied is — den Volksraad als een „orgaan van eeuwigdurende oppositie” aan te merken en op dien grond radicale opheffing daarvan te bepleiten. Men dient te bedenken, dat de taak van den Volksraad bij ordonnanties eigenlijk geen andere is dan de uit de ambtelijke wereld voorgestelde regelingen in overeenstemming te brengen met de wenschen der maatschappij <sup>3)</sup> en dat de conflicten in meerderheid geen geschillen zijn met een zelfstandig, hinderlijk orgaan, den Volksraad, maar met de maatschappij of groote groepen in de maatschappij. Opheffing van den Volksraad zou dus beteekenen verplaatsing van de conflicten naar de maatschappij, naar dagblad en tijdschriftartikel, naar protest-vergadering en meeting <sup>4)</sup>. En aangezien de Regeering dan niet, althans geheel onvoldoende, in de gelegenheid zou zijn Haar inzichten kenbaar te maken, Haar standpunt te verdedigen, Haar tegenstanders te overtuigen, zou het verdwijnen van den Volksraad noch politieke winst, noch een beteren gang van zaken medebrengen.

Oplossing van meeningsverschillen in afwijking van den wil van den Volksraad schaaft het College niet. Het feit, dat 's Raads invloed onbetwistbaar wassende is, uit zich geenszins in het aantal door den Volksraad gewonnen conflicten met de Regeering. „Dat hoeft ook niet, het zou niet mogen en niet kunnen, maar het uit zich in de groote mate van rekenschap, welke de Regeering zich tegenwoordig tevoren moet geven van dat wat wél en wat niet dóór den Volksraad te krijgen is” <sup>5)</sup>.

Hoewel de Volksraad zelf vooral de toepassing van de korte conflicten-regeling met leede oogen heeft aanschouwd en daarover in 1934 de Regeering heeft geïnterpelleerd, is van dien nooduitweg niet zóó herhaaldelijk gebruik gemaakt, dat het College het vertrouwen in de vruchtbaarheid van zijn werk is gaan verliezen.

1) Handelingen zitt. 1935—'36, blz. 622.

2) Aldus Mr. H. J. Spit op 21 Februari 1935, Handelingen zitt. 1934—'35, blz. 1711.

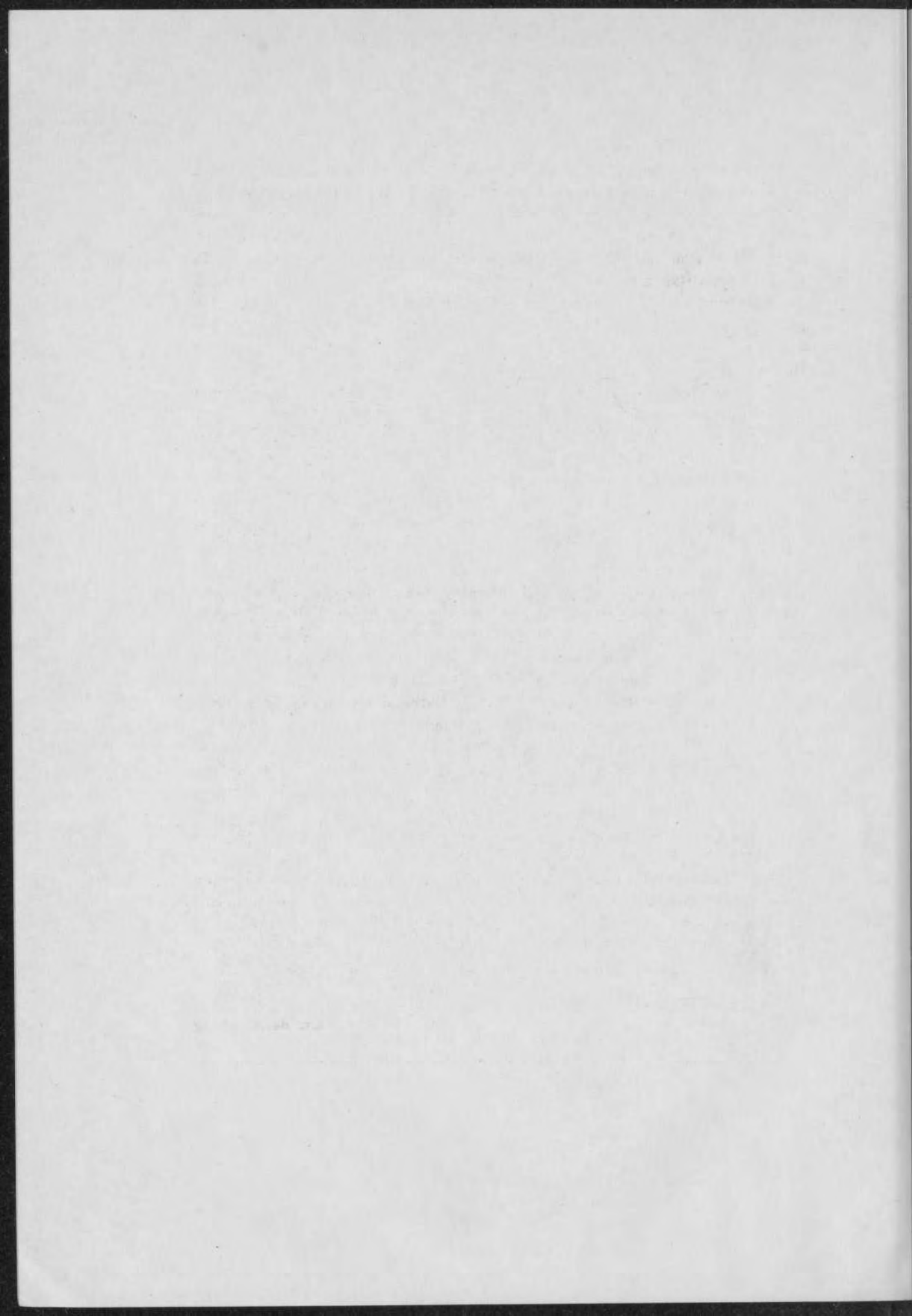
3) Aldus J. Drijvers, „De practijk der conflictenregeling tussehen Volksraad en Regeering” (proefschrift Leiden, 1934), blz. 83.

4) Aldus Mr. H. J. Spit op 21 Februari 1935, Handelingen zitt. 1934—'35, blz. 1711.

5) Dr. J. W. Meyer Ranneft op 27 April 1931, Handelingen zitt. 1930—'31, blz. 3137.



Hunne Koninklijke Hoogheden  
Prinses Juliana en Prins Bernhard met Prinses Beatrix.



Degenen, die het gewicht, toegekend aan uitspraken van den Volksraad, en de beteekenis van het vertegenwoordigend college afmeten naar de aantallen ordonnantie- en begrootingswijzigingen, welke door de Regeering wél en niet worden overgenomen, zien niet slechts 's Raads stillen invloed geheel over het hoofd, maar hebben doorgaans alleen oog voor die beslissingen, waarmede de Regeering zich *niet* kan vereenigen.

Tegenover de 23 ontwerpen, welke in afwijking van het gevoelen van den Volksraad zijn vastgesteld, staan ruim 500 ontwerpen, waarbij de Regeering aan voorgestelde wijzigingen gevolg heeft gegeven of zich bij een afwijzing heeft neergelegd (zie bijlagen VII en IX).

Ook het aantal begrootingswijzigingen, waarmede de Regeering zich niet heeft kunnen vereenigen, is vooral relatief niet zóo talrijk als wel eens, wellicht zelfs vaak wordt verondersteld. Bij de behandeling van de hoofd- en aanvullingsbegrootingen voor 1928 t/m 1938 zijn 83 amendementen aangenomen, waarvan de Regeering er 31 heeft overgenomen. In het tijdvak 1928—1938, waarin alle crisisjaren vallen, is dus toch nog aan 37.4% van 's Raads bij amendement kenbaar gemaakte begrootingswensen gevolg gegeven, zeker geen slecht resultaat, te minder omdat het College zich bij de behandeling van de begrootingsvoorstellen voor 1932 t/m 1934, waarin 43 wijzigingen werden aangebracht, lang niet zooveel zelfbeperking heeft opgelegd als in enkele andere jaren. Aangezien verder met tal van door en in den Volksraad geuite verlangens in een later jaar wél rekening werd gehouden en verder aan verscheidene begrootingsmoties uitvoering werd gegeven, is ook de *directe* invloed van het College op de begroting belangrijk.

Het feit, dat de Regeering krachtens de Indische Staatsregeling en t.a.v. ordonnanties en bij de begroting van 's Raads beslissingen kan afwijken, moge leiden tot de meening, dat het College „in werkelijkheid adviseerend is gebleven”, hoezeer „door de bepalingen in deze wet een groote waarde aan zijn adviezen moet worden toegekend” <sup>1)</sup>, het mag, voor anderen, geen reden zijn den Volksraad als een „schijnparlement” te betitelen, met de bedoeling te suggereeren, dat zijn beteekenis gering, zijn arbeid onvruchtbaar is en dat hij even goed, wellicht zelfs beter, zou kunnen verdwijnen.

Die mogelijkheid tot afwijking is voor het vertegenwoordigend lichaam vaak een nuttige rem, welke elders noode wordt ontbeerd. Immers, zoodra een parlement steeds zijn zin weet door te drijven, vermenigvuldigen zich de gevaren en beginnen eerst recht de uitwassen <sup>2)</sup>.

Overigens liggen de kracht en de beteekenis van den Volksraad niet in

1) C. Vlak. „De bevoegdheid van den Gouverneur-Generaal t.a.v. de wetgeving in Ned.-Indië” (1933), blz. 57—58.

2) Vgl. de inleiding van Mr. W. H. van Helsdingen in het „Overzicht betreffende het zittingsjaar 1930—'31”, blz. X.

het verkrijgen van steeds meer bevoegdheden, maar veeleer in de wijze, waarop hij de hem toegekende rechten hanteert. Van de ruime bevoegdheden, den Raad sedert de inwerkingtreding van de Indische Staatsregeling toekomend, heeft het College in het algemeen een bedachtzaam gebruik gemaakt. Slechts het recht van amendement is, naar veler oordeel, óók bij de begrooting, wel eens te veelvuldig toegepast. Hiertegenover hebben andere rechten betrekkelijk weinig toepassing gevonden.

Sedert de toekenning van het recht van interpellatie (artikel 69 I. S.) zijn 16 voorstellen tot het houden van een interpellatie aan den Raad gedaan, waarvan er 10 door den Volksraad, 5 door het College van Gedelegeerden zijn ingewilligd en 1 is omgezet in een schriftelijke vraag. De Regeering heeft de verzochte inlichtingen 13 maal mondeling en 2 maal schriftelijk gegeven.

Sinds Mei 1927 zijn 15 initiatief-ordonnanties ingediend, waarvan er 4 verworpen, 3 teruggenomen en 2 nog aanhangig zijn. Tot laatstbedoelde voorstellen behoort het eenige niet-voorbehouden ontwerp, dat dus door het College van Gedelegeerden in behandeling is genomen. In de overige 6 gevallen heeft de Raad besloten tot de Regeering een verzoek om vaststelling van het ontwerp te richten (artikel 84 I. S.), waaraan t.a.v. 3 ontwerpen is voldaan.

Hoewel aan het ontwerpen van initiatief-ordonnanties technische moeilijkheden zijn verbonden en aanneming van zoo'n voorstel door den Volksraad elke bindende kracht voor de Indische Regeering mist, levert de praktijk dus geen bewijs voor de in 1933 verkondigde stelling <sup>1)</sup>, dat artikel 84 I. S. naar het rijk van den mooien schijn dient te worden verbannen.

Het recht van petitie (artikel 68 I. S., tevoren artikel 131 laatste lid R. R.), waarvan in de jaren 1918—1921 herhaaldelijk gebruik werd gemaakt, is in 1922—1929, als men de talrijke in moties vervatte verzoeken aan de Regeering buiten beschouwing laat, in het geheel niet uitgeoefend. In de jaren 1929 e.v. zijn 20 tot het Opperbestuur en de Staten-Generaal gerichte verzoeken, waarvan tot 1934 het meerendeel in den vorm van een motie, onderworpen aan het oordeel van den Raad (Volksraad in pleno 18, College van Gedelegeerden 2), die er 14 heeft goedgekeurd.

Van het in 1927 verkregen recht om, bij toepassing van de korte conflictenregeling, aan de Kroon nadere regeling bij algemeenen maatregel van bestuur te verzoeken (artikel 90 I. S.), heeft de Volksraad slechts 2 maal gebruik gemaakt.

's Raads invloed is — volgens een Regeeringsuitspraak <sup>2)</sup> — geheel

<sup>1)</sup> C. Vlak, t.a.p. blz. 55.

<sup>2)</sup> Handelingen 1ste buitengewone zitting 1921, blz. 137.

afhankelijk van de kracht, die van het College uitgaat, van het peil, waarop de beraadslagingen staan, en van de waarde der adviezen, die worden uitgebracht.

Voor twijfel aan de kracht, welke in tal van gevallen van den Volksraad uitgaat, bestaat geen goede grond. Een bewijs voor die stelling geven de belangrijke, vaak principieele wijzigingen, welke op aandrang van het College zijn gebracht in tientallen ordonnanties.

Aan het peil, waarop de beraadslagingen staan, zou menig „volgroeid” parlement een voorbeeld kunnen nemen.

Aan de waarde van 's Raads adviezen en beslissingen wordt nogal eens getwijfeld, in de eerste plaats door hen, die het niet daarmee eens zijn. Hierbij dient de Regeering echter te worden uitgezonderd, want Zij heeft bij herhaling doen blijken hoe zorgvuldig ook die — relatief gering in aantal zijnde — adviezen en beslissingen worden overwogen, waarmee Zij *niet* kan instemmen.

Dat 's Raads woorden en beslissingen doorgaans zakelijk, waardig en ernstig zijn en dat het College zich ook hierin gunstig onderscheidt in vergelijking tot andere vertegenwoordigende lichamen, zal wel niet worden betwist.

In 1933 gaf de herdenking van het derde lustrum den toenmaligen Landvoogd aanleiding tot de opmerking, dat een staatkundige hervorming van groote beteekenis is geslaagd. „Herhaaldelijk kwam” — zoo voegde Gouverneur-Generaal De Jonge hieraan op 15 Juni 1933 toe — „dezer dagen de meening tot uiting, dat de Volksraad zijn recht van bestaan heeft bewezen en een hechte plaats in de Indische samenleving is gaan innemen. Dat na 15 jaar praktijk deze stelling kan worden verkondigd zonder tegenspraak te wekken, is een bewijs, dat zij op goeden grondslag berust” <sup>1)</sup>.

Feitelijke gegevens, wijzend op de belangrijke rol, welke het College in de jaren 1928—1938 op het staatsrechtelijk tooneel, o.a. op legislatief gebied, heeft vervuld, zijn opgenomen in het IVde hoofdstuk en in de bijlagen. Degenen, die belang stellen in 's Raads beteekenis voor de wetgeving en administratie in de eerste 10-jarige periode, zullen „Tien jaar Volksraad-arbeid, 1918—1928”, moeten raadplegen.

Het te verzetten werk is in den loop van het tweede decennium aanmerkelijk toegenomen. Vergeleken met het tijdvak 1918—1927 is het aantal openbare vergaderingen in de jaren 1927—1938, waarin de Volksraad met meer bevoegdheden was toegerust, gestegen van gemiddeld 61 tot gemiddeld 84 per jaar (Tweede Kamer-gemiddelde in 1927—1937: 78). Het aantal bladzijden der Handelingen van den Volksraad was in 1918—1927 gemiddeld 1800, in 1927—1938 gemiddeld 2400 en bij medetelling van de Handelingen van het College

<sup>1)</sup> Handelingen zitt. 1933—'34, blz. 3.

van Gedelegeerden bijna 2800 per jaar (Tweede Kamer-gemiddelde in 1927—1937: ongeveer 2400).

Laatstbedoelde cijfers wijzen op méér *praten*, ongetwijfeld, maar tevens duiden zij op vermeerdering van uitingsdrang en van arbeid. Over de wijze, waarop de Volksraad het meerdere werk heeft verricht, verschaffen de statistieken weinig of geen licht. Aan dit belangrijke punt worde daarom hier aandacht geschonken.

Ondanks de instelling van het College van Gedelegeerden, een vrij algemeen erkend succes, was reeds in de jaren 1927—1931 „de arbeidsvermeerdering van den Volksraad zelf zoo sterk, dat zeer duidelijke moeilijkheden (zijn) ontstaan, moeilijkheden telkens verscherpt door de late indiening van vrijwel alle belangrijke stukken”. In de overstelping van den Volksraad, waarop in 1927 in een motie werd gewezen en de heer Meyer Ranneft in 1931 in vorenaangehaalde woorden de aandacht heeft gevestigd <sup>1)</sup>, is geen verandering ten goede gekomen, integendeel, de overlading met arbeid is sindsdien nog toegenomen.

De quantiteit van het schriftelijk en mondeling verhandelde overtreft sedert geruimen tijd dat van de Tweede Kamer, welke niet aan een zittingsduur van 4½ maand is gebonden, maar het geheele jaar zitting heeft. Een duurzame oplossing is nog steeds niet gevonden. Het vraagstuk is trouwens internationaal.

„De overlading der parlementen, de wanverhouding tusschen den weligen groei van de stof en de onwrikbare grenzen van den tijd bestaat bijna overal ter wereld en is erkend als een van de oorzaken van wat men het verval van het parlementarisme noemt” <sup>2)</sup>.

H.t.l. zijn drie middelen toegepast om de moeilijkheden te ondervangen: 1e verlenging van den zittingsduur door het inschuiven van buitengewone zittingen, 2e verdere opvoering van het arbeidstempo en 3e aandrang van de Regeering bij de departementen en diensten om ontwerpen zóó tijdig bij Haar voor te brengen, dat de indiening vóór den aanvang van 's Raads gewone zittingen kan geschieden.

Desondanks moet de Volksraad elk jaar opnieuw trachten zich in zeer beperkten tijd door veel arbeid heen te worstelen. Hierop is in 1932 nogmaals gewezen door den heer Meyer Ranneft, die van meening was, dat, als de Regeering en Haar organisaties niet slagen in de uiterst moeilijke taak om zich geheel te richten op de door de wet vastgestelde zittingstermijnen, dit onvermijdelijk uitloopt op een permanenten Volksraad <sup>3)</sup>.

<sup>1)</sup> Zitt. 1927—'28, Ond. 89 en zitt. 1930—'31, Handelingen blz. 3135.

<sup>2)</sup> Dr. J. W. Meyer Ranneft op 27 April 1931, Handelingen zitt. 1930—'31, blz. 3136.

<sup>3)</sup> Sluitingsrede buitengewone zitting 1931—1932 op 5 Maart 1932, Handelingen zitt. 1931—1932, blz. 2695.



Overdracht van het bestuur in den Volksraad (1936).

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

CHICAGO, ILLINOIS

1950

RECEIVED

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

1950

Ook de volgende voorzitter uitte klachten over de werkwijze, leidende tot „onvoldoende voorbereiding, het in het gedrang komen van meer algemeene bekendheid der te behandelen onderwerpen, het ontstaan van een sfeer van geprikkeldheid en ontstemming, en last not least het, zoo al niet inboeten, dan toch lijden van het prestige van onzen Raad" <sup>1)</sup>.

Gedurende het laatste zittingsjaar hebben vorenbedoelde moeilijkheden zich sterker dan ooit doen gevoelen. Bij tal van ontwerpen is den Volksraad — uiteraard tegen den zin der Regeering — nóg minder tijd gegeven dan tevoren min of meer gebruikelijk was. Zoowel de Raad in pleno als het College van Gedelegeerden zagen zich daardoor verplicht tot een arbeidstempo, dat bij de Staten-Generaal eenvoudig ondenkbaar is.

Aan het College van Gedelegeerden werd in de laatste maanden van 1937 een tiental ontwerp-ordonnanties toegezonden, waarbij een korte termijn voor de behandeling werd gesteld, zoodat voorbehoud van die ontwerpen door den Volksraad (in pleno) niet mogelijk was. De krachtens artikel 83 lid 2 I. S. door de Regeering gestelde termijnen waren in twee gevallen zóó krap, dat alleen op dien grond tot rechtstreeksche openbare behandeling moest worden besloten. In de overige gevallen was voorafgaand onderzoek in de beide commissies van het College wél mogelijk, maar moest daartoe zeer spoedig, soms één dag na de indiening van het ontwerp worden overgegaan, terwijl de openbare behandeling dan zeer kort na het verschijnen van de memorie van antwoord moest volgen.

Ondanks den geringen tijd voor studie, voorbereiding en behandeling heeft het College van Gedelegeerden den op hem getrokken wissel ook eind 1937 ten volle gehonoreerd. Dat hierbij van verschillende zijden tegen de geringe gelegenheid tot studie, de onmogelijkheid van overleg met belanghebbenden, het tekort aan publiciteit en in het algemeen de overhaasting, het gejaagde tempo, werd geprotesteerd en bij herhaling op een andere wijze van werken werd aangedrongen <sup>2)</sup>, is volkomen begrijpelijk. Het College kan immers alleen dan zijn medewetgevende taak naar behooren verrichten, als de toegemeten tijd voor behandeling voldoende is om de beteekenis en draagwijdte der Regeeringsvoorstellen te overzien.

De Raad in pleno heeft het, voor het eerst, in zijn laatste tweede gewone zitting *niet* bij protesten gelaten.

Van de 83 door de Regeering aanhangig gemaakte ontwerpen werden slechts de burgerlijke en militaire salarisvoorstellen (B. B. L. en M. B. R. 1938) vóór die zitting ingediend. De overige ontwerpen konden, ondanks de stellige circulaire van 15 October 1937 No. 2239/A, waarin de Regeering Haar organen nogmaals had gewezen op de noodzaak van tijdig voorbrengen van voorstellen,

<sup>1)</sup> Mr. H. J. Spit op 21 Februari 1935, zitt. 1934—'35, Handelingen blz. 1709.

<sup>2)</sup> Vgl. Handelingen College van Gedelegeerden, zitt. 1937—'38, blz. 136—137.

eerst in den loop of zelfs tegen het einde der tweede gewone zitting aan den Volksraad worden aangeboden.

's Volksraads ontstemming over dien gang van zaken, welke eens te meer leidde tot hollen en stilstaan en wederom een buitengewone zitting, als verlengstuk, noodzakelijk deed worden, is duidelijk tot uiting gekomen na de indiening, kort voor het einde der tweede gewone zitting, van de beide ontwerpen betreffende de financieele verhouding tusschen het Land en de autonome gemeenschappen. De Volksraad bleek *niet* bereid ook die belangrijke voorstellen, waaraan, althans wat het ontwerp voor Java en Madoera betreft, jaren van overweging waren voorafgegaan, in luttele dagen af te doen: hij besloot tot uitstel van behandeling <sup>1)</sup>. Dat het College tenslotte, om alsnog inwerking-treding per 1 Juli 1938 mogelijk te maken, instemde met een voorstel om de genoemde en enkele daarmee samenhangende ontwerpen in een eenige weken later te houden tweede buitengewone zitting zonder afdeelingsonderzoek in openbare behandeling te nemen, na schriftelijke voorbereiding door een commissie uit den Raad <sup>2)</sup>, was weer een bewijs van zijn inschikkelijkheid en zijn bereidheid tot medewerking aan het snel functionneeren van het wetgevend apparaat. Een ander bewijs daarvan was de kort tevoren tot stand gekomen aanvulling van het reglement van orde met nadere bepalingen over behandeling van ontwerpen zonder afdeelingsonderzoek, van welke voorschriften bij vorenbedoelde ontwerpen voor het eerst gebruik werd gemaakt.

De wijze, waarop de Volksraad en het College van Gedelegeerden hun staatsrechtelijke taak verrichten, bepaalt goeddeels hun beteekenis. Daarom is hierboven in het kort vermeld onder welke omstandigheden die taak moest worden vervuld en welke moeilijkheden daarbij moesten worden en ook werden overwonnen. Die moeilijkheden zullen echter niet behoeven te leiden tot instelling van een permanenten Volksraad, welke ernstig gevaar voor het vertegenwoordigend karakter van het College zou opleveren. Evenmin zal het noodig zijn, dat ook in komende jaren telkens buitengewone zittingen worden uitgeschreven, waardoor „het instituut van een in twee begrensde zittingen bijeenkomenden Volksraad — een bij uitstek voor deze landen geëigend instituut — geschaad, ja ondergraven wordt” <sup>3)</sup>.

De overhaaste behandeling van diverse ontwerpen was in den crisistijd en in het laatste jaar goeddeels een gevolg van den knellenden dwang van een ge-fixeerden datum van uitvoering. Onder normale omstandigheden kan en moet een dergelijke dwang achterwege blijven. Verdere verbetering kan wellicht wor-

1) Handelingen zitt. 1937—'38, blz. 1644—1648.

2) Handelingen zitt. 1937—'38, blz. 1928.

3) Mr. W. H. van Helsdingen op 6 April 1938, zitt. 1937—'38, Handelingen blz. 2105.

den verkregen door de ambtelijke stadia van voorbereiding te beperken in aantal en tijdsduur <sup>1)</sup>).

Onvoldoende bezetting van de departementen, een nawee van de crisis-jaren, was een der oorzaken, dat de talrijke en tijdroovende werkzaamheden op wetgevend terrein ook het laatste jaar niet snel genoeg konden worden verricht om indiening van ontwerpen vóór den aanvang van 's Raads gewone zittingen te verzekeren. Hierin zal, als de financiën het veroorloven, door betere outilleering verbetering kunnen worden gebracht.

Het blijft dan echter wenschelijk, dat de Regeering krachtig aandrang uitoefent bij Haar organen om voorzieningen, waarvan de behandeling door den Volksraad in pleno moet of vermoedelijk zal geschieden, zóó tijdig voor te brengen, dat indiening van de ontwerpen vóór 's Raads gewone zittingen mogelijk is. Vroegtijdige indiening van ontwerp-ordonnanties, waarvoor een verzoek om voorbehoud is te verwachten, zal opdracht van het vooronderzoek aan het College van Gedelegeerden of commissies van voorbereiding en, hierdoor, een betere en snellere wijze van behandeling door den pleno-Raad mogelijk maken. Dank zij een recente wijziging van het reglement van orde kan thans ook na commissoriale voorbereiding worden afgezien van het tevoren verplichte afdeelingsonderzoek.

Blijft de Raad in pleno een gepast gebruik maken van zijn recht tot voorbehoud, waartoe te meer aanleiding bestaat, omdat het College van Gedelegeerden „tot belangrijk werk in staat” is gebleken en „politiek gezien, een redelijke afspiegeling van den Volksraad geeft” <sup>2)</sup>, dan zal door een — thans nog in overweging zijnde — uitbreiding van de bevoegdheden van het College van Gedelegeerden, waarom door den Raad reeds in 1930 werd verzoekt, een vermindering van werk voor den Volksraad kunnen worden verkregen. Volgens een uitspraak van den Minister zal bedoelde uitbreiding, waarover in een wetsontwerp het advies van den Volksraad moet worden gevraagd, zich niet beperken tot toekenning van het recht van behandeling van wetsontwerpen en ontwerp-algemeene maatregelen van bestuur aan het kleinere college, maar ook behandeling van aanvullingsbegrootingen door het College van Gedelegeerden mogelijk maken <sup>3)</sup>.

Bij eerdere indiening van ontwerpen en vergrooting van de bevoegdheden van het College van Gedelegeerden zal het aantal buitengewone Volksraad-zittingen, waarvan sinds medio 1936 4 maal gebruik moest worden gemaakt <sup>4)</sup>,

<sup>1)</sup> Aldus Mr. W. H. van Helsdingen op 6 April 1938, zitt. 1937—'38, Handelingen blz. 2105.

<sup>2)</sup> I. Samkalden, „Het College van Gedelegeerden uit den Volksraad” (proefschrift Leiden, 1938), blz. 207, 216.

<sup>3)</sup> T. K. zitt. 1936—'37, 4.65, blz. 2; zitt. 1937—'38, 4.67, blz. 3.

<sup>4)</sup> Ongerekend de buitengewone zitting in 1936 tot de overdracht van het bestuur.

kunnen worden verminderd en het veel te hoge arbeidstempo kunnen worden vertraagd.

De Volksraad moet het der Regeering echter niet noodeloos moeilijk maken. Verzekerd van de „gezindheid bij de Regeering om het College ten volle te geven, waarop het redelijkerwijze aanspraak kan maken” <sup>1)</sup>, dient hij ernstig te streven naar beperking. Vooral het laatste jaar is de wensch naar zoodanige beperking, in 1931 door den tegenwoordigen voorzitter nog „ijdele hoop” genoemd, goeddeels in vervulling gegaan, althans bij andere stof dan de begroting. T.a.v. de begroting geldt nog steeds hetgeen in 1923 een Regeeringsgemachtigde — zinspelend op een door een lid aangehaald spreekwoord, hetgeen hij voor diens rekening wilde laten — heeft opgemerkt, nl. „dat er in één kolom van het afdeelvingsverslag meer kan worden gevraagd dan in tien kolommen der memorie van antwoord kan worden beantwoord” <sup>2)</sup>.

Hoewel de begrootingsbeschouwingen sedert het zittingsjaar 1931—'32 nog slechts één maal per jaar worden gehouden, blijft meerdere beperking hierbij mogelijk en wenschelijk. Als de behandeling van de begroting — gelijk de Regeering in 1933 meende te kunnen constateeren — de neiging vertoont steeds verder in details te gaan, worden steeds meer tijd en werkracht van de Regeeringsorganen daardoor in beslag genomen en onttrokken aan de eigenlijke bestuurstaak <sup>3)</sup>.

Met de mededeeling, dat in een jubileum-uitgave van de generale thesaurie cijfers zijn te vinden omtrent de begrotingen 1929 t/m 1938, worde van dit onderwerp afgestapt om nog eenige aandacht te schenken aan het hulplichaam van den Volksraad.

De moeilijke geboorte van het College van Gedelegeerden, de twijfel aan zijn noodzakelijkheid en ook de tegenstrijdige ministerieele voorspellingen omtrent zijn ontwikkeling <sup>4)</sup> mochten doen verwachten, dat al spoedig tegen het voortbestaan van het College van Gedelegeerden bezwaar zou worden gemaakt.

Toch heeft het tot 1931 geduurd voordat in den Volksraad stemmen zijn opgegaan om het college van vertrouwensmannen op te heffen. Hierbij werd,

1) Handelingen zitt. 1933—'34, blz. 3—4.

2) Handelingen 1ste gew. zitt. 1923, blz. 894.

3) Handelingen zitt. 1933—'34, blz. 3—4.

4) Nl. eenerzijds, dat in den loop der jaren het aantal leden van het College van Gedelegeerden allengs zou worden uitgebreid totdat den Volksraad in zijn geheel met vertrouwen de dagelijkse wetgevende taak zou kunnen worden overgelaten en anderzijds, dat het College van Gedelegeerden niet meer dan een zeer ondergeschikte plaats zou innemen en bestemd was te verdwijnen, practisch en daarna wettelijk, zoodra de omstandigheden het maar eenigszins zouden toelaten. Vgl. T. K. zitt. 1923—'24, 181.3, blz. 12 en zitt. 1924—'25, Handelingen blz. 1524.

onder den indruk van verkiezingsafspraken, gewezen op gebreken van het gedelegeerdenkiesstelsel en op het verschil in positieregeling tusschen gedelegeerden en niet-gedelegeerden, alsook op de wijze van uitoefening van de voorbehoud-bevoegdheid door den pleno-Raad, op de wenschelijkheid van een z.g. permanenten Volksraad en op de hooge kosten van het hulporgaan.

De critiek op het kiesstelsel, gericht tegen minder juiste samenstelling van het College van Gedelegeerden en tegen verkiezingsafspraken, gaf 's Raads voorzitter aanleiding een bijzondere commissie in te stellen, wier op 4 Januari 1932 uitgebracht verslag echter niet tot wijzigingen heeft geleid.

Afgezien van de verkiezingsafspraken, waarover hieronder een en ander wordt gezegd, vinden de in 1931 geuite bezwaren tegen het kiesstelsel geen steun in de feiten. Naar de politieke overtuiging der leden gaf het College van Gedelegeerden in 1927 een volkomen, in 1931 en 1935 een bevredigende afspiegeling van den Volksraad in pleno.

Bij zoo objectief mogelijke indeeling der leden in vier groepen: rechts, gematigd rechts, gematigd links en links, waren de cijfers bij het begin der zittingsperioden 1927—'31, 1931—'35 en 1935—'39:

|                            | r. | g. r. | g. l. | l. |
|----------------------------|----|-------|-------|----|
| 1927                       |    |       |       |    |
| Volksraad (60 leden) ..... | 6  | 36    | 9     | 9  |
| C. v. G. (20 leden) .....  | 2  | 12    | 3     | 3  |
| 1931                       |    |       |       |    |
| Volksraad (60 leden) ..... | 10 | 24    | 14    | 12 |
| C. v. G. (20 leden) .....  | 3  | 8     | 4     | 5  |
| 1935                       |    |       |       |    |
| Volksraad (60 leden) ..... | 10 | 27    | 13    | 10 |
| C. v. G. (15 leden) .....  | 2  | 7     | 3     | 3  |

Ook de andere gronden voor opheffing van het College van Gedelegeerden, waarvan de wenschelijkheid, als gevolg van een in 1932 aangenomen motie, door een tweede bijzondere commissie uit den Volksraad in beschouwing werd genomen, zijn bij onderzoek minder deugdelijk gebleken. Bedoelde commissie heeft zich dan ook in haar op 2 Januari 1933 uitgebracht verslag tegen opheffing en vóór bevoegdheidsvergrooting van het College van Gedelegeerden uitgesproken. Uiteraard was bij haar besprekingen óók aandacht geschonken aan de vraag of — gelijk eenige leden der commissie stelden —

de Volksraad „in het algemeen alle belangrijke ontwerpen door den Raad in pleno behandeld wenscht te zien”.

Aangezien de taakverdeling t.a.v. ontwerp-ordonnanties vrijwel beslissend is voor de verhouding Volksraad — College van Gedelegeerden en voor de beteekenis van laatstgenoemde instelling, volgen hieronder eenige mededeelingen omtrent het gebruik, door den pleno-Raad gemaakt van zijn voorbehoudrecht, dat in artikel 80 lid 1 I. S. in beginsel is geregeld en ten aanzien waarvan in 's Raads reglement van orde aanvullende bepalingen zijn opgenomen (zie hoofdstuk III sub B).

Degenen, die kennis hebben genomen van een onlangs verschenen proefschrift <sup>1)</sup>, ten behoeve waarvan 's Volksraads secretarie gegevens heeft verschaft, zullen bekende klanken te hooren krijgen.

In de zittingsperiodes 1927—1931 en 1931—1935 zijn — met inbegrip van de ontwerpen, waarbij een termijn was gesteld — 478 resp. 434 ontwerpen door het College van Gedelegeerden behandeld en heeft de Volksraad 75 resp. 126 ontwerp-ordonnanties voorbehouden.

Gedurende de loopende zittingsperiode 1935—'39 zijn tot eind Mei 1938 (drie kwart van het vierjarig tijdvak) 244 resp. 107 ontwerpen door het College van Gedelegeerden resp. den Raad in pleno in behandeling genomen.

Het ware echter onjuist uit deze cijfers, welke doen blijken van een toegenomen gebruik van het voorbehoudrecht, een terugdringing van den wetgevenden arbeid van het College van Gedelegeerden af te leiden. De vraag of de Volksraad een juist gebruik heeft gemaakt van zijn recht tot voorbehoud mag niet met een verwijzing naar dergelijke cijfers worden beantwoord. Beslissend is op welke gronden het recht werd uitgeoefend.

In de periode 1927—1938 is gebleken, dat formeele motieven, dus andere factoren dan de aard van de ontwerpen, van grooten invloed zijn op het voorbehoud, nl. het tijdstip van indiening en een gestelde termijn voor de behandeling.

Bij indiening van ontwerp-ordonnanties *tijdens* 's Volksraads zittingen, gedurende welke het College van Gedelegeerden slechts zelden pleegt te vergaderen en voor een verzoek om voorbehoud slechts weinig leden noodig zijn (3, anders 20), bestaat al gauw de neiging die ontwerpen voor te behouden, zulks te eerder als de Regeering hierbij een termijn voor de behandeling stelt of — hetgeen niet hetzelfde is — door een verzoek om spoedige afdoening, zoo spoedig mogelijke behandeling of behandeling bij voorrang te kennen geeft, dat een snelle beslissing Haar aangenaam is.

Het stellen van een termijn bij ontwerpen, welke *tusschen* 's Raads zittingen worden ingediend, leidt, óók als zij op grond van hun strekking in aanmerking

<sup>1)</sup> I. Samkalden, „Het College van Gedelegeerden uit den Volksraad” (diss. Leiden, 1938).

komen voor behandeling in den pleno-Raad, doorgaans tot behandeling in het College van Gedelegeerden. Slechts wanneer de gestelde termijn voldoende ruim is om op het bijeenkomen van den pleno-Raad te wachten of wanneer de Regeering aan een mogelijk verzoek om verlenging meent te kunnen voldoen, zal tot voorbehoud kunnen worden besloten.

Samenhang van ontwerp-ordonnanties met bij den Volksraad aanhangige wetsontwerpen, ontwerp-algemeene maatregelen van bestuur en begrootingsvoorstellen, welke ontwerpen het College van Gedelegeerden — tot dusverre — niet kan behandelen, voert in den regel tot voorbehoud. Hierbij geldt niet slechts de overweging, dat het „tot onnoodige of ongewenschte vertraging in de wetgeving (zou) leiden, wanneer deze ontwerpen op een behandeling in het College van Gedelegeerden moeten wachten” <sup>1)</sup>, maar eveneens de wensch om te voorkomen, dat, door andere stemmingsverhoudingen, het doorgaans volledige College van Gedelegeerden een afwijkende beslissing neemt. Ook bij ontwerpen als hier bedoeld is, althans ten deele, sprake van een onvrijwillig voorbehoud.

Betreft het ontwerpen, waarbij geen formeele gronden voor voorbehoud pleiten, dan is de Volksraad in het algemeen geneigd de behandeling van ontwerpen tot zich te trekken, welke met de verkiezing en de positierегeling van de leden rechtstreeks of zijdelings in verband staan.

Bij initiatiefvoorstellen, (mede)onderteevend door niet-gedelegeerden, en bij ontwerp-ordonnanties, welke de bestuurshervorming en de heerdienst-regelen betreffen, besluit de Raad in den regel eveneens tot voorbehoud. De voorkeur voor behandeling van laatstbedoelde ontwerpen door den Raad in pleno spruit voort uit het betrekkelijk geringe aantal vertegenwoordigers van de buitengewesten in het College van Gedelegeerden.

Bij de beraadslaging over verzoeken om voorbehoud is duidelijk gebleken, dat de Volksraad zich *niet* op het standpunt stelt, door den Minister van Koloniën in 1924 <sup>2)</sup> en door enkele Volksraadsleden in 1927 ingenomen, nl.

---

<sup>1)</sup> Vorenvermeld proefschrift van I. Samkalden, „Het College van Gedelegeerden” enz., blz. 170.

<sup>2)</sup> Volgens een ministerieele uitspraak zou een ruim gebruik van de voorbehoud-bevoegdheid door den Raad in pleno niet in strijd zijn met de bedoeling van de wet (T. K. zitt. 1923—'24, 181.11, blz. 18). „Alle belangrijke ontwerpen zullen zooveel mogelijk behandeling moeten vinden bij den Volksraad in pleno en het hulplichaam moet, alleen v.z.v. het noodig is, de behandeling van meer ondergeschikte ontwerpen worden overgelaten” (T. K. zitt. 1924—'25, Handelingen blz. 1524).

Uit andere uitspraken blijkt echter, dat een zoodanig gebruik der bevoegdheid tot voorbehoud strijdig ware met den opzet van het hulporgaan (vgl. T. K. zitt. 1923—'34, 181.11, blz. 19). Eenige jaren later bleek de Minister het in 's Lands belang te achten, „dat van de werkzaamheid van het College een steeds ruimer gebruik wordt gemaakt” (T. K. zitt. 1931—'32, 4.43, blz. 16).

dat elk voorstel van eenigszins belangrijken aard in den pleno-Raad behoort te worden behandeld. Ook vereenigt de Raad in pleno zich lang niet altijd zonder discussie met verzoeken om voorbehoud.

Schakelt men de ontwerpen uit, welke, ten gevolge van een gestelden termijn, door het College van Gedelegeerden *moesten* worden behandeld, dan blijkt, dat in het tienjarige tijdvak ook verscheidene belangrijke voorstellen aan dit College zijn overgelaten <sup>1)</sup>.

Krachtens het reglement van orde hebben niet-gedelegeerden sedert 1930 het recht om bij de behandeling van ontwerpen in het College van Gedelegeerden schriftelijk opmerkingen te maken ter toevoeging aan of verwerking in het gedelegeerdenverslag. Neemt men die mogelijkheid in aanmerking, dan dient te worden erkend, dat de Volksraad in de afgelopen jaren het gemis van speciale deskundigen in het College van Gedelegeerden soms te zwaar heeft laten wegen en ook op andere gronden bij het inwilligen van verzoeken om voorbehoud wel eens verder is gegaan dan noodig en wenschelijk was. Nimmer is er echter sprake geweest van een zóó ruim gebruik der voorbehoudbevoegdheid, dat het College van Gedelegeerden alleen zeer onbelangrijke stof te verwerken kreeg. Evenmin is door het hulporgaan de Raad in pleno naar den achtergrond geschoven, wantrouwen of rivaliteit tusschen de beide lichamen gerezen, stagnatie of onzekerheid in de wetgeving ontstaan. Ook die bezwaren, aangevoerd tegen de instelling van het College van Gedelegeerden, zijn van onwaarde gebleken.

Op wetgevend terrein was en is tusschen den Volksraad en het College van Gedelegeerden volkomen harmonie te constateeren. „Insteede van rivaliteit en competentiegeschillen vindt men hier niets anders dan samenwerking” <sup>2)</sup>.

Zoo het College van Gedelegeerden afgunstig was op het voorbehoudrecht van den pleno-Raad, zou het zeker niet den stoot hebben gegeven tot de in 1930 in het reglement van orde opgenomen bepaling, dat een ontwerp na het verstrijken van den termijn tot voorbehoud (als de Volksraad bijeen is: 3 dagen, anders: 4 weken) alsnog naar den pleno-Raad wordt verwezen wanneer ten minste 12 gedelegeerden zulks wenschelijk oordeelen <sup>3)</sup>.

Tot stagnatie in de wetgeving heeft de instelling van het College van Gedelegeerden allerminst geleid, integendeel, de talrijke termijnordonnanties, welke het College in de crisisjaren en nadien te behandelen kreeg, zouden

<sup>1)</sup> Zie o.a. zitt. 1927—'28, Ond. 7; zitt. 1928—'29, Ond. 86; zitt. 1929—'30, Ond. 76; zitt. 1930—'31, Ond. 23 en 73; zitt. 1931—'32, Ond. 32, 37 en 164; zitt. 1932—'33, Ond. 56; zitt. 1933—'34, Ond. 82 jo. 91 en 85; zitt. 1934—'35, Ond. 2; zitt. 1935—'36, Ond. 2; zitt. 1936—'37, Ond. 34 en 53; zitt. 1937—'38, Ond. 38 en 47.

<sup>2)</sup> Proefschrift I. Samkalden: „Het College van Gedelegeerden” enz., blz. 187.

<sup>3)</sup> Vgl. zitt. 1930—'31, Ond. 29 — st. 2.

bij afwezigheid van het hulplichaam of aanmerkelijk later in werking zijn getreden of, ondanks de noodzaak van *beperkten* zittingsduur van den Volksraad, in buitengewone zittingen aan het oordeel van den pleno-Raad moeten zijn onderworpen <sup>1)</sup>).

In de gevallen, waarin de tijd het toeliet, heeft het College van Gedelegeerden t.a.v. voorbehouden ontwerpen voorbereidenden arbeid verricht. Bij de behandeling der aldus voorbereide ontwerpen heeft de Volksraad in pleno het verslag van het kleinere college of als leidraad gebruikt bij het afdeelingsonderzoek — in welk geval dit verslag in het afdeelingsverslag is verwerkt — of afgezien van onderzoek in de afdeelingen. Hierdoor is bij de betrokken ontwerpen, dank zij het College van Gedelegeerden, zoowel een betere behandeling als een tijdsbesparing verkregen.

Ongetwijfeld heeft hoogervermeld, begin 1933 verschenen rapport der bijzondere commissie verhelderend gewerkt t.a.v. het nut of liever: de onmisbaarheid van het College van Gedelegeerden. Dat niettemin in 1933 wederom stemmen in den Volksraad opgingen om het hulplichaam op te heffen moet worden toegeschreven aan den drang naar grootere bezuiniging en de vrees voor verdere „aanslagen” op de inkomsten van de leden van den Volksraad, waaraan sedert 1931 reeds eenige malen was getornd.

In 1935 is van Regeeringswege een wetsontwerp ingediend tot (tijdelijke) inkrimping van het College van Gedelegeerden, een denkbeeld, dat, evenals *tijdelijke* opheffing van het College, ter sprake was gekomen in een derde bijzondere commissie, ingesteld in 1932 en belast met het aangeven van mogelijkheden tot bezuiniging op de Volksraauditgaven. In het ontwerp werd een vermindering van het aantal leden (van 20) tot 12 voorgesteld. Gevolg gevend aan een door den Volksraad bij motie uitgesproken wensch is het aantal leden exclusief den voorzitter ten slotte bepaald op 15, waarna de hierdoor prijs gegeven meerdere bezuiniging, ondanks het verzet van den Volksraad, werd bewerkstelligd door vaststelling van een ordonnantie tot verdere terugbrenging van de zittinggelden (van f 2 100 tot f 1 800 p.j.) en de gedelegeerdentoelagen (van f 800 tot f 700 p.m.).

Laatstbedoelde verminderingen van de inkomsten der leden, als tijdelijken maatregel aangediend, zijn onlangs te niet gedaan. Van een vergrooting van het aantal leden van het College van Gedelegeerden tot het vroegere getal is echter (nog) geen sprake. Ook die voorziening was echter „niet van

---

<sup>1)</sup> Volgens een uitspraak van den Minister zou „opheffing van het College van Gedelegeerden noodzakelijk of tot een ontoelaatbare stagnatie in de wetgeving of tot een sterke uitbreiding van het aantal van den duur der zittingen van den Volksraad in pleno leiden; in dit laatste geval zouden, behalve andere bezwaren van practischen aard, de kosten ongetwijfeld de besparing overtreffen”. (T.K. zitt. 1931—’32, 4.43, blz. 15—16).

principeelen aard, doch uitsluitend door den financieelen toestand afgedwongen", een „offer", dat „een crisiskarakter draagt" <sup>1)</sup>.

Het College van Gedelegeerden heeft ook in de jaren 1935 e.v. zijn taak naar behooren verricht. „De mindere volledigheid van de afspiegeling, door de Regeering geenszins ontkend" <sup>2)</sup>, bleek niet belangrijk, maar wèl heeft de inkrumping meer moeilijkheden dan tevoren opgeleverd bij de vervulling der gedelegeerdenzetels.

Slechts in dit opzicht: de aanwijzing der gedelegeerden, heeft de verhouding Volksraad — College van Gedelegeerden te wenschen gelaten, gevolg van het verschil in positieregeling der leden. Het kiesstelsel voor het College van Gedelegeerden berust op compromissen en onderhandelingen doordat voor verkiezing als gedelegeerde vier (tevoren drie) stemmen noodig zijn en de stroomingen in den Volksraad natuurlijk niet in politiek gelijkgezinde viertallen (tevoren drietallen) zijn in te deelen. Voorafgaande aan de periodieke aanwijzing van het College van Gedelegeerden is overleg tusschen de diverse groepen noodig over de behartiging der wederzijdsche belangen. Het ligt voor de hand, dat dit overleg, te moeilijker naar mate het aantal te vervullen plaatsen geringer is, mede wordt beïnvloed door de positieregeling voor gedelegeerden. In 1931 en 1935 heeft een en ander geleid tot eenige afspraken, waarbij een als gedelegeerde aan te wijzen lid zich verplichtte tusschentijds plaats te maken voor een ander. Het feit, dat het gedelegeerdenschap óók uit financieel oogpunt aantrekkelijk mag heeten, heeft vooral over de afspraken van 1935 gerucht doen ontstaan.

Bij verkiezingsafspraken tusschen leden om den zittingstijd te verdeelen is echter geen sprake van strijd met de *letter* der wet. En het is twijfelachtig of, afgezien van een nog te vermelden restrictie, afspraken als vorenbedoeld wèl met den *geest* der wet in strijd zijn. De zittingsduur van het College van Gedelegeerden was in het voorontwerp van de wet op de Indische staatsinrichting aanvankelijk gesteld op vier jaar en werd bij de behandeling gewijzigd in één jaar. In het belang der leden, die ter wille van hun lidmaatschap „wellicht een algeheele verandering in hun levensomstandigheden moeten brengen" <sup>3)</sup>, is de Regeering medegegaan met een amendement om den zittingstijd weer te veranderen in vier jaar. Een en ander wijst er zeker niet op, dat die termijn ondeelbaar dient te zijn.

Als vier leden van verschillende of geen bepaalde politieke richting zich aaneensluiten om een hunner als gedelegeerde te kunnen aanwijzen, zijn afspraken tot onderlinge wisseling tijdens de vierjarige zittingsperiode aanvaardbaar, mits het motief daarvan is bepaalde belangen of politieke

<sup>1)</sup> Zitt. 1934—'35, Ond. 5 — st. 3, blz. 3; Handelingen blz. 1297, 1302.

<sup>2)</sup> Zitt. 1934—'35, Handelingen blz. 1302.

<sup>3)</sup> Vgl. 2de gewone zitt. 1922, Handelingen blz. 163.

beginselen bij toerbeurt gedurende eenigen tijd in het College van Gedelegeerden te vertegenwoordigen. Strikt noodzakelijk is zulks niet, want elk lid van zoo'n combinatie kan te allen tijde zijn verlangens en inzichten kenbaar maken aan dengene, die mede door zijn stem bij het begin der vierjarige zittingsperiode als gedelegeerde is aangewezen. De wenschelijkheid van onderlinge wisseling moet echter aan het oordeel van de leden der combinatie worden overgelaten. Slechts tegen afspraken tot wisseling op grond van overwegingen van persoonlijk voordeel mag stelling worden genomen.

Wenscht de wetgever geen onderlinge verdeeling van den zittingstijd of meent hij te moeten vreezen voor baatzuchtige verkiezingsmanipulaties, waarbij politieke beginselen worden verloochend, dan dient hij een voorziening terzake te treffen. Uit de besprekingen in eerdergenoemde commissie uit den Volksraad, belast met het onderzoek van mogelijkheden tot verbetering van de wijze van verkiezing voor het College van Gedelegeerden, is echter gebleken, dat aan mogelijke maatregelen (verkleining van het inkomstenverschil tusschen Volksraadsleden en gedelegeerden of verlies van het Volksraad-lidmaatschap bij tusschentijdsch aftreden als gedelegeerde) bezwaren zijn verbonden. Tegen behoud van de bestaande bepalingen, welke compromissen mogelijk maken en zelfs daartoe dwingen, is te minder bezwaar, omdat de afspraken gering in aantal zijn en de publieke opinie een rem zal vormen tegen afspraken, waarbij het verkrijgen van persoonlijk voordeel op den voorgrond staat.

Ten besluite van dit hoofdstuk, hetwelk tevens als inleiding is bedoeld, worde thans zeer in het kort nog iets vermeld omtrent den opzet van het jubileum-werkje.

Het jaar 1938, een mijlpaal op den weg van 's Raads ontwikkeling, is niet slechts uit dien hoofde gedenkwaardig. De gebeurtenis van 31 Januari jl. en het in September a.s. te verwachten Regeeringsjubileum maken het tot een jaar van blijdschap voor degenen, die door den Volksraad worden vertegenwoordigd. Daarom wordt de rij portretten ditmaal geopend door dat van H. M. de Koningin en is op de volgende foto het Jonge Gezin afgebeeld, in welks geluk men zich óók h.t.l. zoo innig verheugt en dat men in een nabije toekomst, desnoods zonder de kleine Prinses Beatrix, zoo gaarne een bezoek aan deze gewesten zou zien brengen.

De gegevens, in het „gedenkboek” van 1928 opgenomen t.a.v. de instelling, de samenstelling, den zittingsduur en de bevoegdheden van den Volksraad en het College van Gedelegeerden, zijn in de hoofdstukken II en III deels herhaald, overigens aangevuld en vervolledigd, waarbij dankbaar gebruik is gemaakt van „De Volksraad en de Indische Staatsregeling” in 1926 geschreven door den tegenwoordigen voorzitter.

In het IVde hoofdstuk zijn gegevens bijeengebracht, waaruit 's Raads directe invloed op bestuur en wetgeving kan blijken.

Aan de verhouding Regeering — Volksraad, hierboven ter sprake gekomen, is aandacht geschonken in een afzonderlijk Vde hoofdstuk, waarin tevens, zij het zeer summier, 's Raads verhouding tot de pers en het publiek is besproken. Polemiseeren met de „Koningin der Aarde” is in den Volksraad, naar parlementair gebruik, niet toegestaan. Uiteraard behoeft in hoofdstuk V evenmin naar een bestrijding van uitingen in de pers te worden gezocht.

Het aantal bijlagen is, vergeleken met 1928, vergroot met een overzicht van de geldende voorschriften met betrekking tot den Volksraad (bijlage II), een zestal statistieken (bijlagen V—VII, X, XII en XIII), gegevens omtrent de wijze van behandeling van ontwerp-ordonnanties (bijlage VIII), een overzicht van de ordonnantieconflicten (bijlage IX) en opgaven betreffende de uitoefening van eenige staatkundige rechten (bijlage XI). De naamlijsten (bijlage I) betreffen de geheele 20-jarige periode, de overige bijlagen beperken zich tot het tweede tienjarige tijdvak, met uitzondering van de literatuurlijst (bijlage XIV) echter aanvangend met het zittingsjaar 1927—'28.

De voornaamste bronnen, waaruit is geput, waren uiteraard de Bijlagen en Handelingen van den Volksraad over de jaren 1918 tot 1938, in het bijzonder die van de laatste 10 jaren. Aangezien 's Raads secretarie nog een crisisformatie heeft en het naslaan van *alle* stukken — welke tienduizenden bladzijden tellen — al te veel tijd zou hebben gekost, behoeft het geen verwondering te wekken, dat wat de in beschouwing genomen punten betreft geen aanspraak op volledigheid wordt gemaakt.

Verder zijn de Kamerstukken en de Volksraad-jaarboekjes 1922—'23, 1924—'25 en 1927—'28 herhaaldelijk geraadpleegd, terwijl de Volksraad-overzichten, over de zittingsjaren 1928—'29, 1929—'30 en 1930—'31 verschenen en nadien om redenen van bezuiniging achterwege gebleven, eveneens goede diensten hebben bewezen, in het bijzonder bij de vervaardiging van de statistieken.

Weltevreden, 31 Mei 1938.

De Secretaris van den Volksraad,  
C. TH. DE BOOY.

## HOOFDSTUK II

Instelling, samenstelling, zittingsduur, positie van de leden en werkwijze van den Volksraad en het College van Gedelegeerden.

### A. *Van den Volksraad.*

a. *Instelling.* De Volksraad is ingesteld bij wet van 16 December 1916 (Ind. Stbl. 1917 No. 114), welke in werking is getreden op 1 Augustus 1917, gelijktijdig met eenige uitvoeringsbepalingen (Stbl. 1917 Nos. 441—443).

Nadat verdere uitvoeringsvoorschriften (Stbl. 1917 Nos. 444—445, 545—548; 1918 No. 194; Bijblad No. 9075) waren gegeven, is de Volksraad door Gouverneur-Generaal Graaf van Limburg Stirum plechtig geïnstalleerd op 18 Mei 1918.

De eerste gewone zitting van den Volksraad werd op 21 Mei 1918 geopend.

De herziening van het Regeeringsreglement, gevolg van de Grondwetswijziging 1922, heeft in 1925 geleid tot de wet op de Staatsinrichting van Nederlandsch-Indië (Stbl. 1925 No. 415 jis. 447 en 577). Ingevolge Stbl. 1926 No. 455 is op 16 Mei 1927 het bestaande vertegenwoordigend lichaam vervangen door een Volksraad van ruimere samenstelling en met grooter bevoegdheden, met gelijktijdige instelling van een hulporgaan, het College van Gedelegeerden.

De uitvoeringsvoorschriften zijn — met de gehandhaafde oudere bepalingen — vermeld in bijlage II.

### b. *Samenstelling.*

Onder vigeur van de Indische Staatsregeling bestaat de Volksraad uit 61 leden, nl. een lid, tevens voorzitter, door de Kroon benoemd, en 60 leden, deels aangewezen door middel van getrapte verkiezingen (38), deels benoemd (22) (artikel 53, 54 en 55 I. S.).

Van de 60 leden behooren er 30 tot de Inheemsche onderdanen-niet-Nederlanders, tenminste 25 tot de onderdanen-Nederlanders en ten hoogste

5 en tenminste 3 tot de Uitheemsche onderdanen-niet-Nederlanders (art. 55, lid 2 I. S., in den tekst van 1931) <sup>1)</sup>).

Verkozen worden voor de eerste groep 20, voor de tweede 15 en voor de derde groep 3 leden. De overige leden worden benoemd door den Gouverneur-Generaal na raadpleging van den Raad van Nederlandsch-Indië (art. 55, lid 3 I. S.).

Art. 55<sup>2)</sup> (1) geeft een aantal vereischten voor het lidmaatschap. De leden moeten ingezetene van Nederlandsch-Indië zijn (de in het R. R. voorkomende eisch, dat zij tot het mannelijk geslacht moeten behooren, is vervallen), den leeftijd van vijf en twintig jaren hebben bereikt en Nederlandsch onderdaan zijn. Voorts mogen zij niet krachtens onherroepelijke rechterlijke uitspraak de beschikking of het beheer over hunne goederen missen (onder curateele gesteld zijn) dan wel in staat van faillissement verkeerden, van de verkiesbaarheid zijn ontzet of veroordeeld zijn tot een gevangenisstraf van meer dan een jaar, terwijl ook een niet-eervol ontslag uit 's Lands dienst een beletsel voor het lidmaatschap oplevert.

Bepaalde ambten zijn onvereinigbaar verklaard met het lidmaatschap (artikel 58 I. S. jo. Stbl. 1927 No. 12).

De verkiezing of benoeming van de leden (blijkens art. 54 jo. art. 60 I. S. ook die van den voorzitter) geschiedt voor vier jaren. Tusschentijds kan het lidmaatschap eindigen door ontslagneming, ontheffing en afwezigheid buiten Nederlandsch-Indië gedurende acht maanden (artikel 61 I. S.).

De leden 4 tot en met 8 van art. 55 I. S. geven de grondslagen voor het actief kiesrecht voor den Volksraad. De 20 te verkiezen Inheemsche leden-niet-Nederlanders worden — tot dusverre — afgevaardigd door 12 kieskringen, waarin kiezer zijn de Inheemsche leden van de bij art. 121 (2) en art. 124 (2) I. S. bedoelde raden (provinciale-, regentschaps-, gemeente- en plaatselijke raden). Een uitzondering hierop vormen de Vorstenlanden (kieskring IV),

---

1) Aanvankelijk was, door een Kamer-amendement, in de wet bepaald, dat ten minste 30 leden Nederlander, 25 leden Inheemsch onderdaan-niet-Nederlander en ten hoogste 5 en ten minste 3 leden Uitheemsch onderdaan-niet-Nederlander moesten zijn. Naar aanleiding van in Indië van vele zijden tot uiting gekomen bezwaren tegen deze samenstelling werd een wetsontwerp aanhangig gemaakt o.m. beoogend de verdeeling van de zetels in den Volksraad tusschen de Nederlandsche en de Inheemsche groepen alsnog in overeenstemming te brengen met die, voorgesteld in het Indisch en het ministerieel ontwerp van de wet op de Indische Staatsinrichting, waarin aan het Inheemsche element in den Volksraad de helft der zetels was toegedacht (de zg. Inlandsche meerderheid). De gewijzigde samenstelling, waarmede zoowel de Volksraad als de Staten-Generaal zich vereenigden, zou ingaan op 15 Mei 1931, maar door een inmiddels bewerkstelligde verschuiving van den aanvangsdatum der eerste gewone zittingen van medio Mei naar medio Juni werd de inwerkingtreding nader gesteld op 15 Juni 1931 (Stbl. 1929 No. 285 jo. Stbl. 1931 No. 116).

waar het oudste hoofd van gewestelijk bestuur en de zelfbestuurders als kiezers optreden.

De Nederlandsche en Uitheemsche leden van evenbedoelde raden in geheel Indië verkiezen de tot hun onderscheiden bevolkingsgroepen behorende leden van den Volksraad. Zoowel de Nederlandsche als Uitheemsche niet-Nederlandsche kiezers vormen daartoe groepsgewijs één kiezer-corps. De verkiezing in kieskringen, welke meer dan één lid afvaardigen, alsmede die der Nederlanders en Uitheemschen-niet-Nederlanders geschiedt op den grondslag der evenredige vertegenwoordiging. In kieskringen, welke één lid afvaardigen, geschiedt zij bij volstrekte meerderheid.

Het actief kiesrecht is nader uitgewerkt in de „Volksraad-kiesverordening 1926” (Stbl. 1926 Nos. 216 en 217, laatstelijk gewijzigd bij Stbl. 1933 No. 473).

Het vertegenwoordigend karakter van den Volksraad zal worden versterkt, wanneer gevolg wordt gegeven aan de voorstellen der kiesrecht-commissie, ingesteld bij G. B. van 19 Mei 1934 en na het uitbrengen van haar verslag ontbonden.

Hieronder volgen eenige gegevens over de samenstelling van den Volksraad sedert 1918:

#### 1. Zittingsperiode 1918—1921 (eerste Volksraad).

Voor den eersten Volksraad werd het aantal leden door de Kroon vastgesteld op het wettelijk minimum (artikel 132 R.R.), zijnde 39 (inclusief den voorzitter). Hiervan moesten 19 leden worden gekozen (nl. 10 behorende tot de Inlandsche groep en 9 behorende tot de groep der Europeanen en Vreemde Oosterlingen) en 19 leden worden benoemd (nl. 5 behorende tot de Inlandsche groep en 14 behorende tot de groep der Europeanen en Vreemde Oosterlingen).

Mitsdien was de samenstelling van den eersten Volksraad (Stbl. 1937 No. 441):

- a. een lid tevens voorzitter, door den Koning benoemd;
- b. 15 Inlanders (10 gekozen en 5 benoemd);
- c. 23 Europeanen en Vreemde Oosterlingen (9 gekozen en 14 benoemd).

De 38 leden (exclusief den voorzitter) waren bij het begin der zittingsperiode te groepeeren als volgt:

18 ambtenaren, 1 gepensionneerd ambtenaar en 19 particulieren.

Naar politieke overtuiging was de verdeeling bij den aanvang der zittingsperiode:

rechts 8, gematigd rechts 12, gematigd links 10, links 8.

In de jaren 1918—1921 hadden 19 mutaties plaats, 18 door ontslagneming, 1 door overlijden.

## 2. Zittingsperiode 1921—1924 (tweede Volksraad).

Nadat tevoren in den Volksraad op uitbreiding van het aantal zijner leden was aangedrongen (1e gew. zitt. 1920, Ond. 1 — Afd. I: st. 6, blz. 14) werd met ingang van 15 Mei 1921 het aantal leden van het College, inclusief den voorzitter, door de Kroon nader vastgesteld op 49 (Stbl. 1920 No. 776 jo. 777), teneinde de verschillende politieke richtingen en stroomingen beter tot uiting te kunnen doen komen.

Van de 48 leden moest de helft (12 Inlanders, 12 Europeanen en Vreemde Oosterlingen) worden gekozen door de gewestelijke, plaatselijke en gemeenteraden, de andere helft (8 Inlanders, 16 Europeanen en Vreemde Oosterlingen) worden benoemd door den Gouverneur-Generaal.

De samenstelling van den tweeden Volksraad was dus:

- a. een lid tevens voorzitter, door de Kroon benoemd;
- b. 20 Inlanders (12 gekozen, 8 benoemd);
- c. 28 Europeanen en Vreemde Oosterlingen (12 gekozen, 16 benoemd).

De 48 leden, van wie er 25 zitting hadden in den eersten Volksraad, waren als volgt te rangschikken:

27 ambtenaren, 4 gepensioneerde ambtenaren, 17 particulieren.

Naar politieke overtuiging was de verdeeling bij het begin van de tweede zittingsperiode:

rechts 2, gematigd rechts 27, gematigd links 14, links 5.

Gedurende de jaren 1921—1924 werden 10 leden door anderen vervangen. De mutaties waren het gevolg van ontslagname (8), overlijden (1) en afwezigheid uit Nederlandsch-Indië van langer dan 8 maanden (1).

## 3. Zittingsperiode 1924—1927 (derde Volksraad).

De derde Volksraad was samengesteld als de vorige.

Van de 48 leden (exclusief den voorzitter) hadden er 25 zitting in den vorigen Volksraad. Bij de aanwijzing waren onder de leden 29 ambtenaren, 1 gepensionneerd ambtenaar, 18 particulieren, terwijl gerangschikt naar politiek inzicht de verdeeling was: rechts 5, gematigd rechts 28, gematigd links 10, links 5.

Het aantal mutaties in de jaren 1924—1927 bedroeg 7, alle door ontslag-neming.

## 4. Zittingsperiode 1927—1931 (vierde Volksraad).

De samenstelling van den vierden Volksraad was als volgt:

- a. een lid tevens voorzitter, door de Kroon benoemd;
- b. 25 Inheemsche onderdanen-niet-Nederlanders (20 gekozen, 5 benoemd);
- c. 30 onderdanen-Nederlanders (15 gekozen, 15 benoemd);
- d. 5 uitheemsche onderdanen-niet-Nederlanders (3 gekozen, 2 benoemd).

Van de 60 leden hadden er 31 zitting in den vorigen Volksraad.



Gebouw van den Volksraad.



Bij het begin van de zittingsperiode 1927—1931 waren de 60 leden te groepeeren als volgt: 33 ambtenaren, 3 gepensioneerde ambtenaren, 24 particulieren.

Naar politieke overtuiging was de verdeeling bij den aanvang van dit tijdvak: rechts 6, gematigd rechts 36, gematigd links 9, links 9.

In de jaren 1927—1931 hadden 22 mutaties plaats, 20 door ontslagneming en 2 door overlijden.

#### 5. Zittingsperiode 1931—1935 (vijfde Volksraad).

De samenstelling van den vijfden Volksraad was als volgt:

- a. een lid tevens voorzitter, door de Kroon benoemd;
- b. 30 inheemsche onderdanen-niet-Nederlanders (20 gekozen, 10 benoemd);
- c. 25 onderdanen-Nederlanders (15 gekozen, 10 benoemd);
- d. 5 uitheemsche onderdanen-niet-Nederlanders (3 gekozen, 2 benoemd).

Van de 60 leden hadden er 31 zitting in den vorigen Volksraad.

Bij den aanvang der zittingsperiode 1931—1935 waren de 60 leden te groepeeren als volgt: 34 ambtenaren, 3 gepensioneerde ambtenaren, 23 particulieren.

Naar politieke overtuiging was de verdeeling bij den aanvang van dit tijdvak: rechts 10, gematigd rechts 24, gematigd links 14, links 12.

In de jaren 1931—1935 hadden 16 mutaties plaats, gevolg van ontslagneming (12), overlijden (3) en afwezigheid uit Nederlandsch-Indië van langer dan 8 maanden (1).

#### 6. Zittingsperiode 1935—1939 (zesde Volksraad).

De samenstelling van den tegenwoordigen Volksraad is gelijk aan die van den vorigen.

Van de 60 leden hadden er 34 zitting in den vorigen Volksraad.

Bij het begin van de zittingsperiode 1935—1939 waren de 60 leden te groepeeren als volgt: 27 ambtenaren, 11 gepensioneerde ambtenaren, 22 particulieren.

Naar politieke overtuiging was de verdeeling bij den aanvang van dit tijdvak: rechts 10, gematigd rechts 27, gematigd links 13, links 10.

In de jaren 1935—1938 hadden 12 mutaties plaats door ontslagneming (10), ontheffing (1) en overlijden (1).

c. Gewone en buitengewone zittingen. Jaarlijks worden twee gewone zittingen gehouden. De eerste (hoofd) zitting wordt op 15 Juni of, zoo die datum op een Zon- of feestdag mocht vallen, op den eerstvolgenden werkdag door den Gouverneur-Generaal geopend, waarbij de ontwerpen der begroting door hem aan den Volksraad worden aangeboden. De tweede gewone zitting vangt aan op 10 Januari en duurt ten hoogste zes weken

(artikel 62 I.S.) <sup>1)</sup>. Wanneer de Gouverneur-Generaal het noodig oordeelt of minstens 20 leden daartoe den wensch te kennen geven, worden buitengewone zittingen gehouden, waarin geen andere onderwerpen worden behandeld dan in de oproeping zijn vermeld (artikel 62 lid 6—7 I.S.). Ook kunnen in spoedeisende gevallen, ter beoordeeling van den Gouverneur-Generaal, buitengewone zittingen worden uitgeschreven tot bijwoning waarvan alleen de op Java en Madoera woonachtige leden worden opgeroepen. Den overigen leden wordt alsdan zonder oproeping kennis gegeven van het voornemen om een buitengewone zitting te houden (artikel 65 I.S.). De opening der tweede en buitengewone en de sluiting van alle zittingen geschiedt door den voorzitter.

*d. Positie der leden.* De materiele positie der leden is krachtens artikel 58 I.S. geregeld in de „Volksraadpositieregeling 1926” (Stbl. 1926 No. 453, laatstelijk gewijzigd bij Stbl. 1938 No. 118).

Met uitzondering van den voorzitter, wiens bezoldiging bij een afzonderlijk K.B. is geregeld, en van de leden, die in het genot zijn gesteld van een wachtgeld of non-activiteitstractement (zie hieronder), ontvangen alle leden bij wijze van zittinggeld een jaargeld van f 2 100 <sup>2)</sup>.

Landsdienaren, wier ambt niet gelijktijdig kan worden waargenomen met het Volksraadlidmaatschap, worden bij aanvaarding van het lidmaatschap van den Volksraad van rechtswege eervol uit hun betrekking ontslagen of, zoo zij militair zijn, op non-activiteit gesteld met ingang van den dag, waarop zij zitting nemen. Hun wachtgeld of non-activiteitstractement is gelijk aan het activiteitstractement met een maximum van f 1 200 p.m. <sup>3)</sup>. Buiten den zittingstijd worden dezen leden werkzaamheden opgedragen door den Gouverneur-Generaal, tenzij zij tevens lid zijn van het College van Gedelegeerden.

Leden van den Volksraad, die niet in 's Lands dienst zijn, hebben gedurende ten hoogste 5 maanden aanspraak op een schadeloosstelling wegens

<sup>1)</sup> De openings- en sluitingsdata der eerste gewone zitting waren in de jaren 1927—1929 15 Mei en 15 Augustus. De openingsdatum van de tweede gewone zitting was in die jaren de derde Dinsdag in October. De in 1929 bewerkstelligde verschuiving had ten doel de Regeering wat meer tijd te geven voor de opstelling van de begrooting. Verschuiving van den aanvangsdatum der eerste gewone zittingen naar 1 Augustus zou thans mogelijk zijn zonder de goedkeuring der begrooting in Nederland te vertragen.

<sup>2)</sup> Vóór 1921 f 20, daarna tot 1 Juli 1931 f 30 per vergaderdag ( $\pm$  f 3 000 p.j.), nadien op verzoek van den Volksraad verminderd met de ambtelijke kortingen (5, 10 en 17%), vervolgens met ingang van 1 Jan. 1934 gebracht op f 2 100 p.j., 1 Jan. 1936 op f 1 800 p.j. en 1 Jan. 1938 weer op f 2 100 p.j.

<sup>3)</sup> Tot 1 Juli 1931 f 1 500 p.m., vervolgens eerst met de ambtelijke kortingen (5, 10 en 17%) en met ingang van 1 April 1934 tot f 1 200 verminderd.

derving van inkomsten tot ten hoogste f 1200 p.m. <sup>1)</sup>). Het recht op de schadeloosstelling en het bedrag daarvan worden op aanvraag van den belanghebbende vastgesteld door een commissie, bestaande uit den voorzitter van de Algemeene Rekenkamer en twee door den Gouverneur-Generaal benoemde leden, geen zitting hebbend in den Volksraad.

Den leden van den Volksraad is een forum privilegiatum in strafzaken toegekend (Stbl. 1919 No. 545), terwijl zij zijn vrijgesteld van heerendienstplichtigheid en daarmede verband houdende belastingen (Stbl. 1923 No. 113). Voorts hebben zij recht op vervoer in de eerste klasse op de Staatsspoor- en tramwegen en bij de Lands-automobioldiensten. Voor hunne reizen ter bijwoning van Raads- of commissie-vergaderingen hebben zij aanspraak op tegemoetkoming voor reis- en verblijfkosten op den voet van het algemeen reisreglement.

e. *Werkwijze.* De beginselen der werkwijze van den Volksraad zijn neergelegd in de wet en nader uitgewerkt in het reglement van orde, onder de werking van het Regeeringsreglement 1927 door de Regeering, nadien door den Volksraad zelf vastgesteld (Stbl. 1926 No. 544, laatstelijk gewijzigd bij Stbl. 1938 No. 26).

## B. *Van het College van Gedelegeerden.*

a. *Instelling.* Blijkens de memorie van toelichting op het voorontwerp van wet tot herziening van het Regeeringsreglement, uiteindelijk afgekondigd als wet op de Indische Staatsinrichting (I.S.), werd de oplossing van de vraag hoe uitvoering moest worden gegeven aan de Grondwetsherziening 1922 gezocht „in eene versterking van het vertegenwoordigend karakter van den Volksraad en in de invoering van een werkwijze voor de behandeling van regelingen van wetgevenden aard, die zoowel het vereischte medezeggenschap van dien Raad als de geregelde afdoening van den wetgevenden arbeid waarborgt”.

Tegen opdracht van medewetgevende bevoegdheid uitsluitend aan den Volksraad in pleno bestonden volgens de toelichting bezwaren, „veroorzaakt door de bijzondere, van die in Westersche landen afwijkende toestanden in Nederlandsch-Indië”.

„Zoowel door de groote afstanden als door de eigenaardige samenstelling der Indische maatschappij, is het” — aldus bedoelde memorie (1ste gew. zitt. 1922, Ond. 5 — st. 3, blz. 3) — „namelijk onmogelijk een voldoende aantal

<sup>1)</sup> Tot 1 Juli 1931 f 1500 p.m., vervolgens eerst met de ambtelijke kortingen, met ingang van 1 April 1934 tot f 1200 p.m. verminderd.

personen te vinden, die geschikt zijn om aan den wetgevenden arbeid een werkzaam aandeel te nemen en die tevens over den noodigen tijd beschikken om dit te doen zonder hun overige belangen ernstig te benadeelen''. Wanneer de zittingen zich over het geheele jaar uitstrekten, zou „het onvermijdelijke gevolg daarvan zijn, dat velen voor het lidmaatschap zouden bedanken, wier aanwezigheid onmisbaar is om aan den Volksraad een werkelijk vertegenwoordigend karakter te geven, of wel in naam lid zouden zijn zonder een werkzaam aandeel aan den wetgevenden arbeid te nemen''.

Ten einde die bezwaren te ontgaan werd in het voorontwerp voorgesteld een Wetgevenden Raad, zijnde een door en uit den Volksraad te kiezen commissie van vertrouwensmannen, te vormen tot medewerking aan de vaststelling van regelingen van wetgevenden aard en tot uitoefening van verschillende andere aan het vertegenwoordigend lichaam toegedachte functies.

Hoewel de instelling van een hulporgaan, door sommigen gediskwalificeerd als „een uitvlucht'' om aan gedane beloften en het uitdrukkelijk grondwetsvoorschrift te ontkomen, in den Volksraad weinig instemming mocht verwerven, werd de Wetgevende Raad — na grondige wijziging van de verhouding tot den pleno-Raad en eenige andere veranderingen in de voorgestelde wettelijke bepalingen — door de meerderheid aanvaard als een noodzakelijk kwaad, namelijk voorshands de best te verwezenlijken oplossing van de moeilijkheden, voortvloeiend uit een omvangrijke uitbreiding van de bevoegdheden en werkzaamheden van den Volksraad.

Volgens het voorontwerp zou het College moeten bestaan uit 's Volksraads voorzitter en 18 leden, welk aantal vertrouwensmannen der Regeering voldoende leek „om althans aan de belangrijkste stroomingen, welke hare vertegenwoordigers in den Volksraad hebben, gelegenheid tot uiting van gedachten te geven''.

T.a.v. de samenstelling, waarbij der Regeering — blijkens een overgelegd schema voor de verkiezing (2de gew. zitt. 1922, Ond. 3 — st. 3) — een stelsel van evenredige vertegenwoordiging voor oogen stond, heeft de Volksraad geen bepaalde wenschen te kennen gegeven. Wel werd de vrees geuit, dat de samenstelling van den Wetgevenden Raad allerminst zou bevredigen, omdat bij verkiezing zonder aanvullende benoeming door den Gouverneur-Generaal allicht een ambtenaren-college, een blank college, een Batavia-raad, vervreemd van de stroomingen elders in den archipel, zou ontstaan.

In het ministerieele ontwerp werd het aantal leden — conform het voorontwerp — gesteld op 18 (exclusief den voorzitter). Om het vertegenwoordigend karakter nog meer te versterken werd tijdens de beraadslaging in de Tweede Kamer, bij amendement, het ledental van 18 op 20 <sup>1)</sup> gebracht.

---

<sup>1)</sup> In 1935 verminderd tot 15. Zie hieronder.

Gevolg gevend aan aandrang terzake in het afdeelvingsverslag had de Regeering tijdens de behandeling van het voorontwerp den zittingsduur nader op één jaar bepaald, teneinde de „commissie” meer afhankelijk van den Volksraad te maken. 's Raads meerderheid bleek echter meer te gevoelen voor den aanvankelijk voorgestelden zittingsduur van vier jaar, omdat een éénjarige termijn den leden te weinig tijd zou geven om zich in te werken en verder te bezwaarlijk zou zijn voor leden, die bij benoeming zouden moeten verhuizen of een betrekking tijdelijk zouden moeten prijsgeven. Het amendement terzake werd door de Regeering in het belang van de leden overgenomen en zoowel in het ministerieel ontwerp als bij de behandeling in de Tweede Kamer bleef de zittingsduur op vier jaar gesteld.

In het voorontwerp werd een bepaling voorgesteld om de leden te bezoldigen en bij hun aftreden in het genot van pensioen te stellen, een en ander „omdat het lidmaatschap van den Wetgevenden Raad van hem, die het ambt bekleedt, den geheelen persoon zal opeischen en het niet als een neven- of eereambt kan worden beschouwd”. In het ministerieel ontwerp werd de bepaling t.a.v. toekenning van pensioen niet overgenomen <sup>1)</sup> en in de wet werd bepaald, dat de „tegemoetkoming”, aan het lidmaatschap verbonden, zoomede de gevolgen van aanvaarding van het lidmaatschap door landsdienaren, bij ordonnantie worden geregeld.

Bij de behandeling van het wetsontwerp in de Tweede Kamer werd de naam „Wetgevende Raad” bij amendement gewijzigd in „College van Gedelegeerden”.

Uitvoeringsbepalingen werden opgenomen in de Gedelegeerdenkiezverordening 1927 (Stbl. 1927 Nos. 126 en 127), de Volksraadpositieregeling 1926 (Stbl. 1926 No. 453) en het door den Volksraad vastgestelde reglement van orde (Stbl. 1926 No. 544).

Het eerste College van Gedelegeerden is aangewezen op 16 Mei 1927, den eersten vergaderdag van den vierden Volksraad.

*b. Samenstelling en zittingsduur.* In de eerste veertien dagen van iedere vierjaarlijksche zittingsperiode <sup>2)</sup> benoemt de Volksraad voor den duur van dat tijdperk uit zijn midden een College van Gedelegeerden (art. 72 lid 1 I.S.).

---

<sup>1)</sup> Tegenover een initiatiefvoorstel (zitt. 1937—'38, Ond. 10) om, met bepaalde restricties, afgetreden leden van den Volksraad pensioen toe te kennen, heeft de Regeering een afwijzende houding aangenomen. Over de vraag of een pensioensregeling dient te worden getroffen voor afgetreden leden van het College van Gedelegeerden heeft Zij zich echter niet uitgelaten.

<sup>2)</sup> Aldus de bepaling volgens Stbl. 1929 No. 285. De aanwijzing van de leden van het College moest in 1927 op den eersten vergaderdag van den Volksraad geschieden.

Het College, dat het geheele jaar door vergadert <sup>1)</sup>, bestaat uit den voorzitter van den Volksraad als lid tevens voorzitter, benevens 15 leden <sup>2)</sup> (art. 72 lid 2 I.S.). De verkiezing van deze leden geschiedt op den grondslag van evenredige vertegenwoordiging, aldus geregeld dat de overeenstemmende wil van elk viertal Volksraadsleden <sup>2)</sup> leidt tot de dienovereenkomstige vervulling van één plaats in het College van Gedelegeerden (art. 74 lid 1 en 2 I.S.). De wijze van verkiezing der leden is uitgewerkt in de vorenvermelde kiesverordening (Stbl. 1927 No. 126 en 127).

Tusschentijds kan het lidmaatschap eindigen door het nemen van ontslag als gedelegeerde en door het eindigen van het Volksraadlidmaatschap (art. 76 I.S.).

Hieronder volgen eenige gegevens over de samenstelling van het College sedert 1927.

#### 1. Zittingsperiode 1927—'31.

De verdeling van de leden (exclusief den voorzitter) naar den landaard was bij het begin van de zittingsperiode 1927—'31: 11 Nederlanders, 8 Inheemschen, 1 Uitheemsche.

Gedurende de zittingsperiode hadden 15 mutaties plaats. Met uitzondering van 2 gevallen, waarin een Nederlandsch resp. Inheemsch lid (van een associatie-partij) voor korteren of langeren tijd werd vervangen door een Inheemsch resp. Uitheemsch lid, werd steeds een lid van dezelfde bevolkingsgroep als vervanger aangewezen. De mutaties werden veroorzaakt door ontslagneming als Volksraadslid (4) en door tijdelijke vervanging van gedelegeerden, tijdens hun verblijf buitenslands (11).

De voorspelling, dat het College een blank college zou worden, is niet in vervulling gegaan. Evenmin was dit het geval met de profetie, dat het College van Gedelegeerden een ambtenarencollege zou worden. Bij de aanwijzing waren de 20 leden namelijk te groepeeren in: 11 ambtenaren, 2 gepensioneerde ambtenaren en 7 particulieren. Hiervan waren 9 leden afkomstig van buiten Batavia en 3 van de buitengewesten, zoodat ook degenen, die het College bij voorbaat hadden gekenschetst als een Batavia-raad, vervreemd van de stroomingen elders in den archipel, ongelijk kregen. De kans hierop is eenzijdig voorkomen door jaarlijks in de maand Mei een recès te houden, waardoor het onderhouden van contact met den eigen kieskring wordt vergemakkelijkt, anderzijds door de tegemoetkomende houding van de Regeering t.a.v. gedeeltelijke vergoeding van reizen naar de buitengewesten.

<sup>1)</sup> In den regel op Dinsdag, soms ook op andere dagen. Gedurende de maand Mei pleegt het College op recès te gaan.

<sup>2)</sup> Vóór 1935 bestond het College uit 20 leden. Elk drietal Volksraadsleden wees één lid van het College aan.

Naar politieke overtuiging waren de (20) leden bij de aanwijzing te rangschikken als volgt: rechts 2, gematigd rechts 12, gematigd links 3, links 3. Aangezien de overeenkomstige rangschikking voor den Volksraad was: 6, 36, 9, 9, hadden de partijverhoudingen in het kleinere college niet beter kunnen worden weerspiegeld. Hoezeer de afspiegeling beantwoordde aan de daaraan te stellen eischen bleek bij de herbehandeling van een ontwerp-ordonnantie betreffende de vennootschapsbelasting, waarover in het College van Gedelegeerden geen overeenstemming met de Regeering was bereikt (vgl. zitt. 1928—'29, Ond. **107**, Handelingen C. v. G. blz. 168; zitt. 1929—'30, Ond. **20**, Handelingen V.R. blz. 1571). In het College van Gedelegeerden was het amendement, dat tot toepassing van de lange conflictenregeling zou leiden (zie hoofdstuk V en bijlage IX), aangenomen met 9 tegen 8 stemmen (de voorzitter stemde vóór). Bij de herbehandeling in den Volksraad werd eenzelfde amendement verworpen met 24 tegen 25 stemmen (de nieuwe voorzitter stemde tegen).

Bij de verkiezing van het College van Gedelegeerden op 16 Mei 1927 waren 4 leden van den Volksraad afwezig, met het gevolg, dat op een lijst met 28 stemmen 10 leden en op een lijst met 10 stemmen 4 leden werden aangewezen. Op de overige lijsten werden elk 3 stemmen uitgebracht, zoodat in het geheel op 8 lijsten werd gestemd. Afwezigheid bij de aanwijzing bleek echter verstrekkende gevolgen te hebben voor vertegenwoordiging in het College van Gedelegeerden. De afvaardiging werd hierdoor gedurende de geheele vierjarige periode beïnvloed.

Het absentisme was — evenals in latere jaren — in vergelijking met den pleno-Raad gering, mede ten gevolge van de bijzondere regeling voor het verzuimen van vergaderingen.

## 2. Zittingsperiode 1931—1935.

Naar den landaard waren de leden (exclusief den voorzitter) bij den aanvang der zittingsperiode 1931—1935 te verdeelen in: 9 Nederlanders, 9 Inheemsche onderdanen-niet-Nederlanders, 2 Uitheemsche onderdanen-niet-Nederlanders.

Tijdens de zittingsperiode waren er 10 mutaties. Steeds werd een lid van dezelfde bevolkingsgroep als vervanger aangewezen. De mutaties werden veroorzaakt door ontslagneming als Volksraadslid (4), tijdelijke vervanging van gedelegeerden tijdens hun verblijf buitenslands (2) en afspraken tot verdeling van den zittingstijd (4).

De verdeling naar beroep was bij de aanwijzing: 10 ambtenaren, 2 gepensioneerde ambtenaren en 8 particulieren.

Van buiten Batavia waren 9, uit de buitengewesten 3 leden afkomstig.

Naar politieke overtuiging waren de (20) leden bij het begin der zittingsperiode als volgt te verdeelen: rechts 3, gematigd rechts 8, gematigd links 4,

links 5. De overeenkomstige rangschikking bij den Volksraad was: 10, 24, 14 en 12.

Aan de aanwijzing van het College van Gedelegeerden op 24 Juni 1931 namen 58 leden van den Volksraad deel. Door de wijziging van artikel 72 I.S. bij Stbl. 1929 No. 285 kon worden gewacht tot bijna alle leden aanwezig waren. Op 6 lijsten werden onderscheidenlijk 12, 3, 3, 3, 23 en 14 stemmen uitgebracht, zoodat, na toepassing van de in de Gedelegeerdenkiesverordening voorgeschreven berekening, aan deze lijsten resp. 4, 1, 1, 1, 8 en 5 zetels werden toegewezen. De afwezigheid van 2 leden bij de aanwijzing is blijkens die cijfers van weinig of geen invloed geweest op de samenstelling van het College van Gedelegeerden.

### 3. Zittingsperiode 1935—1939.

Bij den aanvang der zittingsperiode 1931—1935 was de verdeling der leden naar den landaard: 7 Nederlanders, 7 Inheemsche onderdanen-niet-Nederlanders, 1 Uitheemsch onderdaan-niet-Nederlander.

Gedurende de zittingsperiode zijn er tot dusverre (Juni 1938) 9 mutaties geweest. Op 2 gevallen na is steeds een lid van dezelfde bevolkingsgroep als vervanger aangewezen. De mutaties werden veroorzaakt door ontslagneming als Volksraadslid (1), ontheffing van het lidmaatschap van den Volksraad (1), tijdelijke vervanging van gedelegeerden tijdens hun verblijf buitenslands (4), waarbij in 1 geval een Inheemsch lid van een associatie-partij tijdelijk den zetel van een Nederlandsch lid heeft ingenomen, en afspraken tot verdeling van den zittingstijd (3), waarbij in 1 geval een Inheemsch lid is afgetreden ten behoeve van een Nederlandsch lid.

Naar beroep was de verdeling bij de aanwijzing: 5 ambtenaren, 4 gepensioneerde ambtenaren en 6 particulieren.

Van buiten Batavia waren bij het begin der zittingsperiode 8, uit de buitengewesten 2 leden afkomstig.

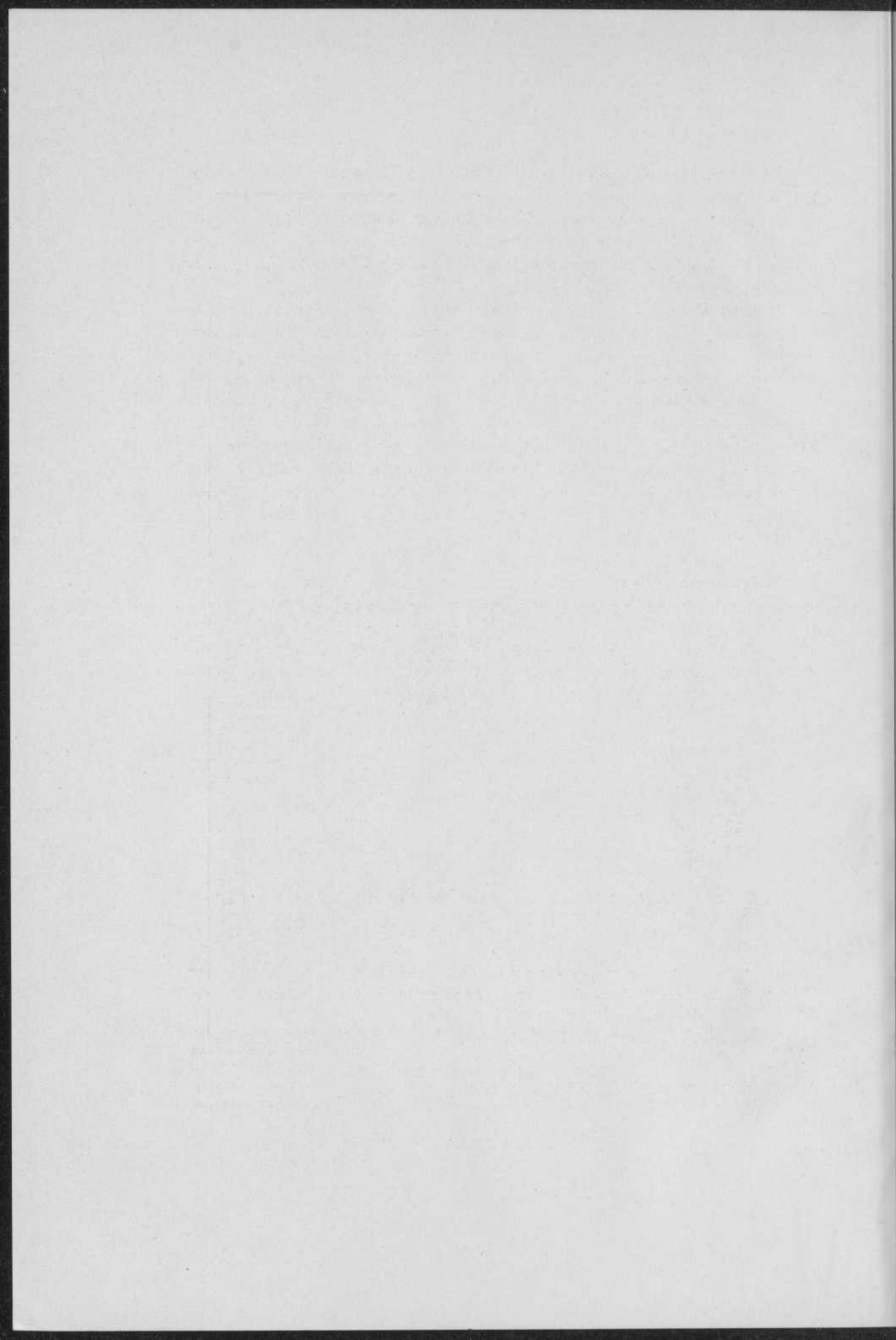
Gerangschikt naar politieke overtuiging was de verdeling der (15) leden bij het begin der zittingsperiode: rechts 2, gematigd rechts 7, gematigd links 3, links 3. De overeenkomstige rangschikking bij den Volksraad was: 10, 27, 13 en 10.

Bij de verkiezing van het College van Gedelegeerden op 25 Juni 1935 brachten 59 Volksraadsleden hun stem uit op 9 lijsten, die resp. 4, 4, 25, 3, 4, 4, 4, 4 en 7 stemmen verkregen. Aan de lijst met 25 stemmen werden 6, aan die met 7 stemmen 2 zetels en aan de overige lijsten elk 1 zetel toegewezen. De afwezigheid van 1 lid bij de aanwijzing heeft geen gevolgen ten aanzien van de vertegenwoordiging in het College van Gedelegeerden gehad.

c. *Positie der leden.* De materiele positie der leden is krachtens artikel 75 I.S. geregeld in de „Volksraadpositieregeling 1926” (Stbl. 1926 No. 453, laatstelijk gewijzigd bij Stbl. 1938 No. 118).



Mr. A. Neytzell de Wilde,  
Voorzitter van den Volksraad 1925—1929.



De leden van het College van Gedelegeerden ontvangen boven hetgeen hun als Volksraadslid toekomt een maandelijksche toelage van *f* 800 <sup>1)</sup> en bij derving van (hoogere) inkomsten een schadeloosstelling, welke tezamen met de toelage niet meer dan *f* 1 200 <sup>2)</sup> per maand mag bedragen. Voorts hebben zij aanspraak op vergoeding voor geneeskundige behandeling, standplaatstoeelage en eventueel kindertoeelage.

Wegens afwezigheid gedurende méér dan een maand achtereen, anders dan tengevolge van plichten als gedelegeerde dan wel tengevolge van welbewezen ziekte, verliest een lid zijn aanspraak op de maandelijksche toelage en andere tegemoetkomingen. Voor het verzuimen van vergaderingen om andere dan vorenvermelde redenen wordt *f* 40 per vergaderdag <sup>3)</sup> gekort.

Het lidmaatschap van het College kan, behoudens uitzonderingen (vgl. Stbl. 1927 No. 125), niet gelijktijdig worden waargenomen met een uit 's Lands kas bezoldigd ambt. Landsdienaren worden bij aanvaarding van het lidmaatschap doorgaans van rechtswege eervol uit hun betrekking ontslagen of, als zij militair zijn, op non-activiteit gesteld, onder toekenning van inkomsten als gedelegeerde. De tijd, als lid van het College doorgebracht, telt voor hen ten volle mede als diensttijd.

Niet-landsdienaren-gedelegeerden genieten niet de schadeloosstelling, waarop zij *als lid van den Volksraad* aanspraak zouden hebben.

*d. Werkwijze.* In het reglement van orde, krachtens artikel 79 I.S. door den Volksraad vastgesteld, is de werkwijze van het College uitgewerkt. Zij komt in tal van opzichten overeen met die van den pleno-Raad.

<sup>1)</sup> Tot 1931 was de toelage *f* 1 000 p.m. In de crisisjaren werd zij onderworpen aan dezelfde korting als de ambtelijke bezoldigingen (7, 10 en 17%), vervolgens in 1934 verlaagd tot *f* 800 en in 1936 tot *f* 700. Met ingang van 1 Januari 1938 is de toelage weder gebracht op *f* 800 p.m.

<sup>2)</sup> Tot 1931 was het maximum *f* 1 500. Onder den druk der bezuiniging werd eerst de ambtelijke korting (5, 10 en 17%) toegepast en in 1934 overgegaan tot verlaging tot *f* 1 200.

<sup>3)</sup> Van 1927—1931 werd van de toelage voor elk lid *f* 250 per maand ingehouden. Hiervan werd een fonds gevormd, hetwelk werd verdeeld onder de leden, naar gelang van het door hen bijgewoonde aantal vergaderingen. In 1931 is die regeling gewijzigd en een korting voor gemiste vergaderingen ingevoerd, eerst *f* 50, later *f* 40 en *f* 35, sedert 1 Januari 1938 weer *f* 40. Zij bedroeg steeds  $\frac{1}{20}$  van de maandelijksche toelage.

### Bevoegdheden van den Volksraad en het College van Gedelegeerden.

#### *A. Van den Volksraad.*

Onder vigeur van het Regeeringsreglement had de Volksraad geen (mede-) wetgevende bevoegdheid, doch was hij een zuiver adviseerend college. De Gouverneur-Generaal kon den Volksraad raadplegen over alle onderwerpen, ten aanzien waarvan hij dit wenschelijk oordeelde. Slechts met betrekking tot eenige limitatief in de wet opgesomde onderwerpen <sup>1)</sup> was hij tot die raadpleging verplicht.

Vorenbedoeld recht van advies was vooral t.a.v. de begrooting van teekenis, omdat het College bij de behandeling daarvan invloed op het Regeeringsbeleid kon uitoefenen. In de uitoefening van het adviesrecht lag de kiem van het recht van medewetgeving en dat van amendement. De Volksraad had de bevoegdheid in begrootingsvoorstellen wijzigingen te brengen, maar de ontwerpen werden voorloopig door den Gouverneur-Generaal en definitief door de wet vastgesteld.

De overige staatkundige rechten van den Volksraad onder de werking van het Regeeringsreglement (recht van openbare beraadslaging, recht van vrije meeningsuiting, recht van petitie, recht van onderzoek en vragenrecht) hebben sindsdien geen wijziging ondergaan en worden hieronder besproken bij de huidige bevoegdheden van het College.

Naar aanleiding van de door de Regeering afgelegde, later zoo bekend geworden „November-verklaring”, werd reeds in 1918 in den Volksraad (2de

---

<sup>1)</sup> Volgens artikel 131 R.R., na de wijziging van 1922: *a.* de begrooting en het slot der rekening, *b.* de bestemming van het voordeelig en de dekking van het nadeelig slot der rekening, *c.* het aangaan van geldleeningen ten laste van en het waarborgen van geldleeningen door Nederlandsch-Indië, *d.* ontwerpen van algemeene verordeningen, welke aan de ingezetenen persoonlijke militaire lasten opleggen, alsmede van algemeene verordeningen betreffende de bestuurshervorming, de samenstelling en de verkiezing van de leden van den Volksraad, *e.* door den Koning bij algemeene verordening aangewezen andere onderwerpen.

gew. zitt. 1918, Ond. 27) aandrang uitgeoefend om in de staatkundige positie van het vertegenwoordigend lichaam wijziging te brengen, waarbij niet slechts uitbreiding van bevoegdheden, maar ook invoering van een volledig parlementair stelsel werd bepleit.

Omstandigheden, verband houdende met het staatkundige en economische leven zoowel in Nederland als in Indië, hebben in 1922 geleid tot een herziening van de Grondwet en kort daarna tot voorstellen om het Regeeringsreglement in overeenstemming te brengen met de artikelen 1, 61, 62 en 62 bis G. W. Na langdurige behandeling in Volksraad en Staten-Generaal zijn die voorstellen, ingrijpend gewijzigd, belichaamd in de wet op de Indische Staatsinrichting van 23 Juni 1925 (Ind. Stbl. 1925 No. 415 jiss. 447 en 577, 1926 No. 455), welke deels op 1 Januari 1926, deels op 16 Mei 1927 in werking is getreden en wordt betiteld als „Indische Staatsregeling”.

Onder de werking van die wet heeft het College de volgende staatkundige rechten <sup>1)</sup>:

a. *Recht van medewetgeving.* Van adviseerend lichaam is de Volksraad verheven tot medewetgevend orgaan. De medewetgevende bevoegdheid van het College strekt zich uit tot: 1e ordonnanties en 2e de begrooting en andere financieele aangelegenheden van Nederlandsch-Indië (vaststelling van het slot der rekening, geldleeningen enz.).

*Ad 1e: Ordonnanties.* De Gouverneur-Generaal stelt in overeenstemming met den Volksraad ordonnanties vast tot regeling van onderwerpen betreffende de inwendige aangelegenheden van Ned.-Indië, ten aanzien waarvan in de Grondwet, de Indische Staatsregeling of andere wetten niet anders is bepaald, en van andere onderwerpen, waarvan de regeling ingevolge een wet of een algemeenen maatregel van bestuur bij ordonnantie moet geschieden (artikel 82 I. S.).

De bepaling steunt op het in artikel 61 lid 2 van de Grondwet vervatte beginsel, dat de regeling van de inwendige aangelegenheden van Nederlandsch-Indië wordt overgelaten aan aldaar gevestigde organen <sup>2)</sup>.

<sup>1)</sup> Omtrent de uitoefening van eenige dier rechten zijn gegevens opgenomen in de bijlagen VI, VII en XI.

<sup>2)</sup> Volgens de ministerieele memorie van antwoord betreffende het wetsontwerp tot herziening van het Regeeringsreglement is de strekking hiervan, dat, behoudens de onderwerpen, waarvan ingevolge de Grondwet, I. S. of andere wetten de regeling aan een hooger wetgever is voorbehouden, de Indische wetgever elk onderwerp, waarbij Indië belang heeft, zal kunnen regelen, zoolang de wetgever in Nederland of de Kroon die regeling niet aan zich heeft getrokken. Een duidelijke omschrijving van „inwendige aangelegenheden” was (en is) volgens den Minister niet noodig en niet mogelijk (T. K. zitt. 1923—'24—, 181.11, 11; zitt. 1934—'25, Handelingen blz. 1513—1514, 1539. Zie ook T. K. zitt. 1937—'38, 4.67, blz. 21).

In dringende omstandigheden kunnen ordonnanties worden vastgesteld omtrent onderwerpen, waarvan de regeling bij de wet of A.M.v.B. moet geschieden, zolang die regeling niet heeft plaats gehad (art. 92 I. S.). Voorts kunnen in dringende omstandigheden bij ordonnantie wetten of A.M.v.B. geheel of gedeeltelijk buiten werking gesteld of gewijzigd worden. In beide gevallen behoeven die ordonnanties nadere bekrachtiging door de wet of door een A.M.v.B. (artikel 93 I. S.). Met name in den crisis- en na-crisistijd hebben deze wetsbepalingen eenige malen toepassing gevonden bij maatregelen op fiscaal of economisch terrein.

Alle ontwerp-ordonnanties moeten aan den Volksraad worden toegezonden, maar de Gouverneur-Generaal kan hierbij een termijn bepalen, binnen welken het College zijn beslissing moet mededeelen (artikel 83 lid 2 I. S.) en, als de Raad te dezen in gebreke blijft, het ontwerp op eigen gezag en verantwoordelijkheid vaststellen (art. 90 lid 1 I. S.). Zolang de Volksraad t.a.v. een ontwerp nog geen beslissing heeft genomen, kan de Regeering het ontwerp terugnemen (art. 86 I. S.). Heeft de Volksraad zich met een ontwerp-ordonnantie vereenigd, dan dient hem te worden medegedeeld of al dan niet tot vaststelling wordt overgegaan (artikel 88 I. S.).

Welke oplossing in de wet (artikelen 89 en 90 I. S.) is gegeven voor gevallen, waarin t.a.v. ontwerp-ordonnanties geen overeenstemming tusschen de Regeering en den Raad wordt verkregen, en hoeveel „conflicten” zich hebben voorgedaan, is vermeld in hoofdstuk V en bijlage IX.

Het recht van medewetgeving wordt, tenzij de Volksraad tot voorbehoud van ontwerpen besluit, uitgeoefend door het College van Gedelegeerden. Omtrent de voorbehoudbevoegdheid van den pleno-Raad wordt een en ander medegedeeld bij de bespreking van de bevoegdheden van het College van Gedelegeerden.

Als medewetgevend orgaan heeft de Volksraad het recht om ontwerpen van ordonnantie bij den Gouverneur-Generaal in te dienen (recht van initiatief, artikel 84 I. S.). Van de indiening van een initiatief-voorstel, dat tijdens de behandeling kan worden teruggenomen (artikel 86 I. S.), wordt kennis gegeven aan den Gouverneur-Generaal, met verzoek om mededeeling of hij er prijs op stelt inlichtingen terzake te doen verstrekken. Bij aanneming van een initiatief-ontwerp wordt zulks aan de Regeering bericht, waarna de Gouverneur-Generaal aan den Volksraad moet mededeelen of hij het al dan niet vaststelt (artikel 88 lid 1 I. S.). De Regeering is dus niet verplicht initiatief-ontwerpen, welke een meerderheid in den Volksraad hebben verworven, vast te stellen. Een voorziening in geval van gemis van overeenstemming tusschen Regeering en Volksraad ontbreekt hier, anders dan bij conflict ten opzichte van door de Regeering aanhangig gemaakte ontwerp-ordonnanties (zie hoofdstuk V).

Als een onmisbaar pendant van het initiatiefrecht heeft de Volksraad het recht om wijzigingen in ontwerp-ordonnanties te brengen (recht van amendement, artikel 85 I. S.). Over het algemeen heeft het College zich bij de uitoefening van dit recht streng gehouden aan de ook in het Nederlandsche staatsrecht <sup>1)</sup> gangbare opvatting, dat het amendement in rechtstreeksch verband moet staan met de strekking van het ontwerp en geen zelfstandig voorstel mag inhouden, zoodanig dat het zou lijken op een initiatief-voorstel. Anders dan de Tweede Kamer is de Volksraad slechts zelden voor de vraag gesteld of een amendement toelaatbaar was of niet; deze vraag werd in den regel vóór de indiening, door overleg tusschen de voorstellers en 's Raads voorzitter, opgelost <sup>2)</sup>.

#### Ad 2e. Financiële aangelegenheden.

Begrooting. Ingevolge het bepaalde in artikel 103 I. S. worden de algemeene begrooting en aanvullingsbegrootingen door den Gouverneur-Generaal afdeelingsgewijs vastgesteld, voorzover hij zich met het gevoelen van den Volksraad kan vereenigen. Het College mag de ontwerpen wijzigen, doch is verplicht zich te houden aan den in de wet (artikel 102 lid 1 I. S.) bepaalden datum van terugzending c.q. den door de Regeering eventueel gestelden termijn voor de behandeling (artikel 102 lid 2 I. S.).

Bij ontwerpen, waarover geen meeningsverschil tusschen den Gouverneur-Generaal en den Volksraad bestaat, hebben de Staten-Generaal slechts een goedkeuringsrecht. Wordt t.a.v. een geheele afdeeling der algemeene begrooting de vereischte overeenstemming niet verkregen, dan geschiedt de vaststelling bij de wet (artikel 108 lid 1 I. S.). Onderdeelen van begrootingsafdeelingen en van aanvullingsbegrootingen worden, in geval van conflict, bij de wet vastgesteld voorzover daaraan behoefte bestaat (artikel 108 lid 2—3 I. S.).

Slot der rekening enz. Dit wordt, over elk dienstjaar afzonderlijk, door den Gouverneur-Generaal in overeenstemming met den Volksraad

---

<sup>1)</sup> Zie Buys: „De Grondwet”, I blz. 601 e.v.; Kranenburg: „Nederlandsch Staatsrecht”, I (1928) blz. 298. Een uitvoerige casuïstiek geeft J. G. Pippel, „Het Reglement van Orde van de Tweede Kamer der Staten-Generaal” (1925), blz. 314 e.v.

<sup>2)</sup> Zitt. 1933—'34, Ond. **48**, st. 8. Bestrijding van dit amendement in de openbare vergadering, o.m. omdat het een ander onderwerp aan de orde stelde dan door de Regeering aangehangig was gemaakt, gaf den voorstellers aanleiding het in te trekken (H 1558—1560). Later dienden zij een initiatief-voorstel in (zitt. 1934—'35, Ond. **64**).

Zitt. 1936—'37, Ond. **43**, st. 6. Ook hier kwam het niet tot stemming over de vraag van toelaatbaarheid; vóórdien werd het amendement ingetrokken (H 1567).

Zitt. 1937—'38, Ond. **137**, st. 6. Een eenigszins twijfelachtig geval; het amendement, waarbij o.m. werd voorgesteld de considerans van het ontwerp te wijzigen, werd zonder beraadslaging en z.h.s. aangenomen (H 1810). Het geamendeerde ontwerp is vastgesteld.

bij besluit vastgesteld. Op dezelfde wijze wordt t.a.v. de bestemming van de batige en de dekking van de nadeelige saldi beslist, telkenmale over tijdvakken van ten hoogste tien jaren. De hier bedoelde besluiten moeten bij de wet worden goedgekeurd of, in geval van conflict, vastgesteld (artikel 111—112 I. S.).

**Geldleeningen.** Deze kunnen niet worden aangegaan of gewaarborgd dan uit kracht van de wet of van een door den Gouverneur-Generaal in overeenstemming met den Volksraad genomen, bij de wet goedgekeurd besluit (artikel 114 I. S.).

**b. Recht van advies.** Ten aanzien van ontwerpen van wet en algemeenen maatregel van bestuur, welke uitsluitend of in belangrijke mate Ned.-Indië betreffen, wordt de Volksraad ingevolge artikel 71 resp. 70 I. S. in de gelegenheid gesteld om binnen een zoo noodig door den Gouverneur-Generaal te stellen termijn van raad te dienen, behalve in gevallen van spoedeischenden aard en enkele andere gevallen <sup>1)</sup>. Vóór 1927 werden op wetsontwerpen en ontwerpen-A.M.v.B. „amendementen” ingediend, als ware de Volksraad mede bevoegd de ontwerpen vast te stellen. Ook onder vigueur van de Indische Staatsregeling is dit een enkele maal gebeurd <sup>2)</sup>. Sedert medio 1928 (vgl. zitt. 1928—'29, H 1366) worden door den Raad gewenschte wijzigingen in ter advies aangeboden ontwerpen echter steeds in moties bepleit.

**c. Recht van openbare beraadslaging.** Het belang van de openbaarheid der vergaderingen, waarvan het beginsel is vastgelegd in artikel 62 lid 1 I. S. (tevorens artikel 139 lid 1 R. R.), is algemeen erkend. Eenerzijds heeft de Regeering de gelegenheid om schriftelijk en mondeling Hare opvattingen uiteen te zetten, inlichtingen te geven omtrent Hare bestuursdaden en zich tegen critiek te verdedigen, anderzijds is aan een College, dat de groepen der Indische bevolking vertegenwoordigt, gelegenheid gegeven om wenschen en grieven in het openbaar te bespreken en bij het uitoefenen van aandrang op de Regeering steun te zoeken bij de openbare meening.

<sup>1)</sup> NL. t.a.v. wetsontwerpen tot vaststelling van financieele ontwerpen, waarover geen overeenstemming tusschen den Landvoogd en den Volksraad is verkregen, en t.a.v. die ontwerp-algemeene maatregelen van bestuur, welke bij conflict in de plaats treden van ordonnanties.

<sup>2)</sup> Vgl. de „amendementen” van de 2de gew. zitt. 1919, Ond. 3 — st. 9c en st. 18a en het „amendement” van het zittingsjaar 1927—'28, Ond. 75 — st. 6.

Zie Mr. A. Jansen: „Problemen van algemeene wetgeving in Ned.-Indië sinds 1926” (diss. Batavia 1931) blz. 100.

Voorts Mr. W. H. van Helsdingen: „De Volksraad en de Indische Staatsregeling”, blz. 62.

d. *Recht van vrije meeningsuiting.* Ingevolge de slot-alinea van artikel 66 I.S. (tevorens artikel 143 laatste lid R.R.) zijn de leden van den Volksraad niet gerechtelijk vervolgbaar voor hetgeen zij in de vergadering hebben gezegd of aan den Raad schriftelijk hebben overgelegd, tenzij zij daarmee openbaar maken wat in besloten vergadering onder geheimhouding is gezegd of overgelegd.

Door de parlementaire onschendbaarheid is aan de leden een groote mate van vrijheid verzekerd ten aanzien van de inkleeding hunner beschouwingen en het uiten van critiek op Regeeringsmaatregelen. Van niet minder beteekenis is echter, dat zij bij de begrootingsbehandeling elk onderwerp ter sprake kunnen brengen.

e. *Recht van petitie.* Ingevolge artikel 68 I. S. (tevorens artikel 131 laatste lid R.R.) kan de Volksraad de belangen van Nederlandsch-Indië en zijn ingezetenen voorstaan bij den Koning, de Staten-Generaal en den Gouverneur-Generaal, hetgeen óók van beteekenis is wegens het gemis van het recht van initiatief t.a.v. wetten en algemeene maatregelen van bestuur.

Hoewel sedert 1926 voor het aanhangig maken van petitie-voorstellen bepalingen zijn opgenomen in het reglement van orde, is ook na de inwerkingtreding van de Indische Staatsregeling herhaaldelijk de vorm van moties gekozen. Uiteraard kan de Volksraad in moties zijn meening of wenschen ten aanzien van alle mogelijke onderwerpen uitdrukken.

Door aanneming van een petitievoorstel-Thamrin e.s. (zitt. 1931—'32, Ond. **106**) heeft de Volksraad in 1931 aan het Opperbestuur verzocht om door wijziging van de Indische Staatsregeling de hanteering van het recht van petitie door den Raad in pleno óók mogelijk te maken gedurende buitengewone zittingen (geen Java-zitting zijnde) als daarvan geen melding is gemaakt in de oproeping <sup>1)</sup>. Aan dit verzoek is geen gevolg gegeven.

f. *Recht van interpellatie.* Sinds 1 Januari 1926 heeft de Volksraad het recht den Gouverneur-Generaal uit te noodigen om omtrent zaken, welke Ned.-Indië betreffen, inlichtingen aan den Raad te geven (artikel 69 lid 1 I.S.). „De Gouverneur-Generaal voldoet aan deze uitnoodiging, wanneer dit naar zijne meening geschieden kan zonder schade voor de hem toevertrouwde belangen” (artikel 69 lid 2 I.S.).

Het recht is *in zijn gevolgen* van andere beteekenis dan dat, hetwelk

<sup>1)</sup> In Java-zittingen (ex artikel 65 I.S.) kunnen alleen aanvullingsbegrootingen worden behandeld, zoodat andere onderwerpen daarin *niet* aan de orde mogen worden gesteld. Zulks kan in andere buitengewone zittingen (ex artikel 62 lid 6 I.S.) wél, echter alleen als de oproeping daarvan melding maakt (artikel 62 lid 7 I.S.).

krachtens artikel 95 G.W. aan de Nederlandsche volksvertegenwoordiging toekomt. H.t.l. kan van interpellaties geen parlementaire dwang uitgaan, hoogstens een zekere aandrang. Bij de behandeling van het ontwerp tot herziening van het Regeeringsreglement is van eenig ander verschil niet gebleken. Van Regeeringszijde is toen uitdrukkelijk medegedeeld, dat de Volksraad „het recht van interpellatie” zou krijgen, waaraan bij de openbare behandeling werd toegevoegd, dat dit „recht om met dwingende kracht aan de Regeering vragen te stellen” geheel los zou staan van het vragenrecht, zooals het als „convention” door de Volksraadsleden persoonlijk wordt uitgeoefend en dat uiteraard geheel intact blijft <sup>1)</sup>.

Na verloop van tijd heeft de Regeering zich echter op het standpunt gesteld, dat Zij — in afwijking van den ongeschreven rechtsregel in Nederland — bij interpellaties niet mondeling behoeft te antwoorden, maar desgewenscht kan volstaan met een schriftelijk antwoord.

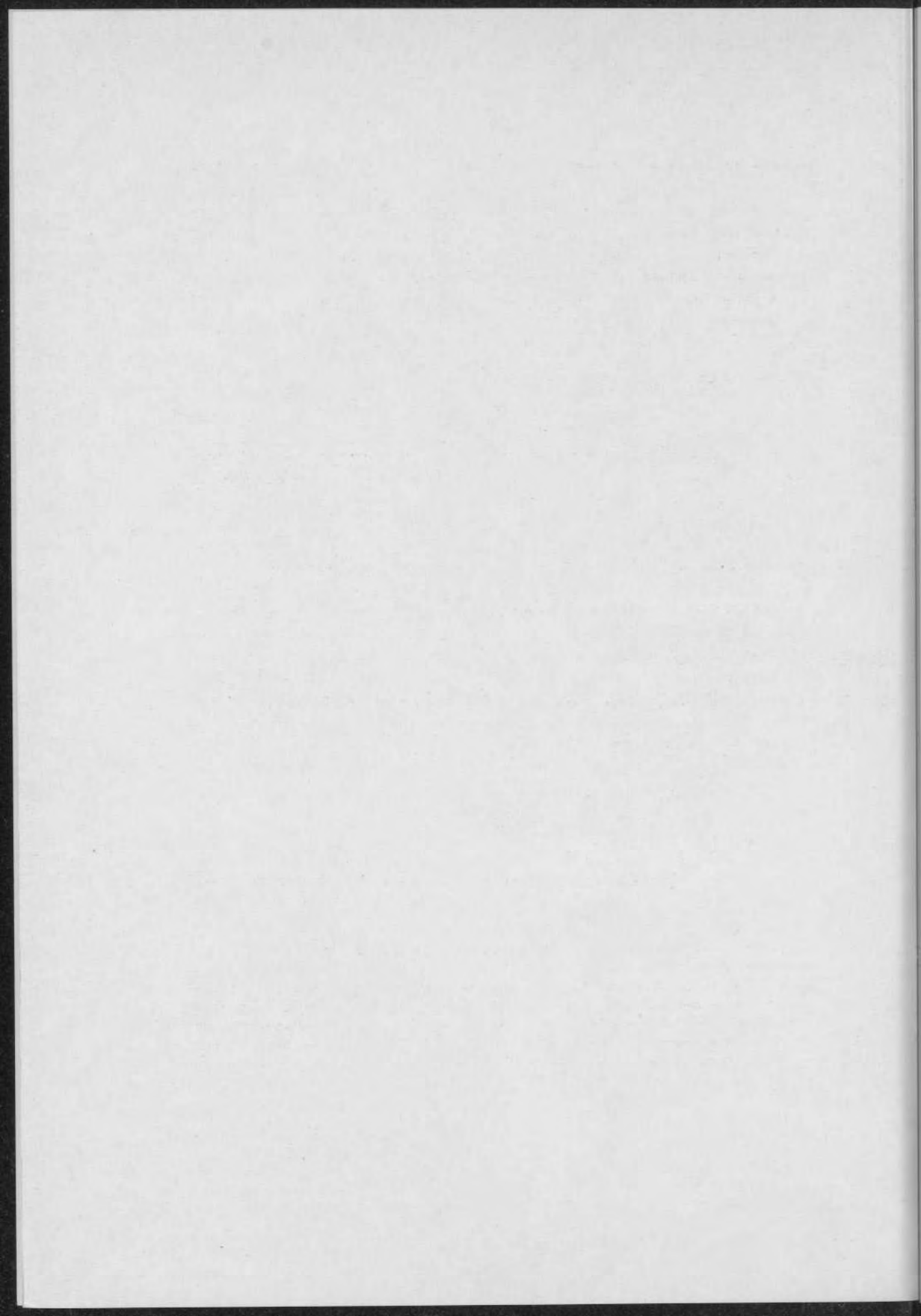
Van dit standpunt is gebleken bij de door het College van Gedelegeerden toegestane interpellatie-Fruin inzake de toepassing van de korte conflictenregeling (zitt. 1934—'35, Ond. 80). De Regeering heeft de gestelde vragen schriftelijk beantwoord, onder mededeeling, dat Zij aan deze wijze van beantwoording de voorkeur gaf, omdat een debat over de toepassing van de korte conflictenregeling naar Haar oordeel ondoeltreffend zou zijn.

De opvatting van de Regeering omtrent artikel 69 I. S. heeft nog hetzelfde jaar aanleiding gegeven tot een uitvoerig toegelicht petitievoorstel-Feuilletau de Bruyn (zitt. 1934—'35, Ond. 170). Hierin werd voorgesteld aan het Opperbestuur en de Staten-Generaal te verzoeken wijziging van artikel 69 I. S. te willen bevorderen, opdat boven allen twijfel komt vast te staan, dat aan de uitnoodiging om nopens zaken Nederlandsch-Indië betreffende inlichtingen aan den Raad te geven, vanwege de Regeering *mondeling* moet worden voldaan als de Volksraad daartoe zijn wensch te kennen geeft, tenzij de Landvoogd van oordeel is, dat beantwoording schade zou toebrengen aan de hem toevertrouwde belangen. Bij de behandeling van het petitievoorstel, hetwelk door het College van Gedelegeerden werd aangenomen, is van Regeeringszijde een uiteenzetting gegeven van den aard en omvang „van wat men gewoonlijk noemt het interpellatierecht van den Volksraad” (Handelingen College van Gedelegeerden, zitt. 1934—'35, blz. 505 e.v.). Hierbij heeft de Regeering zich beroepen op het verschil in tekst tusschen artikel 95 G.W. en artikel 69 I. S., alsmede op de corresponderende bepalingen in de West-Indische Regeeringsreglementen, waarnaar in de toelichting op artikel 69 I. S. in de ontwerp-wet op de Indische

<sup>1)</sup> Vgl. 2de gew. zitt. 1922, Ond. 3 — st. 2, blz. 9; Handelingen blz. 168. Ook in de Tweede Kamer is door den Minister gesproken van „het recht van interpellatie” (T. K. zitt. 1923—'24, 181, 11, blz. 38; zitt. 1924—'25, Handelingen blz. 1522).



Dr. J. W. Meyer Ranneft,  
Voorzitter van den Volksraad 1929—1933.



Staatsinrichting werd verwezen <sup>1)</sup>. Voorts heeft de Regeering de aandacht gevestigd op een eerdere afwijking van het gebruik om interpellaties mondeling te beantwoorden. In 1933 werd van Regeeringszijde nl. tegen de interpellatie-Thamrin over het t.a.v. eenige vereenigingen ingestelde vergaderverbod (zitt. 1933—'34, Ond. 54) bezwaar gemaakt, waarbij geen beroep werd gedaan op het tweede lid van artikel 69 en de gevraagde inlichtingen voor zooveel mogelijk werden verstrekt, echter met weigering om daarover in debat te treden, omdat de Regeering daarvan geenerlei nut voor het algemeen belang verwachtte.

Het interpellatierecht kan door den Volksraad in pleno worden uitgeoefend tijdens de gewone zittingen en in buitengewone zittingen (ex artikel 62 lid 6 I.S.) mits daarvan in de oproeping melding is gemaakt. Geen gevolg is gegeven aan den wensch, in 1931 kenbaar gemaakt door aanneming van een petitievoorstel-Thamrin e.s. (zitt. 1931—'32, Ond. 106), om de hanteering van het interpellatierecht door den pleno-Raad mogelijk te maken gedurende een buitengewone zitting (geen Java-zitting zijnde), zonder dat zulks in de oproeping wordt vermeld <sup>2)</sup>.

De voorstellen tot het houden van een interpellatie zijn in de eerste jaren na 1927 niet in de Bijlagen van de Handelingen opgenomen.

*g. Recht van onderzoek („droit de s'enquérir").* Blijkens een ministerieele verklaring in de Eerste Kamer (E. K. zitt. 1916—'17, Handelingen blz. 130) heeft de Volksraad een recht van onderzoek, een „droit de s'enquérir". De Raad kan zich — door een commissie uit zijn midden — in loco op de hoogte gaan stellen van toestanden. Zulks is tot dusverre slechts een enkele maal geschied (vgl. 2de gew. zitt. 1918, Handelingen blz. 154, 608).

Op doctrinaire gronden is het recht van enquête (eigen onderzoek met getuigendwang) aan het College onthouden.

*h. Vragenrecht.* Onder den drang der openbaarheid heeft dit recht, hetwelk den Volksraad formeel niet is toegekend, zich in de eerste jaren van 's Raads bestaan, als conventie, snel ontwikkeld. Ook onder vigueur

<sup>1)</sup> Door Prof. Dr. J. H. A. Logemaan was reeds eerder („De Stuw" 1933 blz. 290 e.v.) gewezen op het „mysterieus verband" tusschen art. 69 I.S. en het corresponderend artikel 108 in de Staatsregeling voor Suriname, waarvan de redactie luidt: „De Gouverneur voldoet aan deze uitnoodiging (tot verstrekking van inlichtingen), wanneer hij vermeent dat het geschieden kan zonder schade voor de hem toevertrouwde belangen, en geeft de gevraagde inlichtingen mondeling of schriftelijk, hetzij in persoon of bij gemachtigde".

<sup>2)</sup> Zie noot 1 op blz. 47.

van de Indische Staatsregeling is en wordt veelvuldig van het recht gebruik gemaakt. In 1924 heeft de Regeering de conventie uitdrukkelijk erkend door, ter ondersteuning van Haar bezwaren tegen het tweemaal 's jaars houden van algemeene beschouwingen, te wijzen op de mogelijkheid om de gewenschte inlichtingen te verkrijgen door in meerdere mate van het „vragenrecht” gebruik te maken. Niettemin hebben de jaarlijks in de tweede gewone zitting ingediende aanvullingsbegrotingen nog geruimen tijd aanleiding tot algemeene beschouwingen gegeven. Eerst sinds begin 1932 worden de algemeene beschouwingen in de tweede gewone zittingen achterwege gelaten en wordt aan de leden tijdens die zittingen gelegenheid gegeven schriftelijke vragen in te dienen, welke mondeling door de Regeering worden beantwoord op een „vragendag”. De steller mag dan na het Regeeringsantwoord nog eenige nadere toelichtingen verzoeken.

Zoowel de schriftelijk als de mondeling beantwoorde vragen worden — eerstgenoemde met het Regeeringsantwoord — als regel opgenomen in het „Aanhangsel” van de Handelingen <sup>1)</sup>.

i. Het recht van beroep. Krachtens artikel 90 lid 3 I.S. heeft de Volksraad het recht om, bij toepassing der korte conflictenregeling (zie hoofdstuk V), binnen twee maanden na den dag der inwerkingtreding der ordonnantie aan het Opperbestuur te verzoeken de regeling nader bij algemeenen maatregel van bestuur te doen geschieden. Van de beslissing op een zoodanig verzoek moet den Raad mededeeling worden gedaan.

Behalve de hiervoren genoemde rechten zijn in de Indische Staatsregeling nog de volgende functioneele bevoegdheden van den Volksraad vermeld:

1e. Recht tot samenroeping van buitengewone zittingen. Volgens artikel 62 lid 6 I.S. worden, behalve wanneer de Gouverneur-Generaal het noodig oordeelt, buitengewone zittingen van den Raad gehouden als ten minste 20 leden <sup>2)</sup> daartoe den wensch te kennen geven. Gelijke bevoegdheid had, tot 1926, 's Raads voorzitter (art. 139 lid 6 R.R.). Sinds 1918 is door leden 3 maal en door den voorzitter 1 maal van deze bevoegdheid gebruik gemaakt.

2e. Recht tot vergaderen met gesloten deuren. De deuren worden gesloten wanneer ten minste 5 leden het vorderen of de

<sup>1)</sup> Zulks geldt *niet* voor de vragen, welke de leden krachtens den Regeeringsbrief van 7 November 1932 No. 3010/A kunnen richten aan de hoofden van departementen en van gewestelijk bestuur (zie bijlage II).

<sup>2)</sup> In de jaren 1918—1926: 15 leden (artikel 139 lid 6 R.R.).

voorzitter het noodig oordeelt. De vergadering beslist of met gesloten deuren zal worden beraadslaagd. Zoodanige beraadslaging is niet toegelaten ten aanzien van begrootingsontwerpen, het slot der rekening en besluiten tot het aangaan van geldleeningen. Over de in comité-generaal behandelde punten kan daarin ook een beslissing worden genomen (artikel 62 leden 2—4 I. S., te voren artikel 139 R. R.).

De Volksraad heeft slechts zelden met gesloten deuren beraadslaagd (o.a. over aanbevelingen voor het voorzitterschap, benoemingen, adressen van gelukwensch aan H. M. de Koningin).

3e. Recht tot bepaling van de wijze van stemming. Over zaken heeft hoofdelijke stemming plaats, zoodra een der leden zulks verlangt (artikel 66 lid 5 I. S., tevoren artikel 143 R. R.).

4e. Recht tot onderzoek van geloofsbrieven. De Volksraad heeft het recht om de geloofsbrieven der gekozen leden te onderzoeken en terzake beslissingen te nemen (artikel 61 lid 4 I. S., tevoren artikel 138 R. R.).

5e. Recht tot vervulling van eenige ambten bij den Raad enz. Ingevolge artikel 64 I. S. (tevoren artikel 141 R. R.) is de Volksraad gerechtigd en verplicht uit zijn midden een eersten en tweeden plaatsvervangend-voorzitter te benoemen. Krachtens artikel 56 I. S. (tevoren artikel 132 lid 7 R. R.) benoemt en ontslaat het College zijn secretaris, die geen lid van den Volksraad kan zijn.

6e. Recht tot vaststelling van het reglement van orde. De Raad stelt een reglement van orde voor zijn vergaderingen en die van het College van Gedelegeerden vast, welk reglement openbaar wordt gemaakt door plaatsing in het Staatsblad (artikelen 57 en 79 I. S.). Vóór 1926 werd (vide art. 144 R. R.) het reglement van orde bij algemeene verordening vastgesteld.

In de jaren na 1926 is het reglement van orde 7 maal gewijzigd. Door de eerlang te verwachten uitbreiding van de bevoegdheden van het College van Gedelegeerden (zie blz. 19) zal een herziening noodzakelijk zijn.

#### B. *Van het College van Gedelegeerden.*

Volgens het voorontwerp tot herziening van het Regeeringsreglement zouden door een commissie uit den Volksraad, den Wetgevenden Raad, welke — in tegenstelling tot den Volksraad in pleno — nagenoeg het geheele jaar bijeen zou kunnen zijn, de rechten op het gebied van de wetgeving (advi-

seeren over ontwerpen van wetten en van algemeene maatregelen van bestuur, medewetgevende bevoegdheid t.a.v. ordonnanties) zijn uit te oefenen, „behalve wanneer die commissie beslist, dat een zaak door den Volksraad zelf zal worden behandeld” (1ste gew. zitt. 1922, Ond. 5 — st. 2, blz. 7). Verder zou de Wetgevende Raad *buiten* de zittingen van den Volksraad de rechten van petitie en van interpellatie moeten uitoefenen.

Tijdens de behandeling van het ontwerp is in dien opzet een principieele verandering gekomen, gevolg van den vrijwel algemeen in den Volksraad geuiten wensch om de verhouding tusschen de beide lichamen om te keeren. Bij tweede nota van wijzigingen (2de gew. zitt. 1922, Ond. 3 — st. 34) bleek de Regeering bereid om voor den Volksraad de mogelijkheid te openen tot voorbehoud van *belangrijke* ontwerpen, mits de afdoening zou kunnen wachten op het bijeenkomen van dien Raad. Tegen omverwerping van het systeem, dat de Wetgevende Raad als regel de wetgevende bevoegdheid behoort uit te oefenen, had Zij echter bezwaar. Door de overneming van een amendement, dat beoogde den Volksraad alleen uit te sluiten in zéér dringende gevallen, ter beoordeeling van den Gouverneur-Generaal in overleg met den Wetgevenden Raad (2de gew. zitt. 1922, Ond. 3 — st. 39), is de Regeering nog verder aan 's Raads wenschen tegemoet gekomen.

In het ministerieele ontwerp werd met den geamendeerden tekst, na redaetiewijziging, rekening gehouden. De uitoefening van 's Volksraads adviseerende bevoegdheden t.a.v. wetsontwerpen en ontwerp-algemeene maatregelen van bestuur werd in dit ontwerp echter *niet* vermeld, misschien omdat dergelijke ontwerpen altijd belangrijk moeten worden geacht <sup>1)</sup>. Behoudens de eerder vermelde verandering van den naam van het hulporgaan in College van Gedelegeerden, waardoor de verhouding tot den pleno-Raad beter tot uitdrukking is gekomen, zijn bij de behandeling in de Staten-Generaal geen wijzigingen in de bevoegdheidsbepaling aangebracht.

Uit den tekst van artikel 80 I. S., het resultaat van de behandeling in den Volksraad en Staten-Generaal, blijkt welke bevoegdheden het College van Gedelegeerden ten slotte heeft gekregen.

*a. Recht van medewetgeving.* Artikel 80 lid 1 I. S. bepaalt, dat het College van Gedelegeerden de in de artikelen 82, 84, 85, 86, 92 en 93

<sup>1)</sup> Mr. W. H. van Helsdingen in: „De Volksraad en de Indische Staatsregeling”, blz. 39.

Volgens I. Samkalden in: „Het College van Gedelegeerden”, heeft wellicht „de Minister, gewaarschuwd door den vloed van bezwaren tegen zijn wetgevend instituut, daaraan niet meer belangrijke bevoegdheden willen geven dan op dat moment strikt noodig scheen” (blz. 192, 199).

Een andere mogelijkheid is, dat delegatie van het adviesrecht in strijd werd geacht met den laatsten zin van artikel 61 lid 1 G. W.

bedoelde bevoegdheden van den Volksraad uitoefent <sup>1)</sup>, behoudens t.a.v. ontwerpen, welker behandeling de Volksraad zich heeft voorbehouden.

In urgente gevallen, waarin niet op het bijeenkomen van den Volksraad kan worden gewacht, zulks ter beoordeeling van den Gouverneur-Generaal, het College van Gedelegeerden gehoord, geschiedt de behandeling steeds door het College van Gedelegeerden (artikel 80 lid 2 I. S.), hetwelk, tenzij de Volksraad anders beslist, ook belast is met het verrichten van voorbereidende werkzaamheden t.a.v. de ontwerpen, welker behandeling de Volksraad zich heeft voorbehouden (artikel 80 lid 3 I. S.).

Uit de bepalingen blijkt, dat het College van Gedelegeerden de wetgevende bevoegdheden zal uitoefenen. De Volksraad kan zich echter ontwerpen voorbehouden. Hierbij is geen algemeen voorbehoud, maar een voorbehoud voor ieder geval afzonderlijk beoogd. De wet zwijgt over het tijdstip en de wijze, waarop de Volksraad van de bevoegdheid tot voorbehoud gebruik moet maken. Ten onrechte werd — hetgeen o.a. uit den tekst van artikel 80 I. S. blijkt — destijds verondersteld, dat het voorbehoud steeds zou kunnen geschieden in de zittingen van den Volksraad, voorafgaande aan de indiening van ontwerpen. Uitgegaan werd van de fctie, dat de Regeering bij het einde van elke zitting den Raad een opsomming van de vóór de volgende zitting te verwachten ontwerpen zou kunnen verstrekken en dat de aankondiging daarvan voldoende houvast zou geven om de wenschelijkheid van voorbehoud te beoordeelen. Door aanvullende bepalingen in het reglement van orde is voorkomen, dat de Volksraad geen gebruik van zijn recht tot voorbehoud zou kunnen maken t.a.v. ontwerpen, welke niet tevoren waren aangekondigd.

Het reglement van orde bepaalt in de artikelen 16, 16a en 17, dat, als de Volksraad bijeen is, tenminste 3 leden gedurende 3 dagen na de verspreiding van een ontwerp-ordonnantie schriftelijk een verzoek om voorbehoud kunnen indienen, waarover de pleno-Raad zoo spoedig mogelijk moet beslissen. Als de Volksraad niet bijeen (of in een Java-zitting bijeen) is, kan zoo'n verzoek door ten minste 20 leden gedurende 4 weken na de distributie van een ontwerp worden gedaan, echter alleen t.a.v. ontwerp-ordonnanties, waarbij de Regeering geen termijn voor behandeling heeft gesteld of de gestelde termijn zoo ruim is, dat op het bijeenkomen van den Volksraad kan worden gewacht. Tussehen de zittingen ingediende ontwerpen behoeven niet te blijven liggen totdat de termijn voor voorbehoud is verstreken of over een ingediend verzoek kan worden beslist. Het College van Gedelegeerden neemt dergelijke ontwerpen aanstonds in schriftelijke

---

<sup>1)</sup> Die bevoegdheden zijn het recht tot medewerking aan de vaststelling van ordonnantie (artikelen 82, 92 en 93 I. S.) met het recht van initiatief (artikelen 84 en 86 I. S.) en dat van amendement (artikel 85 I. S.).

behandeling en bij later voorbehoud kan dan òf worden afgezien van afdeelingsonderzoek òf het gedelegeerdenverslag als leidraad bij het afdeelingsonderzoek worden gebruikt. In dergelijke gevallen wordt aangenomen, dat het College van Gedelegeerden voorbereidende werkzaamheden heeft verricht in den zin van artikel 80 lid 3 I.S. Wordt gedurende den hiervoor bepaalden tijd geen verzoek om voorbehoud ingediend, dan is het College van Gedelegeerden tot de afhandeling bevoegd, maar een gequalificeerde meerderheid van het College (12 leden) kan dan aan den pleno-Raad verzoeken het desbetreffende ontwerp alsnog voor te behouden. Bij tusschen 's Raads zittingen ingediende termijn-ordonnanties (vgl. artikel 83 lid 2 I.S.) — waaronder *niet* begrepen die ontwerpen, welke de Regeering blijkens den geleidebrief gaarne spoedig, zoo spoedig mogelijk of bij voorrang wenscht te zien behandeld <sup>1)</sup> — moet in het College van Gedelegeerden in de e.v. vergadering de vraag aan de orde worden gesteld of op verlenging van den gestelden termijn zal worden aangedrongen. Wordt die vraag ontkennend beantwoord of blijkt de Regeering geen gevolg te kunnen geven aan een verzoek om op het bijeenkomen van den pleno-Raad te wachten, dan is geen voorbehoud mogelijk en doet het College van Gedelegeerden het ontwerp af.

b. Rechten van petitie en interpellatie. Ingevolge artikel 80 lid 4 I.S. worden, als de Volksraad niet bijeen is, ook de in de artikelen 68 en 69 vermelde bevoegdheden door het College van Gedelegeerden uitgeoefend.

Tegen den tekst der wet bestaan de volgende bezwaren:

- 1e. Het voorschrift is voor beide rechten imperatief en zou, althans voor petities, beter facultatief kunnen zijn, ten einde behandeling van tusschen de zittingen ingediende voorstellen door den pleno-Raad mogelijk te maken.
- 2e. Hanteering van het petitie- en interpellatierecht is tijdens buitengewone zittingen ex artikel 62 lid 6 *niet* door het College van Gedelegeerden en alléén onder bepaalde voorwaarden door den Volksraad in pleno mogelijk (nl. bij vermelding in de oproeping: artikel 62 lid 7 I.S.), terwijl die rechten tijdens Java-zittingen ex artikel 65 I.S. in het geheel niet kunnen worden uitgeoefend.

---

<sup>1)</sup> Ten onrechte is een dergelijk verzoek wel eens als termijnstelling aangemerkt en is om die reden het desbetreffende ontwerp enkele dagen na de ontvangst door het College van Gedelegeerden afgehandeld (o.a. zitt. 1927—'28, Ond. 85, Handelingen C. v. G. blz. 142). In latere gevallen heeft de Regeering, als Haar bij een verzoek om spoedige behandeling een bepaalde datum voor de afhandeling voor oogen had gestaan, alsnog een termijn gesteld (vgl. zitt. 1937—'38, Ond. 104 en 107).

In de door den Volksraad aangenomen petitievoorstellen-Meyer Ranneft c.s. (zitt. 1930—'31, Ond. **30**) en Thamrin c.s. (zitt. 1931—'32, Ond. **106**) is verzocht die bezwaren door wetswijziging te ondervangen <sup>1)</sup>.

c. *Verdere rechten.* Het College van Gedelegeerden heeft, evenals de Volksraad, de rechten van openbare beraadslaging en van vrije meeningsuiting, alsmede de bevoegdheid tot het sluiten der deuren en tot het bepalen van de wijze van stemmen (artikel 77 I.S.).

Ten onrechte zijn in artikel 80 I.S. niet óók de in de artikelen 61 (lid 4), 70, 71, 89 en 90 (lid 3) bedoelde bevoegdheden van den Volksraad ter uitoefening aan het College van Gedelegeerden opgedragen. Hierdoor mist het College van Gedelegeerden de bevoegdheid om geloofsbrieven van gekozen leden te onderzoeken en hen toe te laten, om te adviseeren ten aanzien van ontwerpen van wet en van algemeenen maatregel van bestuur (zie hierboven) en om bij toepassing van de korte conflictenregeling (zie hoofdstuk V) een verzoek te doen tot nadere regeling bij algemeenen maatregel van bestuur.

In vorenvermelde petitie van 1930 (zitt. 1930—'31, Ond. **30**) is verzocht door wetswijziging in deze leemten te voorzien <sup>2)</sup>.

---

<sup>1)</sup> In de petitie van 1931 werd echter geen rekening gehouden met de in 1930 bepleite wenschen. Hierop is ook in een recent proefschrift de aandacht gevestigd: I. Samkalden, „Het College van Gedelegeerden” enz., blz. 203, 205.

<sup>2)</sup> Zie blz. 19. Het ontbreken van artikel 89 in de opsomming van artikel 80 lid 1 I.S. heeft geen gevolgen gehad (vgl. noot 4 op blz. 75).

## HOOFDSTUK IV

### 's Raads invloed op bestuur en wetgeving.

Een poging om omvang en waarde van den invloed van het College te bepalen wordt in dit hoofdstuk niet gedaan. Hierbij stuit men immers al spoedig op onoverkomelijke moeilijkheden.

Het is niet lastig een groot aantal tastbare resultaten van 's Raads arbeid te vinden, gevallen, waarin uit den Raad voortgekomen wenschen, in aangenomen moties of amendementen vervat of door een of meer leden individueel bepleit, zijn ingewilligd.

In tal van gevallen kan de rechtstreeksche invloed van den Volksraad worden aangetoond, zoowel wanneer een begrootingsamendement door de Regeering is overgenomen of een ordonnantie met door het College aangebrachte wijzigingen in het Staatsblad is verschenen, als wanneer de Regeering, daartoe uitgenoodigd bij motie, een commissie heeft benoemd teneinde een herziening van een of andere wettelijke regeling te ontwerpen of een onderzoek naar bepaalde toestanden in te stellen. Wil men echter 's Raads invloed naar zijn juiste waarde beoordeelen, dan zal men óók kennis moeten dragen van andere factoren: ambtelijk en politiek overleg — dit laatste *buiten* den Volksraad — zoo hier te lande als in Nederland, departementale en andere officieele, maar ook particuliere adviezen aan de Regeering, stroomingen in de maatschappij, uitingen in de pers enz., waarvan mede invloed, wellicht zelfs in overwegende mate, is uitgegaan.

Elk geval zal afzonderlijk moeten worden beschouwd, waarbij de verschillende invloeden tegen elkaar zullen moeten worden afgewogen. En dit zal doorgaans niet mogelijk blijken; het zal b.v. niet doenlijk zijn kennis te nemen van ambtelijke briefwisseling, veilig opgeborgen in een ontoegankelijk archief.

Ook zal men zich meer dan eens moeten afvragen of er bij eenig onderwerp wel van invloed van den Volksraad sprake is. Zoo is jaar in jaar uit, vooral in den crisistijd, in het College aangedrongen op verlichting van den rentelast van het Land en van de op bevolking en bedrijfsleven drukkende vaste lasten. In 1935 werden twee moties van deze strekking aangenomen, de eene met groote meerderheid, de andere zonder hoofdelijke stemming (zitt. 1935—'36, Ond. 1 — Alg. Ged.: st. 10 en st. 11). De Regeering deelde

het standpunt van den Volksraad en verklaarde de eerste motie overbodig, terwijl Zij t.a.v. de tweede mededeelde, dat er tusschen Haar en de voorstellers geen verschil van inzicht omtrent den druk van verschillende vaste lasten kon bestaan. Een jaar later noodigde het College in een zonder hoofdelijke stemming aangenomen motie de Regeering uit om andermaal met de meeste klem onder de aandacht van het Opperbestuur te brengen, dat bijzondere maatregelen tot verlichting van den belastingdruk noodig waren (zitt. 1936—'37, Ond. 1 — Afd. III: st. 12). Ook deze motie achtte de Regeering als uiting van bezorgdheid volkomen verklaarbaar, doch in wezen overbodig.

In hoeverre mag het nu aan 's Raads invloed worden toegeschreven, dat de Indische leeningen zijn geconverteerd en dat de inkomsten- en loonbelastingen zijn verlaagd?

Een ander voorbeeld: in 1936 drong de Volksraad bij motie aan op zoodanige verbetering van de weermacht in Indië op korten termijn, dat de kracht ervan in overeenstemming zou zijn met de Nederlandsche en Nederlandsch-Indische belangen in den Pacifiek en de internationale positie van den Staat der Nederlanden (zitt. 1936—'37, Ond. 1 — Afd. VIII: st. 7). Deze motie is door de Regeering ter kennis van het Opperbestuur gebracht, maar is het aan de uitspraak van den Raad te danken, dat de uitbouw en de versteviging van de weermacht thans krachtiger dan voorheen — zij het naar veler oordeel nog niet krachtig genoeg — ter hand zijn genomen? Welke is verder de invloed van den Volksraad geweest op de verdeeling van de kosten der vloot over de Indische en de Rijksbegrooting? Sedert de instelling van het vertegenwoordigend lichaam h.t.l. is vrijwel elk jaar, nu eens met meer, dan weer met minder klem, een voor Indië gunstiger kostenverdeling bepleit. Met groote meerderheid vereenigde de Volksraad zich in 1932 en 1933 onderscheidenlijk met een motie en een amendement in dezen geest (zitt. 1932—'33, Ond. 1 — Afd. X: st. 15; zitt. 1933—'34, Ond. 1 — Afd. X: st. 16). In 1938 is bij aanvullende begrooting een nieuwe regeling betreffende de kostenverdeling aan het oordeel van den Raad onderworpen (zitt. 1937—'38, Ond. 139 — Afd. IX: st. 2). Zoo de indiening van dit voorstel mede aan den uit den Volksraad voortgekomen aandrang toe te schrijven mocht zijn, heeft de stimulans wel zeer traag gewerkt.

Verder is er de stille invloed van het College, waaraan in hoofdstuk I aandacht is geschonken. „Die invloed blijkt niet naar buiten, maar kan” — volgens een Regeeringsuitspraak — „toch zeer groot zijn” (1ste buitengew. zitt. 1921, H 136—137). Hoe zou men dezen, ook later door de Regeering erkenden invloed op eenigszins betrouwbare wijze kunnen peilen?

Ten slotte is er nóg een moeilijkheid. Ook al kan men aantoonen, dat de Volksraad in velerlei, waaronder belangrijke zaken invloed en zelfs grooten invloed op bestuur en wetgeving heeft gehad, daartegenover staat

een reeks van gevallen, waarin het College geen invloed vermocht uit te oefenen. Men denke aan de crisisjaren, toen bij bezuinigings- en fiscale maatregelen vaak aan een amendement of motie geen gevolg werd gegeven. In defensiezaken — afgezien van détailkwesties — is 's Raads invloed over het algemeen gering geweest, ook al heeft hij zich mogen uitspreken over de grondslagen der defensie (zitt 1929—'30, Ond. 111). Dit kan geen verwondering wekken, omdat bij de beslissing over imperiale aangelegenheden het zwaartepunt in Nederland ligt. Ook bij diverse ordonnaties hadden beslissingen van den Volksraad geen resultaat, zulks door toepassing van de korte conflictenregeling (zie hoofdstuk V).

Wil men nu omvang en waarde van 's Raads invloed nauwkeurig bepalen, dan zal men tegenover de gevallen, waarin zijn invloed is aan te toonen, toch de gevallen moeten stellen, waarbij hij geen invloed heeft kunnen uitoefenen. Hoe moet men daarbij te werk gaan? Men krijgt een indruk, maar geen juist beeld, als men het aantal van 's Raads successen vergelijkt met dat van zijn échecs. En ondoenlijk is het, als ware het een rekensom, de gemiddelde waarden van beide vast te stellen om vervolgens deze waarden van elkander af te trekken.

Daarom is in dit hoofdstuk niet gepoogd om den rechtstreekschen, zijdelingschen, stillen of welken invloed ook van den Volksraad naar omvang en waarde te bepalen. Getracht is slechts, eenig inzicht in dien invloed te verschaffen door een bloemlezing van gegevens, welke alle op concrete resultaten van 's Raads arbeid duiden. Anders dan in „Tien jaar Volksraad-arbeid” is hierbij niet onderscheiden naar den invloed van den Volksraad in zijn geheel en dien van redevoeringen der leden.

De gegevens zijn gerangschikt naar *a.* begrootingsvoorstellen, *b.* ontwerpen van wet en algemeene maatregelen van bestuur, *c.* ontwerp-ordonnanties en *d.* salarisvoorstellen.

In elk van deze groepen is de stof naar de volgorde der zittingsjaren ingedeeld. Het overzicht bevat 66k gegevens, ontleend aan het eerste zittingsjaar van den Volksraad onder vigeur van de Indische Staatsregeling (1927—'28).

T.a.v. de ontwerpen sub *b*, *c* en *d* zij nog verwezen naar bijlage III.

Uit bijlage XI blijkt welke initiatief-ontwerpen de Regeering heeft vastgesteld, terwijl in bijlage IX wordt vermeld in hoeverre bij herbehandeling van ontwerp-ordonnanties aan 's Raads wenschen gevolg is gegeven.

's Raads invloed doet zich ook gelden bij de schriftelijke vragen van leden en de behandeling van verzoekschriften. Aangaande dezen invloed, waarvan in de onderstaande overzichten geen voorbeelden zijn opgenomen, moge worden volstaan met de volgende opmerkingen.

Herhaaldelijk hebben schriftelijke vragen over misstanden en verkeerde practijken geleid tot onderzoekingen en maatregelen, soms op justitieel, vaak

op administratief-rechtelijk terrein. De behandeling van verzoekschriften heeft in tal van gevallen gevoerd tot herstel van onrecht of een billijker bejegening van de adressanten. 's Raads arbeid op dit gebied is tevens orderscheppend geweest. Zoo is door 's Raads bemoeienis meer eenheid gekomen in de tevoren zeer uiteenlopende departementale interpretaties van personeele bepalingen, in het bijzonder t.a.v. de toekenning van onderstand, wachtgeld en pensioen.

#### A. Begrootingsvoorstellen.

*Zitt. 1927—'28.* Op 15 November 1927 richtte de Regeering een rondschrijven aan de hoofden van gewestelijk bestuur, waaruit blijkt, dat Zij naar aanleiding van een Volksraad-motie (Ond. 1 — Afd. IV: st. 31) de verhouding van Inlandsch bestuur tot veldpolitie nader onder de oogen had gezien.

Door het G. B. van 16 Mei 1928 No. 17 tot instelling van een commissie, welke moest adviseeren over de vraag of — en zoo ja, waarom en in hoeverre — het gewenscht moet worden geacht het domeinbeginsel als grondslag van de agrarische wetgeving los te laten, werd uitvoering gegeven aan een eveneens bij de behandeling van de IVde begrootingsafdeeling aangenomen motie (Ond. 1 — Afd. IV: st. 34). De commissie heeft in 1930 advies uitgebracht.

*Zitt. 1928—'29.* De Regeering nam in de begrooting voor 1929 een amendement over inzake de staatkundige organisatie van de Balische landschappen op den voet der decentralisatiewetgeving (Ond. 1 — Afd. IV: st. 32). Bij aanvullende begrooting voor hetzelfde jaar deed Zij voorstellen tot nadere uitwerking van bedoelde organisatie (Ond. 75 — Afd. IV: st. 2).

Als gevolg van de aanneming van een amendement (Ond. 1 — Afd. V: st. 19) werden op de begrooting 1929 gelden beschikbaar gesteld voor de opening van 12 in stede van 6 Hollandsch-Inlandsche en schakelscholen.

Bij aanvullende begrooting werd eenige uitbreiding gegeven aan de arbeidsinspectie op Java (Ond. 75 — Afd. II: st. 2, blz. 3), zulks ter tegemoetkoming aan een uit den Volksraad voortgekomen wensch (Ond. 1 — Afd. II: st. 13).

Een begrootingsvoorstel om den oud-directeur van Financiën, den heer Bodenhausen, met een onderzoek naar de personeelsbezetting van departementen en diensten te belasten (Ond. 84), ontmoette in den Volksraad vele bezwaren, welke der Regeering aanleiding gaven het voorstel te wijzigen. Het onderzoek werd aan een commissie opgedragen en zou zich uitstrekken tot de doelmatigheid van de personeelsformaties en de doeltreffendheid van de toegepaste werkwijze bij de departementen en diensten (de zgn. organisatiecommissie).

*Zitt. 1929—'30.* Bij de behandeling van de begrooting van het departement van Justitie voor 1930 werd een motie aangenomen, houdende verzoek om op Java onverwijld een ernstig en plaatselijk onderzoek te doen instellen naar de arbeidstoestanden op bergcultuur-ondernemingen en in andere bedrijven, welke hiertoe aanleiding gaven, en om de wettelijke maatregelen te heramen, die op grond der verkregen uitkomsten noodzakelijk of wenschelijk zouden voorkomen (Ond. 1 — Afd. II: st. 16). De uitkomsten van het sedert gehouden onderzoek hebben mede geleid tot de indiening van de zgn. aanvullende plantersregeling (zitt. 1935—'36, Ond. 120; zitt. 1936—'37, Ond. 53).

De in een motie neergelegde wensch om het dienstdijderitium, gesteld in de regeling betreffende de toekenning van onderstanden aan behoeftige weduwen van Inlandsche ambtenaren (Bijbl. No. 7587 jo 11256), terug te brengen van 30 tot 25 jaar (Ond. 1 — Afd. III: st. 6), werd verwezenlijkt.

Door indiening in 1933 van een ontwerp-ordonnantie tot wijziging en aanvulling van de reisregeling 1918/1924 (zitt. 1932—'33, Ond. 150; zitt. 1933—'34, Ond. 13) gaf de Regeering gevolg aan een in 1929 aangenomen motie, waarin Zij werd uitgenoodigd den Volksraad zoo spoedig mogelijk een ontwerp-ordonnantie tot herziening van het zgn. passenstelsel voor te leggen (Ond. 1 — Afd. IV: st. 30a).

In antwoord op een pleidooi voor uitbreiding van het aantal Inheemsche zetels in de gemeenteraden beloofde de Regeering voor elke gemeente afzonderlijk de wenschelijkheid van uitbreiding onder de oogen te doen zien (H 979—980). In het volgend zittingsjaar bereikte een ontwerp-ordonnantie tot wijziging van de samenstelling van eenige stadsgemeenteraden den Volksraad (zitt. 1930—'31, Ond. 69).

Nadat een motie dienaangaande was ingediend (Ond. 1 — Afd. V: st. 13), zegde de Regeering toe de op de toelating van Inheemsche kinderen tot de E. L. S. betrekking hebbende, veronderde uitvoeringsbepalingen van artikel 11 van het Europeesch onderwijsreglement zoo spoedig mogelijk aan een herziening te zullen onderwerpen.

Bij de behandeling van de begroting van Burgerlijke Openbare Werken werd een amendement aangenomen, strekkende tot uittrekking van een bedrag van f 125.000 voor de oprichting van een waterloepkundig laboratorium (Ond. 1 — Afd. VII: st. 31). De Regeering vereenigde zich uiteindelijk met dit amendement.

Nadat de Volksraad drie moties had aangenomen, betrekking hebbend op de taak en de samenstelling van den raad voor de scheepvaart (Ond. 1 — Afd. X: st. 17, 18 en 19), zegde de Regeering toe te zullen overwegen of de samenstelling en de regeling van den raad herzien dienden te worden. Het volgende zittingsjaar diende Zij een ontwerp-ordonnantie tot nadere wijziging van de „Bepalingen omtrent huishouding en tucht op de Nederlandsch-Indische koopvaardij-schepen” in, waarbij v.z.v. betreft de samenstelling van den raad voor de scheepvaart aan den wensch van den Volksraad tegemoet werd gekomen (zitt. 1930—'31, Ond. 67).

In de tweede gewone zitting nam de Volksraad bij de behandeling van de aanvullingsbegroting een motie aan tot instelling van een litteraire faculteit (Ond. 95 — Afd. V: st. 5). Op de begroting voor 1931 bracht de Regeering voor dit instituut een som van f 55.000 op. In alle volgende begrotingen kwam evenwel slechts een memoriepost voor.

*Zitt. 1930—'31.* Gedachtenwisseling over de exorbitante rechten bij de algemeene beschouwingen, met name bij de behandeling van het door het lid van den Raad van Nederlandsch-Indië, den heer Hillen, aan den Gouverneur-Generaal uitgebrachte rapport betreffende de interneeringskampen aan de Boven-Digoel (Ond. 1 — Alg. Ged.: st. 4 A), leidde tot de mededeeling der Regeering, dat Zij bereid was een commissie in het leven te roepen, welke een eventuele herziening van de interneeringsprocedure zou hebben ter hand te nemen, teneinde deze met meer waarborgen te omkleeden (Ond. 88 — Alg. Ged.: st. 4, blz. 4). Bij besluit van 25 Juni 1931 No. 1a werd een commissie tot herziening van de in- en externeeringsprocedures ingesteld, welke commissie in 1933 rapport heeft uitgebracht.

Ter tegemoetkoming aan den wensch om voor de Indo-Europeanen een vorm van grondbezit in het leven te roepen, welke beter voldoet dan de bestaande erfpacht voor kleinen landbouw en voldoende rechtszekerheid biedt, kondigde de Regeering de instelling

van een commissie aan tot onderzoek van het vraagstuk (H 580, 1275). De bij Regeeringsbesluit van 15 Juni 1931 No. 13 benoemde „Commissie voor het grondbezit van Indo-Europeaanen” heeft in 1935 en 1936 verslag uitgebracht.

De Regeering nam een amendement over, waarbij de Volksraad zich verklaarde tegen Haar voornemen de standplaatstoelagen voor ambtenaren met een bezoldiging van meer dan f 1000 af te schaffen (Ond. 1 — Afd. III: st. 26).

Naar aanleiding van de behandeling van onderscheidene verzoekschriften in den loop der jaren, werd in het College aangedrongen op mildere toepassing van het zgn. behoeftegheidscriterium, bij de toekenning van onderstand aan weduwen van overleden landsdienaren. De Regeering deed een toezegging dienaangaande (H 722) en is sedert aan het desideratum tegemoet gekomen.

Bij de vaststelling van de Vde begrotingsafdeeling werd een amendement tot vermindering van de subsidie aan het Koloniaal Instituut overgenomen (Ond. 1 — Afd. V: st. 14). De Minister herstelde echter het bedrag der subsidie.

In den vorm van een tweede aanvullende begrooting voor het jaar 1931 diende de Regeering voorstellen in betreffende de te volgen richtlijnen bij de bestuurs-hervorming in de buitengewesten (Ond. 102 — Afd. IV: st. 3). Hiermede werd tegemoet gekomen aan het enkele jaren tevoren bij de behandeling van de ontwerp-ordonnantie tot instelling van het gouvernement Zuid-Sumatra gedaan verzoek een plan voor verdeling van Sumatra in een of meer gewesten en in tevens in een of meer provincies (evt. tijdelijke gewesten) over te leggen (zitt. 1927—'28, Ond. 15 — st. 15). De nieuwe voorstellen werden verworpen. De Volksraad vereenigde zich met twee moties, nl. tot handhaving, bij de invoering van de bestuurshervorming, van de tot dusverre gevolgde Inlandsche gemeentepolitiek en zelfbestuurspolitiek (Ond. 102 — Afd. IV: st. 10) en tot instelling van groeps-gemeenschappen in rechtstreeks bestuurd gebied, ongeveer samenvallende voor Sumatra met de bestaande gewesten (st. 11). Het beginselplan, dat het volgende zittingsjaar bij aanvullingsbegrooting aan het College werd voorgelegd (zitt. 1931—'32, Ond. 41) en waarmede de Raad zich vereenigde, alsook in latere jaren ingediende voorstellen betreffende de bestuurshervorming in de buitengewesten, hielden met deze uitspraken rekening. Voor den gang van zaken bij de bestuurshervorming zij overigens verwezen naar b. Ontwerp-ordonnanties.

Bij de behandeling van de crisismaatregelen — een overzicht van niet uit te voeren begrotingsmaatregelen voor 1931, zoomede van andere verminderingen van eredielen op die begrooting (Ond. 110) — werd een motie aangenomen, waarmede heffing van een uitvoerrecht op aardolie en aardolieproducten (st. 9) werd beoogd. Evenmin als aan de andere bij dit onderwerp aangenomen moties werd hieraan gevolg gegeven. Niettemin verdient de uitspraak van den Volksraad vermelding, omdat ook in volgende jaren telken male werd aangedrongen op een zwaardere belasting van de aardolie-industrie — hetzij door heffing van een uitvoerrecht, van een aardoliebelasting van 10% van de netto opbrengst of van een crisisbelasting bij de bron van de h.t.l. gewonnen benzine, hetzij door herziening van de cijnsregeling — en niet onwaarschijnlijk deze herhaalde aandrang mede van invloed is geweest op de indiening in 1936 van een begrotingsvoorstel, strekkende tot toepassing van een bijzondere heffing, ten bedrage van f 5 mm voor 1936, van producten der aardolie-industrie voor binnenlandsch verbruik bestemd (zitt. 1935—'36, Ond. 104 — Afd. III). Aangeteekend zij, dat de Volksraad zich door dit voorstel geenszins voldaan betoonde, zooals blijkt uit een met overgroote meerderheid aangenomen motie, waarin de wensch werd geuit, dat met ingang van 1 Januari 1937 tot een in de belastingpolitiek passenden vorm van een onafwentelbare heffing op de Indische aardolie-producten zal worden overgegaan (Ond. 104 — Afd. III: st. 6).

*Zitt. 1931—'32.* Bij de behandeling van de begroting van Financiën voor 1932 werd een motie ingediend tot gedeeltelijke ontheffing van landrente voor 1931 bij daling der prijzen van landbouwproducten beneden die, waarop de landrente-aanslagen zijn gebaseerd (Ond. 1 — Afd. III: st. 9). De Regeering verklaarde de motie aannemelijk te achten, waarop zij zonder hoofdelijke stemming werd aangenomen. Sedert 1932 zijn crisis-ontheffingen van de landrente verleend.

Ondanks krachtige bestrijding door de Regeering vereenigde de Volksraad zich met een amendement, beoogend het laten voortbestaan van het afzonderlijke kantoor voor Japanse zaken, dat de Regeering om bezuinigingsredenen wenschte samen te voegen met het kantoor voor Chineesche zaken (Ond. 1 — Afd. IV: st. 10). De Regeering nam het amendement aanvankelijk niet over, doch besliste naderhand, dat de betrekking van adviseur voor Japanse zaken nog een jaar zou worden gehandhaafd.

Een motie tot handhaving van het klein-ambtensarsexamen (Ond. 1 — Afd. V: st. 24) werd aangenomen, doch bleef zonder resultaat. Het volgende jaar werd opnieuw een motie van dezelfde strekking ingediend; zij werd ingetrokken, nadat de Regeering verklaard had er aan tegemoet te zullen komen (*zitt. 1932—'33*, Ond. 1 — Afd. V: st. 9).

De Regeering vereenigde zich met een amendement, strekkende tot instelling van een centrale kamer van koophandel en nijverheid voor Nederlandsch-Indië (Ond. 1 — Afd. VI: st. 16).

*Zitt. 1932—'33.* De in 1934 benoemde kiesrechtcommissie dankt haar bestaan aan een in 1932 aangenomen motie, waarin de Regeering werd uitgenoodigd een commissie in te stellen ter bestudeering van de bestaande kiesstelsels in vollen omvang en eventueel te komen met wijzigingsvoorstellen (Ond. 1 — Alg. Ged.: st. 9). Het verslag der commissie werd in 1937 gepubliceerd. Het eerste tastbare resultaat van haar arbeid is vervat in de kiesordonnanties-gemeenteraden, waarvan de ontwerpen in 1937 aan den Volksraad werden aangeboden (*zitt. 1937—'38*, Ond. 55).

Bij motie verzocht de Raad aan de Regeering zijn inzichten betreffende de voorbereiding van handels- en andere economische internationale overeenkomsten en betreffende het verbinden van een eigen Nederlandsch-Indische handelsvertegenwoordiging aan de voornaamste Nederlandsche consulaten ter kennis van het Opperbestuur te brengen (Ond. 1 — Alg. Ged.: st. 11). In 1934 werd een eerste handelsvertegenwoordiging in Zuid-Afrika ingesteld, welke later door andere is gevolgd. Een afzonderlijke afdeling buitenlandse handelsvoorlichting werd in 1937 op het departement van Economische Zaken geëcreëerd.

Een op de begroting voor 1933 ingediend en vervolgens aangenomen amendement, strekkende tot invoering van een couponbelasting (Ond. 1 — Afd. III: st. 14) werd niet door de Regeering overgenomen. Nochtans bereikte den Volksraad in 1933 een ontwerp-ordonnantie (*zitt. 1933—'34*, Ond. 99).

De Regeering bleek zeer welwillend te staan tegenover een z.h.s. aangenomen motie, waarin Haar verzocht werd de slachtbelasting belangrijk te verlagen, zoo mogelijk tot het oude tarief (Ond. 1 — Afd. III: st. 13). Het volgende zittingsjaar werd den Volksraad een ontwerp-ordonnantie aangeboden tot tijdelijke verlaging van de belasting op het slachten, anders dan in beroep of bedrijf, van runderen, buffels, paarden en veulens (*zitt. 1933—'34*, Ond. 38).

Ten volle werd tegemoetgekomen aan een amendement, waarin verhooging van den post voor landverhuizing met f 25 000 werd voorgesteld, met het doel de kolonisatie van Javanen in de buitengewesten krachtig te stimuleeren (Ond. 1 — Afd. IV: st. 19).

Ondanks den nood der tijden nam de Regeering een amendement over, strekkende tot blijvende subsidieering van particuliere internaten (Ond. 1 — Afd. V: st. 12).

Afwijzend stond Zij tegenover een motie, waarin verzocht werd een commissie te benoemen teneinde een onderzoek in te stellen naar de tusschen den dienst der Volksgezondheid en den leider der lichttherapie in de leproserie te Plantoengan, Dr. Denis Mulder, gerezen moeilijkheden (Ond. 1 — Afd. V A: st. 10). Op aandrang van de Tweede Kamer heeft echter later de Minister den Gouverneur-Generaal uitgenoodigd alsnog aan het in de motie vervatte verzoek te voldoen. De bij Regeeringsbesluit van 22 Nov. 1937 No. 3 ingestelde commissie heeft in 1938 verslag uitgebracht.

Een amendement, beoogend de instelling van een commissie voor de houtvervreemdingspolitiek (Ond. 1 — Afd. VI: st. 17), werd door de Regeering overgenomen. De resultaten van den arbeid der commissie zijn neergelegd in de met ingang van 1 Januari 1935 ingevoerde richtlijnen voor een nieuwe houtvervreemdingspolitiek, welke in 1934 aan den Volksraad werden aangeboden (zitt. 1934—'35, Ond. 69 — Afd. VI: st. 5).

Aangenomen en door de Regeering overgenomen werd eveneens een amendement tot vermindering van den post voor de Landsdrukkerij met f 59 000 (Ond. 1 — Afd. VIII: st. 22).

*Zitt. 1933—'34.* Een amendement, beoogende o.a. op een verdergaande versobering bij het commissariaat voor Indische zaken op het departement van Koloniën aan te dringen (Ond. 1 — Afd. I: st. 11), werd niet door de Regeering overgenomen, doch Zij deelde mede onafgebroken met den Minister over verdere bezuinigingsmogelijkheden bij het commissariaat overleg te plegen. Inderdaad is sedert bezuiniging aangebracht.

Een motie, waarin de wenschelijkheid werd uitgesproken van de totstandkoming eener wettelijke regeling van pensioen of andere ouderdomsverzekering voor particuliere werknemers (Ond. 1 — Afd. II: st. 8), gaf aanleiding tot instelling bij besluit van 3 Nov. 1933 No. 29 van een commissie, onder het hoofd van het kantoor van arbeid, waarin de betrokken groepen zooveel mogelijk vertegenwoordigd werden. De „Pensioencommissie voor particuliere werknemers” heeft in 1938 advies uitgebracht.

Aangenomen werd een motie, waarbij de Regeering werd uitgenoodigd een zoodanige wijziging in de landrenteregeling aan te brengen, dat een spoedige aanpassing van de aanslagen aan een sterk gewijzigde waarde van het geld mogelijk zou worden (Ond. 1 — Afd. III: st. 20). Tijdens de behandeling van deze motie verklaarde de Regeering, dat het voor Haar geenszins vaststond, dat blijvend met crisishellingen zou kunnen worden gewerkt en dat het zeer wel mogelijk moest worden geacht, dat het ontwerpen van een meer systematische regeling noodzakelijk zou worden (H 901). Hoewel een dergelijke voorziening achterwege is gebleven, heeft de Regeering zich veel moeite gegeven den druk van de landrente zooveel mogelijk te verlichten, door op ruime schaal crisisonthellingen te verleenen en door een versnelde herziening van den aanslag, voor welk doel op de begroting voor 1938 gelden zijn uitgetrokken teneinde over het voor dezen maatregel benodigde meerdere personeel te kunnen beschikken.

Een in 1933 aangenomen motie, waarin de Regeering werd uitgenoodigd het daarheen te leiden, dat een academische opleiding voor Inheemsche bestuursambtenaren in het leven zou worden geroepen (Ond. 1 — Afd. V: st. 15; vgl. ook zitt. 1931—'32, Ond. 1 — Afd. IV: st. 6, blz. 24), gaf der Regeering aanleiding het vraagstuk der opleiding van het Inlandsch bestuur in zijn vollen omvang door een commissie in studie te doen nemen. In Augustus 1935 kon deze commissie haar rapport bij de Regeering indienen, welk rapport leidde tot de indiening in 1937 van een begrotingsvoorstel, beoogende de oprichting van een bestuursacademie (zitt. 1937—'38, Ond. 1 — Afd. IV: st. 8 jo. Ond. 59 — Afd. IV en V).

De Volksraad gaf der Regeering in overweging bij de uitvoering van het economisch

werkplan (Ond. 1 — Alg. Ged: st. 3) bijzondere aandacht te wijden aan het tot elkander brengen van de binnenlandsche producenten en consumenten (Ond. 1 — Afd. VI: st. 21). In 1935 werd aan het departement van Economische Zaken een onderafdeeling binnenlandsche handel opgericht.

Een amendement, waarin werd voorgesteld de subsidie aan de K.N.I.L.M. met f 100 000 te verlagen (Ond. 1 — Afd. VIII: st. 20) werd door de Regeering overgenomen.

Het College richtte tot de Regeering het verzoek om bij de beoordeeling van de prestaties van de Nirom de belangen, wenschen en verlangens der Nederlandsch-Indische luisteraars ten volle te laten medespreken (Ond. 1 — Afd. VIII: st. 21). Bij G.B. van 10 Maart 1934 No. 1 werd een raad van advies ingesteld ter voorlichting van den directeur van Verkeer en Waterstaat met betrekking tot den inhoud der uitzendingen enz.

Bij een tweetal amendementen, ingediend op aanvullende begrotingen onderscheidenlijk voor 1933 en voor 1934, waarmede beoogd werd het creëren van hoogbezoldigde posten zooveel mogelijk te beperken (Ond. 70 — Afd. VI: st. 5 en Ond. 71 — Afd. VI: st. 5), legde de Regeering zich neer.

*Zitt. 1934—'35.* Een motie werd aangenomen, waarin de Regeering werd uitgenoodigd aan te sturen op de instelling van een commissie om het vraagstuk van de bevordering van de economische samenwerking tusschen Nederland en Indië in studie te nemen (Ond. 1 — Alg. Ged.: st. 12). De Regeering verklaarde niet het minste bezwaar te hebben den in de motie uitgedrukten wensch aan het Opperbestuur over te brengen. Een commissie is niet benoemd, doch overleg tusschen Opperbestuur en Indische Regeering — mede door persoonlijk contact met den directeur van Economische Zaken, Mr. Hart, aan wien daartoe een speciale reisopdracht naar Nederland werd verstrekt — heeft geleid tot vaststelling van richtlijnen voor economische samenwerking tusschen beide gebiedsdeelen, welke in 1936 aan den Volksraad zijn voorgelegd (zitt. 1936—'37, Ond. 11). In het kader dezer economische samenwerking valt een bijdrage van Nederland aan Nederlandsch-Indië ten bedrage van 25 miljoen gulden voor welvaartsdoeleinden.

De Regeering nam een amendement over, strekkende tot zoo spoedig mogelijke opheffing van het commissariaat voor Indische zaken, waarvoor een agentschap in de plaats ware te stellen (Ond. 1 — Afd. I: st. 8). Het Opperbestuur heeft er echter nog niet toe kunnen besluiten aan dezen wensch gevolg te geven.

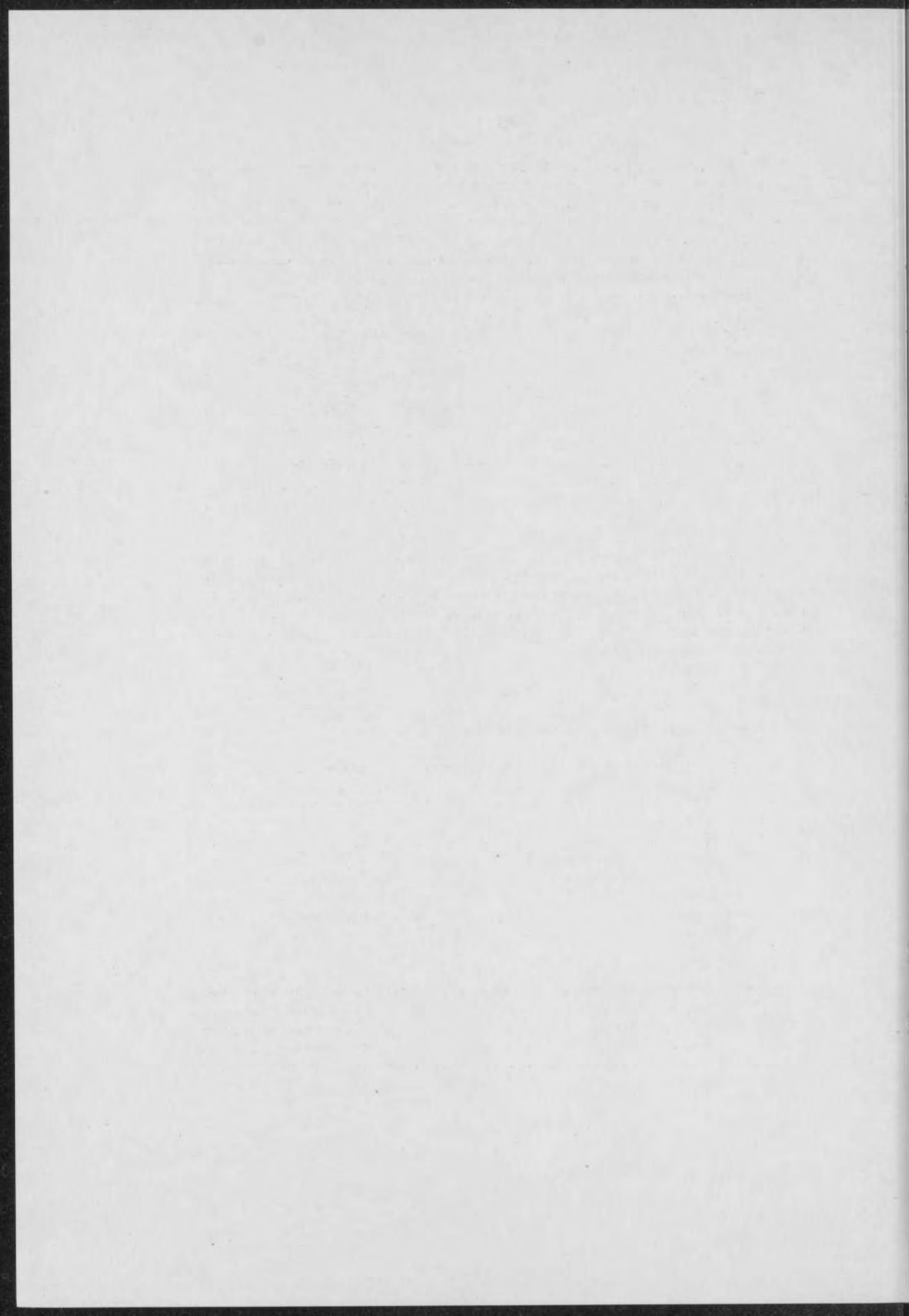
Een amendement, waarbij de bedoeling voorziet de woningverbetering krachtiger aan te vatten om zodoende het pestgevaar energieker te bestrijden (Ond. 1 — Afd. V A: st. 17), werd door de Regeering overgenomen.

De Volksraad vereenigde zich met een motie, waarin werd aangedrongen om bij contingentteering van den invoer van hoofdzakelijk door de bevolking afgenomen goederen, zooals gebleekte katoenen stoffen, bontgeweven sarongs en aardewerk, de quota-verdeeling onder de importeurs te herzien in dier voege, dat aan kleine, resp. nieuwe importeurs-Nederlandsche onderdanen een grooter quotum zou worden toegekend (Ond. 1 — Afd. VI: st. 17). Hoewel de Regeering aanvankelijk afwijzend tegenover de motie stond, is in de crisis-bontgeweven-stoffen-invoerverordening 1934 IV de mogelijkheid opgenomen om tot op zekere hoogte aan het in de motie uitgedrukte verlangen tegemoet te komen.

De Regeering kwam gedeeltelijk tegemoet aan een motie, waarin Haar verzocht werd een verhooging van de SS-abonnementen voor schoolbezoek ongedaan te maken (Ond. 1 — Afd. VII: st. 12).



Mr. H. J. Spit,  
Voorzitter van den Volksraad 1933—1935.



*Zitt. 1935—'36.* De Regeering gaf gevolg aan een bij motie gedaan verzoek om instelling van een commissie ter bestudeering van de wijze waarop kan worden voorkomen, dat i.v.m. het zgn. bankgeheim algeheele, dan wel gedeeltelijke ontduiking plaats heeft van het betalen van belastingen voor in deposito dan wel in aandelen en/of effecten belegde kapitalen en voor terzake genoten renten en/of andere inkomsten (Ond. 1 — Afd. III: st. 8). De in Januari 1936 genoemde commissie heeft sedert haar werkzaamheden, die tot een negatief resultaat hebben geleid, beëindigd.

De Regeering kon geen aanleiding vinden gevolg te geven aan een motie, strekkende tot verlaging van den verkoopprijs van het zout (Ond. 1 — Afd. III: st. 17), maar deelde mede aan het hoofd van den D. V. G. opdracht te hebben gegeven om een onderzoek te doen instellen naar den eventueelen invloed van den achteruitgang van het zoutgebruik op den gezondheidstoestand van de bevolking.

*Zitt. 1936—'37.* Gevolg werd gegeven aan een bij amendement bepleit voorstel om de afkoopsom van door de zoutwinning van de bevolking op Madoera afgekochte zoutpannen inééns uit te betalen (Ond. 1 — Afd. III: st. 20).

Bij motie werd de Regeering — ten verfolge van vroegere verzoeken terzake — uitgenoodigd met ingang van 1 Januari 1937 den zoutprijs te verlagen (Ond. 1 — Afd. III: st. 11). Bij besluit van 16 October 1936 No. 22 is een verlaging bewerkstelligd.

*Zitt. 1937—'38.* Bij de behandeling van een aanvullende begrooting betreffende de op te richten bestuursacademie (Ond. 59 — Afd. IV) werd er bij motie op aange drongen den studieduur op vier in stede van drie jaar te stellen en den abiturienten der academie gelegenheid te geven een doctornaal examen af te leggen, dat hun recht geeft tot promoveeren (st. 5). In een ontwerp-ordonnantie tot regeling van de inrichting der academie (Ond. 184) is de studieduur op drie jaren gesteld, doch is wel gevolg gegeven aan den tweeden wensch.

#### *B. Ontwerpen van wet en algemeene maatregelen van bestuur.*

*Zitt. 1927—'28.* De Volksraad besloot te adviseeren tegen aanneming van een bij de Tweede Kamer ingediend initiatief-voorstel van wet tot instelling van een onderzoek naar de communistische onlusten (Ond. 5). Naar aanleiding van deze beslissing trokken de voorstellers het ontwerp in.

Bij het voorbereidend onderzoek aan den dag getreden bezwaren tegen een ontwerp van wet tot regeling van het levensverzekeringsbedrijf (2e gew. zitt. 1926, Ond. 12; zitt. 1927—'28, Ond. 6) gaven der Regeering aanleiding het ontwerp terug te nemen.

Op aandrang van den Volksraad wijzigde de Regeering den tekst van een der artikelen van een ontwerp-A. M. v. B. tot wijziging van het dienstplichtbesluit voor Ned.-Indië (Ond. 75). De gewijzigde tekst werd in het Staatsblad overgenomen.

*Zitt. 1928—'29.* Bij de behandeling van een ontwerp-A. M. v. B. tot nadere vaststelling van de militaire taak der Gouvernementsmarine in Nederlandsch-Indië (Ond. 29) gaf de Regeering de verzekering in Haar advies aan de Nederlandsche Regeering de in de memorie van antwoord naar aanleiding van het afdeelvingsverslag aangegeven wijzigingen van enkele artikelen in overweging te zullen geven. Bedoelde wijzigingen zijn bij de vaststelling van den maatregel overgenomen. Mede werd bij de vaststelling tegemoetgekomen aan een motie, waarin op competentie-moeilijkheden de aandacht was gevestigd.

*Zitt. 1929—'30.* De memorie van antwoord betreffende een ontwerp-A. M. v. B. tot nadere wijziging en aanvulling van de reglementen voor de weduwen- en weezenfondsen der Europeesche officieren van het Nederlandsch-Indische leger enz. (Ond. 6) ging vergezeld van een nota van wijzigingen, waarin tegemoetgekomen werd aan eenige in het afdeelvingsverslag geuite wenschen. De wijzigingen zijn alle in het Staatsblad overgenomen.

Bij de behandeling van het wetsontwerp inzake het K.P.M.-contract (Ond. 99) werd een motie aangenomen, houdende verzoek een permanente commissie voor de zeescheepvaart in het leven te roepen, bevoegd om zelfstandig omtrent alle onderwerpen op dit gebied advies uit te brengen en om dit advies te publiceeren. De permanente commissie werd in Februari 1931 ingesteld. Haar taak en samenstelling zijn bijna geheel in overeenstemming met de in den Volksraad terzake kenbaar gemaakte wenschen. Afgezien hiervan zijn in de regeling onderscheidene redactieverbeteringen aangebracht, waarop in den Volksraad was aangedrongen.

*Zitt. 1930—'31.* De Volksraad besloot te adviseeren tot vaststelling van een aan zijn oordeel onderworpen nieuw reglement op het verleen van pensioenen aan Europeesche locale ambtenaren enz. (Ond. 21), zulks met inachtneming van de door de Regeering op aandrang van den Raad aan het Opperbestuur in overweging te geven wijzigingen. Aan dit advies is bij de vaststelling van den algemeenen maatregel van bestuur gevolg gegeven.

*Zitt. 1931—'32.* Besloten werd te adviseeren tot vaststelling van een wet tot tijdelijke heffing van opcenten op de invoerrechten in Nederlandsch-Indië (Ond. 49), met inachtneming van een in een motie voorgestelde wijziging. Aan den wensch van het College is tegemoet gekomen.

*Zitt. 1932—'33.* Met betrekking tot de den Volksraad om advies aangeboden ontwerpen van wet, houdende machtiging tot het sluiten van overeenkomsten tot opsporing en ontginning van aardolie met de B.P.M., de Gulf Petroleum Maatschappij van Ned.-Indië en de Petroleum Maatschappij Sadjira (Ond. 54) besloot de Raad te adviseeren tot vaststelling van de ontwerpen betrekking hebbende op de contracten met de B.P.M. en de Petroleum Mij Sadjira, doch tot niet-vaststelling van het wetsontwerp inzake de Gulf Petroleum Mij. Aan dit advies van den Volksraad is gevolg gegeven.

*Zitt. 1933—'34.* De wet tot wijziging van het tarief van invoerrechten in Nederlandsch-Indië en bestendiging voor het jaar 1934 van de tijdelijke opcenten op het gewijzigd tarief (Ond. 41) werd vastgesteld met gedeeltelijke inachtneming van in een motie neergelegde wenschen.

De Raad besloot te adviseeren tot vaststelling van een wet tot tijdelijke korting der pensioenen van gewezen Indische landsdienaren enz. (Ond. 59), evenwel met inachtneming van de in enkele moties vervatte desiderata. Bij de vaststelling is gedeeltelijk aan deze desiderata tegemoet gekomen.

Vastgesteld met overneming van door de Regeering tijdens de behandeling toegezegde wijzigingen is de wet tot wijziging van de marinescheepsongevallenwet (Ond. 83).

Bij de behandeling van een ontwerp van wet tot het sluiten van een overeenkomst betreffende de opsporing en ontginning van aardolie in het gouvernement der Molukken (Nieuw-Guinea) met een door de B.P.M., de N.K.P.M. en de Ned. Pacific Petroleum Mij. op te richten N.V. (Ond. 122) wist de Volksraad van de Regeering de toezegging te verkrijgen, dat de maatschappij verplicht zou worden aan alle in het belang van de de-

fensie noodig geachte maatregelen volledige medewerking te verleen. Aan deze toezegging is voldaan.

*Zitt. 1934—'35.* De Volksraad nam bij de behandeling van het ontwerp van wet tot wijziging van de artikelen 72 lid 2 en 74 lid 2 van de I.S. (wijziging samenstelling Coll. v. Ged.; Ond. 5) een motie aan, welke beoogde de tijdelijke vermindering van het aantal gedelegeerden van 20 tot 12 te beperken tot 15. In de wet is aan dit verlangen gevolg gegeven.

### C. *Ontwerp-ordonnanties* <sup>1)</sup>.

*Zitt. 1927—'28.* De ontwerp-ordonnantie tot instelling van het gouvernement Zuid-Sumatra (Ond. 15), het eerste van de aan den Volksraad aangeboden reeks van ontwerpen, betrekking hebbende op de bestuurshervorming in de buitengewesten, werd door de Regeering teruggenomen, na aanneming van een motie, waarin het College zich uitsprak voor de wenschelijkheid van instelling van residentieraden en indeeling van geheel Sumatra in residenties en in een of meer provincies (event. tijdelijke gewesten). De verdere gang van zaken bij de voorbereiding van de bestuurshervorming in de buitengewesten is als volgt. In 1931 kwam de Regeering bij een ontwerp-aanvullende begroting voor dat jaar tegemoet aan 's Raads wenschen, vervat in vorenaangehaalde motie (zitt. 1930—'31, Ond. 102). Dit ontwerp werd om verschillende redenen verworpen. De Volksraad sprak zich bij motie uit ten gunste van groepsgemeenschappen, voor Sumatra ongeveer samenvallende met de bestaande gewesten. De Regeering achtte het echter noodig de beslissing van het College te vernemen omtrent de grootere verbanden, waartoe Zij in 1932, wederom bij aanvullende begroting, het zgn. beginselplan indiende, hetwelk o.m. een indeeling van de buitengewesten in drie gewesten inhield (zitt. 1931—'32, Ond. 41). Met dit beginselplan kon de Volksraad zich vereenigen. Tengevolge van de crisis bleef de verdere voorbereiding enkele jaren liggen, doch eind 1935 kwam de Regeering, van meening dat de bestuurshervorming nu juist met het oog op de saneringsmogelijkheden voortgang moest hebben, wederom met twee voorstellen, nl. een ontwerp-aanvullende begroting in verband met de instelling van de gouvernementen Sumatra, Borneo en Groote Oost en een ontwerp-ordonnantie tot instelling van die gouvernementen (zitt. 1935—'36, Ond. 94 en 95). Z.h.s. nam de Volksraad de voorstellen aan, nadat de ontwerp-ordonnantie was geamendeerd in dier voege, dat aan de gouverneurs uiterlijk binnen twee jaren na de instelling adviseerende raden zouden worden toegevoegd. De aanvullende begroting werd in de Tweede Kamer echter eerst aangenomen, nadat de Minister had toegezegd, dat hij met gebruikmaking van artikel 1 I.S. de Indische Regeering zou verzoeken Regeeringscommissarissen i.p.v. gouverneurs aan te stellen en dat niet tot instelling van gouvernementen zou worden overgegaan, voordat deze bij een nieuwen begrootingspost aan de goedkeuring van den Volksraad en de Staten-Generaal zou zijn onderworpen. In het zittingsjaar 1936—'37 bereikte den Volksraad het ontwerp der groepsgemeenschaps-ordonnantie (Ond. 139), dat geamendeerd werd aangenomen. De Regeering had echter bezwaar tegen vaststelling van de regeling, zooals deze door den Raad was gewijzigd. Bij herbehandeling in de daarop volgende zitting werd het tweede ontwerp, waarin de Regeering in sommige

<sup>1)</sup> Met het oog op de plaatsruimte zijn slechts enkele recente voorbeelden genoemd van de bijna 500 ontwerp-ordonnanties, welke tijdens de behandeling, zonder dat daartoe amendementen waren ingediend, op aandrang van den Volksraad — menigmaal in belangrijke mate — zijn gewijzigd.

opzichten aan 's Raads wenschen was tegemoet gekomen (zitt. 1937—'38, Ond. 5), aangenomen. In dit laatste zittingsjaar kwamen ook enkele overdrachtsordonnanties, de stads-gemeenteordonnantie voor de buitengewesten, de instellingsordonnanties voor de eerste groepsgemeenschappen, nl. Minangkaban en Bandjar, zoomede de regeling van de financiële verhouding tusschen het Land en de groepsgemeenschappen tot stand: de stadsgemeente-ordonnantie voor de buitengewesten (Ond. 116) na wijziging door Regeering en Volksraad, de instellingsordonnanties (Ond. 125) en de regeling van de financiële verhouding (Ond. 133) na wijziging door de Regeering op aandrang van het College.

In het gedelegeerdenverslag betreffende de ontwerp-ordonnantie tot opheffing van het gewest Rembang en houdende voorzieningen in verband met de opheffing van locale ressorten (Ond. 28) werd algemeen de meening uitgesproken, dat de beslissing in deze praedjudicieerde aan de indeeling van de later in te stellen gouvernementen Midden- en Oost-Java, weshalve der Regeering in overweging werd gegeven de ontwerpen terug te nemen. De Regeering voldeed aan dit verzoek.

Een ontwerp-ordonnantie tot regeling van het toezicht op de uitvoering van openbare werken onder beheer van provincies enz. (Ond. 121) heeft het niet verder gebracht dan den eersten termijn van de zijde van den Volksraad: na afloop van dien termijn deelde de Regeering mede, dat de gehouden debatten aanleiding hadden gegeven tot nadere overweging van het ontwerp (zitt. 1928—'29, Ond. 63, HG 60). In het zittingsjaar 1929—'30 werd het ontwerp teruggenomen (Ond. 13).

Met inachtneming van de door den Volksraad aangebrachte wijzigingen zijn vastgesteld: Ond. 14 (intrekking huurcommissieordonnantie), 45 (kiesordonnanties provincies en regentschappen) en 59 (heffing en invordering provinciale enz. belastingen).

Zitt. 1928—'29. De Raad verwierp een ontwerp-ordonnantie houdende voorzieningen t.a.v. het voorzitterschap van gemeenteraden in verband met de instelling der gouvernementen Oost- en Midden-Java (Ond. 35). Een motie, waarin werd aangedrongen op indiening van een ontwerp-ordonnantie tot instelling van het burgemeestersambt in alle gemeenten, werd aangenomen. De Regeering legde zich bij de beslissing van het College neer en kwam nog in dezelfde zitting aan de motie tegemoet (Ond. 64).

Een ontwerp-ordonnantie betreffende op-non-activiteitstelling van militairen beneden den rang van onderluitenant i.v.m. het lidmaatschap van openbare colleges (Ond. 56) werd door de Regeering teruggenomen naar aanleiding van een daartoe strekkende opmerking in het gedelegeerdenverslag.

De schriftelijke en mondelinge critiek op een ontwerp-ordonnantie tot aanwijzing van het gezag, belast met goedkeuring van verkiezingen van hoofden en bestuurders der Inlandsche gemeenten in de buitengewesten (Ond. 77), gaf der Regeering aanleiding tot terugneming van het ontwerp.

Met overneming van door den Raad aangebrachte amendementen zijn vastgesteld een wijziging van het vendureglement (Ond. 129) en de regeling van de inheemsche rechtspraak in rechtstreeks bestuurd gebied (Ond. 25); afhandeling van dit laatste onderwerp had eerst in 1932 plaats (zitt. 1931—'32, Ond. 24).

Zitt. 1929—'30. De Volksraad heeft in dit zittingsjaar wijzigingen aangebracht o.m. in het ontwerp eener nieuwe mijnordonnantie (Ond. 55) en in een ontwerp-ordonnantie tot wijziging en aanvulling van het Indisch pensioenreglement (Ond. 56).

In samenhang met de ontwerp-ordonnantie ter aanvulling van het strafwetboek met bepalingen tot bestrijding van revolutionnaire woelingen (Ond. 65) werd een bij de hoofdbegroting ingediende motie tot intrekking van de artikelen 153bis en ter en 161bis van dat wetboek (Ond. 1 — Alg. Ged.: st. 7) behandeld. De Regeering

deelde mede besloten te hebben, na aanueming van het ontwerp een commissie samen te stellen, waaraan zou worden verzocht advies uit te brengen over de wenschelijk geachte voorzieningen t.o.v. de artikelen 153bis en ter en 161bis. De motie werd daarop ingetrokken. De commissie, die in Maart 1930 werd ingesteld, heeft in Juli 1931 advies uitgebracht.

*Zitt. 1930—'31.* Door de Regeering werden op aandrang van den Volksraad teruggenomen ontwerp-ordonnanties tot wijziging van het Chineesche arbeidsreglement Bangka (Ond. 47), tot vaststelling van bijzondere voorschriften betreffende werkovereenkomsten voor Billiton (Ond. 48) en houdende voorschriften omtrent de waarmerking van onderhandsche geschriften (Ond. 113).

Met inachtneming van door den Raad aangebrachte wijzigingen zijn o.m. vastgesteld: het reglement op de godsdienstige rechtspraak (Ond. 22a), de koelie-ordonnantie enz. (Ond. 61), de voorschriften t.a.v. levensverzekeringen, welke bijzondere voorziening behoeven (Ond. 73) en de aanvulling van de regeling van het arbeidscontract (Ond. 82).

*Zitt. 1931—'32.* Vóór de afdoening nam de Regeering, naar aanleiding van de opmerkingen in het gedelegeerdenverslag, een ontwerp-ordonnantie terug tot afstand in beheer aan de zelfstandige gemeenschappen van tot het vrij Landsdomein behorende gronden (Ond. 168).

Van de talrijke ordonnanties, welke in overeenstemming met den Volksraad zijn vastgesteld met overneming van door den Raad aangebrachte wijzigingen mogen worden vermeld: de pensioenregeling voor weduwen van niet-Europeesche ambtenaren (Ond. 32); de wijziging van de heerendienstregelingen (Ond. 37), de wijziging van het buitenslandsch verlofreglement (Ond. 55), de hogere Inlandsche verbanden-ordonnantie (Ond. 58), de ordonnantie op de inkomstenbelasting 1932 (Ond. 91), de regeling van het georganiseerd overleg omtrent ambtenaarsbelangen (Ond. 146b) en de ordonnantie op de vermogensbelasting (Ond. 149).

*Zitt. 1932—'33.* De Volksraad verwierp een ontwerp-ordonnantie tot opheffing van den raad van justitie te Padang (Ond. 115). De Regeering heeft zich bij deze beslissing neergelegd.

Tijdens de openbare behandeling nam de Regeering, naar aanleiding van in den Volksraad aangevoerde bezwaren, een ontwerp-ordonnantie terug, houdende voorzieningen i.v.m. de afschaffing van den naam afdeeling voor residentie-ressorten (Ond. 142).

Vastgesteld met inachtneming van door den Raad aangebrachte wijzigingen werden o.m.: een wijziging van de pelgrimsordonnantie (Ond. 51), de toezichtordonnantie particulier onderwijs (Ond. 59 en 137), de wegverkeersordonnantie (Ond. 76), de rijstinvoerordonnantie (Ond. 146) en de ordonnanties betreffende de theerrestrictie (Ond. 151).

De aan het College ter overweging aangeboden ontwerp-ordonnanties tot regeling van den rechtstoestand van ambtenaren (Ond. 25 — zitt. 1931—'32, Ond. 146) gaven aanleiding tot de indiening van een motie, waarin der Regeering werd verzocht de ontwerpen betreffende straffen en beroep, bijverdiensten en ontspanningsverloven voorshands niet in behandeling te nemen, alsmede een motie, waarin Zij werd uitgenoodigd omtrent deze drie ontwerpen alsnog het advies van de in te stellen commissie voor georganiseerd overleg in te winnen. Beide moties werden aangenomen. De Regeering heeft aan de daarin vervatte wenschen gevolg gegeven.

*Zitt. 1933—'34.* De Regeering ging niet over tot vaststelling van een ordonnantie tot wijziging van de Volksraadpositieregeling (Ond. 24), welke door het College was verworpen.

Eveneens werd verworpen een ontwerp-ordonnantie tot samensmelting van de crisisheffing en de inkomstenbelasting (Ond. 55). De Regeering legde zich voorloopig bij deze beslissing neer (later heeft Zij nl. een ontwerp van dezelfde strekking ingediend: *zitt. 1934—'35*, Ond. 55).

Een ontwerp-ordonnantie tot regeling van de publiekrechtelijke gevolgen van opheffing van het regentschap Kraksaän werd verworpen (Ond. 101). De Regeering stelde de ordonnantie niet vast.

De Volksraad verwierp een ontwerp-ordonnantie tot herziening van de H. B. S.-subsidie-ordonnantie. De Regeering stelde de ordonnantie niet vast, maar diende in het volgende zittingsjaar een ontwerp in, waarin met de wenschen van den Volksraad rekening werd gehouden (*zitt. 1934—'35*, Ond. 32).

Met inachtneming van door den Volksraad aangebrachte wijzigingen zijn o.m. vastgesteld de ordonnanties tot instelling van de algemeene volkscredietbank (Ond. 36) en de regeling van de armenzorg (Ond. 86).

De behandeling van de kinarestrictie (Ond. 102) gaf aanleiding tot de indiening en aanneming van een motie, waarbij de Regeering werd uitgenoodigd een commissie samen te stellen teneinde o.a. de uitwerking van de kina-overeenkomst en de genomen restrictiemaatregelen te doen nagaan. Als gevolg van deze motie werd in Juli 1935 de kinastudie-commissie ingesteld, welke in Mei 1936 aan de Regeering advies heeft uitgebracht en daarna is ontbonden. De door de commissie voorgebrachte suggesties zijn grotendeels overgenomen in de kinarestrictie-ordonnantie 1937 (*zitt. 1936—'37*, Ond. 68).

*Zitt. 1934—'35.* Een door den Volksraad verworpen regeling tot overdracht van bevoegdheden i.v.m. uitgifte van gronden in erfpacht werd niet vastgesteld (Ond. 40).

Vastgesteld, zooals door het College geamendeerd, werd o.m. de crisisementuitvoer-ordonnantie 1934 (Ond. 44).

*Zitt. 1935—'36.* De Volksraad amendeerde o.m. de ontwerp-ordonnanties tot invoering van een uitvoerrecht op rubber (Ond. 66) en tot instelling van de gouvernementen Sumatra, Borneo en Groote Oost (Ond. 95), twee van de suikerregelingen 1936 (Ond. 100) en de ontwerp-ordonnantie tot nadere wijziging en aanvulling van de wegverkeersordonnantie (Ond. 103). In dit zittingsjaar werd het ontwerp der aanvullende plantersregeling ingediend (Ond. 120), dat eerst in de zitting 1936—'37 werd behandeld (Ond. 53), om geamendeerd te worden aangenomen. De Regeering had bezwaar tegen vaststelling, maar kwam in het tweede ontwerp (*zitt. 1936—'37*, Ond. 53, st. 14—16) voor een deel aan 's Raads wenschen tegemoet.

*Zitt. 1936—'37.* Voor den gang van zaken t.a.v. het in eerste instantie door den Raad na amendeering verworpen buitenlandsch verlofreglement (Ond. 25) moge worden verwezen naar bijlage IX onder „Herbehandeling”, waaruit kan blijken van den invloed, welke te dezen van den Volksraad is uitgegaan.

Naar dezelfde bijlage en naar hetgeen hierboven onder *zitt. 1927—'28* is medegedeeld zij verwezen voor wat betreft de groepsgemeenschapsordonnantie (Ond. 139).

In overeenstemming met den Volksraad werden vastgesteld de ordonnantie tot verlaging van sommige slachtbelastingen enz. (Ond. 34) en de overdraachtsordonnantie onderwijs Java en Madoera (Ond. 48), beide na door het College te zijn gewijzigd.

Zitt. 1937—'38. Vastgesteld met inachtneming van door den Raad aangebrachte wijzigingen zijn o.a. de nieuwe kiesordonnantie gemeenteraden (Ond. 55), de ordonnantie tot wijziging en aanvulling van de bedrijfsreglementeeringsordonnantie (Ond. 81) en de ordonnantie tot nadere verlenging van den werkingsduur der ordonnantie nopens de opzeggingstermijnen, in acht te nemen door werkgevers bij de beëindiging van arbeids-overeenkomsten (Ond. 137). Door overneming van 's Raads amendement op laatstgenoemde regeling is ook de werkingsduur voor de voorschriften t.a.v. de terugzending van buiten Indië aangeworven krachten met een jaar verlengd. Voor de ordonnanties betreffende de bestuursvorming in de buitengewesten moge worden verwezen naar hetgeen onder zittingsjaar 1927—'28 is vermeld.

Principieel gewijzigd, op aandrang van den Volksraad, is vastgesteld de ordonnantie tot heffing van een defensieuitvoerrecht (Ond. 118). Eveneens heeft de Regeering tijdens de behandeling belangrijke wijzigingen aangebracht o.m. in het ontwerp der sterkwerkende geneesmiddelen-ordonnantie (aanvankelijk genaamd „vergiftenordonnantie”, Ond. 47) en in het ontwerp tot regeling van de financiële verhouding tusschen het Land en de zelfstandige gemeenschappen op Java en Madoera (Ond. 134).

#### D. Salarisvoorstellen.

Het in 1934 door den Volksraad uitgebracht advies tot niet-vaststelling van de herziene bezoldigingsregelingen voor de burgerlijke en militaire landsdienaren (H. B. B. L. 1934 en M. B. R. 1934, zitt. 1933—'34, Ond. 114) is niet door de Regeering opgevolgd. Zij is echter aan enkele in moties tot uiting gekomen wenschen tegemoet gekomen: het percentage voor de kindertoelagen werd van 2 tot 2½ verhoogd, de regelingen werden aangevuld met een bepaling, dat traktementsverhoogingen, waarop in 1934 volgens de oude regelingen aanspraak zou hebben bestaan, nog in rekening werden gebracht (zgn. overgangsbezoldiging) en de medetelling van dienstdtijd bij overgang in een andere betrekking werd iets gunstiger geregeld. Ook gaf de Regeering in enkele gevallen gevolg aan door leden of groepen van leden van den Raad ingediende voorstellen tot wijziging van de salarisschalen (deze voorstellen waren niet in stemming gebracht).

Een uiteenzetting van de Regeering nopens voorgenomen nadere salarismaatregelen — o.m. invoering van regionale bezoldigingen en overbrenging van betrekkingen naar het maandloonsreglement — gaf aanleiding tot indiening van een aantal moties en uitvoerige discussies in het College van Gedelegeerden (zitt. 1935—'36, Ond. 86; HG 126—206). Het meerendeel der moties werd ingetrokken of verworpen, mede tengevolge van de verzachting, welke de Regeering in sommige opzichten in de maatregelen had aangebracht. Aangenomen werd echter een motie, waarin werd aangedrongen op niet-uitvoering van de voorgenomen salarismaatregelen doch op invoering in stede daarvan, indien noodzakelijk, van een algemeene korting en tevens op instelling van een commissie, teneinde een geheel nieuw bezoldigingsstelsel te ontwerpen. De voorgenomen maatregelen zijn niettemin ingevoerd. Tegenover het denkbeeld van algeheele salarisherziening stond de Regeering echter niet afwijzend: Zij verklaarde niet te zullen aanzelen een dergelijke herziening ter hand te doen nemen, wanneer Zij het tijdstip daartoe gekomen achtte.

„Al spoedig bleek, dat de invoering der regionale bezoldigingen” — waartegen in den Volksraad zoovele protesten waren geuit — „verschillende ongelijkheden en scheeve verhoudingen deden ontstaan .....” (zie het verslag der bezoldigingscommissie nopens de herziening der bezoldigingen van de burgerlijke landsdienaren, 1937). Deze, zoomede andere omstandigheden, o.m. de prijsstijging tengevolge van de in September 1936 gewijzigde monetaire politiek, maakten in de oogen der Regeering een verandering

in de salarispolitiek noodzakelijk. Bij B. G. S. van 21 Januari 1937 stemde Zij in met het voorstel van de bezoldigingscommissie om de H. B. B. L. aan een herziening te onderwerpen. Daarentrent gaf Zij bij monde van Haren gemachtigde voor algemeene ambtenaarszaken in den Volksraad in Februari 1937 wederom een uiteenzetting (zitt. 1936—'37, H 2169—2173), welke door een discussie werd gevolgd.

Deze herziening heeft de B. B. L. 1938 en de M. B. R. 1938 tot resultaat gehad (zitt. 1937—'38, Ond. **119**). Anders dan met betrekking tot de salarisvoorstellen van 1934 heeft het College thans geadviseerd tot vaststelling van de betreffende besluiten. De Regeering is weder in eenige opzichten aan wenschen van den Raad tegemoet gekomen. Zoo heeft Zij de criteria voor de toekenning van kindertoelage aanmerkelijk verruimd, eenige ambtstoelagen verhoogd en onbillijkheden bij de inpassingsvoorschriften weggenomen. De beslissing der Regeering op andere bij motie en in 113 voorstellen van leden bepleite wenschen is nog niet bekend.

## 's Raads verhouding tot de Regeering, de pers en het publiek.

### A. 's Raads verhouding tot de Regeering.

Bij de invoering van de wet op de Staatsinrichting van Nederlandsch-Indië is de positie van den Volksraad ten opzichte van de Regeering fundamenteel gewijzigd. Van zuiver adviseerend lichaam is hij geworden tot medewetgevend orgaan. Overeenstemming tusschen Regeering en Volksraad is in den regel vereischt voor de vaststelling zoowel van de begrooting (art. 103 lid 1 I. S.) — welke daarna slechts goedkeuring bij de wet behoeft (art. 104 lid 1 I. S.) — als van ordonnanties (art. 82 I. S.).

Sedert 1927 is de verhouding tusschen Regeering en Volksraad er dus een van coördinatie: de beide organen staan sindsdien staatsrechtelijk naast elkaar.

De practijk toont aan, dat het onder de werking der Indische Staatsregeling aan overeenstemming tusschen de beide organen zeker niet ontbroken heeft en dat die overeenstemming regel is geweest. Tientallen begrootingen en aanvullende begrootingen, honderden ordonnanties zijn met medewerking en goedkeuring van het College vastgesteld. Dat de Volksraad de hem aangeboden ontwerpen niet steeds critiekloos heeft aanvaard en menigmaal wijziging, zelfs terugneming of niet-vaststelling van begrootingsvoorstellen en ontwerp-algemeene verordeningen heeft weten te bewerkstelligen, kan blijken uit hoofdstuk IV en uit de bijlagen IV, VI, VII en IX.

Tegenover deze zeer talrijke positieve resultaten van het overleg tusschen Regeering en Volksraad staat een relatief gering aantal gevallen, waarin geen overeenstemming werd bereikt. Het is noodig hieraan eenige aandacht te schenken, omdat in die z.g. „conflicten”, ook wegens hun frequentie in absoluten zin, menigmaal symptomen zijn gezien van een minder goede verhouding, van een tekort aan samenwerking, tusschen de Regeering en het vertegenwoordigend lichaam.

1. Begrootingsontwerpen. Sedert het jaar 1927 hebben zich 53 „begrootingseconflicten” (artikel 108 I. S.) tusschen de Regeering en den Volksraad voorgedaan. Van de 83 amendementen, door den Volksraad aan-

genomen op de begrotingen en aanvullingsbegrotingen voor 1928—1938, heeft de Regeering 31 wijzigingen wèl, 52 niet overgenomen, terwijl eens, in 1932, een geheele begrotingsafdeeling door het College is verworpen, gevolg van een meningsverschil over de wijze van bezuiniging op het onderwijs.

Een en ander geeft zonder analyse een onjuist beeld van de mate van samenwerking tusschen Regeering en Volksraad.

De ongunstige financieele omstandigheden dezer gewesten in de crisisjaren, waarin de overheidszorg tot het meest urgente moest worden teruggebracht, waren de hoofdoorzaak van de begrotingseconflicten tusschen Regeering en Volksraad in dat tijdvak. Op de hoofdbegroting voor 1938, behandeld in een tijd van opleving, welke het Gouvernement weer den noodigen armslag gaf, is geen enkel amendement aangenomen. Hieruit blijkt, dat het College het na-crisisbeleid van de Regeering wist te waardeeren en zich ten volle meende te kunnen vereenigen met een begroting, die niet, zooals in vorige jaren, door de ongunst der tijden moest worden gedrukt tot een minimumprogramma.

Overigens dient te worden bedacht, dat afgewezen wenschen van den Volksraad in volgende begrotingsjaren werden herhaald, zoodat de desbetreffende amendementen meer dan eenmaal in de cijfers zijn begrepen. Dit geldt voor de amendementen tot vermindering van de uitgaven voor het Commissariaat voor Indische zaken (1931, 1932, 1934), tot omvorming van de Osvia te Makassar in een volwaardige opleiding (1931, 1932), tot uitstel van den afbouw van den derden kruiser (1933, 1934), tot afvoering van de kosten van aanhouding in Nederland van voor Indië bestemd marinepersoneel (1933, 1934), tot wijziging van de vlootkostenverdeeling (1933, 1934) en tot het verleenen van een ruime crisisontheffing bij de landrente (1933, 1934).

In eenige gevallen bleek de Regeering gevoelig voor herhaalden aandrang. Zoo werd 's Raads vierde poging om het Commissariaat voor Indische zaken in een agentschap om te zetten met succes bekroond, echter slechts aanvankelijk, want het door de Regeering overgenomen amendement op de begroting van 1935 kon niet de goedkeuring van het Opperbestuur wegdragen. Ook is soms in een later jaar geheel of ten deele tegemoetgekomen aan wenschen, vervat in een niet-overgenomen amendement. Zoo is met een op de begroting 1937 aangenomen amendement tot instelling van het ambt van hoofdschrijver bij den bestuursdienst rekening gehouden in het budget voor 1938. Een door de Regeering bestreden amendement om het mogelijk te maken, dat buiten hun kieskring woonachtige gekozen Inheemsche leden van den Volksraad eenmaal per jaar op kosten van den lande naar hun kieskring heen en terug kunnen reizen (zitt. 1928—'29, Ond. 1 — Afd. I: st. 12), heeft geleid tot de regeling, vermeld in de mededeeling der Regeering aan den Volksraad ddo. 5 November 1928 (zitt. 1928—'29, Ond. 75 — Alg.

Ged.: st. 5). In die regeling is bepaald, dat de leden van den Raad recht hebben op vergoeding van de helft der kosten van door hen gemaakte reizen naar de buitengewesten met de K. P. M. (en de K. N. I. L. M.) tot een maximum van f 300 per jaar en per lid, mits die reizen buiten 's Raads zittingen en, als het gedelegeerden betreft, tijdens het reeës geschieden.

2. *Ordonnanties.* Voor meningsverschillen op het terrein van de ordonnantiëwetgeving, de z.g. ordonnantie-conflicten, geeft de Indische Staatsregeling een voorziening in de artikelen 89 en 90. Conflict tussehen Regeering en Volksraad ontstaat staatsrechtelijk, wanneer geen overeenstemming kan worden verkregen t.a.v. een ontwerp van ordonnantie, met name wanneer de Volksraad òf een ontwerp verwerpt òf een ontwerp zoodanig amendeert, dat het voor de Regeering onaannemelijk wordt <sup>1)</sup>.

Het geval, dat de Volksraad in gebreke blijft binnen een door den Gouverneur-Generaal gestelden termijn mede te deelen of hij zich al dan niet met een ontwerp vereenigt (art. 90 lid 1 ten 1<sup>o</sup> I. S.), mag niet als een eigenlijk conflict worden beschouwd. Een zoodanig geval heeft zich overigens nimmer voorgedaan.

Bij het ontstaan van een meningsverschil over een ontwerp-ordonnantie staan voor de Regeering twee wegen open:

a. *De lange conflictenregeling*, beter: de herbehandeling (artikel 89 I. S.). De Gouverneur-Generaal kan den Volksraad uitnoodigen de ontwerp-ordonnantie binnen zes maanden opnieuw in behandeling te nemen <sup>2)</sup>. De termijn van zes maanden vangt bij verwerping van een ontwerp door den Volksraad op dat oogenblik aan en bij onaannemelijke amendeering zoodra de kennisgeving, dat de Gouverneur-Generaal bezwaar heeft de ordonnantie vast te stellen, den Volksraad heeft bereikt <sup>3)</sup>. Voor de tweede behandeling gelden dezelfde bepalingen als voor de eerste <sup>4)</sup>.

<sup>1)</sup> Vgl. J. Drijvers: „De praktijk der conflictenregeling” (diss. Leiden 1934, hfdst. II).

<sup>2)</sup> De woorden „de ontwerp-ordonnantie” hebben twijfel doen rijzen of de Regeering een *gewijzigd* ontwerp mag aanbieden. Het ministerieele standpunt is, dat zulks veroorloofd is en dat, als ten slotte de regeling bij A. M. v. B. geschiedt, eveneens wijzigingen mogen worden aangebracht (vgl. T. K. zitt. 1924—'25, Handelingen blz. 1514).

<sup>3)</sup> Vgl. J. Drijvers: „De praktijk der conflictenregeling” enz., blz. 17/18.

<sup>4)</sup> In 1929 (vgl. zitt. 1928—'29, Ond. 107; zitt. 1929—'30, Ond. 20) heeft deze bepaling den Volksraad geleid tot een bevestigend antwoord op de vraag of bij de herbehandeling van een ontwerp, dat tevoren door het College van Gedelegeerden is behandeld, de pleno-Raad van zijn recht tot voorbehoud mag gebruik maken. Omgekeerd kan behandeling door den pleno-Raad worden gevolgd door herbehandeling in het College van Gedelegeerden (vgl. zitt. 1935—'36, Ond. 120; zitt. 1936—'37, Ond. 53). Het ware niettemin beter geweest als artikel 89 vermelding had gevonden in artikel 80 lid 1 I. S. (zie blz. 55).

Wordt andermaal geen overeenstemming bereikt, dan kan de regeling nader geschieden bij algemeenen maatregel van bestuur.

*b. De korte conflictenregeling (artikel 90 I. S.).* De Gouverneur-Generaal kan, wanneer dringende omstandigheden een onverwijlde voorziening vorderen, de ordonnantie op eigen gezag en verantwoordelijkheid vaststellen <sup>1)</sup>. Van de vaststelling wordt aan den Volksraad kennis gegeven. Mocht het College zich bij dezen gang van zaken niet kunnen neerleggen, dan kan de Raad binnen twee maanden na den dag der inwerkingtreding van de ordonnantie het verzoek doen aan het Opperbestuur om de aangelegenheid nader te regelen bij algemeenen maatregel van bestuur.

Mèt de terzijdestelling van begrootingsamendementen en van moties — waarover hieronder nader — heeft vooral de herhaalde toepassing van de korte conflictenregeling in de crisisjaren, blijkens uitspraken van leden, in den Volksraad ontstemming en een gevoel van moedeloos- en machteloosheid gewekt <sup>2)</sup>.

De meening van den Landvoogd, kenbaar gemaakt in zijn in 1934 gehouden openingsrede, dat de verhouding Volksraad — Regeering in theorie niet slecht kan zijn, omdat de wederzijdsche rechten en plichten in de wet zijn vastgelegd, achtte men formeel weliswaar juist, doch bij herhaalde hanteering der korte conflictenregeling viel het tal van leden moeilijk die verhouding, practisch bezien, een goede te noemen. Van verschillende zijden werd betoogd, dat de Volksraad door de toepassing van artikel 90 I. S. in de practijk wordt teruggedrongen van een medewetgevende naar een adviseerende instantie, dat de Regeering meer waarde zou hebben te hechten aan de in de wet beoogde overeenstemming met den Volksraad en dat het verantwoordelijkheidsbesef van het College door de gelaakte handelwijze der Regeering moest lijden (zitt. 1934—'35, Ond. I — Alg. Ged.: st. 3, blz. 5—7). Hiertegenover stelde de Regeering, dat er van eenige onderschatting van 's Raads invloed sprake was, doch de omstandigheden Haar dikwijls geen keus lieten (id. st. 4, blz. 3—4). Bij het openbaar debat voegde Zij hieraan toe, dat bij verdere verslechtering van de financieele en economische aspecten wellicht voorstellen noodzakelijk zouden zijn, welke Haar zelf tegen de borst stuitten (Handelingen zitt. 1934—'35, blz. 510).

De conflictenregeling werd afzonderlijk aan de orde gesteld bij een in hetzelfde zittingsjaar gehouden interpellatie (zitt. 1934—'35, Ond. 80), waardoor uiting werd gegeven aan 's Raads twijfel of in alle gevallen van toepassing van artikel 90 I. S. dringende omstandigheden een onverwijlde

<sup>1)</sup> Een te dezen bestaand twistpunt, nl. of de Regeering dan mag afwijken van den tekst van het ontwerp, wordt hieronder besproken.

<sup>2)</sup> Hieraan is óók aandacht geschonken in hoofdstuk I.

voorziening gevorderd hadden en of voldaan was aan de bedoeling van den wetgever, dat bij gebrek aan overeenstemming over een ontwerp herbehandeling regel en toepassing van de korte conflictenregeling uitzondering zou moeten zijn. De Regeering bleek van oordeel, dat er geen objectieve maatstaf kan worden aangelegd voor de beantwoording van de vraag wanneer dringende omstandigheden aanwezig zijn, welke toepassing van de korte conflictenregeling vermogen te rechtvaardigen. Naar Zij meende kan men „nooit zeggen, dat het de bedoeling van de wetgever geweest is, dat de toepassing van de lange conflictenregeling regel zal zijn, omdat de wetgever zelf die toepassing afhankelijk heeft gesteld van feitelijke omstandigheden. Of die feitelijke omstandigheden al of niet aanwezig zijn, staat naar de duidelijke bedoeling van den wetgever aan den Gouverneur-Generaal ter beoordeeling. Wanneer dus deze de aanwezigheid van dringende omstandigheden aanneemt en dientengevolge de korte conflictenregeling toepast, wordt geheel aan de bedoeling van de wet voldaan” (zitt. 1934—'35, Ond. 80 — st. 2).

In het zittingsjaar 1935—'36 werden in den Volksraad wederom klachten over de talrijke afwijkingen van 's Raads beslissingen geuit. Daartegenover heeft de Regeering toen een opsomming gegeven van de talrijke gevallen, waarin Zij wél aan wenschen van het College ten aanzien van ordonnanties gevolg had gegeven. Zij stelde de vraag of de Volksraad zich wel altijd even diep bewust was van den ernst van den toestand. Elf van de in vier zittingen gerezen conflicten bijv. lagen op het gebied van verzwaring van lasten en van verlichting der landsuitgaven door verslechtering van de positie der landsdienaren. De crisis was geen tijd voor schipperen en tegemoetkomen (zitt. 1935—'36, H 479—481).

Neemt men ondanks de hooger vermelde Regeeringsuitspraak, waarover verschil van meening mogelijk is, aan, dat bij meningsverschillen herbehandeling als regel en toepassing van de korte conflictenregeling als uitzondering bedoeld is, dan is daarmee het veelvuldig schijnend gebruik van de korte regeling in de crisisjaren *niet* veroordeeld. Bij de beoordeeling van de door de Regeering te dezen gevolgde gedragslijn dient immers in aanmerking te worden genomen, dat de tijdsomstandigheden abnormaal waren en maatregelen, welke in normale tijden niet te verdedigen zouden zijn geweest, noodzakelijk deden zijn. Bij tegenstand van de zijde van het mede-wetgevend orgaan tegen bepaalde maatregelen mocht de Regeering van een uitzonderingsmiddel gebruik maken. Wat de Indische Staatsregeling als regel heeft bedoeld, behoeft in een abnormalen tijd niet als norm te gelden.

Bovendien blijkt uit een nadere beschouwing van de gevallen, waarin van de korte conflictenregeling gebruik is gemaakt (zie bijlage IX), dat de wensch der Regeering naar spoedige totstandkoming van de ordonnanties

gerechtvaardigd, althans begrijpelijk was. Alle ordonnanties, in de bewuste jaren door den Gouverneur-Generaal op eigen gezag en verantwoordelijkheid vastgesteld, dienden — gelijk in hoofdstuk I is opgemerkt — òf ter versterking van 's Lands economische positie (toelating contractarbeiders, verband-suikerordonnantie, rubberrestrictie), òf ter verruiming van 's Lands middelen (fiscale maatregelen), òf ter verlichting van 's Lands financieele lasten (pensioenregelingen).

Beziet men de zaken in dit licht en stelt men tegenover de conflicten de over het algemeen tegemoetkomende houding van de Regeering ten opzichte van 's Raads wenschen, dan ontvalt de basis aan de stelling, dat de Volksraad zou zijn teruggedrongen van een medewetgevende naar een adviseerende instantie en dat ambtelijke autoeratie een overwinning op het College zou hebben behaald.

Het aantal meeningsverschillen bij ordonnanties is *relatief* gering geweest. Aangezien na herbehandeling van ontwerpen in 4 gevallen bij algemeen maatregel van bestuur tot regeling is overgegaan en de korte conflictenregeling 13 maal is toegepast, waarmede resp. 5 en 18 ontwerpen waren gemoeid, zijn sedert 1927 slechts 23 van de  $\pm$  1450 ordonnanties in afwijking van de beslissing van den Volksraad vastgesteld. Hiertegenover staan — afgezien van de bijna 900 ontwerpen, welke zonder wijziging zijn vastgesteld — meer dan 500 ontwerpen, waarbij door wijziging, overneming van amendementen, terugneming of niet-vaststelling wèl aan wenschen van den Volksraad gevolg is gegeven (zie bijlage VII).

Zoodra het economisch en financieel aspect zich gunstiger ging afteekenen, verstomden de klachten: de korte conflicten behoorden tot het verleden. In zijn rede tot sluiting van de tweede buitengewone zitting 1937—'38 kon 's Raads voorzitter dan ook „met erkenning van het uiteindelijk gezag van de Regeering constateeren, dat voor een gevoel van moedeloosheid en onmacht van den Volksraad geen reden is” (zitt. 1937—'38, H 2107).

Ook de wijze van toepassing van de korte conflictenregeling heeft in den Volksraad aanleiding gegeven tot eenige ontstemming. Aan de Regeering werd, naar aanleiding van de met behulp van artikel 90 I.S. tot stand gekomen verbandsuiker-ordonnantie (zitt. 1932—'33, Ond. 101), de vraag gericht, waaraan Zij de bevoegdheid ontleent om, bij vaststelling van een geamendeerde ontwerp-ordonnantie op eigen gezag en verantwoordelijkheid, wijzigingen aan te brengen in den tekst (Aanhangsel zitt. 1932—'33, blz. 53). Volgens het Regeeringsantwoord verbiedt artikel 90 I.S. bij de vaststelling van een ordonnanantie afwijking van den tekst niet. „Immers zou een zoodanig verbod het onmogelijk maken om fouten, welke in eenig ontwerp na zijn indiening bij den Volksraad mochten zijn ontdekt, te herstellen of zelfs gebruik te maken van in en door den Volksraad bij de behandeling gegeven nuttige wenken,

ook al is geen overeenstemming over het ontwerp als zoodanig tussehen Regeering en Volksraad bereikt'' (zitt. 1932—'33, Handelingen blz. 2574—2575). De wijzigingsbevoegdheid is naar het oordeel der Regeering alleen begrensd door geest en strekking van het ingediende ontwerp; als waarborgen gelden de bevoegdheid van den Volksraad om krachtens art. 90 lid 3 I.S. vaststelling bij A. M. v. B. te verzoeken en de bevoegdheden van Kroon en wetgevende macht in Nederland om op grond van art. 99 I.S. tot schorsing en vernietiging van de ordonnantie over te gaan.

Bij de afwijzing van een hierop gevolgd verzoek van den Volksraad (zitt. 1932—'33, Ond. 141) om, wegens gerezen twijfel aan de rechtsgeldigheid van de verbandsuiker-ordonnantie, de regeling nader te doen geschieden bij A. M. v. B., heeft ook de Kroon als Haar zienswijze bekend gesteld, dat in de bewoordingen van artikel 90 I.S. geen beperking van 's Landsvoogds vrijheid t.a.v. den tekst der vast te stellen ordonnanties kan worden gelezen (zitt. 1934—'35, Ond. 38, st. 1).

3. Moties. Enkele jaren voordat de Volksraad aandacht ging schenken aan de toepassing van de conflictenregeling, meende men van meer dan één zijde de geneigdheid van de Regeering tot samenwerking met den Volksraad in twijfel te moeten trekken o.m. op grond van het lot, dat verscheidene door het College aangenomen moties hadden ondergaan.

Bij de schriftelijke behandeling van de begrooting voor 1933 werd geklaagd, dat samenwerking met den Volksraad, volgens de woorden der Regeering op prijs gesteld, te weinig daadwerkelijk was getoond (zitt. 1932—'33, Ond. 1 — Alg. Ged: st. 3, blz. 3). Het Regeeringsantwoord was, dat de samenwerking kon worden verbeterd als geen moties zouden worden voorgesteld, waarvan de Raad onder de toenmalige omstandigheden de onuitvoerbaarheid moest begrijpen (id. st. 4, blz. 4). In een nadere uiteenzetting bij de openbare beraadslaging verdeelde de Regeering de moties in drie groepen: *a*) die, waaraan uitvoering wordt gegeven, *b*) die, waaraan onherroepelijke financiële bezwaren zijn verbonden en *c*) die, welke om andere redenen onaannemelijk zijn. De groepen sub *a* en *b* buiten beschouwing latend betoogde de Regeering t.a.v. de sub *c* bedoelde moties, dat, zoo Zij een motie onuitvoerbaar achtte, daaromtrent geen twijfel mocht bestaan, omdat Zij niet voor Haar genoegen tegen het College ingaat. Voorts herinnerde Zij er aan, dat Indië geen parlementair geregeerd land is. De Regeering draagt de verantwoordelijkheid en heeft dus de af of niet uitvoerbaarheid van moties te beoordeelen, hoewel ook bij een parlementairen regeeringsvorm wel degelijk moties terzijde worden gelegd, welke voor de uitvoerende macht onaannemelijk zijn. Degenen, die in deze handelwijze een benadeeling van het prestige van den Raad zagen, overschatten naar het oordeel der Regeering de staatsrechtelijke beteekenis van een Volksraad-motie (H 741—743).

Aan de woorden van de Regeering kan worden toegevoegd, dat er tegenover de terzijde gestelde moties zeer vele gevallen zijn aan te wijzen, dat aan in moties uitgedrukte wenschen is tegemoet gekomen. De ernstigste grieven tegen niet-uitvoering van moties zijn wederom in crisistijd geuit.

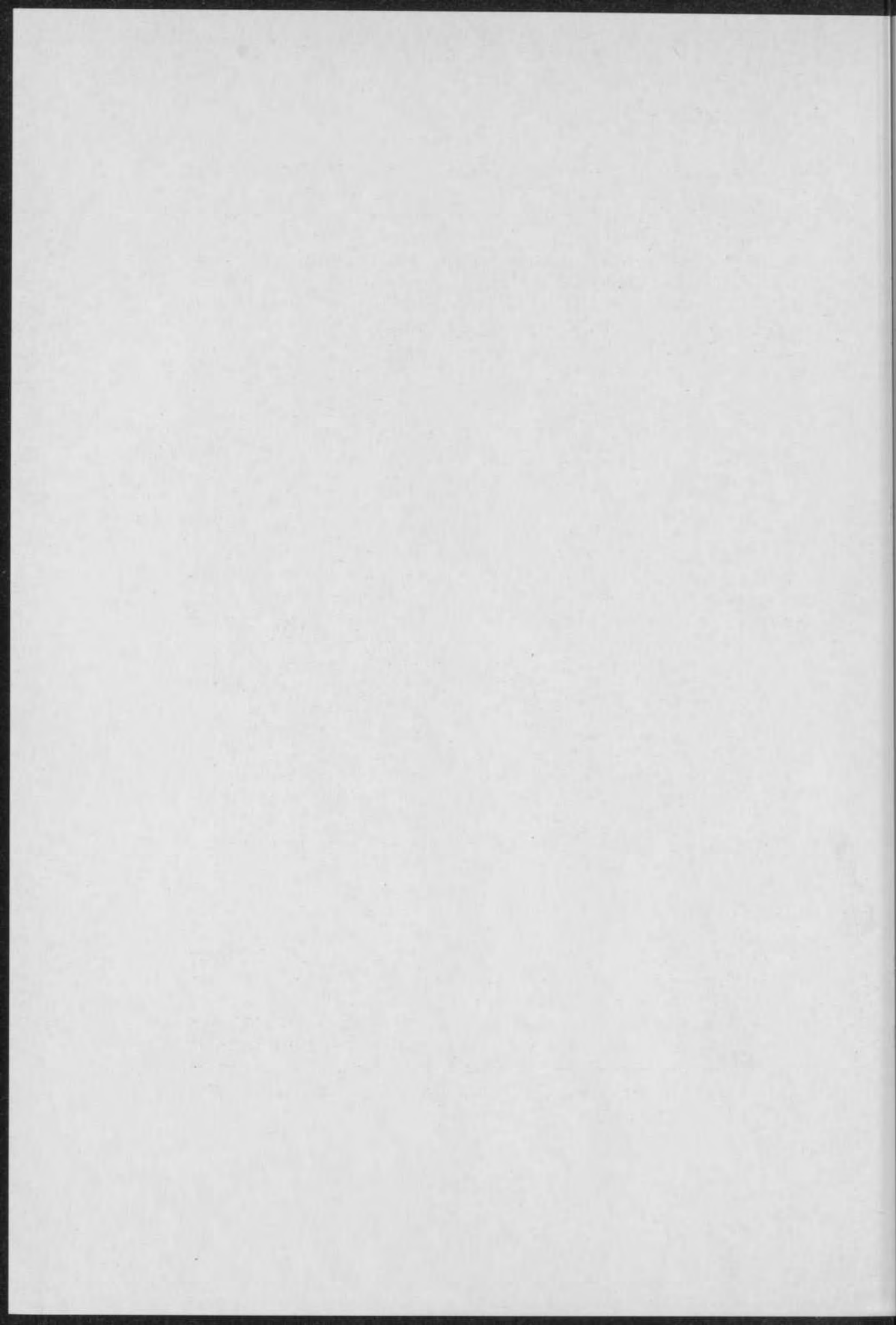
4. Salarisvoorstellen. Hoezeer de Regeering overleg met den Volksraad op prijs stelt, blijkt ook uit den gang van zaken bij maatregelen op salarisgebied. Sedert 1924, toen de B. B. L. 1925 in ontwerp aan de orde kwam, heeft de Regeering, hoewel wettelijk daartoe niet verplicht, het vertegenwoordigend lichaam telkens in de gelegenheid gesteld zijn oordeel over zoodanige voorzieningen uit te spreken.

In het afgelopen tienjarige tijdvak geschiedde dit voor het eerst bij de crisismaatregelen voor 1931 (zitt. 1930—'31, Ond. **110**). In het aan den Volksraad aangeboden overzicht van niet uit te voeren begrotingsmaatregelen voor dat jaar werd een algemeene korting van 5% op de salarissen en standplaatstoelagen aangekondigd. Het lag in de bedoeling — aldus de Regeering in de memorie van antwoord — de korting over 1932 in het begrotingsontwerp voor dat jaar te betrekken en wel in zoodanigen vorm, „dat den Volksraad volledig gelegenheid (zou) worden gelaten om zich als mede-begrotingswetgever daarover uit te spreken” (zitt. 1930—'31, Ond. **110** — st. 7, blz. 3).

Aanvankelijk scheen het, dat de Regeering den invloed van den Volksraad bij voorbaat wilde uitsluiten. Op een vraag in het afdeelinverslag in hoeverre Zij gevolg dacht te geven aan een eventueel verzoek van den Volksraad om den voorgenomen maatregel geheel achterwege te laten dan wel hierin wijziging te brengen (Ond. **110** — st. 6, blz. 2), antwoordde de Regeering namelijk, dat Zij in beginsel *niet* daartoe bereid was en dat Zij de mogelijkheid om eenigszins belangrijke wijzigingen aan te brengen gering moest achten. Zij zou „het in hooge mate waardeeren indien de Volksraad aan dien maatregel zijn adhaesie zou willen schenken”. Mocht de Volksraad daartoe echter niet kunnen besluiten, dan zou Zij zonder dien steun den maatregel toch moeten doorvoeren, „omdat Zij met groote stelligheid ervan overtuigd is, dat hij door 's Lands belangen wordt *geboden* en daarmee voor Haar de zaak beslist is” (st. 7, blz. 2). Deze uitlatingen dreigden de verstandhouding tussehen Regeering en Volksraad in ernstige mate te verstoren en vormden zelfs een onderwerp van bespreking in de commissie van overleg. De voorzitter vond hierin aanleiding bij den aanvang van de openbare debatten te verklaren, dat „een en ander op het overgrootste deel van den Volksraad een zeer onaangename indruk had gemaakt” (zitt. 1930—'31, H 2870). De Regeering heeft daarop getracht dien indruk weg te nemen. Eenerzijds erkende Zij, dat de gelaakte uitspraak te positief was gesteld, anderzijds verklaarde Zij het mogelijk te achten, dat



Mr. W. H. van Helsdingen,  
Voorzitter van den Volksraad 1935—heden.



Zij in de debatten „aanleiding zou kunnen vinden om Haar standpunt te herzien”. Van een zoodanige herziening is evenwel niets gekomen.

De invoering van de H. B. B. L. 1934, ondanks het afwijzend advies van den Raad, en van hierop gevolgde maatregelen — o.m. met betrekking tot de regionale bezoldigingen en de parallelschalen — heeft tot critiek, soms tot ontstemming aanleiding gegeven. De Gouverneur-Generaal draagt echter de volle verantwoordelijkheid voor de uitoefening van een taak, welke hem in artikel 40 I. S. uitdrukkelijk is opgedragen. Behoudens de minder gelukkige uitlating bij de behandeling van de crisismaatregelen 1931 levert de wijze, waarop de Regeering den Volksraad in de gelegenheid heeft gesteld met Haar over de salarispolitiek van gedachten te wisselen, en de mate, waarin Zij bij de uitvoering van die politiek met 's Raads oordeel rekening heeft gehouden, dus zeker geen grond op voor de meening, dat op dit terrein aan de beteekenis van den Volksraad is te kort gedaan (zie ook hoofdstuk IV).

5. Interpellaties. De schriftelijke beantwoording van enkele interpellaties (zie hoofdstuk III en bijlage XI) heeft, in 1935, den Volksraad onaangenaam getroffen, waarvan in 1936 nogmaals is gebleken. Bij de behandeling van de begroting voor 1937 werd namelijk de hoop uitgesproken, dat de Regeering Haar standpunt ten opzichte van het interpellatierecht zou wijzigen, „een standpunt, dat in belangrijke mate er toe heeft bijgedragen bij velen de overtuiging te vestigen, dat de huidige Regeering minder tegemoetkomend staat tegenover de wenschen van den Volksraad dan de vorige” (zitt. 1936—'37, Ond. 1 — Alg. Ged.: st. 3, blz. 11—12). De Regeering heeft hierop geantwoord, dat Haar standpunt gegrond was op de wet.

Uit het vorenstaande kan worden geconcludeerd, dat in de verhouding tusschen Regeering en Volksraad in het afgelopen tienjarig tijdvak geen aanleiding behoeft te worden gevonden voor een herziening van de wederzijdsche bevoegdheden en plichten. De verhouding is over het geheel genomen goed geweest. De gevallen van wrijving, welke zich ontegenzeggelijk hebben voorgedaan en waarin de Volksraad niet steeds onderscheid wist te maken tusschen een Regeeringsgemachtigde en de Regeering, stammen voor het meerendeel uit een tijd van economische en financiële depressie, toen de Regeering uit bittere noodzaak geen gevolg kon geven aan tal van gekoesterde verwachtingen, die in andere tijden gerechtvaardigd zouden zijn geweest, en tot maatregelen moest overgaan, welke onder normale omstandigheden achterwege hadden kunnen blijven.

In normale tijden zal zoodanige wrijving zich veel minder of niet voordoen. Overigens kon reeds vóór het einde der crisis, in 1936, in den Volksraad met genoegen worden gewezen op den gebleken ernstigen wil tot samenwerking, welke tot een beter wederzijdsch begrip en hierdoor tot een betere

verstandhouding had gevoerd (zitt. 1936—'37, Ond. 1 — Alg. Ged.: st. 3, blz. 11—12).

In hoofdstuk I is melding gemaakt van ontstemming van den Raad over de gejaagde wijze van behandeling, welke herhaaldelijk noodig was. De verhouding Regeering — Volksraad werd hierdoor echter niet geschaad. Het College was en is overtuigd van het ernstig streven der Regeering naar een andere behandelingswijze.

#### B. *'s Raads verhouding tot de pers en het publiek.*

Over de verhouding van den Volksraad tot de pers en het publiek kan veel, maar zal slechts zeer weinig worden gezegd, ook omdat in het voorwoord reeds hierover is gesproken.

De pers schenkt doorgaans aandacht aan de schriftelijke behandeling van ontwerpen in den Volksraad, in slappen tijd door de belangrijkste stukken uit afdeelvingsverslagen en memories van antwoord letterlijk over te nemen, bij overvloed van copij door de schriftelijke gedachtenwisseling tusschen Regeering en Volksraad zeer verkort weer te geven. Commentaren en beschouwingen worden betrekkelijk zelden geleverd en als daarbij een enkele maal waardeering voor 's Raads arbeid wordt uitgesproken, maakt het den indruk, dat instemming met in het afdeelvingsverslag weergegeven opmerkingen aan die waardeering niet vreemd is.

Van het verhandelde in openbare vergaderingen maken de meeste bladen alleen melding door publicatie van de Aneta-verslagen. Overzichten van hetgeen in den Volksraad is besproken verschijnen slechts in enkele organen en van hetgeen de Volksraad, in het algemeen belang, heeft weten te bereiken, hoort het publiek weinig, hetgeen ten deele op rekening moet worden gesteld van de uiterst spaarzame bezetting der redactie-bureaux, die met weinig krachten veel moeten presteeren. Onvermogen van een deel der pers, met name de inheemsche, om zich de Volksraadstukken te verschaffen, is een andere reden van het tekort aan publiciteit, waarin wellicht verandering zal kunnen worden gebracht.

De nog steeds te geringe bekendheid, gegeven aan de door het vertegenwoordigend lichaam verwerkte stof — met uitzondering van voorstellen, waarbij belangen van leden zijn betrokken — moet echter óók worden toegeschreven aan de houding, welke het publiek inneemt of verondersteld wordt in te nemen tegenover den Volksraad. Het publiek staat, in het algemeen, tamelijk onverschillig tegenover den Volksraad, wiens beteekenis het niet hoog aanslaat. Het is hier allicht een wisselwerking. Eenerzijds neemt de pers aan — misschien ten rechte —, dat de Indische gemeenschap, met name het Europeesche deel, niet gediend is van nóg meer kolommen, gewijd

aan den Volksraad, anderzijds gevoelt die gemeenschap daaraan inderdaad geenerlei behoefte, zoo lang zij alleen uit dagelijksche verslagen, welke geen aangename lectuur vormen, kan kennis nemen van 's Raads arbeid.

Spreekt men met menschen van eenige ontwikkeling over het vertegenwoordigend lichaam in deze gewesten, dan blijken de meesten hunner weinig of niets te weten van den arbeid en de beteekenis van den Volksraad. Zij hebben het dan al gauw over „al die misstanden”, als hoedanig o.a. de verkiezingsafspraken bij de aanwijzing van gedelegeerden en de indiening van een initiatiefvoorstel tot toekenning van pensioen aan Volksraadsleden zijn aangemerkt.

In hoofdstuk I is een en ander gezegd over de verkiezingsafspraken, waaromtrent veel misverstand bestaat. Eenzelfde misverstand is bij het publiek waar te nemen t.a.v. het pensioenvoorstel. Het is geenszins de bedoeling hier in een beoordeeling van dit voorstel te treden en evenmin om het in bescherming te nemen. Objectief blijvend moet men echter constateeren, dat het publiek niet weet of realiseert, dat voor de leden der Tweede Kamer krachtens artikel 90 der Grondwet reeds sedert jaren een pensioenregeling bestaat, echter van veel ruimeren opzet. Van het afwijzend standpunt der Regeering tegenover de voorgestelde beperkte voorziening voor afgetreden leden van den Volksraad is de samenleving, dank zij de pers, op de hoogte, maar van de bestrijding der Regeeringsargumenten en de verdediging van het voorstel in de memorie van antwoord der onderteekenaars draagt zij geen kennis, omdat daarover vrijwel niets is gepubliceerd.

Hoewel de staatkundige beteekenis van den Volksraad nog vaak wordt onderschat, is het College bij de bevolking allengs meer bekend geworden als instantie, welke recht kan verschaffen in gevallen, waarin de administratie minder juiste of aanvechtbare beslissingen heeft genomen. Uit alle lagen der samenleving, in de eerste plaats echter door landsdienaren en gewezen landsdienaren, worden den Raad rekestten toegezonden over zeer uiteenloopende onderwerpen.

Uiteraard is er veel kaf onder dit koren. Tientallen personen wenden zich tot den Volksraad over een verloren zaak of met geheel ongerechtvaardigde verlangens, onder het motto: baat het niet, het schaadt evenmin. Dientengevolge kan de bemoeienis van den Volksraad met de verzoekschriften slechts in een beperkt aantal gevallen effect sorteerden. In normale jaren was het „nuttig rendement” toch nog vrij groot: van elke 100 verzoekschriften werd bij  $\pm 18$  een voor de adressanten gunstig resultaat bereikt. In de jaren 1931 e.v. liep dit percentage vrij aanmerkelijk terug, waarvoor twee redenen zijn aan te wijzen. 's Raads tusshenkomst in zaken van inheemsche rechtspraak, sinds 1929 verleend (vgl. Handelingen C. v. G. zitt. 1930—'31, blz. 105, 106), heeft in 1932 geleid tot revisie van een vonnis en hiervan is een stijging van het aantal klaagschriften over vonnissen van

inheemsche rechtbanken het gevolg geweest. Slechts enkele van deze klachten — in 1936—'37 1 van de 36 — bleken gegrond te zijn, waardoor zelden een positief resultaat kon worden verkregen. Verder klaagden in de crisisjaren tal van ambtelijke adressanten over bezuinigingsmaatregelen (afvloeiing, terugstelling, salarisverlaging enz.) en over enge toepassing van diverse personeele bepalingen. Onder den drang naar bezuiniging was het den Raad slechts in enkele gevallen mogelijk bij deze klachten iets te bereiken. De veronderstelling lijkt gerechtvaardigd, dat in dit opzicht thans weder betere resultaten zullen kunnen worden geboekt.

Hoe dit ook zij, uit den stroom van verzoekschriften blijkt duidelijk, dat de bevolking van deze gewesten zich terdege bewust is geworden van de aanwezigheid van het vertegenwoordigend college en van zijn vruchtbare werkzaamheden op het gebied van de inheemsche rechtspraak en de administratie.

Eenzelfde bewustwording blijkt uit de talrijke moties van autonome gemeenschappen, vereenigingen en comité's, welke aan den Volksraad worden aangeboden, alsmede uit de vele brieven, aan de leden persoonlijk toegezonden, met verzoek aan de geuite wenschen en klachten aandacht te schenken.

---

## BIJLAGE I

## Naamlijsten.

A. *Alphabetische naamlijst van de voorzitters en leden van den Volksraad over het tijdvak 1918—1938 (225 personen).*

(Met hoofdletters zijn gedrukt de namen der thans zitting hebbende leden).

| N a a m.                              | Duur van het lidmaatschap als |                             | Bijzonderheden.                                                                                                                                                                                                              |
|---------------------------------------|-------------------------------|-----------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                       | gekozen lid.                  | benoemd lid.                |                                                                                                                                                                                                                              |
| Aalderen, J. C. van                   |                               | 15 Juni '29—<br>15 Juni '31 | In de plaats van Th. Ligthart.                                                                                                                                                                                               |
| Aay, S. J.                            |                               | 17 Mei '21—<br>16 Mei '27   |                                                                                                                                                                                                                              |
|                                       |                               | 19 Juli '27—<br>6 April '29 | In de plaats van J. J. B. Ostmeier.<br>Vervangen door Dr. P. van Hulstijn; werd 17 April '28 in de plaats van H. C. Kerkkamp aangewezen als lid van het C. v. G. en als zoodanig vervangen door H. C. Kerkkamp op 1 Mei '29. |
| Abdoel Moeis                          | 18 Mei '18—<br>17 Mei '21     |                             |                                                                                                                                                                                                                              |
| ABDUL RASJID                          | 15 Juni '31—<br>heden         |                             |                                                                                                                                                                                                                              |
| Ahn, V.                               |                               | 14 Oct. '24—<br>9 April '25 | Vervangen door G. J. Zuyderhoff.                                                                                                                                                                                             |
| Alatas, S. Ismail bin Abdoellah       |                               | 18 Mei '18—<br>23 Oct. '20  | Vervangen door Khouw Kim An.                                                                                                                                                                                                 |
| ALATAS, SAID ABDULLAH BIN SALIM       |                               | 15 Juni '35—<br>heden       |                                                                                                                                                                                                                              |
| Alatas, Ir. Said Mohamad bin Abdullah |                               | 15 Juni '31—<br>15 Juni '35 |                                                                                                                                                                                                                              |
| Ali Moesa                             | 16 Mei '27—<br>15 Juni '31    |                             | Bij voortduring lid van het C. v. G.                                                                                                                                                                                         |
| Apituley, Dr. H. D. J.                | 16 Mei '27—<br>15 Juni '31    |                             |                                                                                                                                                                                                                              |
|                                       |                               | 15 Juni '31—<br>15 Juni '35 |                                                                                                                                                                                                                              |

| N a a m.                                | Duur van het lidmaatschap<br>als |                             | Bijzonderheden.                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-----------------------------------------|----------------------------------|-----------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                         | gekozen lid.                     | benoemd lid.                |                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| ARDENNE, TH. VAN                        | 10 Jan. '34—<br>15 Juni '35      |                             | In de plaats van G. J. Zuyderhoff,                                                                                                                                                                                                                                      |
|                                         | 15 Juni '35—<br>heden            |                             |                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| Arifin, gelar Soetan<br>Saidi Maharadja |                                  | 15 Juni '31—<br>15 Juni '35 |                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| Ariodinoto, R. A. A.                    | 17 Mei '21—<br>16 Mei '27        |                             |                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| Atmodirono, M. Aboe-<br>kasan           | 18 Mei '18—<br>23 Juli '20       |                             | Overleden 23 Juli '20.<br>Vervangen door R. A. A. Soejono.                                                                                                                                                                                                              |
| + BAALEN, W. VAN                        |                                  | 16 Mei '27—<br>heden        | Van 24 Juni '31—15 Oct. '32<br>lid van het C. v. G., als zoodanig<br>vervangen door H. J. van Mook.<br>Sedert 20 Juli '37 wederom lid<br>van het C. v. G. in de plaats<br>van R. Prawoto Soemodilogo.                                                                   |
| Barre, C. E.                            | 15 Juni '31—<br>15 Juni '35      |                             | Van 5 Dec. '33—27 Jan. '34 lid<br>van het C. v. G. in de plaats<br>van F. H. de Hoog.                                                                                                                                                                                   |
| Beets, N.                               | 16 Mei '27—<br>1 Mei '37         |                             | Vervangen door D. R. K. de<br>Boer.                                                                                                                                                                                                                                     |
| Berge, A. B. ten                        |                                  | 17 Mei '21—<br>15 Juni '31  | Op 25 Juli '28 aangewezen als lid<br>van het C. v. G. in de plaats<br>van Dr. Ir. J. I. J. M. Schmut-<br>zer en als zoodanig vervangen<br>door Dr. Ir. J. I. J. M. Schmut-<br>zer. Sedert 1 Jan. '30<br>lid C. v. G. in de plaats van<br>Dr. Ir. J. I. J. M. Schmutzer. |
| Bergmeyer, P.                           |                                  | 18 Mei '18—<br>17 Mei '21   |                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|                                         | 17 Mei '21—<br>20 Mei '24        |                             |                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| Birnie, D.                              |                                  | 18 Mei '18—<br>27 Dec. '20  | Vervangen door G. J. Houtsma.                                                                                                                                                                                                                                           |
| + BLAAUW, Mr. P. A.                     | 16 Mei '27—<br>heden             |                             | Van 16 Mei '27—31 Oct. '35 lid<br>van het C. v. G. en vervangen<br>door Ir. E. D. Wermuth. Van<br>27 Juni '36 — heden wederom<br>lid van het C. v. G. in de plaats<br>van Ir. E. D. Wermuth.                                                                            |

+ Tevens lid van het C. v. G.

| N a a m.                       | Duur van het lidmaatschap<br>als |                             | Bijzonderheden.                                                                                             |
|--------------------------------|----------------------------------|-----------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                | gekozen lid.                     | benoemd lid.                |                                                                                                             |
| BOELEN, Mr. H. J.              | 15 Juni '37—<br>heden            |                             | In de plaats van Mr. J. J. W. Eekhout.                                                                      |
| BOER, D. R. K. DE              | 15 Juni '37—<br>heden            |                             | In de plaats van N. Beets.                                                                                  |
| BOESTAN DEPATI<br>SOEKADIRADJA | 15 Juni '35—<br>heden            |                             |                                                                                                             |
| Bosscha, K. A. R.              | 18 Mei '18—<br>9 Maart '20       |                             | Vervangen door M. Vierhout.                                                                                 |
| Brand, Mr. J. van den          |                                  | 17 Mei '21—<br>5 Dec. '21   | Overleden 5 Dec. '21 en vervangen<br>door Mr. J. F. A. M. Buffart.                                          |
| Bruineman, J. A. M.            |                                  | 16 Mrt. '28—<br>15 Juni '31 | In de plaats van A. A. Pauw.<br>Sedert 26 Maart '28 lid van het<br>C. v. G. in de plaats van<br>A. A. Pauw. |
| Buffart, Mr. J. F. A. M.       |                                  | 7 Juni '22—<br>20 Mei '24   | In de plaats van Mr. J. van den<br>Brand.                                                                   |
| Burer, W.                      |                                  | 17 Mei '21—<br>20 Mei '24   |                                                                                                             |
| Burger, Dr. E. J.              | 15 Juni '31—<br>15 Juni '34      |                             | Vervangen door Ir. R. C. A. F. J.<br>Nessel.                                                                |
| COOLHAAS, Dr. W. F.            | 15 Jan. '37—<br>heden            |                             | In de plaats van L. H. W. van<br>Sandiek.                                                                   |
| Coster van Voorhout, L.        |                                  | 18 Mei '18—<br>31 Jan. '20  | Vervangen door Mr. A. A. Ga-<br>lestin.                                                                     |
| Cramer, Ir. Ch. G.             |                                  | 18 Mei '18—<br>1 Mei '23    | Vervangen door J. E. Stokvis.                                                                               |
| Dahler, P. F.                  |                                  | 22 Jan. '22—<br>20 Mei '24  | In de plaats van J. J. E.<br>Teeuwen.                                                                       |
|                                |                                  | 4 Nov. '25—<br>16 Mei '27   | In de plaats van Dr. Abdul<br>Rival.                                                                        |
|                                |                                  | 15 Juni '29—<br>2 Febr. '30 | In de plaats van J. E. Stokvis;<br>vervangen door H. J. de Dreu.                                            |
| DANOESOEGONDO,<br>R. A. A.     | 15 Juni '35—<br>heden            |                             |                                                                                                             |
| Deggeler, Dr. O.               | 19 Oct. '26—<br>16 Mei '27       |                             | In de plaats van H. E. K.<br>Ezerman.                                                                       |
| Delprat, Mr. D. A.             |                                  | 4 April '21—<br>17 Mei '21  | In de plaats van C. van der<br>Linde.                                                                       |

| N a a m.                             | Duur van het lidmaatschap<br>als |                                                            | Bijzonderheden.                                                                                                                                                                       |
|--------------------------------------|----------------------------------|------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                      | gekozen lid.                     | benoemd lid.                                               |                                                                                                                                                                                       |
| Diephuis, Ir. G.                     |                                  | 17 Mei '21—<br>15 Jan. '27<br>18 Oct. '27—<br>2 April '31  | Vervangen door N. van Zalinge.<br><br>Ontslag genomen wegens vertrek naar Europa; de vacature is niet door benoeming aangevuld in verband met ten einde loopen van de zittingsperiode |
| Djajadiningrat, R. A.<br>A. A.       | 18 Mei '18—<br>31 Dec. '29       |                                                            | Vervangen door R. Idih Prawi-radiopoetra.<br>Van 16 Mei '27—31 Dec. '29 lid van het C. v. G. en als zoodanig vervangen door Dr. G. S. S. J. Ratu-Langie.                              |
| DJOJO ACHMAD<br>HOEDOJO, R. Ng.      | 15 Juni '35—<br>heden            |                                                            |                                                                                                                                                                                       |
| DOEVE, Dr. W. Ch. A.                 | 15 Juni '35—<br>heden            |                                                            |                                                                                                                                                                                       |
| Dreu, H. J. de                       |                                  | 10 Mrt. '30—<br>15 Juni '31<br>15 Juni '31—<br>15 Juni '35 | In de plaats van P. F. Dahler.                                                                                                                                                        |
| Dwidjosewojo, R. W.                  |                                  | 18 Mei '18—<br>15 Juni '35                                 | Van 16 Mei '27—15 Juni '32 lid van het C. v. G. en als zoodanig vervangen door B. K. P. H. Hadiwidjojo.                                                                               |
| Eekhout, Mr. J. J. W.                | 15 Juni '35—<br>1 Juni '37       |                                                            | Vervangen door Mr. H. J. Boelen.                                                                                                                                                      |
| Engelenberg, A. J. N.                | 17 Mei '21—<br>15 Juni '31       |                                                            |                                                                                                                                                                                       |
| Everts, J. W. B.                     |                                  | 14 Juni '30—<br>31 Dec. '30<br>15 Juni '32—<br>2 Sept. '33 | In de plaats van N. van Zalinge; vervangen door N. van Zalinge.<br><br>In de plaats van N. van Zalinge; vervangen door E. Straatemeier.                                               |
| Ezerman, H. E. K.                    | 27 Oct. '25—<br>29 Juli '26      |                                                            | In de plaats van C. H. M. H. Kiës; vervangen door Dr. O. Deggeler.                                                                                                                    |
| Feuilletau de Bruyn,<br>A. A. G.     |                                  | 15 Juni '35—<br>4 Maart '36                                | Vervangen door C. O. van Kesteren.                                                                                                                                                    |
| Feuilletau de Bruyn,<br>Dr. W. K. H. | 15 Juni '31—<br>15 Juni '35      |                                                            | Van 18 April '35 af lid van het C. v. G. in de plaats van Mr. P. M. C. J. Hamer.                                                                                                      |

| N a a m.                     | Duur van het lidmaatschap<br>als |                             | Bijzonderheden.                                                                                                                                                                                   |
|------------------------------|----------------------------------|-----------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                              | gekozen lid.                     | benoemd lid.                |                                                                                                                                                                                                   |
| Fournier, Ir. F. L.<br>P. G. |                                  | 30 Juni '30—<br>15 Juni '31 | In de plaats van Dr. P. van<br>Hulstijn.                                                                                                                                                          |
|                              |                                  | 15 Juni '31—<br>15 Juni '35 | Van 28 Febr. '34—15 Juni '35<br>lid van het C. v. G. in de plaats<br>van H. J. van Mook.                                                                                                          |
| Fruin, Mr. R. A. A.          | 20 Mei '24—<br>18 Mei '35        |                             | Van 16 Mei '27—18 Mei '35 lid<br>van het C. v. G.                                                                                                                                                 |
| Führi, Ir. E. J. L.          | 20 Mei '24—<br>16 Mei '27        |                             |                                                                                                                                                                                                   |
|                              | 15 Mei '28—<br>15 Juni '31       |                             | In de plaats van F. H. K.<br>Zaalberg.                                                                                                                                                            |
|                              | 15 Juni '31—<br>18 April '34     |                             | Overleden; vervangen door C.<br>Hoogenboom.                                                                                                                                                       |
| Galestin, Mr. A. A.          |                                  | 14 Mei '20—<br>17 Mei '21   | In de plaats van L. Coster van<br>Voorhout.                                                                                                                                                       |
|                              | 17 Mei '21—<br>2 Mei '23         |                             | Vervangen door W. F. J. Kroon.                                                                                                                                                                    |
| Gennep, Mr. A. van           | 17 Mei '21—<br>20 Mei '24        |                             |                                                                                                                                                                                                   |
| Gerritzen, Mr. J.            | 18 Mei '18—<br>28 April '20      |                             | Vervangen door Mr. S. J. Hirsch.                                                                                                                                                                  |
| GANDASOEBRATA,<br>P. A.      | 15 Juni '31—<br>heden            |                             |                                                                                                                                                                                                   |
| Gonggrijp, G. F. E.          | 27 Oct. '25—<br>16 Mei '27       |                             | In de plaats van Dr. J. W. Meyer<br>Ranneft.                                                                                                                                                      |
| Groenenberg, J. C.           |                                  | 15 Juni '36—<br>1 Juni '37  | In de plaats van Dr. H.<br>Kolkman; vervangen door Dr.<br>H. Kolkman.                                                                                                                             |
| Hadiwidjojo, B. K.<br>P. H.  |                                  | 20 Mei '24—<br>16 Mei '27   |                                                                                                                                                                                                   |
|                              | 16 Mei '27—<br>15 Juni '35       |                             | Van 16 Juni '32 af lid van het<br>C. v. G. in de plaats van R. W.<br>Dwidjosewojo.                                                                                                                |
| Hamer, Mr. P. M. C. J.       | 15 Juni '31—<br>5 April '35      |                             | Vervangen door Mr. P. N.<br>Janssen, die echter niet is<br>beëdigd.<br>Van 24 Juni '31—5 April '35<br>lid van het C. v. G. en als<br>zoodanig vervangen door Dr.<br>W. K. H. Feuilletau de Bruyn. |

| N a m.                         | Duur van het lidmaatschap<br>als |                              | Bijzonderheden.                                                                                                                                                                                                               |
|--------------------------------|----------------------------------|------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                | gekozen lid.                     | benoemd lid.                 |                                                                                                                                                                                                                               |
| Han Tianw Tjong, Dr.<br>Ir.    |                                  | 20 Mei '24—<br>15 Juni '29   | Vervangen door Lon Sek Hie.                                                                                                                                                                                                   |
| Hart, Mr. G. H. C.             |                                  | 15 Juni '32—<br>22 Aug. '34  | In de plaats van Dr. H. Kolkman;<br>vervangen door G. A. Ph.<br>Weyer.<br>Van 5 April '33—10 Sept. '34<br>lid van het C. v. G. in de plaats<br>van Ir. W. F. Staargaard en<br>als zoodanig vervangen door<br>G. A. Ph. Weyer. |
| Hasselt, Mr. B. Th.<br>W. van  |                                  | 10 Jan. '34—<br>21 Maart '36 | In de plaats van Mr. A. C. Sand-<br>kuyt; vervangen door Mr. A. C.<br>Sandkuyt.                                                                                                                                               |
| + HELSDINGEN, Mr. C.<br>C. VAN | 15 Juni '31—<br>heden            | 20 Mei '24—<br>15 Juni '31   | Van 16 Mei '27 — 2 Sept. '28<br>lid van het C. v. G. en als zoo-<br>danig tijdelijk vervangen door<br>T. G. S. G. Moelia. Van 1 Juni<br>'29 — heden wederom lid van<br>het C. v. G.                                           |
| + HELSDINGEN, Mr.<br>W. H. VAN |                                  | 18 Mei '35—<br>heden         | Voorzitter van den Volksraad in<br>de plaats van Mr. H. J. Spit.                                                                                                                                                              |
| HILDEBRAND, Mr. P.<br>H. M.    |                                  | 15 Juni '35—<br>heden        |                                                                                                                                                                                                                               |
| Hirsch, Mr. S. J.              | 15 Mei '20—<br>17 Mei '21        |                              | In de plaats van Mr. J. Gerritzen.                                                                                                                                                                                            |
| Hollander, J. den              | 17 Mei '21—<br>10 April '22      |                              | Vervangen door B. Roep.                                                                                                                                                                                                       |
| Holst Pellekaan, H. J.<br>van  | 15 Juni '31—<br>1 Juli '35       |                              | Vervangen door Mr. P. N. Jans-<br>sen.                                                                                                                                                                                        |
| + HOOG, F. H. DE               | 20 Mei '24—<br>heden             |                              | Van 16 Mei '27—5 Dec. '33 lid<br>van het C. v. G. en als zoo-<br>danig vervangen door C. E.<br>Barre. Van 27 Jan. '34 af<br>weder lid van het C. v. G. in<br>de plaats van C. E. Barre.                                       |
| Hoogenboom, C.                 | 14 Mei '34—<br>15 Juni '35       |                              | In de plaats van Ir. E. J. L.<br>Führi.                                                                                                                                                                                       |
| Houtsma, G. J.                 |                                  | 4 April '21—<br>17 Mei '21   | In de plaats van D. Birnie.                                                                                                                                                                                                   |
|                                | 17 Mei '21—<br>20 Juli '23       |                              | Vervangen door Dr. Ir. J. I. J.<br>M. Schmutzer.                                                                                                                                                                              |

+ Tevens lid van het C. v. G.

| N a a m.                           | Duur van het lidmaatschap<br>als                             |                                                       | Bijzonderheden.                                                                                                                                                                |
|------------------------------------|--------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                    | gekozen lid.                                                 | benoemd lid.                                          |                                                                                                                                                                                |
| Hulstijn, Dr. P. van               |                                                              | 15 Juni '29—<br>30 Mei '30                            | In de plaats van S. J. Aay; ver-<br>vangen door Ir. F. L. P. G.<br>Fournier.                                                                                                   |
| Idih Prawiradipoetra, R.           | 10 Febr. '30—<br>15 Juni '31                                 |                                                       | In de plaats van R. A. A. Ach-<br>mad Djajadiningrat.                                                                                                                          |
| ISKANDAR DINATA,<br>R. OTO         | 15 Juni '31—<br>heden                                        |                                                       | Van 15 Juni '34—15 Juni '35<br>lid van het C. v. G. in de plaats<br>van Dr. G. S. S. J. Ratu Langie.                                                                           |
| s' Jacob, Mr. H.                   | 18 Mei '18—<br>15 Juni '31                                   |                                                       | Van 16 Mei '27—15 Juni '31 lid<br>van het C. v. G.                                                                                                                             |
| Jagt, M. B. van der                | 18 Mei '18—<br>20 Mei '24                                    |                                                       |                                                                                                                                                                                |
| JAHJA GELAR DA-<br>TOEK KAJO       | 16 Mei '27—<br>15 Juni '31<br><br>15 Juni '35—<br>heden      |                                                       |                                                                                                                                                                                |
| JANSSEN, Mr. P. N.                 | 23 Mei '35—<br>15 Juni '35<br><br>20 Jan. '36—<br>4 Juni '38 |                                                       | In de plaats van Mr. P. M. C. J.<br>Hamer (niet beëdigd).<br><br>In de plaats van H. J. van Holst<br>Pellekaan.<br>M.i.v. 4 Juni '38 ontslag geno-<br>men; nog niet vervangen. |
| Joebhaar gelar Datoek<br>Perpatih. | 20 Juni '31—<br>15 Juni '35                                  |                                                       |                                                                                                                                                                                |
| Jonkman, Mr. J. A.                 |                                                              | 16 Mei '27—<br>15 Juni '31                            |                                                                                                                                                                                |
| Kamil, R.                          | 18 Mei '18—<br>20 Mei '24                                    |                                                       |                                                                                                                                                                                |
| + KAN, H. H.                       |                                                              | 18 Mei '18—<br>17 Mei '21<br><br>17 Mei '21—<br>heden | Sedert 16 Mei '27 lid van het<br>C. v. G.                                                                                                                                      |
| + KARTOWISASTRO,<br>Drs. M. HERMEN | 15 Juni '35—<br>heden                                        |                                                       | Sedert 30 Juni '37 lid van het<br>C. v. G. in de plaats van Dr.<br>G. S. S. J. Ratu Langie.                                                                                    |
| KASIMO, I. J.                      |                                                              | 15 Juni '31—<br>heden                                 | Van 11 Sept. '37—28 Dec. '37<br>lid van het C. v. G. in de plaats<br>van P. A. Kerstens en vervan-<br>gen door P. A. Kerstens.                                                 |
| Kaya, J.                           | 22 April '31—<br>14 Juni '31                                 |                                                       | In de plaats van J. van der<br>Weyden.                                                                                                                                         |

+ Tevens lid van het C. v. G.

| N a a m.                          | Duur van het lidmaatschap<br>als |                             | Bijzonderheden.                                                                                                                                                                                |
|-----------------------------------|----------------------------------|-----------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                   | gekozen lid.                     | benoemd lid.                |                                                                                                                                                                                                |
| Kayadoe, E. A.                    |                                  | 20 Mei '24—<br>15 Mei '27   |                                                                                                                                                                                                |
| Kerkkamp, H. C.                   | 17 Mei '21—<br>15 Juni '31       |                             | Van 16 Mei '27—17 April '28 lid<br>van het C. v. G. en als zoodanig<br>vervangen door S. J. Aay.<br>Van 1 Mei '29—15 Juni '31 we-<br>derom lid van het C. v. G. in<br>de plaats van S. J. Aay. |
| + KERSTENS, P. A.                 | 15 Juni '35—<br>heden            |                             | Van 25 Juni '35—11 Sept. '37<br>lid van het C. v. G. en als zoo-<br>danig vervangen door I. J.<br>Kasimo.<br>Sedert 28 Dec. '37 wederom lid<br>van het C. v. G.                                |
| Kertoamiprodjo, R. A.<br>A.       | 16 Mei '27—<br>15 Juni '31       |                             |                                                                                                                                                                                                |
| Kesteren, C. O. van               |                                  | 20 Juli '36—<br>15 Juni '37 | In de plaats van A. A. G. Feuil-<br>letan de Bruyn; vervangen door<br>W. C. A. Sol.                                                                                                            |
| Ketner, H.                        | 18 Mei '18—<br>1 Mei '19         |                             | Vervangen door A. M. Valken-<br>burg.                                                                                                                                                          |
| Khouw Kim An                      |                                  | 1 Febr. '21—<br>17 Mei '21  | In de plaats van Said Ismail bin<br>Abdoellah Alatas.                                                                                                                                          |
|                                   |                                  | 17 Mei '21—<br>15 Juni '31  | Van 1 Jan. '30—15 Juni '31 lid<br>van het C. v. G. in de plaats<br>van P. A. A. Koesoemo Joedo.                                                                                                |
| Kiës, C. H. M. H.                 | 17 Mei '21—<br>1 Oct. '25        |                             | Vervangen door H. E. K. Ezer-<br>man.                                                                                                                                                          |
|                                   | 16 Mei '27—<br>15 Juni '31       |                             | Van 16 Mei '27—15 Juni '31<br>lid van het C. v. G.                                                                                                                                             |
| Koesoemo Joedo, P.<br>A. A.       | 18 Mei '18—<br>31 Dec. '29       |                             | Vervangen door R. A. A. Poer-<br>bonegoro.<br>Van 16 Mei '27—31 Dec. '29 lid<br>van het C. v. G. en als zoodanig<br>vervangen door Khouw Kim An.                                               |
| KOESOEMO OETO-<br>YO, R. M. A. A. | 18 Mei '18—<br>29 Aug. '22       |                             | Vervangen door R. A. A. Wira-<br>nata Koesoema.                                                                                                                                                |
|                                   | 16 Mei '27—<br>15 Juni '35       |                             | Van 16 Mei '27—15 Juni '35 lid<br>van het C. v. G.                                                                                                                                             |
|                                   |                                  | 15 Juni '35—<br>heden       |                                                                                                                                                                                                |
| KO KWAT TIONG,<br>Mr.             | 15 Juni '35—<br>heden            |                             |                                                                                                                                                                                                |

+ Tevens lid van het C. v. G.

| N a a m.                             | Duur van het lidmaatschap<br>als |                              | Bijzonderheden.                                                         |
|--------------------------------------|----------------------------------|------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|
|                                      | gekozen lid.                     | benoemd lid.                 |                                                                         |
| KOLKMAN, Dr. H.                      |                                  | 11 Jan. '32—<br>13 Mei '32   | In de plaats van Ir. C. Menschaar; vervangen door Mr. G. H. C. Hart.    |
|                                      |                                  | 15 Juni '33—<br>15 Juni '35  | In de plaats van W. F. Staargaard.                                      |
|                                      |                                  | 19 Juni '35—<br>1 Juni '36   | Vervangen door J. C. Groenenberg.                                       |
|                                      |                                  | 15 Juni '37—<br>heden        | In de plaats van J. C. Groenenberg.                                     |
| Koning, M. C.                        |                                  | 18 Mei '18—<br>3 April '19   | Vervangen door C. van der Linde.                                        |
| Koningsberger, Dr. J. C.             |                                  | 1 Jan. '18—<br>3 Sept. '19   | Voorzitter van den Volksraad; vervangen door Mr. Dr. W. M. G. Schumann. |
| Kosasih al Soerakoesemah             |                                  | 17 Mei '21—<br>20 Mei '24    |                                                                         |
| Kroon, W. F. J.                      | 16 Oct. '23—<br>20 Mei '24       |                              | In de plaats van Mr. A. A. Galestin.                                    |
| KRUYNE, H.                           | 15 Juni '35—<br>heden            |                              |                                                                         |
| Labberton, D. van Hinoopen           | 18 Mei '18—<br>17 Mei '21        |                              |                                                                         |
| LANDJOEMIN GELAR DATOE' TOEMENGGOENG | 19 Jan. '21—<br>17 Mei '21       |                              | In de plaats van R. Sastrowidjono.                                      |
|                                      | 10 Juli '35—<br>heden            |                              | In de plaats van R. A. A. Wiranata Koesoema.                            |
| Laoh, F.                             |                                  | 18 Mei '18—<br>16 Mei '27    |                                                                         |
|                                      |                                  | 23 Sept. '29—<br>15 Juni '31 | In de plaats van T. G. S. G. Moelia.                                    |
| LEUNISSEN, Dr. V. Ph.                | 15 Juni '35—<br>heden            |                              |                                                                         |
| Ligthart, Th.                        |                                  | 4 Juli '27—<br>8 Maart '29   | Vervangen door J. C. van Aalderen.                                      |
| Lim A Pat                            |                                  | 18 Mei '18—<br>20 Mei '24    |                                                                         |
| Linde, C. van der                    |                                  | 6 Mei '19—<br>22 Febr. '21   | In de plaats van M. C. Koning; vervangen door Mr. D. A. Delprat.        |

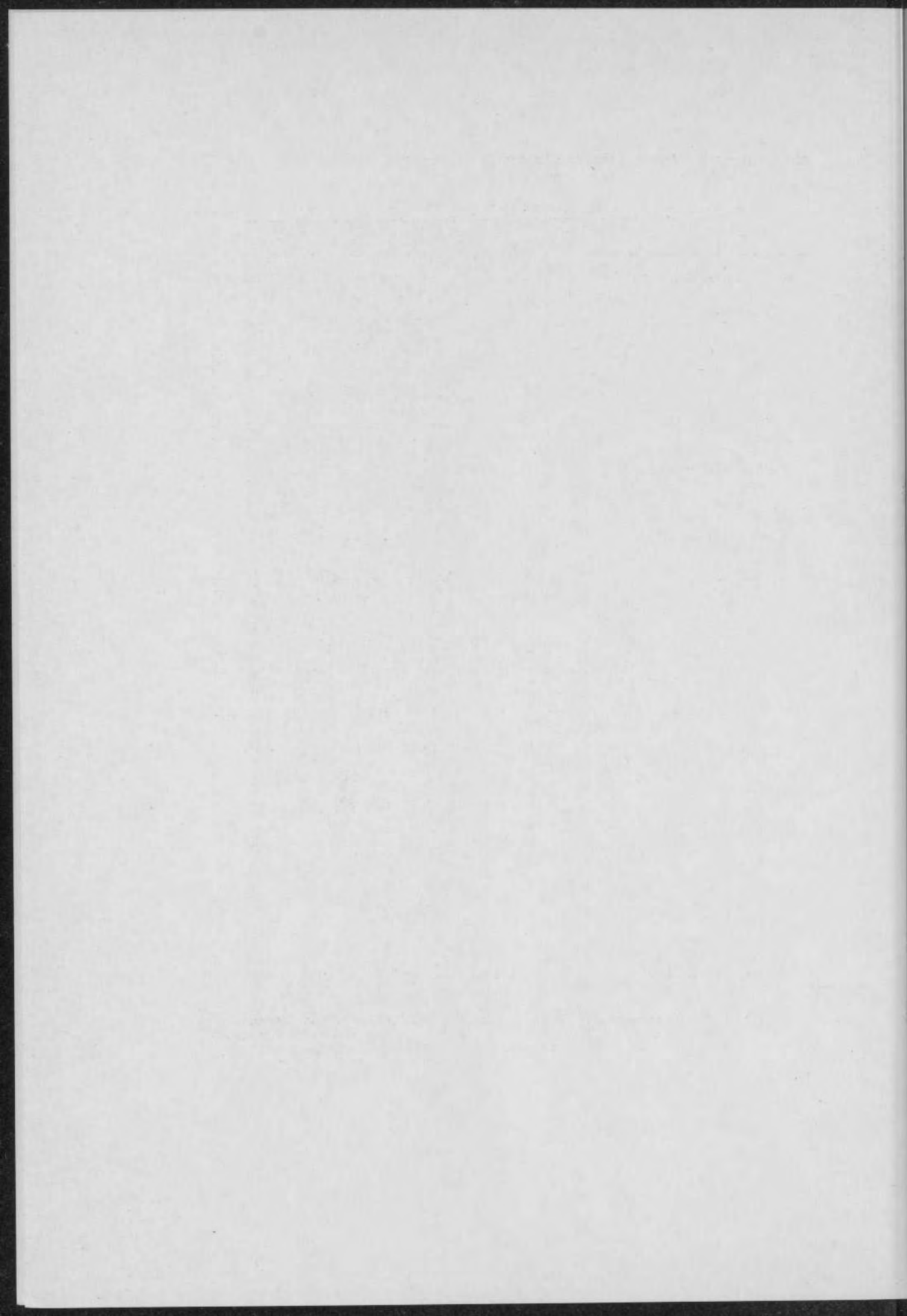
| N a a m.                                  | Duur van het lidmaatschap<br>als                           |                                                          | Bijzonderheden.                                                                                                                                                            |
|-------------------------------------------|------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                           | gekozen lid.                                               | benoemd lid.                                             |                                                                                                                                                                            |
| LOA SEK HIE                               | 15 Juni '31—<br>15 Juni '35                                | 15 Juni '29—<br>15 Juni '31<br><br>15 Juni '35—<br>heden | In de plaats van Dr. Ir. Han<br>Tiauw Tjong.                                                                                                                               |
| Loetan gelar Datoek<br>Rangkajo Maharadjo | 23 Mei '24—<br>16 Mei '27                                  |                                                          |                                                                                                                                                                            |
| LONKHUYZEN, G. J.<br>VAN                  |                                                            | 20 Mei '24—<br>heden                                     |                                                                                                                                                                            |
| Madjolelo, Darwis ge-<br>lar Datoek       | 7 Nov. '22—<br>20 Mei '24                                  |                                                          | In de plaats van R. T. Moh. No-<br>tohadisoerjo.                                                                                                                           |
| MAHMOED, TOEAN-<br>KOE                    |                                                            | 15 Juni '31—<br>heden                                    |                                                                                                                                                                            |
| MANDAGIE, P. A.                           | 17 Mei '21—<br>heden                                       |                                                          | Van 16 Mei '27—15 Juni '31 lid<br>van het C. v. G.                                                                                                                         |
| Mangkoe Soebroto, R.<br>M. Soedarto       | 20 Mei '24—<br>16 Mei '27                                  |                                                          |                                                                                                                                                                            |
| MAPOEDJI, ABDUL-<br>LAH, DAENG            |                                                            | 15 Juni '35—<br>heden                                    |                                                                                                                                                                            |
| Mardjono, R.                              | 20 Mei '24—<br>16 Mei '27                                  |                                                          |                                                                                                                                                                            |
| Menschaar, Ir. C.                         |                                                            | 15 Juni '31—<br>1 Nov. '31                               | Vervangen door Dr. H. Kolkman.                                                                                                                                             |
| Meyer Ranneft, Dr. J.<br>W.               | 20 Mei '24—<br>8 Oct. '25<br><br>16 Mei '27—<br>28 Mei '28 |                                                          | Vervangen door G. F. E. Gong-<br>grijp.<br><br>Vervangen door B. J. Suermondt.                                                                                             |
|                                           |                                                            | 3 Mei '29—<br>26 April '33                               | Voorzitter van den Volksraad in<br>de plaats van Mr. A. Neytzell<br>de Wilde; vervangen door Mr.<br>H. J. Spit.                                                            |
| Middendorp, W.                            |                                                            | 16 Mei '27—<br>10 Mei '30                                | Vervangen door J. E. Stokvis.<br>Van 1 Mei '29—10 Mei '30, lid<br>van het C. v. G. in de plaats<br>van J. E. Stokvis en als zoo-<br>danig vervangen door J. E.<br>Stokvis. |
| Mochtar bin Praboe<br>Mangkoe Negara.     | 16 Mei '27—<br>15 Juni '35                                 |                                                          | Van 24 Juni '31—15 Juni '35 lid<br>van het C. v. G.                                                                                                                        |

| N a a m.                                               | Duur van het lidmaatschap<br>als |                            | Bijzonderheden.                                                                                                                                                                     |
|--------------------------------------------------------|----------------------------------|----------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                        | gekozen lid.                     | benoemd lid.               |                                                                                                                                                                                     |
| MOELIA, Dr. Mr. TO-<br>DONG GELAR SOE-<br>TAN GOENOENG |                                  | 21 Mei '21—<br>15 Aug. '29 | Vervangen door F. Laoh.                                                                                                                                                             |
|                                                        |                                  | 15 Juni '35—<br>heden      | Van 2 Sept. '28—1 Juni '29 lid<br>van het C. v. G. in de plaats<br>van Mr. C. C. van Helsdingen<br>en als zoodanig vervangen door<br>Mr. C. C. van Helsdingen.                      |
| MOGOT, N. F. G.                                        | 20 Juli '37—<br>heden            |                            | In de plaats van Dr. G. S. S. J.<br>Ratu Langie.                                                                                                                                    |
| Mohamad Ali, Pangeran                                  |                                  | 16 Mei '27—<br>15 Juni '31 |                                                                                                                                                                                     |
| MOHAMAD NOOR, Ir.<br>GOESTI                            | 15 Juni '31—<br>heden            |                            | Van 1 Febr. '36—20 Jan. '37<br>lid van het C. v. G. in de plaats<br>van R. Soeroso en als zoodanig<br>vervangen door R. Wiwoho<br>Poerbohadidjojo.                                  |
| Mohamad Thajeb, T. T.                                  |                                  | 18 Mei '18—<br>20 Mei '20  | Vervangen door Ch. Ponto.                                                                                                                                                           |
| Monod de Froideville,<br>J. A.                         |                                  | 16 Mei '27—<br>15 Juni '31 | Van 24 Juni '31—15 Juni '35<br>lid van het C. v. G.                                                                                                                                 |
|                                                        | 15 Juni '31—<br>15 Juni '35      |                            |                                                                                                                                                                                     |
| Mook, H. J. van                                        |                                  | 15 Juni '31—<br>31 Mei '34 | Vervangen door E. Smith.<br>Van 16 Oct. '32—28 Febr. '34<br>lid van het C. v. G. in de plaats<br>van W. van Baalen en als zoo-<br>danig vervangen door Ir. F. L.<br>P. G. Fournier. |
| Nessel, Ir. R. C. A.<br>F. J.                          | 5 Febr. '30—<br>15 Juni '31      |                            | In de plaats van Dr. Ir. J. I.<br>J. M. Schmutzer.                                                                                                                                  |
|                                                        | 12 Sept. '34—<br>15 Juni '35     |                            | In de plaats van Dr. E. J.<br>Burger.                                                                                                                                               |
| Neytzell de Wilde, Mr.<br>A.                           |                                  | 6 Mei '25—<br>3 Mei '29    | Voorzitter van den Volksraad in<br>de plaats van Mr. Dr. W. M. G.<br>Schumann; vervangen door Dr.<br>J. W. Meyer Ranneft.                                                           |
| Nja Arif, Teukoe                                       |                                  | 16 Mei '27—<br>15 Juni '31 |                                                                                                                                                                                     |
| Notohadisoerjo, R. A.<br>A. Moh.                       | 17 Mei '21—<br>19 Juni '22       |                            | Vervangen door Darwis gelar Da-<br>toek Modjolelo.                                                                                                                                  |
| NOTOSOETARSO, R.<br>M.                                 |                                  | 15 Juni '31—<br>heden      |                                                                                                                                                                                     |

| N a a m.                                     | Duur van het lidmaatschap<br>als |                             | Bijzonderheden.                                                                                                                                             |
|----------------------------------------------|----------------------------------|-----------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                              | gekozen lid.                     | benoemd lid.                |                                                                                                                                                             |
| Oppenheim, Prof. Mr. A. S.                   |                                  | 16 Mei '27—<br>10 Dec. '28  | Vervangen door Mr. A. C. Sand-<br>knyl.                                                                                                                     |
| Opperman, J. V. L.                           |                                  | 31 Mrt. '20—<br>17 Mei '21  | In de plaats van J. C. Pabst.                                                                                                                               |
| Ostmeier, J. J. B.                           |                                  | 16 Mei '27—<br>10 Juli '27  | Vervangen door S. J. Aay.                                                                                                                                   |
| Ottolander, T.                               | 15 Juli '20—<br>17 Mei '21       |                             | In de plaats van C. Westenenk.                                                                                                                              |
| Pabst, J. C.                                 |                                  | 18 Mei '18—<br>8 Maart '20  | Vervangen door J. V. L. Opperman.                                                                                                                           |
| Pastor, G.                                   |                                  | 15 Juni '31—<br>15 Juni '35 |                                                                                                                                                             |
| Pauw, A. A.                                  |                                  | 16 Mei '27—<br>24 Febr. '28 | Vervangen door J. A. M. Bruine-<br>man.<br>Van 16 Mei '27—24 Febr. '28 lid<br>van het C. v. G. en ook als<br>zoodanig vervangen door J. A.<br>M. Bruineman. |
| Poerbonegoro, R. A. A.                       | 10 Mrt. '30—<br>15 Juni '31      |                             | In de plaats van P. A. A. Koe-<br>soemo Joedo.                                                                                                              |
| Ponto, Ch.                                   |                                  | 16 Nov. '20—<br>17 Mei '21  | In de plaats van T. T. Mohamad<br>Thajeb.                                                                                                                   |
|                                              |                                  | 17 Mei '21—<br>20 Mei '24   |                                                                                                                                                             |
| Prangwadono, P. A. A.<br>P.                  |                                  | 18 Mei '18—<br>17 Mei '21   |                                                                                                                                                             |
|                                              |                                  | 11 Juni '23—<br>20 Mei '24  | In de plaats van R. T. R. Soeria<br>Kartalegawa.                                                                                                            |
| PRAWOTO SOEMO-<br>DILOGO, R.                 | 15 Juni '31—<br>heden            |                             | Sedert 20 Nov. '34—15 Juli '37<br>lid van het C. v. G. en als zoo-<br>danig vervangen door W. van<br>Baal.                                                  |
| PRONK, A. J.                                 |                                  | 15 Juni '37—<br>2 Juni '38  | In de plaats van E. Straatemeier.<br>M.i.v. 2 Juni '38 ontslag geno-<br>men; nog niet vervangen.                                                            |
| Queljoe, R. P. de                            | 15 Mei '20—<br>17 Mei '21        |                             | In de plaats van Dr. Abdul Rivai.                                                                                                                           |
|                                              |                                  | 17 Mei '21—<br>16 Mei '27   |                                                                                                                                                             |
|                                              | 24 Juni '31—<br>11 April '33     |                             | Overleden 11 April '33 en vervan-<br>gen door L. L. Rehatta.                                                                                                |
| Radjiman alias Wedio-<br>dipoero, Dr. R. Ng. | 18 Mei '18—<br>17 Mei '21        |                             |                                                                                                                                                             |



Vergadering van het College van Gedelegeerden bij het afscheid van den heer Spit.



| N a a m.                                      | Duur van het lidmaatschap als                               |                             | Bijzonderheden.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|-----------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|-----------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                               | gekozen lid.                                                | benoemd lid.                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Ratu Langie, Dr. G. S. S. J.                  | 16 Mei '27—<br>12 Juni '37                                  |                             | Vervangen door N. F. G. Mogot. Van 1 Jan. '30—24 Juni '31 lid van het C. v. G. in de plaats van R. A. A. Djajadiningrat. Van 24 Juni '31—15 Juni '34 wederom lid van het C. v. G. en als zoodanig vervangen door R. O. Iskandar Dinata. Van 25 Juni '35—12 Juni '37 nogmaals lid van het C. v. G. en als zoodanig vervangen door Drs. Hermen Kartowisastro. |
| RAZOUX SCHULTZ<br>geb. METZER, Mevr.<br>C. H. |                                                             | 15 Juni '35—<br>heden       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| REHATTA, L. L.                                | 10 Jan. '34—<br>15 Juni '35<br><br>15 Juni '35—<br>heden    |                             | In de plaats van R. P. de Queljoe.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| Rivai, Dr. Abdul                              | 18 Mei '18—<br>3 Mei '20                                    |                             | Vervangen door R. P. de Queljoe.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|                                               |                                                             | 17 Mei '21—<br>20 Mei '24   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|                                               | 20 Mei '24—<br>24 Oct. '25                                  |                             | Vervangen door P. F. Dahler.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| + ROEP, B.                                    | 16 Mei '22—<br>20 Mei '24<br><br>20 Mei '24—<br>15 Juni '35 |                             | In de plaats van J. den Hollander.<br><br>Sedert 16 Mei '27 lid van het C. v. G.                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|                                               |                                                             | 19 Juni '35—<br>heden       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Rückert, Ir. J. J. G. E.                      |                                                             | 19 Dec. '27—<br>15 Juni '31 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Sadjiroen, R.                                 | 17 Mei '21—<br>20 Mei '24                                   |                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Said, R. T. A.                                | 17 Mei '21—<br>20 Mei '24                                   |                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Salim, Hadji A.                               |                                                             | 17 Mei '21—<br>20 Mei '24   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Sandiek, Ir. J. C. F.<br>van                  |                                                             | 17 Mei '21—<br>21 Jan. '24  | Overleden 21 Jan. '24.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| Sandick, L. H. W. van                         | 15 Juni '35—<br>8 Oct. '36                                  |                             | Overleden 8 Oct. '36 en vervangen door Dr. W. F. Coolhaas.                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |

+ Tevens lid van het C. v. G.

| N a a m.                                     | Duur van het lidmaatschap als |                             | Bijzonderheden.                                                                                                               |
|----------------------------------------------|-------------------------------|-----------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                              | gekozen lid.                  | benoemd lid.                |                                                                                                                               |
| SANDKUYL, Mr. A. C.                          |                               | 26 Jan. '29—<br>15 Juni '31 | In de plaats van Prof. Mr. A. S. Oppenheim.                                                                                   |
|                                              |                               | 15 Juni '31—<br>30 Oct. '33 | Vervangen door Mr. B. Th. W. van Hasselt.                                                                                     |
|                                              |                               | 15 Juni '36—<br>heden       | In de plaats van Mr. B. Th. W. van Hasselt.                                                                                   |
| Sastrowidjono, R.                            | 18 Mei '18—<br>15 Oct. '20    |                             | Vervangen door Landjoemin gelar Datoe' Toemenggoeng.                                                                          |
| Schmutzer, Dr. Ir. J.<br>I. J. M.            |                               | 18 Mei '18—<br>17 Mei '21   |                                                                                                                               |
|                                              | 16 Oct. '23—<br>20 Mei '24}   |                             | In de plaats van G. J. Houtsma.                                                                                               |
|                                              |                               | 20 Mei '24—<br>16 Mei '27   |                                                                                                                               |
|                                              | 16 Mei '27—<br>31 Dec. '29}   |                             | Vervangen door Ir. R. C. A. F. J. Nessel.                                                                                     |
|                                              |                               |                             | Van 16 Mei '27—25 Juli '28 lid van het C. v. G. en als zoodanig vervangen door A. B. ten Berge.                               |
|                                              |                               |                             | Van 27 Oct. '28—31 Dec. '29 wederom lid van het C. v. G. in de plaats van A. B. ten Berge.                                    |
| Schneider, H. J. J.                          |                               | 20 Mei '24—<br>16 Mei '27   |                                                                                                                               |
| Schumann, Mr. Dr. W.<br>M. G.                | 18 Mei '18—<br>3 Sept. '19    |                             | Vervangen door Ir. Th. F. Vreede.                                                                                             |
|                                              |                               | 3 Sept. '19—<br>6 Mei '25}  | Voorzitter van den Volksraad in de plaats van Dr. J. C. Koningsberger; vervangen door Mr. A. Neytzell de Wilde.               |
| Smith, E.                                    |                               | 26 Juni '34—<br>15 Juni '35 | In de plaats van H. J. van Mook.                                                                                              |
| + SOANGKOEPPON, ABDUL FIRMAN GELAR MAHARADJA | 16 Mei '27—<br>heden.         |                             | Sedert 24 Juni 1931 lid van het C. v. G.                                                                                      |
| Soebrata, R. Oto Koesoema                    | 16 Mei '27—<br>15 Sept. '28   |                             | Vervangen door Tjipto Mangoenkoesoemo, die echter wegens interneering in Neira het lidmaatschap niet heeft kunnen aanvaarden. |
| Soejadi, R. M. J.                            |                               | 20 Mei '24—<br>16 Mei '27   |                                                                                                                               |

+ Tevens lid van het C. v. G.

| N a a m.                                       | Duur van het lidmaatschap<br>als |                            | Bijzonderheden.                                                                                                                                                                                                                                               |
|------------------------------------------------|----------------------------------|----------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                | gekozen lid.                     | benoemd lid.               |                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Soejono, R. A. A.                              | 5 Aug. '20—<br>17 Mei '21        |                            | In de plaats van M. A. Atmodi-<br>rono.                                                                                                                                                                                                                       |
|                                                | 15 Sept. '22—<br>20 Mei '24      |                            | In de plaats van Moh. Zain.                                                                                                                                                                                                                                   |
|                                                | 20 Mei '24—<br>14 Nov. '34       |                            | Van 16 Mei '27—16 April '30 lid<br>van het C. v. G.; als zoodanig<br>vervangen door R. P. Soeroso.<br>Van Juni '31—14 Nov. '34 we-<br>derom lid van het C. v. G. in<br>de plaats van R. P. Soeroso;<br>als zoodanig vervangen door R.<br>Prawoto Soemodilogo. |
| SOEKARDJO WIRJO-<br>PRANOTO, R.                | 15 Juni '31—<br>heden            |                            |                                                                                                                                                                                                                                                               |
| SOEKAWATI, TJO-<br>KORDE GDE RAKE              | 20 Mei '24—<br>heden             |                            | Van 16 Mei '27—15 Juni '31 lid<br>van het C. v. G.                                                                                                                                                                                                            |
| Soeria Kartalegawa, R.<br>A. A.                | 17 Mei '21—<br>5 Sept. '22       |                            | Vervangen door P. A. A. P.<br>Prangwadono.                                                                                                                                                                                                                    |
| SOERIA NATAATMA-<br>DJA, R. T. A. ABAS         |                                  | 15 Juni '35—<br>heden      |                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Soerjoatmodjo, R. M.<br>A.                     | 8 Juli '25—<br>16 Mei '27        |                            | In de plaats van Tengko Moesa.                                                                                                                                                                                                                                |
| SOEROSO, R. P.                                 |                                  | 20 Mei '24—<br>16 Mei '27  | Van 16 April '30—30 Mei '31 lid<br>van het C. v. G. in de plaats<br>van R. A. A. Soejono.                                                                                                                                                                     |
|                                                | 16 Mei '27—<br>heden             |                            | In Juni '31 als zoodanig vervan-<br>gen door R. A. A. Soejono.<br>Van 25 Juni '35—22 Jan. '36<br>wederom lid van het C. v. G. en<br>als zoodanig vervangen door Ir.<br>G. Moh. Noor.                                                                          |
| Soetadi, H.                                    |                                  | 17 Mei '21—<br>15 Juni '31 |                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Soetatmo Soeriokoesoc-<br>mo, R. M.            |                                  | 13 Juni '21—<br>20 Mei '24 |                                                                                                                                                                                                                                                               |
| + SOETARDJO, M. o.g.<br>KARTOHADIKOE-<br>SOEMO | 15 Juni '31—<br>heden            |                            | Sedert 24 Juni '31 lid van het C.<br>v. G.                                                                                                                                                                                                                    |
| SOL, W. C. A.                                  |                                  | 2 Aug. '37—<br>heden       | In de plaats van C. O. van Kes-<br>teren.                                                                                                                                                                                                                     |

+ Tevens lid van het C. v. G.

| N a a m.                   | Duur van het lidmaatschap als |                              | Bijzonderheden.                                                                                                                   |
|----------------------------|-------------------------------|------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                            | gekozen lid.                  | benoemd lid.                 |                                                                                                                                   |
| Soselisa, J. A.            |                               | 18 Mei '18—<br>25 April '24  | Overleden 25 April '24.                                                                                                           |
| SOSRODIPRODJO, R. A. A.    | 20 Mei '24—<br>15 Juni '31    | 15 Juni '35—<br>heden        |                                                                                                                                   |
| SOSROHADIKOESOE-MO, R. NG. |                               | 15 Juni '31—<br>heden        | Sedert 25 Juni '35 lid van het C. v. G.                                                                                           |
| Sosrohadiwidjojo, R. A. A. | 17 Mei '21—<br>15 Juni '31    |                              |                                                                                                                                   |
| Spit, Mr. H. J.            |                               | 18 Mei '33—<br>24 Maart '35  | Voorzitter van den Volksraad in de plaats van Dr. J. W. Meyer Ranneft; vervangen door Mr. W. H. van Helsdingen.                   |
| Staargaard, Ir. W. F.      |                               | 15 Juni '31—<br>26 April '33 | Vervangen door Dr. H. Kolkman. Van 25 Juni '31—4 April '33 lid van het C. v. G. en als zoodanig vervangen door Mr. G. H. C. Hart. |
| Stibbe, G. Th.             | 18 Mei '18—<br>6 Dec. '19     |                              | Vervangen door L. C. Westenenk.                                                                                                   |
| Stokvis, J. E.             | 23 Juni '23—<br>20 Mei '24    | 20 Mei '24—<br>27 Mei '29    | In de plaats van Ir. Ch. G. Cramer.                                                                                               |
|                            |                               | 26 Mei '30—<br>15 Juni '31   | Vervangen door P. F. Dahler.                                                                                                      |
|                            |                               |                              | In de plaats van W. Middendorp. Van 16 Mei '27—1 Mei '29 lid van het C. v. G. en als zoodanig vervangen door W. Middendorp.       |
|                            |                               |                              | Van 30 Mei '30—15 Juni '31 wederom lid van het C. v. G. in de plaats van W. Middendorp.                                           |
| Stokvis, Z.                |                               | 18 Mei '18—<br>17 Mei '21    |                                                                                                                                   |
| Straatemeier, E.           |                               | 2 Sept. '33—<br>15 Juni '35  | In de plaats van J. W. B. Everts.                                                                                                 |
|                            |                               | 15 Juni '35—<br>1 Juni '37   | Vervangen door A. J. Pronk.                                                                                                       |
| Suermondt, B. J.           | 26 Juni '28—<br>15 Juni '31   |                              | In de plaats van Dr. J. W. Meyer Ranneft.                                                                                         |

| N a a m.                           | Duur van het lidmaatschap<br>als |                             | Bijzonderheden.                                                                                                                                                                                          |
|------------------------------------|----------------------------------|-----------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                    | gekozen lid.                     | benoemd lid.                |                                                                                                                                                                                                          |
| Suys, J. M. I.                     | 3 Oct. '19—<br>17 Jan. '21       |                             | In de plaats van W. A. C. Whit-<br>lau.                                                                                                                                                                  |
| Talma, Mr. Dr. D.                  |                                  | 20 Mei '24—<br>15 Dec. '26  |                                                                                                                                                                                                          |
| Teeuwen, J. J. E.                  |                                  | 18 Mei '18—<br>25 Dec. '21  | Vervangen door P. F. Dahler.                                                                                                                                                                             |
| Teixeira de Mattos,<br>S. A.       |                                  | 25 Mei '21—<br>20 Mei '24   |                                                                                                                                                                                                          |
| Tengkoe Moesa                      | 20 Mei '24—<br>11 Juni '25       |                             | Vervangen door R. M. A. Soerjo-<br>atmodjo.                                                                                                                                                              |
| + THAMRIN. MOHA-<br>MAD HOESNI     |                                  | 16 Mei '27—<br>15 Juni '35  |                                                                                                                                                                                                          |
|                                    | 15 Juni '35—<br>heden            |                             | Sedert 24 Juni '31 lid van het<br>C. v. G.                                                                                                                                                               |
| Tjakraningrat, R. A. A.            |                                  | 15 Juni '31—<br>15 Juni '35 |                                                                                                                                                                                                          |
| Tjia Tjeng Siang                   |                                  | 16 Mei '27—<br>15 Juni '35  |                                                                                                                                                                                                          |
| Tjipto Mangoenkoesoe-<br>mo        |                                  | 18 Mei '18—<br>17 Mei '21   | Op 17 Sept. '28 weder tot lid<br>aangewezen in de plaats van<br>R. O. Koesoema Soebrata. Is<br>toegelaten, doch heeft wegens<br>interneering te Neira het lid-<br>maatschap niet kunnen aan-<br>vaarden. |
| Tjokroaminoto, R. Oe-<br>mar Said  |                                  | 18 Mei '18—<br>17 Mei '21   |                                                                                                                                                                                                          |
| Valkenburg, A. M.                  | 19 Mei '19—<br>17 Mei '21        |                             | In de plaats van H. Ketner.                                                                                                                                                                              |
|                                    | 17 Mei '21—<br>20 Mei '24        |                             |                                                                                                                                                                                                          |
| + VERBOOM, J.                      | 15 Juni '35—<br>heden            |                             | Sedert 25 Juni '35 lid van het<br>C. v. G.                                                                                                                                                               |
| Vierhout, M.                       | 25 Mrt. '20—<br>17 Mei '21       |                             | In de plaats van K. A. R. Bosscha.                                                                                                                                                                       |
| + VILLENEUVE, Jhr.<br>Mr. C. H. V. |                                  | 15 Dec. '37—<br>heden       | In de plaats van G. A. Ph. Weyer.<br>Sedert 15 Dec. '37 lid van het<br>C. v. G.                                                                                                                          |

+ Tevens lid van het C. v. G.

| N a a m.                       | Duur van het lidmaatschap<br>als |                              | Bijzonderheden.                                                                                                                        |
|--------------------------------|----------------------------------|------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                | gekozen lid.                     | benoemd lid.                 |                                                                                                                                        |
| Vreede, Th. F.                 | 18 Oct. '19—<br>17 Jan. '21      |                              | In de plaats van Mr. Dr. W. M. G. Schumann, die tot voorzitter van den Volksraad is benoemd.                                           |
| Waworoentoe, A. L.             | 18 Mei '18—<br>17 Mei '21        | 17 Mei '21—<br>20 Mei '24    |                                                                                                                                        |
| WERMUTH, Ir. E. D.             | 15 Juni '35—<br>heden            |                              | Sedert 31 Oct. '35—27 Juni '36 lid van het C. v. G. in de plaats van Mr. P. A. Blaauw en als zoodanig vervangen door Mr. P. A. Blaauw. |
| Westenenk, L. C.               | 15 Jan. '20—<br>19 Mei '20       |                              | In de plaats van G. Th. Stibbe; vervangen door T. Ottolander.                                                                          |
| Westra, Mr. Dr. H.             | 17 Mei '21—<br>20 Mei '24        |                              |                                                                                                                                        |
| Weyden, J. van der             | 20 Mei '24—<br>8 April '31       |                              | Overleden en vervangen door J. Kaya.                                                                                                   |
| Weyer, G. A. Ph.               |                                  | 10 Sept. '34—<br>15 Juni '35 | In de plaats van Mr. G. H. C. Hart.                                                                                                    |
|                                |                                  | 15 Juni '35—<br>15 Dec. '37  | Sedert 10 Sept. '34 lid van het C. v. G.<br>Vervangen door Jhr. Mr. C. H. V. de Villeneuve.                                            |
| Whitlau, W. A. C.              | 18 Mei '18—<br>30 Sept. '19      |                              | Vervangen door J. M. I. Suys.                                                                                                          |
| Wiessing, Mr. C. A.            |                                  | 20 Mei '24—<br>16 Mei '27    |                                                                                                                                        |
| Wiradiatmadja, R. De-<br>mang  | 15 Juni '31—<br>15 Juni '35      |                              |                                                                                                                                        |
| WHITE, Dr. Ir. J. Th.          | 15 Juni '35—<br>heden            |                              |                                                                                                                                        |
| Wiranata Koesoema, R.<br>A. A. | 11 Sept. '22—<br>20 Mei '24      | 14 Oct. '24—<br>15 Mei '27   | In de plaats van R. M. A. A. Koesoemo Octoyo.                                                                                          |
|                                | 16 Mei '27—<br>1 Juli '35        |                              | Vervangen door Landjoemin gelar Datoe' Toemenggoeng.<br>Van 24 Juni '31—15 Juni '35 lid van het C. v. G.                               |

| N a a m.                          | Duur van het lidmaatschap<br>als |                            | Bijzonderheden.                                                                                 |
|-----------------------------------|----------------------------------|----------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                   | gekozen lid.                     | benoemd lid.               |                                                                                                 |
| + WIWOHO POERBO-<br>HADIDJOJO, R. |                                  | 15 Juni '31—<br>heden      | Sedert 30 Jan. '37 lid van het<br>C. v. G. in de plaats van Ir.<br>Goesti Moh. Noor.            |
| Wolff, Dr. W. L.                  | 15 Juni '31—<br>15 Juni '35      |                            |                                                                                                 |
| YO HENG KAM                       | 16 Mei '27—<br>heden             |                            | Van 24 Juni '31—15 Juni '35<br>lid van het C. v. G.                                             |
| Zaalberg, F. H. K.                | 20 Mei '24—<br>13 Febr. '28      |                            | Overleden 13 Febr. '28; vervan-<br>gen door Ir. E. J. L. Führi.                                 |
| Zain, Soetan Moh.                 | 17 Mei '21—<br>18 Aug. '22       |                            | Vervangen door R. A. A. Soejono.                                                                |
| Zalinge, N. van                   |                                  | Jan. '27—<br>15 Mei '27    | In de plaats van Mr. D. A. Del-<br>prat.                                                        |
|                                   |                                  | 16 Mei '27—<br>31 Mei '30  | Vervangen door J. W. B. Everts.                                                                 |
|                                   |                                  | 8 Jan. '31—<br>15 Juni '31 | In de plaats van J. W. B. Everts.                                                               |
|                                   |                                  | 15 Juni '31—<br>26 Mei '32 | Vervangen door J. W. B. Everts.                                                                 |
| Zeydel, F. H.                     | 16 Mei '27—<br>15 Juni '31       |                            |                                                                                                 |
|                                   | 15 Juni '31—<br>16 Febr. '32}    |                            | Vervangen door G. J. Zuyderhoff.                                                                |
| Zuyderhoff, G. J.                 |                                  | 18 Mei '25—<br>15 Mei '27  | In de plaats van V. Ahn.                                                                        |
|                                   |                                  | 16 Mei '27—<br>15 Juni '31 |                                                                                                 |
|                                   | 15 Juni '32—<br>7 Sept. '33      |                            | In de plaats van F. H. Zeydel;<br>overleden 7 Sept. '33 en ver-<br>vangen door Th. van Ardenne. |

+ Tevens lid van het C. v. G.

B. *Naamlijst van de 16 zitting hebbende leden van den Volksraad, die het lidmaatschap gedurende 10 of meer jaren hebben bekleed.*

(Gerangschikt naar den duur van het lidmaatschap).

1. H. H. Kan, lid sedert de instelling (18 Mei 1918).
2. P. A. Mandagie, lid sedert 17 Mei 1921.
3. B. Roep, lid sedert 16 Mei 1922.
4. R. M. A. A. Koesomo Oetoyo, lid van 18 Mei 1918 tot 29 Augustus 1922 en nadien sedert 16 Mei 1927.
5. Mr. C. C. van Helsdingen, lid sedert 20 Mei 1924.
6. F. H. de Hoog, lid sedert 20 Mei 1924.
7. G. J. van Lonkhuyzen, lid sedert 20 Mei 1924.
8. Tjokorde Gdé Rake Soekawati, lid sedert 20 Mei 1924.
9. R. P. Soeroso, lid sedert 20 Mei 1924.
10. Dr. Mr. T. G. S. G. Moelia, lid van 21 Mei 1921 tot 15 Augustus 1929 en nadien sedert 15 Juni 1935.
11. W. van Baalen, lid sedert 16 Mei 1927.
12. Mr. P. A. Blaauw, lid sedert 16 Mei 1927.
13. A. F. G. M. Soangkoepon, lid sedert 16 Mei 1927.
14. M. H. Thamrin, lid sedert 16 Mei 1927.
15. Yo Heng Kam, lid sedert 16 Mei 1927.
16. R. A. A. Sosrodiprodjo, lid van 20 Mei 1924 tot 15 Juni 1931 en nadien sedert 15 Juni 1935.

C. *Naamlijst van de Regeeringsgemachtigden bij den Volksraad in de jaren 1918—1938.*

Algemeene beschouwingen en Afd. I, Regeering en Hooge Colleges.

a. *Algemeene zaken.*

|                    |           |                          |            |
|--------------------|-----------|--------------------------|------------|
| Mr. Dr. D. Talma   | 1918—1919 | Mr. Ir. H. J. Kiewiet de |            |
| W. Muurling        | 1919—1922 | Jonge                    | 1928—1933  |
| Mr. J. J. Schrieke | 1922—1928 | Mr. W. G. Peekema        | 1933—1937  |
|                    |           | Mr. H. C. Hartevelt      | 1937—heden |

b. *Aangelegenheden betreffende bezoldiging, rechts-toestand enz.*

|                 |           |                                       |            |
|-----------------|-----------|---------------------------------------|------------|
| Ir. M. H. Damme | 1924      | Mr. Dr. Ir. J. A. M. van Buuren       | 1934       |
| A. H. Treu      | 1924      | Ch. Beets                             | 1935       |
| J. G. Hoekman   | 1932—1933 | Mr. B. Th. A. Westerouen van Meeteren | 1935—heden |

## c. Politieaangelegenheden.

|                          |           |                 |           |
|--------------------------|-----------|-----------------|-----------|
| Mr. A. Neytzell de Wilde | 1919—1922 | Mr. H. Marcella | 1934—1938 |
| Mr. G. Vonk              | 1933—1934 |                 |           |

## d. Bijzondere onderwerpen.

|                       |           |                     |      |
|-----------------------|-----------|---------------------|------|
| W. Muurling           | 1918—1920 | Prof. Mr. Dr. F. M. |      |
| Ir. E. P. Wellenstein | 1930—1932 | baron van Asbeck    | 1932 |

## Afd. II, Departement van Justitie.

## a. Algemeen.

|                    |           |                       |            |
|--------------------|-----------|-----------------------|------------|
| Mr. M. J. Scheuer  | 1918—1920 | Mr. H. J. Spit        | 1926—1927, |
| Mr. P. W. Filet    | 1920—1921 |                       | 1928, 1932 |
| Mr. Dr. D. Rutgers | 1921,     | Mr. J. J. Schrieke    | 1929—1934  |
|                    | 1925—1929 | Mr. K. L. J. Enthoven | 1934—1937, |
| Mr. F. J. H. Cowan | 1922—1924 |                       | 1938       |
|                    |           | Mr. L. W. H. de Leeuw | 1935,      |
|                    |           |                       | 1937—1938  |

## b. Bijzondere onderwerpen.

|                         |           |                    |            |
|-------------------------|-----------|--------------------|------------|
| Prof. Mr. J. Zeylemaker | 1932—1934 | E. A. C. den Hamer | 1936, 1937 |
|-------------------------|-----------|--------------------|------------|

## Afd. III, Departement van Financiën.

## a. Algemeen.

|                       |              |                     |            |
|-----------------------|--------------|---------------------|------------|
| F. A. Liefcrinck      | 1918         | C. W. Bodenhausen   | 1921—1926  |
| Mr. Dr. D. Talma      | 1919         | C. van den Bussche  | 1926—1932  |
| G. J. J. Janszen      | 1920 en 1921 | B. J. de Leeuw      | 1932—1935  |
| Ir. E. P. Wellenstein | 1921         | G. F. de Bruyn Kops | 1935—heden |

## b. Belastingaangelegenheden en bijzondere onderwerpen.

|                     |            |                 |            |
|---------------------|------------|-----------------|------------|
| G. van Söhsten      | 1928       | Mr. H. Holtkamp | 1934,      |
| G. F. de Bruyn Kops | 1930,      |                 | 1936—heden |
|                     | 1933—1935  | C. Maris        | 1935       |
| B. J. de Leeuw      | 1930—1932  | A. de Bruyn     | 1935       |
| L. Götzen           | 1935—heden | J. J. Hakkert   | 1935       |

## Afd. IV, Departement van Binnenlandsch Bestuur.

*a. Algemeen.*

|                      |           |                        |            |
|----------------------|-----------|------------------------|------------|
| H. Carpentier Alting | 1918—1919 | A. H. Maas Geesteranus | 1925—1929  |
| F. L. Broekveldt     | 1919—1920 | A. Mühlenfeld          | 1929—1933  |
| L. J. Schippers      | 1920—1924 | P. C. A. van Lith      | 1933—1936  |
| W. P. Hillen         | 1924—1925 | F. A. E. Drossaers     | 1936—heden |
| W. V. Smeets         | 1925      |                        |            |

*b. Decentralisatie.*

|                        |            |                       |            |
|------------------------|------------|-----------------------|------------|
| Mr. H. A. Kindermann   | 1918—1920  | Mr. B. Th. A. Weste-  |            |
| Mr. D. J. Jongeneel    | 1921—1926  | rouen van Meeteren    | 1928—1929  |
| Mr. A. B. Cohen Stuart | 1924,      | Mr. M. A. H. Fuchter  | 1930—1934  |
|                        | 1927—1928, | Dr. A. J. L. Heinsius | 1934, 1935 |
|                        | 1929—1930  | Dr. H. J. Levelt      | 1936—heden |

*c. Bestuurs hervorming.*

|                    |           |                     |            |
|--------------------|-----------|---------------------|------------|
| Mr. S. Cohen       | 1923      | Dr. F. H. Visman    | 1929—1930, |
| Prof. D. G. Stibbe | 1924—1928 |                     | 1935—1936  |
| Ch. F. Staargaard  | 1928—1933 | C. J. H. R. de Waal | 1936—heden |
|                    |           | Dr. W. J. Beck      | 1937       |

*d. Bijzondere onderwerpen.*

|                   |           |                      |           |
|-------------------|-----------|----------------------|-----------|
| J. K. Helder      | 1930—1931 | Mr. Th. A. Fruin     | 1934      |
| P. C. A. van Lith | 1932      | C. J. H. R. de Waal  | 1934—1936 |
| S. Bastiaans      | 1933—1936 | Mr. C. C. J. Maassen | 1936—1938 |

## Afd. V, Departement van Onderwijs en Eeredienst.

*a. Algemeen.*

|                         |            |                       |            |
|-------------------------|------------|-----------------------|------------|
| Mr. K. F. Creutzberg    | 1918—1921  | Prof. Dr. B. J. O.    |            |
| J. F. W. van der Meulen | 1922—1923, | Schrieke              | 1929,      |
|                         | 1924—1925  |                       | 1930—1934  |
| P. de Man               | 1923       | Dr. A. D. A. de Kat   |            |
| J. Hardeman             | 1926—1929  | Angelino              | 1934—1937  |
|                         |            | Dr. P. J. A. Idenburg | 1937—heden |

*b. Aangelegenheden betreffende de volksgezondheid.*

|                      |            |                  |            |
|----------------------|------------|------------------|------------|
| Dr. W. Th. de Vogel  | 1918—1921  | Dr. L. Otten     | 1926—1927  |
| J. J. van Lonkhuyzen | 1920,      | Dr. J. Offringa  | 1931—1935, |
|                      | 1921—1926, |                  | 1935—heden |
|                      | 1927—1931  | W. F. Theunissen | 1935       |

## c. Bijzondere onderwerpen.

E. Gobée 1927, 1932

Afd. VI, Departement van Economische Zaken (vóór 1933: Landbouw, Nijverheid en Handel).

## a. Algemeen.

|                      |           |                       |            |
|----------------------|-----------|-----------------------|------------|
| Dr. H. J. Lovink     | 1918      | Dr. Ch. Bernard       | 1928—1933  |
| J. Sibinga Mulder    | 1919—1922 | F. H. V. Middelaer    | 1931—1932, |
| Dr. A. A. L. Rutgers | 1923—1927 |                       | 1936—1937  |
| Dr. P. S. Cramer     | 1926      | Ir. E. P. Wellenstein | 1933—1934  |
| J. G. Hoekman        | 1928      | Mr. G. H. C. Hart     | 1934—1937  |
|                      |           | H. J. van Mook        | 1937—heden |

## b. Bijzondere onderwerpen.

|                       |      |                   |      |
|-----------------------|------|-------------------|------|
| Mr. J. de Riemer      | 1922 | Dr. R. Wind       | 1935 |
| Prof. J. van Gelderen | 1932 | Dr. J. H. Becking | 1937 |
| H. J. van Mook        | 1934 | A. Luytjes        | 1937 |
| B. H. Paerels         | 1934 |                   |      |

Afd. VII, Departement van Verkeer en Waterstaat (vóór 1934: Burgerlijke Openbare Werken).

|                         |           |                        |            |
|-------------------------|-----------|------------------------|------------|
| Ir. P. J. Ott de Vries  | 1918—1920 | Mr. Dr. Ir. J. A. M.   |            |
| Ir. A. G. Allart        | 1920—1921 | van Buuren             | 1930—1937  |
| Ir. J. W. de Bruyn Kops | 1922—1925 | Ir. Ch. F. van Haeften | 1937,      |
| Ir. J. Blackstone       | 1925—1927 |                        | 1938—heden |
| Ir. E. H. M. Uljée      | 1927—1930 | Ir. C. Hillen          | 1937—1938  |

Afd. VIII, Departement van Gouvernementsbedrijven (in 1933 opgeheven).

## a. Algemeen.

|                     |           |                 |           |
|---------------------|-----------|-----------------|-----------|
| Ir. R. de Kat       | 1918—1920 | Ir. P. Hövig    | 1925—1926 |
| C. C. P. Vigelius   | 1919—1920 | Ir. D. de Iongh | 1927—1933 |
| Ir. P. A. Roelofsen | 1920—1925 | J. A. Lagas     | 1930—1931 |

## b. Bijzondere onderwerpen.

|                        |      |                      |      |
|------------------------|------|----------------------|------|
| Ir. J. van der Waerden | 1923 | J. M. van Valkenburg | 1925 |
| Ir. M. Middelberg      | 1925 | M. van Loon          | 1932 |

## Afd. IX, Departement van Oorlog (sedert 1934: Afd. VIII).

*a. Algemeen.*

|                         |           |              |            |
|-------------------------|-----------|--------------|------------|
| C. H. van Rietschoten   | 1918—1920 | H. L. la Lau | 1927—1929  |
| G. K. Dijkstra          | 1920—1922 | H. A. Cramer | 1929—1933  |
| F. J. Kroesen           | 1922—1924 | J. C. Koster | 1933—1935  |
| K. F. E. Gerth van Wijk | 1924—1925 | M. Boerstra  | 1935—heden |
| W. A. Blits             | 1926      |              |            |

*b. Bijzondere onderwerpen.*

|                  |                          |                   |            |
|------------------|--------------------------|-------------------|------------|
| J. C. Koster     | 1930                     | M. E. A. van Goor | 1937, 1938 |
| W. P. Marinissen | 1933—1934,<br>1936, 1937 |                   |            |

## Afd. X, Departement der Marine (sedert 1934: Afd. IX).

*a. Militair gedeelte.*

|                         |                    |                  |            |
|-------------------------|--------------------|------------------|------------|
| J. A. M. Bron           | 1918—1920          | J. F. Osten      | 1931—1934  |
| W. M. J. Umbgrove       | 1920—1922          | M. H. van Dulm   | 1934—1936  |
| A. F. Gooszen           | 1921,<br>1923—1927 | H. Ferwerda      | 1936—heden |
| J. Tissot van Patot     | 1923               | J. A. Sonnenberg | 1937       |
| A. ten Broecke Hoekstra | 1927—1931          | E. A. Vreede     | 1937       |

*b. Aangelegenheden betreffende de scheepvaart.*

|                        |                         |                |                          |
|------------------------|-------------------------|----------------|--------------------------|
| C. H. de Goeje         | 1918—1923               | B. Braat       | 1932—1936                |
| H. Bisschop van Tuinen | 1923—1926               | J. W. Langeler | 1936—1937,<br>1938—heden |
| S. H. Leegstra         | 1924—1925,<br>1927—1929 | J. Kuyper      | 1937—1938                |
| A. J. W. van Anrooy    | 1929—1932               |                |                          |

*D. Naamlijst van de secretarissen, adjunct-secretarissen en diensthooften <sup>1)</sup>.*

## Secretaris:

Mr. A. B. Cohen Stuart, van 21 Mei 1918 tot 2 Maart 1927,  
Mr. W. H. van Helsdingen, van 2 Maart 1927 tot 16 November 1932,

<sup>1)</sup> De perioden, gedurende welke functionarissen waren belast met de waarneming hunner of van een hoogere betrekking, zijn niet vermeld.

A. C. Uljée, van 16 November 1932 tot 23 Mei 1934,  
C. Th. de Booy, van 23 Mei 1934 tot heden.

Adjunct-secretaris, tevens hoofd van de redactie-afdeeling:

Mr. W. H. van Helsdingen, van 26 Juli 1918 tot 2 Maart 1927 (sedert  
15 Mei 1920 adj.-secretaris),  
A. C. Uljée, van 2 Maart 1927 tot 15 November 1932,  
Mr. H. W. Nolting, van 15 December 1932 tot 15 December 1937,  
Jhr. Mr. G. F. H. W. Rengers Hora Siccama, van 15 December 1937 tot heden.

Hoofd van den stenografischen dienst:<sup>1)</sup>

G. M. Hekkelman, van 29 September 1919 tot 8 November 1920 (tijd.),  
N. A. Jansen, van 8 November 1920 tot 16 Augustus 1935,  
J. A. Dreesman, van 16 Augustus 1935 tot heden.

Hoofd van den huishoudelijken dienst:

J. R. Falk, van 28 Mei 1918 tot 2 April 1928,  
C. J. W. Focke, van 2 April 1928 tot 25 December 1933,  
G. W. Benjamintz, van 25 December 1933 tot heden.

---

<sup>1)</sup> Vóór September 1919 was de stenografische dienst nog niet georganiseerd.

## BIJLAGE II

Overzicht van de geldende uitvoeringsvoorschriften met betrekking tot den Volksraad.

- De belangrijkste uitvoeringsvoorschriften betreffende den Volksraad zijn:
- a. de Volksraadkiesverordening 1926 (St. 1926 Nos. 216 en 217; 1930 No. 336; 1931 No. 168; 1933 No. 473);
  - b. de Aanvullende Volksraadregelen 1926 (St. 1926 No. 277; 1931 No. 62; 1933 No. 473);
  - c. de Gedelegeerdenkiesverordening 1927 (St. 1927 Nos. 126 en 127; 1931 No. 135; 1935 No. 258);
  - d. de Volksraadpositieregeling 1926 (St. 1926 No. 453; 1931 Nos. 165 en 300; 1933 Nos. 96 en 359; 1934 No. 177; 1935 Nos. 508 en 619; 1938 No. 118);
  - e. het reglement van orde van den Volksraad en van het College van Gedelegeerden (St. 1926 No. 544; 1927 No. 574; 1928 No. 523; 1929 No. 329; 1930 Nos. 36 en 343; 1937 No. 103; 1938 No. 26).

De overige uitvoeringsvoorschriften zijn vervat in:

Wetboek van strafrecht, artikel 92 lid 1 (leden van den Volksraad zijn ambtenaren in den zin der strafwet).

St. 1919 No. 545 (forum privilegiatum van de leden).

St. 1920 No. 455 (instelling van de betrekking van Regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken).

St. 1922 Nos. 641 en 743 (bevoegdheid van den voorzitter tot het verleen van buitenlandsch verlof aan 's Raads personeel).

St. 1923 No. 113; 1926 No. 500 (vrijstelling van de leden van heeren-dienstplicht en van de tot vervanging daarvan strekkende belastingen).

St. 1925 No. 516 (vrijdom van port voor briefwisseling ter zake van den openbaren dienst tussehen leden, voorzitter en secretaris).

St. 1926 Nos. 216 en 217; 1930 No. 336; 1931 No. 168; 1933 No. 473 (regeling van de werkzaamheden van het stemkantoor).

St. 1927 Nos. 12 en 125 (met het lidmaatschap onverenigbare ambten).

St. 1929 No. 39; 1932 No. 194; 1937 No. 362 (pensioenregeling van den voorzitter).

St. 1932 No. 547 (bevoegdheid van den voorzitter tot het verleen van kort verlof naar plaatsen buiten Nederlandsch-Indië gelegen).

St. 1934 No. 104 (regeling van de nonactiviteit van rechtswege van militairen beneden den rang van onderluitenant-leden van het College van Gedelegeerden).

St. 1934 No. 111; 1938 No. 152 (bezoldiging van den secretaris en het overige personeel).

St. 1934 No. 195; 1938 No. 135 (bezoldiging en ambtstoelagen van den voorzitter).

Bb. 8834 (bevoegdheid van den voorzitter van het stemkantoor tot het verzenden van Regeeringstelegrammen).

Bb. 8904 (toezending van verslagen en andere Landsuitgaven aan 's Raads boekerij).

Bb. 8905 (reizen van en verzending van Regeeringstelegrammen door den voorzitter).

Bb. 9112 (bevoegdheid van den voorzitter tot opdracht van dienstreizen aan het personeel).

Bb. 9493 (vervoer van leden voor rekening van den Lande bij reizen met de Staatsspoor- en tramwegen).

Bb. 9586, 9747 en 10406 (aanwijzing van Regeeringsgemachtigden).

Bb. 10852, 11022 (ambtsteeken).

Bb. 10914 (aanspraak van in de buitengewesten wonende leden om zich eenmaal 's jaars voor 's Lands rekening door hunne echtgenooten te doen vergezellen).

Bb. 10946 (spoedige behandeling van door leden gestelde schriftelijke vragen).

Bb. 10947 (beschikbaarstelling van verslagen enz. aan leden).

Regeeringsbrieven aan den voorzitter van den Volksraad van 5 November 1928 No. 2352/II (zitt. 1928—'29, Ond. **75** — st. 5) en van 29 Januari 1937 No. 209/C (niet gepubliceerd) betreffende gedeeltelijke vergoeding van reiskosten aan de leden van den Volksraad bij reizen met de K. P. M.

Brief van het hoofd van het kantoor voor reiswezen (niet gepubliceerd) aan den voorzitter van den Volksraad van 5 April 1938 No. 5652 betreffende gedeeltelijke vergoeding van reiskosten aan de leden van den Volksraad bij reizen met de K.N.I.L.M.

Bij den (niet-gepubliceerden) Regeeringsbrief aan den voorzitter van den Volksraad van 17 Januari 1927 No. 117 is de *préséance* van de leden van den Volksraad — zich beperkend tot Batavia — geregeld.

Blijkens den (niet-gepubliceerden) Regeeringsbrief van 7 November 1932 No. 3010/A kunnen de leden zich met vragen betreffende aangelegenheden van hoofdzakelijk locale of specifieke beteekenis wenden tot de hoofden van departementen of van gewestelijk bestuur en eventueel met hun toestemming tot andere autoriteiten.

De zittinggelden van den voorzitter en de leden van het Volksraad-stemkantoor zijn geregeld in de gouvernementsbesluiten van 15 September 1917 No. 21, 2 Juni 1934 No. 27 en 17 Januari 1935 No. 24.

## BIJLAGE III

Opgaaf van eenige der voornaamste wetsontwerpen, ontwerp-algemeene maatregelen van bestuur, ontwerp-ordonnanties en ontwerp-besluiten, welke behalve de begrootingsontwerpen door den Volksraad en het College van Gedelegeerden gedurende de jaren 1927—1938 werden behandeld.

| Zittingsjaar, onderwerpno. en omschrijving.                                                                                                          | Door wien behandeld *) en beslissing.                                                             |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1927—'28, Ond. 15; Ontw.-ord. tot instelling gouv. Zuid-Sumatra.                                                                                     | Vr.; door de Reg. teruggenomen.                                                                   |
| Ond. 20; Ontw. v. wet tot wijz. artt. 134 en 139 I.S. („Priesterraadrechtspraak'') (2e gew. zitt. 1926, Ond. 14).                                    | Vr.; na wijz. door de Reg. geadviseerd tot vaststelling; vastgesteld.                             |
| Ond. 27; Ontw. v. wet tot wijz. artt. 7, 9, 55 en 72 I.S. (samenstell. Raad v. Indië en Volksraad; zgn. „Inl. meerderheid'').                        | Vr.; geadviseerd tot vaststelling en vastgesteld.                                                 |
| Ond. 53; Ontw.-ord. tot regeling zaakwaarnemerschap bij de landraden.                                                                                | C.v.G.; na wijz. door de Reg., aangenomen en vastgesteld.                                         |
| Ond. 83; Ontw.-verpondingsordonn. 1928.                                                                                                              | Vr.; na wijz. door de Reg., aangenomen en vastgesteld (afhandeling zitt. 1928—29, Ond. 12).       |
| 1928—'29, Ond. 25; Ontw. ord. tot regeling v.d. inheemsche rechtspraak in rechtstreeks bestuurd gebied.                                              | Vr.; na wijz. door Reg. en Raad, aangenomen en vastgesteld (afhandeling zitt. 1931—'32, Ond. 24). |
| Ond. 51; Ontw. ords. a. tot instelling v.d. provincie Oost-Java en b. tot aanwijzing van regentschappen binnen die prov. als zelfst. gemeenschappen. | Vr.; aangenomen, a. na wijz. door de Reg., en vastgesteld.                                        |
| 1929—'30, Ond. 19; Ontw.-ords. tot instelling v.d. provincie Midden-Java enz.                                                                        | C.v.G.; na wijz. door de Reg., vastgesteld.                                                       |
| Ond. 55; Ontw.-nieuwe mijnord.                                                                                                                       | Vr.; na wijz. door de Reg., aangenomen en vastgesteld.                                            |
| Ond. 65; Ontw.-ord. ter aanvulling v.h. strafwetboek met bepalingen ter bestrijding van revolutionaire woelingen.                                    | Vr.; na wijz. door de Reg., aangenomen en vastgesteld.                                            |
| Ond. 76; Ontw.-ord. tot regeling v.d. eigendomsovergang op den Lande v.d. landen Tjampea enz.                                                        | C.v.G.; na wijz. door de Reg., aangenomen en vastgesteld.                                         |
| Ond. 82; Ontw. v. wet inz. nieuw K. P. M. contract.                                                                                                  | Vr.; geadviseerd tot vaststelling met wijz.; vastgesteld.                                         |

\*) Vr. = behandeld door Volksraad; C.v.G. = behandeld door College van Gedelegeerden.

| Zittingsjaar, onderwerpno. en omschrijving.                                                                                   | Door wien behandeld *) en beslissing.                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1930—'31, Ond. 15; Ontw.-ords. tot vaststelling v.e. reglement op de godsdienstige rechtspraak.                               | Vr.; na wijz. door Reg. en Raad, aangenomen en vastgesteld.                                                                                                                                                                                                                                    |
| Ond. 34; Ontw.-ord. tot regeling v.d. vergunning tot aanleggen enz. v.e. radio-ontvanginrichting.                             | Vr.; na wijz. door de Reg., aangenomen en vastgesteld.                                                                                                                                                                                                                                         |
| Ond. 61; Ontw.-koelieordonnantie 1931 en ontwerp-ord. tot instelling v.d. immigratiekamer te Medan.                           | Vr.; na wijz. door Reg. en Raad, aangenomen en vastgesteld.                                                                                                                                                                                                                                    |
| Ond. 81; Ontw.-ord. tot herziening v.d. assistentenregeling.                                                                  | Vr.; na wijz. door de Reg., aangenomen en vastgesteld.                                                                                                                                                                                                                                         |
| Ond. 82; Ontw. ord. tot aanvull. B. W. enz. (wett. regeling arbeidscontract).                                                 | Vr.; na wijz. door Reg. en Raad, aangenomen en vastgesteld.                                                                                                                                                                                                                                    |
| Ond. 103; Ontw.-suikervuitvoerord.                                                                                            | C.v.G.; na wijz. door de Reg., aangenomen en vastgesteld.                                                                                                                                                                                                                                      |
| Ond. 109; Ontw.-ords. betr. taakverdeling tuss. Eur. en Inl. bestuur op Java en Madoera enz.                                  | Vr.; na wijz. door de Reg., aangenomen en vastgesteld.                                                                                                                                                                                                                                         |
| Ond. 144; Ontw. v. wet tot goedkeuring v.h. verdrag v. Oslo tot economische toenadering.                                      | Vr.; geadviseerd tot vaststelling; vastgesteld.                                                                                                                                                                                                                                                |
| 1931—'32, Ond. 16; Ontw.-ord. tot vaststelling v.e. pensioenregl. voor de niet-Eur. locale ambtenaren.                        | C.v.G.; na wijz. door de Reg., aangenomen en vastgesteld.                                                                                                                                                                                                                                      |
| Ond. 21; Ontw.-persbreidelordonn.                                                                                             | Vr.; aangenomen en vastgesteld.                                                                                                                                                                                                                                                                |
| Ond. 32; Ontw.-ord. tot vaststelling v.e. reglement op het verleen van pensioen aan weduwen v. niet-Eur. burg. landsdienaren. | C. v. G.; na wijz. door Reg. en Raad, aangenomen en vastgesteld.                                                                                                                                                                                                                               |
| Ond. 37; Ontw.-ord. tot wijz. en aanvull. heerendienstregelingen i/d buitengewesten.                                          | C.v.G.; na wijz. door Reg. en Raad, aangenomen en vastgesteld.                                                                                                                                                                                                                                 |
| Ond. 91; Ontw.-ord. op de inkomstenbelasting 1932.                                                                            | Vr.; na wijz. door Reg. en Raad, aangenomen en vastgesteld.                                                                                                                                                                                                                                    |
| Ond. 146; Ontw.-ords. inz. rechtstoestand ambtenaren:<br>a. straffen- en beroep-ord.                                          | a. Vr.; na wijz. door Reg. en Raad, aangenomen (zitt. 1934—'35, Ond. 36). Reg. had bezwaar tegen vaststelling. Bij 2e behandeling (zitt. 1935—'36, Ond. 20) aangenomen en vastgesteld.<br>b. Vr.; na wijz. door Reg. en Raad, aangenomen en vastgesteld (afhandeling zitt. 1932—'33, Ond. 25). |
| b. ord. inz. georg. overleg                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                |

\*) Vr. = behandeld door Volksraad; C.v.G. = behandeld door College van Gedelegeerden.

| Zittingsjaar, onderwerpno. en omschrijving.                                                                               | Door wien behandeld *) en beslissing.                                                                                                                                    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| c. bijverdienstenord.                                                                                                     | c. Vr.; vervangen door een nieuw ontwerp (zitt. 1934—'35, Ond. 144), hetwelk na wijz. door Reg. en Raad aangenomen en vastgesteld (afhandeling zitt. 1935—'36, Ond. 21). |
| d. ontspanningsverlovenord.                                                                                               | d. Vr.; na wijz. door Reg., aangenomen en vastgesteld (afhandeling zitt. 1934—'35, Ond. 36).                                                                             |
| Ond. 149; Ontw.-ord. op de vermogensbelasting 1932.                                                                       | Vr.; na wijz. door Reg. en Raad, aangenomen en vastgesteld (behandeling beëindigd zitt. 1932—'33, Ond. 26).                                                              |
| Ond. 164; Ontw.-ord. tot wijz. reglement op de rechterlijke organisatie enz. (vereenvoud. rechtspraak raden v. justitie). | Vr.; na wijz. door Reg. en Raad, aangenomen en vastgesteld (afhandeling zitt. 1932—'33, Ond. 42).                                                                        |
| 1932—'33, Ond. 37; Ontw.-ords. tot wijz. v.h. wetboek v. koophandel (scheepvaartrecht) enz.                               | Vr.; na wijz. door de Reg., aangenomen en vastgesteld.                                                                                                                   |
| Ond. 59; Ontw.-toezichtord. particulier onderwijs.                                                                        | Vr.; na wijz. door Reg. en Raad, aangenomen en vastgesteld.                                                                                                              |
| Ond. 61; Ontw.-tabaksaccijnsord.                                                                                          | Vr.; na wijz. door Reg. en Raad, aangenomen; vastgesteld niet in overeenst. met Volksr.                                                                                  |
| Ond. 63; Ontw.-ord. inz. crisisheffing 1933 op het inkomen.                                                               | Vr.; na wijz. door den Raad, aangenomen; vastgesteld niet in overeenstemm. met Volksr.                                                                                   |
| Ond. 76; Ontw.-wegverkeersord.                                                                                            | Vr.; na wijz. door Reg. en Raad, aangenomen en vastgesteld.                                                                                                              |
| Ond. 101; Ontw.-verbandsuikerord.                                                                                         | Vr.; na wijz. door Reg. en Raad, aangenomen; vastgesteld niet in overeenst. met Volksr.                                                                                  |
| Ond. 131; Ontw.-ord. motorvoertuigenbelasting Java en Madoera.                                                            | Vr.; na wijz. door Reg. en Raad, aangenomen en vastgesteld.                                                                                                              |
| Ond. 146; Ontw.-ords.<br>a. tot tijdelijke beperking v.d. rijstinvoer<br>b. tot regeling v.d. rijstinvoer.                | a. C.v.G.; na wijziging door de Reg., aangenomen en vastgesteld.<br>b. Vr.; na wijz. door den Raad, aangenomen en vastgesteld (afhandeling zitt. 1933—'34, Ond. 12).     |
| Ond. 151; Ontw.-ords. inz. theerrestrictie.                                                                               | C.v.G.; na wijz. door Reg. en Raad, aangenomen en vastgesteld.                                                                                                           |
| 1933—'34, Ond. 23; Ontw. crisis-cementinvoerordonn.                                                                       | Vr.; aangenomen en vastgesteld.                                                                                                                                          |

\*) Vr. = behandeld door Volksraad; C.v.G. = behandeld door College van Gedelegeerden.

| Zittingsjaar, onderwerpno. en omschrijving.                                                                                                              | Door wien behandeld *) en beslissing.                                                                                                                       |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Ond. 36; Ontw.-ord. tot opheffing centrale kas en instelling alg. volkscredietbank.                                                                      | Vr.; na wijz. door Reg. en Raad, aangenomen en vastgesteld.                                                                                                 |
| Ond. 40; Ontw.-crisisinvoerord.                                                                                                                          | Vr.; na wijz. door de Reg., aangenomen en vastgesteld.                                                                                                      |
| Ond. 41; Ontw. v. wet tot wijz. v.h. tarief v. invoerrechten enz.                                                                                        | Vr.; geadviseerd tot vaststelling met wijz.; vastgesteld.                                                                                                   |
| Ond. 45; Ontw.-suikeraccijnsord.                                                                                                                         | Vr.; na wijz. door de Reg., aangenomen en vastgesteld.                                                                                                      |
| Ond. 46; Ontw. v. wet tot tijdelijke staking v.d. jaarlijksche uitkeeringen a.d. pensioenfonds enz.                                                      | Vr.; geadviseerd tot vaststelling; vastgesteld.                                                                                                             |
| Ond. 74; Ontw.-crisisuitvoerord.                                                                                                                         | Vr.; na wijz. door de Reg., vastgesteld.                                                                                                                    |
| Ond. 82; Ontw.-ords. tot vastst. v.e.<br>a. nieuw wetboek v. milit. strafrecht voor Ned.-Indië<br>b. nieuw wetboek v. krijgstucht voor id.               | C.v.G.; aangenomen, a. na wijz. door de Reg., en vastgesteld.                                                                                               |
| Ond. 85; Ontw.-ords. tot wijz. wetboek v. koophandel (schepelingenrecht).                                                                                | C.v.G.; na wijz. door de Reg., aangenomen en vastgesteld.                                                                                                   |
| Ond. 97; Ontw.-ord. inz. regeling bevoordring en ontslag van officieren enz.                                                                             | Vr.; aangenomen en vastgesteld.                                                                                                                             |
| Ond. 102; Ontw.-ords. inz. kinarestictie.                                                                                                                | Vr.; na wijz. door de Reg., aangenomen en vastgesteld.                                                                                                      |
| Ond. 114; Ontw.-besluiten inzake H.B.B.L. 1934 en M.B.R.-1934.                                                                                           | Vr.; geadviseerd tot <i>niet</i> -vaststelling; vastgesteld.                                                                                                |
| Ond. 122; Ontw. v. wet inz. overeenkomst met B. P. M., N. K. P. M. en Ned. Pacific Petr. Mij. betr. opsporing en ontginning v. aardolie in Nieuw-Guinea. | Vr.; geadviseerd tot vaststelling met wijz.; vastgesteld.                                                                                                   |
| Ond. 127; Ontw. v. wet en ontw.-ord. inz. nieuwe regeling v.h. wisselrecht.                                                                              | Vr.; geadviseerd tot vaststelling resp. aangenomen; vastgesteld (afhandeling zitt. 1934—'35, Ond. 21).                                                      |
| Ond. 139; Ontw.-ord. tot verzekering marktpositie v. rijst en kedelee.                                                                                   | C.v.G.; aangenomen en vastgesteld.                                                                                                                          |
| Ond. 154; Ontw.-ords. tot herziening Eur. onderwijsregl.; vaststelling aktenregl. en vaststelling regl. op de kweekscholen en hoofdacteurs.              | C.v.G.; na wijz. door de Reg., aangenomen en vastgesteld.                                                                                                   |
| Ond. 159; Ontw.-ords. inz. rubberrestrictie.                                                                                                             | Vr.; deels verworpen, deels na wijz. door de Reg. of door Reg. en Raad, aangenomen; vastgesteld, deels op eigen gezag en verantw. v.d. Gouverneur-Generaal. |

\*) Vr. = behandeld door Volksraad; C.v.G. = behandeld door College van Gedelegeerden

| Zittingsjaar, onderwerpno. en omschrijving.                                                                                 | Door wien behandeld *) en beslissing.                                                                                                                                                                  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1934-'35, Ond. 2; Ontw.-boschbeschermingsord. buitengewesten.                                                               | C.v.G.; na wijz., door Reg. en Raad, aangenomen. De Reg. had bezwaar tegen vaststelling. Bij tweede behandeling, na wijz. door het College, aangenomen (zitt. 1936-'37, Ond. 3). Nog niet vastgesteld. |
| Ond. 5; Ontw. v. wet tot wijz. v.d. artt. 72(2) en 74(2) I.S. (samenstelling C. v. G.).                                     | Vr.; geadviseerd tot vaststelling met wijz.; vastgesteld.                                                                                                                                              |
| Ond. 31; Ontw. v. wet inzake overeenkomst nopens goederenverkeer met Duitschland.                                           | Vr.; geadviseerd tot vaststelling; vastgesteld.                                                                                                                                                        |
| Ond. 55; Ontw.-ords. inz. loonbelasting enz.                                                                                | Vr.; na wijz. door Reg. en Raad, verworpen, door de Reg. op eigen gezag enz. vastgesteld.                                                                                                              |
| Ond. 75; Ontw.-bedrijfsreglementeeringsord.                                                                                 | C.v.G.; na wijz. door Reg. en Raad, aangenomen en vastgesteld.                                                                                                                                         |
| Ond. 92; Ontw.-ords. tot samenvoeging stadsgemeenten Batavia en Mr. Cornelis.                                               | C.v.G.; na wijz. door de Reg., aangenomen en vastgesteld.                                                                                                                                              |
| Ond. 107; Ontw.-ords. tot buitenwerkingstelling van motorvoertuigenbelastingen, verhooging benzineaccijns, enz.             | C.v.G.; na wijz. door de Reg., aangenomen en vastgesteld.                                                                                                                                              |
| Ond. 118; Ontw.-ord. inzake nieuwe regeling omtrent chèques.                                                                | Vr.; aangenomen en vastgesteld.                                                                                                                                                                        |
| 1935-'36, Ond. 2; Ontw.-ord. tot wijz. B.W. inzake erfopvolging.                                                            | C.v.G.; aangenomen en vastgesteld.                                                                                                                                                                     |
| Ond. 28; Ontw. v. wet inz. retorsiebevoegdheden t.b.v. Ned.-Indië.                                                          | Vr.; geadviseerd tot vaststelling; vastgesteld.                                                                                                                                                        |
| Ond. 66; Ontw.-ord. tot invoering v.e. uitvoerrecht op rubber.                                                              | Vr.; na wijz. door den Raad, aangenomen en vastgesteld.                                                                                                                                                |
| Ond. 95; Ontw.-ord. tot instelling v.d. Gouvernemen ten Sumatra, Borneo en Groote Oost.                                     | Vr.; na wijz. door den Raad, aangenomen en vastgesteld.                                                                                                                                                |
| Ond. 100; Ontw.-ords. tot regeling v.d. productie van suiker enz. („Suikerregelingen 1936).                                 | Vr.; aangenomen, deels na wijz. door Reg. en Raad, en vastgesteld.                                                                                                                                     |
| Ond. 103; Ontw.-ord. tot nadere wijz. en aanvulling v.d. wegverkeersord.                                                    | Vr.; na wijz. door Reg. en Raad, aangenomen en vastgesteld.                                                                                                                                            |
| Ond. 107; Ontw.-ord. tot vaststelling v.e. alg. waterreglement voor Java en Madoera.                                        | Vr.; na wijz. door Reg. en Raad, aangenomen en vastgesteld (afhandeling zitt. 1936-'37, Ond. 14).                                                                                                      |
| Ond. 112; Ontw. v. wet inz. overeenkomst met Mijnbouw Mij. Ned.-Nieuw-Guinea betr. opsporing en ontginning van delfstoffen. | Vr.; geadviseerd tot vaststelling; vastgesteld.                                                                                                                                                        |

\*) Vr. = behandeld door Volksraad; C.v.G. = behandeld door College van Gedelegeerden.

| Zittingsjaar, onderwerpno. en omschrijving.                                                               | Door wien behandeld *) en beslissing.                                                                                                                                                                                                                                  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Ond. 117; Ontw.-ord. tot regeling v.d. invoer van manufacturen.                                           | Vr.; aangenomen en vastgesteld.                                                                                                                                                                                                                                        |
| Ond. 120; Ontw.-ord. houdende een aanvullende plantersregeling.                                           | Eerste behand. Vr.; na wijz. door Reg. en Raad, aangenomen (zitt. 1936—'37, Ond. 53). Reg. had bezwaar tegen vaststelling. Bij 2de behandeling door C.v.G. aangenomen, na wijz. door Reg. en Raad. Vastgesteld bij a.m.v.b. zonder de door den Raad aangebrachte wijz. |
| 1936—'37, Ond. 19; Ontw.-a.m.v.b. inz. organisatie Kon. Ned.-Ind. leger.                                  | Vr.; geadviseerd tot vaststelling, vastgesteld.                                                                                                                                                                                                                        |
| Ond. 23; Ontw. v. wet tot instelling v.e. rubberfonds.                                                    | Vr.; geadviseerd tot vaststelling; vastgesteld.                                                                                                                                                                                                                        |
| Ond. 25; Ontw.-ord. tot vaststelling nieuw buitenlandsch verlofreglement.                                 | Vr.; na wijz. door Reg. en Raad, verworpen. Bij 2de behandeling (zitt. 1937—'38, Ond. 13), na wijz. door Reg., aangenomen en vastgesteld.                                                                                                                              |
| Ond. 47; Ontw.-overdrachtord. volksgezondheid Java en Madoera.                                            | Vr.; na wijz. door de Reg., aangenomen en vastgesteld.                                                                                                                                                                                                                 |
| Ond. 48; Ontw.-overdrachtord. onderwijs Java en Madoera.                                                  | Vr.; na wijz. door Reg. en Raad, aangenomen en vastgesteld.                                                                                                                                                                                                            |
| Ond. 81; Ontw. v. wet tot herberekening v.d. Indische pensioenen enz.                                     | Vr.; geadviseerd tot niet-vaststelling. Vastgesteld (gewijz.).                                                                                                                                                                                                         |
| Ond. 85; Ontw.-ord. inz. verbod tot uitvoer van ongemunt goud.                                            | C.v.G.; na wijz. door de Reg., aangenomen en vastgesteld.                                                                                                                                                                                                              |
| Ond. 91; Ontw.-ord. tot voorkoming van prijsopdrijving van goederen, diensten of huren.                   | C.v.G.; na wijz. door de Reg., aangenomen en vastgesteld.                                                                                                                                                                                                              |
| Ond. 103; Ontw.-ord. tot heffing v.e. tijdelijk extra-uitvoerrecht enz.                                   | C.v.G.; na wijz. door Reg. en Raad, aangenomen. Op eigen gezag en verantwoordelijkheid door den G.G. vastgesteld.                                                                                                                                                      |
| Ond. 119; Ontw. v. wet inzake tinfusie („Venit’’).                                                        | Vr.; geadviseerd tot niet-vaststelling. Nog niet vastgesteld.                                                                                                                                                                                                          |
| Ond. 139; Ontw.-groepsgemeenschaps-ord. buitengewesten.                                                   | Vr.; na wijz. door den Raad, aangenomen. De Reg. had bezwaar tegen vaststelling. Bij 2de behandeling (zitt. 1937—'38, Ond. 5) aangenomen en vastgesteld.                                                                                                               |
| Ond. 170; Ontw.-koffiebelangen-ord. 1937.                                                                 | C.v.G.; na wijz. door de Reg., aangenomen en vastgesteld.                                                                                                                                                                                                              |
| Ond. 178; Ontw.-ord. tot gelijkstelling van vóór 1 Jan. 1920 gegageerde en gepensioneerde militairen enz. | C.v.G.; aangenomen en vastgesteld (afhandeling zitt. 1937—'38, Ond. 9).                                                                                                                                                                                                |

\*) Vr. = behandeld door Volksraad; C.v.G. = behandeld door College van Gedelegeerden.

| Zittingsjaar, onderwerpno. en omschrijving.                                                         | Door wien behandeld *) en beslissing.                                                  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|
| Ond. 179; Ontw. v. wet inz. intern. overeenkomst van Londen betr. regeling v.d. verkoop van suiker. | Vr.; geadviseerd tot vaststelling en vastgesteld (afhandeling zitt. 1937-'38, Ond. 8). |
| 1937-'38, Ond. 3; Ontw. v. wet tot instelling v.e. Madoera-welvaartsfonds.                          | Vr.; geadviseerd tot vaststelling; nog niet vastgesteld.                               |
| Ond. 47; Ontw.-sterkwerkende geneesmiddelenord. („Vergiften-ord.”) enz.                             | C.v.G.; na wijz. door de Reg., aangenomen en vastgesteld.                              |
| Ond. 55; Ontw.-nieuwe kies-ord. gemeenteraden.                                                      | Vr.; na wijz. door Reg. en Raad, aangenomen en vastgesteld.                            |
| Ond. 81; Ontw.-ord. tot wijz. en aanvull. bedrijfsreglementeerings-ord.                             | C.v.G.; na wijz. door Reg. en Raad, aangenomen en vastgesteld.                         |
| Ond. 116; Ontw.-stadsgemeenteord. buitengewesten.                                                   | Vr.; na wijz. door Reg. en Raad, aangenomen en vastgesteld.                            |
| Ond. 118; Ontw.-ord. inz. defensieuitvoerrecht.                                                     | Vr.; na wijz. door de Reg., aangenomen en vastgesteld.                                 |
| Ond. 119; Ontw.-besluiten inz. B.B.L.-1938 en M.B.R.-1938.                                          | Vr.; geadviseerd tot vaststelling; vastgesteld.                                        |
| Ond. 120; Ontw.-ords. tot herziening heeren-dienstregelingen in de buitengewesten.                  | Vr.; na wijz. door Reg. en Raad, aangenomen; nog niet vastgesteld.                     |
| Ond. 125; Ontw.-instellingsords. groepsgemeenschappen Minangkabau en Bandjar.                       | Vr.; na wijz. door de Reg., aangenomen en vastgesteld.                                 |
| Ond. 133; Ontw.-ord. inz. financieele verhouding buitengewesten.                                    | Vr.; na wijz. door de Reg., aangenomen en vastgesteld.                                 |
| Ond. 134; Ontw.-ord. inz. financieele verhouding Java en Madoera.                                   | Vr.; na wijz. door de Reg., aangenomen.                                                |

\*) Vr. = behandeld door Volksraad; C.v.G. = behandeld door College van Gedelegeerden.

## BIJLAGE IV

Opgaaf van in de jaren 1927—1938 aangenomen begrootings-amendementen, welke door de Regeering werden overgenomen.

| Begr. of aanv.<br>begr. voor<br>het jaar: | Aantal amendementen                  |                                      | Doel van de overgenomen amendementen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|-------------------------------------------|--------------------------------------|--------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                           | aangenomen<br>door den<br>Volksraad. | overgenomen<br>door de<br>Regeering. |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| 1928 .....                                | 5                                    | 2                                    | <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Verhooging van de z.g. acceresuitkeering voor die locale ressorten, die daaraan het meeste behoefte hebben.</li> <li>2. Beperking van de versterkte aflossing der Indische leeningen.</li> </ol>                                                                                              |
| 1929 .....                                | 4                                    | 2                                    | <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Vermeerdering van het aantal nieuw te openen H.I.- en schakelscholen met 6.</li> <li>2. Oprichting van een museum voor beeldende kunst te Batavia.</li> </ol>                                                                                                                                 |
| 1930 .....                                | 2                                    | 2                                    | <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Geen verhooging van de toelage der leden van het Hoog Militair Gerechtshof.</li> <li>2. Bouw van een waterloopkundig laboratorium.</li> </ol>                                                                                                                                                 |
| 1931 .....                                | 6                                    | 2                                    | <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Toekenning van standplaatstoelage ook aan ambtenaren met een bezoldiging hooger dan f 1 000 per maand.</li> <li>2. Vermindering van de bijdrage aan het Koloniaal Instituut.</li> </ol>                                                                                                       |
| 1932 .....                                | 13                                   | 3                                    | <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Instelling van een onderzoek naar de inkomsten van de regenten op Ambon en Saparoea.</li> <li>2. Geen bijdrage aan het te Amsterdam te houden derde internationale congres voor tropische geneeskunde.</li> <li>3. Instelling van een centrale kamer van koophandel en nijverheid.</li> </ol> |
| 1933 .....                                | 17                                   | 6                                    | <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Stimuleering van de kolonisatie van Javanen naar de buitengewesten.</li> </ol>                                                                                                                                                                                                                |

| Begr. of aanv.<br>begr. voor<br>het jaar: | Aantal amendementen                  |                                      | Doel van de overgenomen amendementen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-------------------------------------------|--------------------------------------|--------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                           | aangenomen<br>door den<br>Volksraad. | overgenomen<br>door de<br>Regeering. |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|                                           |                                      |                                      | <p>2. Verhooging van een post strekkende tot instelling van een commissie voor de houtvervreemdingspolitiek.</p> <p>3. Geen aanschaffing van een monotype-machine voor de Landsdrukkerij.</p> <p>4. Door bezuiniging elders de kosten van het aan den vertegenwoordiger van den Ned.-Indischen belastingdienst in Nederland toegevoegd personeel te dekken.</p> <p>5. Bezuiniging op de kosten van het Regeeringscommissariaat bij de Nivas.</p> <p>6. Het creëren van hoogbezoldigde posities zooveel mogelijk te beperken.</p> |
| 1934 .....                                | 13 <sup>1)</sup>                     | 5 <sup>1)</sup>                      | <p>1. Vermindering van de subsidie van het Koloniaal Instituut.</p> <p>2. Bezuiniging op de uitgaven voor de centrale bibliotheek van het departement van Gouvernementsbedrijven.</p> <p>3. Bezuiniging door afvloeiing van een der hoofdamttenaren bij de afdeling spoorwegtoezicht.</p> <p>4. Vermindering van de subsidie aan de K. N. I. L. M. met f 100 000.</p> <p>5. Het creëren van hoogbezoldigde posities zooveel mogelijk te beperken.</p>                                                                            |
| 1935 .....                                | 8                                    | 4                                    | <p>1. Omzetting van het commissariaat voor Indische zaken in een Indisch agentschap. 2)</p> <p>2. Aan den voorzitter van den Volksraad, evenals voor de invoering der H. B. B. L., een bezoldiging toe te kennen, hooger dan die der departementshoofden. 2)</p> <p>3. Uitgebreider woningverbetering tot energieker bestrijding van het pestgevaar.</p>                                                                                                                                                                         |

1) Afgestemd werd een post van hoofdstuk I van Afdeling IX betrekking hebbende op uitgaven wegens het aangaan van een vrijwillige verbintenls op korten termijn bij het leger in Nederland door jongelliden, die voornemens zijn zich in Ned.-Indië te vestigen. De Regeering en de Minister hebben zich bij deze beslissing neergelegd, van oordeel, dat de post i.v.m. de bezuinigingsnoodzaak kon vervallen.

2) Het amendement is door den Minister niet overgenomen.

| Begr. of aanv.<br>begr. voor<br>het jaar: | Aantal amendementen                  |                                      | Doel van de overgenomen amendementen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-------------------------------------------|--------------------------------------|--------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                           | aangenomen<br>door den<br>Volksraad. | overgenomen<br>door de<br>Regeering. |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|                                           |                                      |                                      | 4. Geen proefneming met de z.g. licht-<br>therapie voor lepralijders.                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| 1936 .....                                | 6                                    | —                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| 1937 .....                                | 8                                    | 5                                    | 1. Uitbetaling ineens van de afkoopsom<br>voor zoutpannen.<br>2. Verspreiding van verbeterd zaai-<br>zaad.<br>3. Beschikbaarstelling van meer fondsen<br>voor de nijverheid.<br>4. Oprichting en inrichting van een<br>kunstnijverheidsschool door of vanwege het<br>Java-instituut te Djokja.<br>5. Beschikbaarstelling van gelden voor<br>irrigatie- en assaineeringswerken. |
| 1938 .....                                | 1                                    | — 1)                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| 1928 — 1938                               | 83                                   | 31                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |

1) De geamendeerde aanvullingsbegroting is niet vastgesteld. Aan 's Raads wensch (betere salariering van Gouv. Indische artsen) werd in de B. B. L.-1938 voldaan.

Statistiek betreffende de vergaderingen van den Volksraad en het College van Gede-

legeerden in de jaren 1927—1938.

A. De Volksraad 1927—'38.

|                                                                          | 1927—'28        | 1928—'29        | 1929—'30        | 1930—'31        | 1931—'32         | 1932—'33        | 1933—'34        | 1934—'35        | 1935—'36        | 1936—'37         | 1937—'38         |
|--------------------------------------------------------------------------|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|------------------|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|------------------|------------------|
| Afd. vergaderingen.                                                      |                 |                 |                 |                 |                  |                 |                 |                 |                 |                  |                  |
| 1e gew. zitting .....                                                    | 22              | 18              | 22              | 20              | 18               | 17              | 16              | 19              | 21              | 20               | 24               |
| 2e gew. zitting .....                                                    | 16              | 12              | 12              | 10              | 9                | 9               | 6               | 12              | 9               | 7                | 12               |
| 1e buitengew. zitting .....                                              | 1               | —               | 3               | 5               | 1                | 1               | —               | —               | —               | —                | 2                |
| 2e buitengew. zitting .....                                              | —               | —               | —               | —               | —                | —               | 1 <sup>1)</sup> | —               | —               | 3                | 1                |
| 3e buitengew. zitting .....                                              | —               | —               | —               | —               | —                | —               | —               | —               | —               | —                | —                |
| Totaal .....                                                             | 39              | 30              | 37              | 35              | 28               | 27              | 23              | 31              | 30              | 30               | 39               |
| Openb. verg. Volksraad.                                                  |                 |                 |                 |                 |                  |                 |                 |                 |                 |                  |                  |
| 1e gew. zitting .....                                                    | 45              | 46              | 45              | 47              | 54               | 58              | 59              | 56              | 52              | 54               | 54               |
| 2e gew. zitting .....                                                    | 22              | 23              | 22              | 23              | 27               | 28              | 25              | 17              | 21              | 17 <sup>2)</sup> | 22               |
| 1e buitengew. zitting .....                                              | 21              | —               | 10              | 18              | 12               | 6               | 1               | 1               | —               | 1                | 4                |
| 2e buitengew. zitting .....                                              | —               | —               | —               | —               | —                | —               | 6               | —               | —               | 18               | 5                |
| 3e buitengew. zitting .....                                              | —               | —               | —               | —               | —                | —               | —               | —               | —               | 1                | —                |
| Totaal .....                                                             | 88<br>(T.K. 83) | 69<br>(T.K. 78) | 77<br>(T.K. 83) | 88<br>(T.K. 95) | 93<br>(T.K. 103) | 92<br>(T.K. 64) | 91<br>(T.K. 74) | 74<br>(T.K. 67) | 73<br>(T.K. 73) | 91<br>(T.K. 65)  | 85<br>(T.K. ...) |
| Avondvergaderingen (ter voortzetting van<br>de ochtend- of middagverg.). |                 |                 |                 |                 |                  |                 |                 |                 |                 |                  |                  |
| 1e gew. zitting .....                                                    | 10              | 5               | 10              | 8               | 13               | 12              | 16              | 8               | 6               | 5                | 3                |
| 2e gew. zitting .....                                                    | —               | —               | 4               | 6               | 4                | 5               | 2               | —               | 1               | 4                | 2                |
| 1e buitengew. zitting .....                                              | 3               | —               | —               | 4               | 4                | 5               | —               | —               | —               | —                | —                |
| 2e buitengew. zitting .....                                              | —               | —               | —               | —               | —                | —               | —               | —               | —               | —                | —                |
| 3e buitengew. zitting .....                                              | —               | —               | —               | —               | —                | —               | —               | —               | —               | —                | —                |
| Totaal .....                                                             | 13<br>(T.K. 16) | 5<br>(T.K. 18)  | 14<br>(T.K. 11) | 18<br>(T.K. 17) | 21<br>(T.K. 16)  | 22<br>(T.K. 15) | 18<br>(T.K. 12) | 8<br>(T.K. 15)  | 7<br>(T.K. 14)  | 9<br>(T.K. 15)   | 5<br>(T.K. ...)  |
| Duur der openbare (incl. avond-) vergade-<br>ringen in uren.             |                 |                 |                 |                 |                  |                 |                 |                 |                 |                  |                  |
| 1e gew. zitting .....                                                    | 196 u.          | 187 u.          | 192 u.          | 204 u.          | 246 u.           | 292 u.          | 297 u.          | 245 u.          | 211 u.          | 225 u.           | 211 u.           |
| 2e gew. zitting .....                                                    | 72 „            | 87 „            | 98 „            | 98 „            | 111 „            | 140 „           | 97 „            | 47 „            | 76 „            | 57 „             | 71 „             |
| 1e buitengew. zitting .....                                              | 81 „            | —               | 35 „            | 82 „            | 70 „             | 39 „            | 2 „             | 5 „             | —               | 1 „              | 15 „             |
| 2e buitengew. zitting .....                                              | —               | —               | —               | —               | —                | —               | 22 „            | —               | —               | 65 „             | 12 „             |
| 3e buitengew. zitting .....                                              | —               | —               | —               | —               | —                | —               | —               | —               | —               | 5 „              | —                |
| Totaal .....                                                             | 349 u.          | 274 u.          | 325 u.          | 384 u.          | 427 u.           | 471 u.          | 418 u.          | 297 u.          | 287 u.          | 353 u.           | 309 u.           |

1) 's avonds gehouden.

2) w.o. 1 keer 's avonds gehouden (geen voortzetting v/d ochtendvergadering).

|                              | 1927—'28              | 1928—'29              | 1929—'30              | 1930—'31              |
|------------------------------|-----------------------|-----------------------|-----------------------|-----------------------|
| Aantal blz. der Handelingen. |                       |                       |                       |                       |
| 1e gew. zitting .....        | 1 578                 | 1 439                 | 1 595                 | 1 703                 |
| 2e gew. zitting .....        | 585                   | 679                   | 783                   | 821                   |
| 1e buitengew. zitting .....  | 637                   | —                     | 290                   | 615                   |
| 2e buitengew. zitting .....  | —                     | —                     | —                     | —                     |
| 3e buitengew. zitting .....  | —                     | —                     | —                     | —                     |
| Totaal .....                 | 2 800<br>(T.K. 2 452) | 2 118<br>(T.K. 2 422) | 2 668<br>(T.K. 2 366) | 3 139<br>(T.K. 2 375) |

| 1931—'32                      | 1932—'33                      | 1933—'34                       | 1934—'35                     | 1935—'36                    | 1936—'37                       | 1937—'38                      |
|-------------------------------|-------------------------------|--------------------------------|------------------------------|-----------------------------|--------------------------------|-------------------------------|
| 1 597<br>684<br>414<br>—<br>— | 1 750<br>792<br>190<br>—<br>— | 1 647<br>529<br>11<br>117<br>— | 1 387<br>301<br>25<br>—<br>— | 1 386<br>473<br>—<br>—<br>— | 1 496<br>377<br>4<br>404<br>28 | 1 428<br>500<br>93<br>86<br>— |
| 2 695<br>(T.K. 3 034)         | 2 732<br>(T.K. 2 087)         | 2 304<br>(T.K. 2 321)          | 1 713<br>(T.K. 2 245)        | 1 859<br>(T.K. 2 265)       | 2 309<br>(T.K. 2 124)          | 2 107<br>(T.K. ...)           |

## B. Het College van

## Gedelegeerden 1927—'38.

|                                             | 1927—'28 | 1928—'29 | 1929—'30 | 1930—'31 |
|---------------------------------------------|----------|----------|----------|----------|
| Aantal commissievergaderingen .....         | 39       | 22       | 23       | 17       |
| Aantal openbare vergaderingen .....         | 33       | 34       | 28       | 23       |
| Duur der openbare vergaderingen in uren ... | 49       | 30       | 30       | 51       |
| Aantal blz. van de Handelingen .....        | 350      | 228      | 247      | 437      |

| 1931—'32 | 1932—'33 | 1933—'34 | 1934—'35 | 1935—'36 | 1936—'37 | 1937—'38          |
|----------|----------|----------|----------|----------|----------|-------------------|
| 23       | 20       | 20       | 18       | 20       | 13       | 18 <sup>1)</sup>  |
| 33       | 33       | 28       | 36       | 25       | 29       | 21 <sup>1)</sup>  |
| 72       | 63       | 68       | 87       | 53       | 49       | 27 <sup>1)</sup>  |
| 515      | 441      | 442      | 568      | 359      | 354      | 195 <sup>1)</sup> |

1) Tot 31 Mei 1938. In het zittingsjaar 1937—'38 zijn van 31 Mei—15 Juni nog 3 commissie- en 3 openbare

vergaderingen te verwachten.

Statistiek betreffende de sedert 1927 behandelde wetsontwerpen en ontwerp-

|                                                                                 | 1927—'28 | 1928—'29 | 1929—'30 | 1930—'31 | 1931—'32 |
|---------------------------------------------------------------------------------|----------|----------|----------|----------|----------|
| A. Ontvangen <i>wetsontwerpen</i> . <sup>1)</sup>                               | 7 (1)    | 11 (1)   | 16 (4)   | 8 (2)    | 19 (—)   |
| Gunstig advies zonder verzoek om wijziging .....                                | 3        | 7        | 10       | 8        | 14       |
| Gunstig advies met verzoek om wijziging .....                                   | 1        | —        | 4        | —        | 1        |
| Teruggenomen door de Regeering .....                                            | 1        | —        | —        | —        | —        |
| Ongunstig advies .....                                                          | 1        | —        | —        | —        | 1        |
| Niet afgehandeld .....                                                          | 1        | 4        | 2        | —        | 3        |
| B. Ontvangen <i>ontwerp-algemeene maatregelen van bestuur</i> ... <sup>1)</sup> | 1 (—)    | 1 (—)    | 4 (—)    | 5 (—)    | 5 (1)    |
| Gunstig advies zonder verzoek om wijziging .....                                | —        | —        | 4        | 4        | 5        |
| Gunstig advies met verzoek om wijziging <sup>2)</sup> .....                     | 1        | 1        | —        | —        | —        |
| Teruggenomen door de Regeering .....                                            | —        | —        | —        | —        | —        |
| Ongunstig advies .....                                                          | —        | —        | —        | —        | —        |
| Niet afgehandeld .....                                                          | —        | —        | —        | 1        | —        |

<sup>1)</sup> Tusschen haakjes is het aantal nog uit een vorig zittingsjaar aanhangige ontwerpen vermeld.

<sup>2)</sup> Een enkele maal (in 1927—'28) is de wijziging in een amendement in plaats van een motie bepleit.

## BIJLAGE VI

algemeene maatregelen van bestuur.

| 1932—'33 | 1933—'34 | 1934—'35 | 1935—'36 | 1936—'37 | 1937—'38<br>(tot 31 Mei<br>1938) | over<br>1927—'38<br>(11 jaren) |
|----------|----------|----------|----------|----------|----------------------------------|--------------------------------|
| 17 (3)   | 9 (1)    | 15 (3)   | 12 (—)   | 8 (1)    | 10 (1)                           | 116 (1)                        |
| 15       | 3        | 14       | 9        | 4        | 8                                | 95                             |
| —        | 3        | 1        | 1        | 1        | 1                                | 13                             |
| —        | —        | —        | —        | —        | —                                | 1                              |
| 1        | —        | —        | 1        | 2        | —                                | 6                              |
| 1        | 3        | —        | 1        | 1        | 1                                | 1                              |
| 7 (—)    | 6 (1)    | 6 (1)    | 4 (—)    | 4 (1)    | 5 (2)                            | 42 (1)                         |
| 6        | 4        | 6        | 3        | 2        | 4                                | 38                             |
| —        | 1        | —        | —        | —        | —                                | 3                              |
| —        | —        | —        | —        | —        | —                                | —                              |
| —        | —        | —        | —        | —        | —                                | —                              |
| 1        | 1        | —        | 1        | 2        | 1                                | 1                              |

## BIJLAGE VII

Statistiek betreffende de sedert 1927 behandelde ontwerp-ordonnanties (exclusief initiatief-ontwerpen).

|                                                                      | 1927—'28    | 1928—'29      | 1929—'30     | 1930—'31    | 1931—'32    | 1932—'33     | 1933—'34     | 1934—'35    | 1935—'36    | 1936—'37     | 1937—'38     | 1927—'38                   |
|----------------------------------------------------------------------|-------------|---------------|--------------|-------------|-------------|--------------|--------------|-------------|-------------|--------------|--------------|----------------------------|
| Ter behandeling ontvangen <sup>1)</sup> ...                          | 130 (—)     | 200 (16)      | 160 (15)     | 104 (10)    | 142 (7)     | 138 (10)     | 165 (13)     | 167 (22)    | 131 (23)    | 128 (20)     | 148 (13)     | 1 464                      |
| I. Voorbehouden door den Volksraad <sup>1)</sup> .....               | 12          | 42 (1)        | 11 (4)       | 16 (1)      | 25 (—)      | 39 (6)       | 51 (7)       | 37 (13)     | 35 (4)      | 30 (7)       | 57 (4)       | 308                        |
| II. Bestemd voor het College van Gedelegeerden <sup>1)</sup> .....   | 118         | 158 (15)      | 149 (11)     | 88 (9)      | 117 (7)     | 99 (4)       | 114 (6)      | 130 (9)     | 96 (19)     | 98 (13)      | 91 (9)       | 1 156                      |
| (door niet-voorbehoud of termijnstelling).                           |             |               |              |             |             |              |              |             |             |              |              |                            |
| A. Aangenomen en vastgesteld (geen conflicten).                      |             |               |              |             |             |              |              |             |             |              |              |                            |
| a. Geheel ongewijzigd .....                                          | V. 4, C. 72 | V. 34, C. 121 | V. 3, C. 109 | V. 3, C. 50 | V. 5, C. 70 | V. 13, C. 57 | V. 12, C. 58 | V. 7, C. 52 | V. 6, C. 63 | V. 10, C. 51 | V. 13, C. 65 | V. 110, C. 768             |
| b. Gewijzigd door de Regeering.                                      | V. 3, C. 21 | V. 2, C. 21   | V. 6, C. 27  | V. 6, C. 24 | V. 8, C. 32 | V. 4, C. 29  | V. 9, C. 41  | V. 6, C. 41 | V. 4, C. 15 | V. 6, C. 28  | V. 12, C. 21 | V. 66, C. 300              |
| c. Geamendeerd door den Raad.                                        | V. 1, C. —  | —             | V. —, C. 3   | V. 1, C. —  | V. —, C. 3  | V. 2, C. 1   | V. 4, C. 2   | V. 5, C. —  | V. 2, C. —  | V. —, C. 1   | V. 1, C. —   | V. 16, C. 10               |
| d. Gewijzigd en geamendeerd ...                                      | V. 2, C. 1  | V. 1, C. 1    | V. —, C. 1   | V. 4, C. 3  | V. 4, C. 6  | V. 9, C. 5   | V. 4, C. —   | V. 4, C. 6  | V. 4, C. 1  | V. 5, C. 4   | V. 9, C. 2   | V. 46, C. 30               |
| B. Verworpen en niet vastgesteld (geen conflicten).                  |             |               |              |             |             |              |              |             |             |              |              |                            |
| e. Al dan niet gewijzigd en/of geamendeerd .....                     | —           | —             | —            | V. 1, C. 1  | V. 1, C. —  | —            | V. 3, C. —   | —           | V. 2, C. 1  | —            | —            | V. 7, C. 2                 |
| C. Teruggenomen door de Regeering (geen conflicten).                 |             |               |              |             |             |              |              |             |             |              |              |                            |
| f. Al dan niet na wijziging teruggenomen .....                       | V. 1, C. 3  | V. 1, C. 1    | —            | V. 1, C. 3  | V. —, C. 1  | —            | V. —, C. 2   | V. 2, C. 1  | V. 8, C. —  | V. —, C. 1   | —            | V. 13, C. 12               |
| D. Geen overeenstemming bereikt. <sup>2)</sup>                       |             |               |              |             |             |              |              |             |             |              |              |                            |
| g. Met korte conflictenregeling vastgesteld .....                    | —           | —             | —            | —           | —           | V. 3, C. 1   | V. 5, C. —   | V. 7, C. —  | —           | V. —, C. 2   | —            | V. 15, C. <sup>3)</sup> 3  |
| h. Na 's Raads beslissing bestemd voor herbehandeling (i.e.r.) ..... | V. —, C. 3  | V. —, C. 2    | —            | —           | V. 1, C. —  | V. 1, C. —   | V. —, C. 2   | V. 2, C. 6  | V. —, C. 1  | V. 4, C. —   | V. 14, C. —  | V. 22, C. <sup>4)</sup> 14 |
| E. Ter herbehandeling ingediend. <sup>2)</sup>                       |             |               |              |             |             |              |              |             |             |              |              |                            |
| i. Overeenstemming bereikt .....                                     | V. —, C. 3  | V. —, C. 1    | V. 1, C. —   | —           | V. —, C. 1  | —            | V. 1, C. —   | V. —, C. 3  | V. 1, C. 1  | V. 1, C. —   | V. 2, C. —   | V. 6, C. 9                 |
| j. Geen overeenstemming bereikt.                                     | —           | —             | —            | —           | —           | —            | —            | V. —, C. 2  | V. 1, C. 1  | V. —, C. 2   | —            | V. 1, C. <sup>5)</sup> 5   |
| F. Niet afgehandeld.                                                 |             |               |              |             |             |              |              |             |             |              |              |                            |
| k. Aanhangig gebleven ter latere behandeling .....                   | V. 1, C. 15 | V. 4, C. 11   | V. 1, C. 9   | V. —, C. 7  | V. 6, C. 4  | V. 7, C. 6   | V. 13, C. 9  | V. 4, C. 19 | V. 7, C. 13 | V. 4, C. 9   | V. 6, C. 3   | V. 6, C. 3                 |

<sup>1)</sup> Tusschen haakjes de in het cijfer begrepen ontwerpen, aanhangig uit een vorig zittingsjaar. Voor 1937—'38

<sup>2)</sup> Zie bijlage IX.

<sup>3)</sup> In stede van 18 waren er slechts 13 gevallen van kort conflict; zitt. 1933—'34, Ond. 169, zitt. 1934—'35.

<sup>4)</sup> Onder de 36 ontwerpen zijn 14 heerdienst-ordonnanties, waarvoor een verzoek om herbehandeling den Raad (A en B) zitt. 1933—'34, Ond. 157 (A en B) en zitt. 1934—'35, Ond. 81 (A en B) omvatten 2 twee ontwerp

<sup>5)</sup> Van de 5 gevallen (6 ontwerpen), waarin geen overeenstemming werd bereikt, is in 4 gevallen (5 ontwerpen)

zijn vermeld de tot 31 Mei 1938 ontvangen ontwerpen.

Ond. 28 en Ond. 70 omvatten elk 2 of 3 ontwerp-ordonnanties.

nog niet heeft bereikt. In stede van 22 waren er slechts 19 gevallen van herbehandeling; zitt. 1927—'28, Ond. 44

ordonnanties. Bij 6 van die 19 gevallen was sprake van oneigenlijk meningsverschil.

vaststelling bij A. M. v. B. en in 1 geval nog geen vaststelling gevolgd.

Eenige gegevens omtrent de wijze van behandeling van ontwerp-ordonnanties (exclusief

|                                                                                                           | 1927—'28 | 1928—'29 | 1929—'30 | 1930—'31 |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|----------|----------|----------|
| <i>a.</i> Aantal termijnordonnanties .....                                                                | 8        | 16       | 5        | 5        |
| <i>b.</i> Aantal ontwerp-ordonnanties, waarbij werd verzocht om spoedige behandeling ...                  | 13       | 3        | 3        | 3        |
| <i>c.</i> Aantal rechtstreeks openbaar behandelde ontwerp-ordonnanties:                                   |          |          |          |          |
| I. Door den Volksraad .....                                                                               | —        | —        | —        | 1        |
| II. Door het C. v. G. ....                                                                                | 8        | 4        | 1        | —        |
| <i>d.</i> Aantal door een commissie van voorbereiding onderzochte voorbehouden ontwerp-ordonnanties ..... | 4        | 1        | 3        | 9        |
| <i>e.</i> Aantal door het C. v. G. voorbereide voorbehouden ontwerp-ordonnanties .....                    | —        | —        | —        | 1        |
| <i>f.</i> Aantal niet in de afdeelingen behandelde ontwerpen sub <i>d</i> .....                           | —        | —        | —        | —        |
| <i>g.</i> Aantal niet in de afdeelingen behandelde ontwerpen sub <i>e</i> .....                           | —        | —        | —        | —        |
| <i>h.</i> Aantal ontwerpen, waarover een blanco-verslag is verschenen .....                               | 25       | 28       | 18       | 8        |

## BIJLAGE VIII

initiatief-ontwerpen).

|  | 1931—'32 | 1932—'33 | 1933—'34 | 1934—'35 | 1935—'36 | 1936—'37 | 1937—'38<br>(tot 31 Mei 1938) |
|--|----------|----------|----------|----------|----------|----------|-------------------------------|
|  | 21       | 26       | 42       | 32       | 23       | 26       | 23                            |
|  | 4        | 5        | 6        | 5        | 9        | 9        | 3                             |
|  | —        | 1        | 4        | 6        | —        | 1        | 1                             |
|  | —        | 3        | 5        | 4        | 6        | 9        | 6                             |
|  | 6        | 11       | 11       | 2        | 6        | 6        | 4                             |
|  | —        | 1        | 7        | —        | 2        | 1        | 2                             |
|  | —        | —        | —        | —        | —        | —        | 3                             |
|  | —        | 1        | 1        | —        | 2        | 1        | —                             |
|  | 22       | 14       | 17       | 15       | 16       | 29       | 33                            |

Overzicht van de ordonnantieconflicten sedert 1927.

A. *Herbehandeling (lange conflicten).*

1. Zitt. 1927—'28, Ond. **34** (wijziging getuigentarief Inlanders).

Het eerste ontwerp is geamendeerd door het Coll. v. Ged. aangenomen. Door den duur van de behandeling in den Raad was het niet mogelijk de hand te houden aan het in het ontwerp bepaalde tijdstip van inwerking-treding, hetwelk gedurende de behandeling niet was gewijzigd.

Het ter tweede behandeling aangeboden ontwerp, waarin rekening werd gehouden met 's Raads wenschen en een andere datum van inwerking-treding werd voorgesteld (zitt. 1927—'28, Ond. **34** — st. 7—9), is ongewijzigd aangenomen door het Coll. v. Ged. en vastgesteld (Stbl. 1927 No. 507). (*Geen eigenlijk meeningsverschil*).

2. Zitt. 1927—'28, Ond. **44** — st. 2 A en B (muntzuivering in de Molukken).

De eerste ontwerpen zijn ongewijzigd door het Coll. v. Ged. aangenomen. Aangezien de datum van inwerking-treding van het ontwerp sub B op het tijdstip van terugzending was verstreken, is niet tot vaststelling overgegaan.

De ter tweede behandeling aangeboden ontwerpen, waarin een andere datum van inwerking-treding werd voorgesteld (zitt. 1927—'28, Ond. **44** — st. 7 A en B), zijn ongewijzigd aangenomen door het Coll. v. Ged. en vastgesteld (Stbl. 1927 Nos. 489 en 490). (*Geen eigenlijk meeningsverschil*).

3. Zitt. 1928—'29, Ond. **107** (wijziging ordonnantie vennootschapsbelasting).

Het eerste ontwerp is geamendeerd door het Coll. v. Ged. aangenomen. De Regeering had voorgesteld de wijziging te doen terugwerken. Het door de Regeering onaanvaardbaar geachte amendement (zitt. 1928—'29, Ond. **107** — st. 7) beoogde géén terugwerking te verleen.

Het ter tweede behandeling aangeboden ontwerp, waarin geen rekening werd gehouden met 's Raads wensch (zitt. 1929—'30, Ond. **20**), is ongewijzigd aangenomen door den Volksraad in pleno en vastgesteld (Stbl. 1930 No. 134).

4. Zitt. 1928—'29, Ond. **110** (toepasselijkverklaring regeling paal- en vlotwoningen Djambi).

Het eerste ontwerp is door het Coll. v. Ged. aangenomen.

Door den duur van de behandeling in het College was het niet mogelijk de hand te houden aan het in het ontwerp bepaalde tijdstip van inwerking-treding, hetwelk gedurende de behandeling niet was gewijzigd.

Het ter tweede behandeling aangeboden gewijzigd ontwerp (zitt. 1928—'29, Ond. **110** — st. 8) is ongewijzigd aangenomen door het Coll. v. Ged. en vastgesteld (Stbl. 1929 No. 99). (*Geen eigenlijk meeningsverschil*).

5. Zitt. 1931—'32, Ond. **55** (wijziging buitenlandsch verlofreglement).

Het eerste ontwerp is technisch onjuist geamendeerd door den Volksraad aangenomen.

Het ter tweede behandeling aangeboden ontwerp, waarin, rekening houdend met 's Raads wenschen, de fout werd hersteld (zitt. 1931—'32, Ond. **55** — st. 10—13), is ongewijzigd aangenomen door het Coll. v. Ged. en vastgesteld (Stbl. 1931 No. 465). (*Geen eigenlijk meeningsverschil*).

6. Zitt. 1932—'33, Ond. **135** (aanwijzing Landswaterkrachtbedrijven tot één Landsbedrijf).

Het eerste ontwerp is geamendeerd door den Volksraad aangenomen. Het aangenomen amendement (zitt. 1932—'33, Ond. **135** — st. 6) wilde elk bedrijf afzonderlijk als Landsbedrijf aanwijzen, teneinde de resultaten van de onderdeelen dezer bedrijven te kunnen beoordeelen. De Regeering had tegen het amendement bezwaar, doch kwam bij het ter tweede behandeling aangeboden ontwerp (zitt. 1933—'34, Ond. **16**) in zooverre aan den wensch van den Volksraad tegemoet, dat Zij een nieuwe openingsbalans opstelde, waarin de vaste activa en de kapitalen, alsmede de afschrijvingen over de vier bedrijfsdeelen gesplitst voorkwamen.

Het tweede ontwerp is ongewijzigd aangenomen door den Volksraad en vastgesteld (Stbl. 1933 No. 324).

7. Zitt. 1933—'34, Ond. **157** — st. 2 B (wijziging considerans subsidie-regeling particulier voorbereidend hooger onderwijs).

Het ontwerp is ongeamendeerd door het Coll. van Ged. aangenomen, doch niet vastgesteld wegens den samenhang van dit ontwerp met Ond. **157** — st. 2 A (herziening H. B. S. subsidieordonnantie), welk ontwerp door het College was verworpen en niet werd vastgesteld.

Later is ter vervanging van beide regelingen één ander ontwerp ingediend en door het Coll. v. Ged. aangenomen (zitt. 1934—'35, Ond. **32**). (*Geen eigenlijk meeningsverschil*).

8. Zitt. 1933—'34, Ond. **161** (herziening regeling berechting douane-geschillen).

Het eerste ontwerp is geamendeerd door het Coll. v. Ged. aangenomen.

De Regeering achtte het amendement (zitt. 1934—'35, Ond. **15** — st. 3), waarbij inwerkingtreding werd voorgesteld met ingang van 1 Januari 1935, wegens de financieele consequenties onaanvaardbaar.

Het ter tweede behandeling aangeboden ongewijzigd ontwerp (zitt. 1934—'35, Ond. **15** — st. 5) is ongewijzigd aangenomen door het Coll. v. Ged. en vastgesteld (Stbl. 1935 No. 136).

9. Zitt. 1934—'35, Ond. **2** (boschbeschermingsordonnantie buitengewesten).

Het eerste ontwerp is geamendeerd door het Coll. v. Ged. aangenomen. De Regeering kon zich niet vereenigen met een tweetal wijzigingen, n.l. *a.* tot schrapping van de bepaling, dat de hoofden van gewestelijk bestuur bevoegd zijn om beschikkingen van plaatselijke Inlandsche rechtsgemeenschappen nopens het gebruik van bosschen of daartoe behoorende gronden in overeenstemming te brengen met wettelijke voorschriften of het algemeen belang, *b.* tot toekenning van de volle bruto-opbrengst der retributies wegens het winnen van boschproducten aan de betrokken Inlandsche rechtsgemeenschappen.

Bij het ier tweede behandeling aangeboden ontwerp (zitt. 1935—'36, Ond. **145**; zitt. 1936—'37, Ond. **3**), nam de Regeering de sub *a* genoemde wijziging over, maar tegenover die sub *b* bleef Zij afwijzend staan. Het tweede ontwerp is geamendeerd aangenomen door het Coll. v. Ged. en nog niet vastgesteld.

10. Zitt. 1934—'35, Ond. **36 A** (straffen- en beroep-ordonnantie).

Het eerste ontwerp is geamendeerd door den Volksraad aangenomen. De amendementen beoogden over het algemeen de positie der ambtenaren met meer waarborgen te omkleeden.

Het ter tweede behandeling aangeboden ontwerp, waarin ten deele aan 's Raads wenschen werd tegemoet gekomen (zitt. 1934—'35, Ond. **36** — st. 3—4; zitt. 1935—'36, Ond. **20**), is ongewijzigd aangenomen door den Volksraad en vastgesteld (Stbl. 1935 No. 441 jo 442).

11. Zitt. 1934—'35, Ond. **40** (overdracht bevoegdheden uitgifte in erfpacht).

Het eerste ontwerp is door het Coll. v. Ged. verworpen. Het College vreesde, dat de voorgestelde decentralisatie van bevoegdheden de eenheid in het agrarisch beleid verloren zou doen gaan.

Het ter tweede behandeling aangeboden ontwerp, waarin ten deele aan 's Raads wenschen werd tegemoet gekomen (zitt. 1934—'35, Ond. **40** — st. 6—8), is ongewijzigd aangenomen door het Coll. v. Ged. en vastgesteld (Stbl. 1935 No. 118).

12. Zitt. 1934—'35, Ond. **81** — st. 2 A en B (wijziging tarief van invoerrechten en wijziging tabaksaccijnsordonnantie).

De eerste ontwerpen zijn door het Coll. v. Ged. verworpen. Het College vreesde o.a. voor benadeeling van de strootjesindustrie door de voorgestelde afschaffing van het invoerrecht op sigarettenpapier en voor benadeeling van de krètèkindustrie door het mede in de heffing van den tabaksaccijns betrekken van de krètèksigaret.

De ter tweede behandeling aangeboden, eenigszins gewijzigde ontwerpen, waarin geen rekening werd gehouden met 's Raads bezwaren (zitt. 1934—'35, Ond. **81** — st. 7 A en B), zijn eveneens door het Coll. v. Ged. verworpen.

De regelingen zijn vastgesteld bij wet van 19 December 1935 en algemeen maatregel van bestuur van 20 December 1935 (Ind. Stbl. 1936 Nos. 1 en 2 jo 3).

13. Zitt. 1934—'35, Ond. **149** (nadere wijziging Volksraadpositieregeling).

Het eerste ontwerp is door den Volksraad verworpen. De Raad achtte de voorgestelde vermindering van jaargeld en gedelegeerden-toelage onaanvaardbaar.

Het ter tweede behandeling aangeboden, ongewijzigd ontwerp (zitt. 1935—'36, Ond. **45**) is wederom door den Volksraad verworpen.

De regeling is vastgesteld bij algemeen maatregel van bestuur van 18 December 1935 (Ind. Stbl. 1935 No. 619).

14. Zitt. 1934—'35, Ond. **174** (wijziging en aanvulling strafwetboek met betrekking tot schending van ambtelijk geheim).

Het eerste ontwerp is geamendeerd door het Coll. v. Ged. aangenomen. Uit vrees voor beknotting van het recht van de pers om critiek uit te oefenen werd nl. een der voorgestelde bepalingen afgestemd.

Het ter tweede behandeling aangeboden ontwerp, waarin door gewijzigde redactie van het afgestemde onderdeel ten deele aan 's Raads wenschen werd tegemoet gekomen (zitt. 1935—'36, Ond. **72**), is ongewijzigd aangenomen door het Coll. v. Ged. en vastgesteld (Stbl. 1935 No. 576).

15. Zitt. 1935—'36, Ond. **99** (overdracht bevoegdheid benoeming locale ambtenaren op dagelijksche besturen).

Het eerste ontwerp is door het Coll. v. Ged. verworpen. Het College had bezwaar tegen de voorgestelde overdracht; het vreesde, dat politieke en andere factoren belangrijken invloed uitoefenen op de beslissingen der colleges van dagelijksch bestuur. Verder had de Raad bezwaar tegen behan-

deling van personeelsaangelegenheden binnenskamers, zonder eenige contrôle van de publieke opinie.

Het ter tweede behandeling aangeboden ontwerp, waarin niet aan de bezwaren van het College werd tegemoet gekomen (zitt. 1936—'37, Ond. **113**), is eveneens door het Coll. v. Ged. verworpen.

De regeling is vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur van 10 Februari 1937 (Stbl. 1937 No. 112).

16. Zitt. 1935—'36, Ond. **120** (aanvullende plantersregeling).

Het eerste ontwerp is geamendeerd door den Volksraad aangenomen. (zitt. 1936—'37, Ond. **53**). Vier wijzigingen van den Raad vormden voor de Regeering een bezwaar tot vaststelling, nl.: *a.* bepaling van den minimum-contractsduur van één jaar; *b.* vermelding in het contract van de dagen, waarop van den arbeider geen arbeid mag worden gevorderd; *c.* conversie van buitenlandse verloven in binnenlandsche verloven en invoering van een binnenlandsch verlof van 3 maanden voor alle arbeiders, die geen recht op buitenlandsch verlof hebben; *d.* wijziging van artikel 13, waaruit zou kunnen worden afgeleid, dat de werkgever steeds verplicht zou zijn de rekening van een door den arbeider uitgezonden arts te betalen, wanneer slechts van tevoren de ondernemingsarts geraadpleegd is, ongeacht welk advies door dezen laatste werd gegeven.

In het ter tweede behandeling aangeboden ontwerp werd wel in ander opzicht, doch niet op deze vier punten aan 's Raads wenschen tegemoet gekomen (zitt. 1936—'37, Ond. **53** — st. 14—16). Ten aanzien van de sub *b* en *d* genoemde punten ging het College van Gedelegeerden ten slotte mede met de Regeering.

Het tweede ontwerp is geamendeerd (punten *a* en *c*) door het Coll. v. Ged. aangenomen.

De regeling is vastgesteld bij algemeenen maatregel van bestuur van 17 Januari 1938 (Stbl. 1938 No. 98).

17. Zitt. 1936—'37, Ond. **25** (buitenlandsch verlofreglement).

Het eerste ontwerp is, hoewel de Regeering tijdens de behandeling op eenige punten aan 's Raads wenschen tegemoet kwam, na amendeering door den Volksraad verworpen.

In het ter tweede behandeling aangeboden ontwerp (zitt. 1937—'38, Ond. **13**) werd op enkele punten aan 's Raads wenschen tegemoet gekomen. Bij de openbare behandeling deed de Regeering nog meer concessies: Zij verlaagde de salarisgrens voor niet uitgezonden krachten nader tot f 350, schrapte de bepaling, dat uitgezonden en daarmee op één lijn gestelde krachten eerst na tenminste 20 jaren dienst een derde verlof kunnen verkrijgen, en kende aan de hier te lande aangenomen krachten tweemaal aan-

spraak op verlof toe. Het aldus gewijzigde ontwerp is vervolgens ongeamendeerd aangenomen door den Volksraad en vastgesteld (Stbl. 1937 No. 462).

18. Zitt. 1936—'37, Ond. **63** (koffiebelangenordonnantie).

Het ontwerp is door den Volksraad op 30 September 1936 aangenomen, doch niet vastgesteld, omdat intusschen, ten gevolge van de devaluatie, aan het verleen van geldelijken steun aan de koffiecultuur geen behoefte meer bleek te bestaan. Later is een ander ontwerp ingediend (zitt. 1936—'37, Ond. **170**), hetwelk, na wijziging door de Regeering, is aangenomen door het Coll. v. Ged. en vastgesteld (Stbl. 1937 No. 383). (*Geen eigenlijk meeningsverschil*).

19. Zitt. 1936—'37, Ond. **139** (groepsgemeenschapsordonnantie buitengewesten).

Het eerste ontwerp is geamendeerd door den Raad in pleno aangenomen. Bij de behandeling deden zich tusschen de Regeering en den Volksraad meeningsverschillen voor t.a.v.: *a.* de vraag of de aanwezigheid van een college van geëmitteerden bij een groepsgemeenschap imperatief moet worden voorgeschreven; *b.* de aanwijzing van den voorzitter van den raad; *c.* de vervanging van dien voorzitter bij belet, afwezigheid of ontstentenis; *d.* de vraag of de gouverneur bevoegdheid moet hebben het secretariaat van den raad als nevenfunctie op te dragen aan een landsdienaar.

In het ter tweede behandeling aangeboden ontwerp (zitt. 1937—'38, Ond. **5**) werd eenigszins aan de wenschen van den Volksraad tegemoet gekomen door als regel de aanwezigheid van een college van geëmitteerden voor te schrijven en door de bevoegdheid van den gouverneur om het secretariaat van den raad als nevenfunctie op te dragen aan een landsdienaar te schrappen.

Het tweede ontwerp is ongewijzigd aangenomen door den pleno-Raad en vastgesteld (Stbl. 1937 No. 464).

Vermoedelijk zal den Volksraad binnenkort een verzoek om herbehandeling bereiken t.a.v. zitt. 1937—'38, Ond. **120** (heerendienstregelingen buitengewesten), waarop enkele voor de Regeering onaanvaardbare amendementen zijn aangenomen.

Ongerekend deze (14) ontwerpen is tot dusverre in 19 gevallen (22 ontwerpen) tot herbehandeling overgegaan. Laat men de oneigenlijke meeningsverschillen buiten beschouwing, dan zijn er 13 „lange conflicten” geweest, waarbij op 5 gevallen (6 ontwerpen) na door de herbehandeling overeenstemming is bereikt. In 4 van die gevallen (5 ontwerpen) is, na de tweede behandeling, vaststelling bij A.M.v.B. en in 1 geval (1 ontwerp) nog geen vaststelling gevolgd.

B. *Korte conflicten.*

1. Zitt. 1932—'33, Ond. **41** (toelating contractarbeiders) — Stbl. 1932 No. 563 jo 638.

De door het Coll. v. Ged. bij amendement aangebrachte wijziging dreigde den invoer van de Delitabak elders te belemmeren. Aangezien invoermoeilijkheden een dadelijke afdoening noodzakelijk maakten, werd de korte conflicten-regeling toegepast.

2. Zitt. 1932—'33, Ond. **61** (tabaksaccijns) — Stbl. 1932 No. 517 jo 530.

Het ontwerp werd na amendeering door den pleno-Raad aangenomen. De amendementen beoogden: *a.* vrijstelling van accijns van inheemsche gekorven tabak en vaststelling van den accijns voor strootjes op 10% van den kleinhandelsprijs; *b.* instelling van een beroepsinstantie in geval van weigering van een bedrijfsvergunning; *c.* schrapping van de in het ontwerp opgenomen bijzondere strafminima voor op te leggen boeten. De Regeering stelde met het oog op de financiële noodzaak de ordonnantie op eigen gezag en verantwoordelijkheid vast met gedeeltelijke overneming van het sub *a* gestelde, nl. voor wat betreft de vrijstelling van den accijns van de inheemsche onverpakte of op de gebruikelijke inheemsche wijze verpakte gekorven tabak, en met overneming van de sub *b* genoemde wijziging.

's Raads verzoek aan de Kroon om de regeling nader vast te stellen bij A. M. v. B. (zitt. 1932—'33, Ond. **104**) is afgewezen bij K. B. van 15 Mei 1933 No. 49.

3. Zitt. 1932—'33, Ond. **63** (crisisheffing 1933) — Stbl. 1932 No. 585.

Een door den Volksraad aangenomen amendement, beoogende voor de crisisheffing 1933 een gunstiger kinderaftrek toe te staan dan volgens artikel 29 der ordonnantie op de inkomstenbelasting 1932 geoorloofd was, achtte de Regeering onaanvaardbaar, aangezien het amendement tegen het stelsel der belasting inging en een derving aan inkomsten beteekende van f 300 000. Zij stelde de ordonnantie vast zonder overneming van het amendement. Ter gedeeltelijke tegemoetkoming bood Zij evenwel een ontwerp-ordonnantie tot wijziging en aanvulling van de vastgestelde ordonnantie ter overweging aan, waarbij voor gezinnen met meer dan vier kinderen en de daarmede op één lijn te stellen belastingplichtigen het bedrag van den verwanten-aftrek werd gesteld op 1½ maal de bedragen, vervat in het eerste lid van artikel 29 der ordonnantie op de inkomstenbelasting 1932 (zitt. 1932—'33, Ond. **106**).

4. Zitt. 1932—'33, Ond. **101** (verbandsuikerordonnantie) — Stbl. 1932 No. 643.

Het ontwerp werd met tal van amendementen door den Volksraad aan-

genomen. Bij de vaststelling der ordonnantie, welke kort nadien (1 Januari 1933) in werking moest treden, kwam de Regeering op eenige punten aan de wenschen van den Raad tegemoet, zoo t.a.v. de wijziging, aangebracht uit vrees, dat aan de belangen van een eventueele minderheid der suikerproducenten onvoldoende bescherming zou worden gegeven, aan het amendement om de vóór 8 November 1932 gesloten voorverkoopen ten bate der voorverkoopten te doen komen, zulks evenwel onder de voorwaarde, dat de voorverkochte suiker in mindering kwam van den afroep en dat de leden van de Nivas, die deze voorverkoopen hadden afgesloten, zouden deelen in de nadeelen, die voor de vereeniging en de leden voortvloeiden uit de sterk verlieslatende verkoopen buiten de z.g. natuurlijke markten van Java. De Regeering gaf evenwel niet toe aan andere in amendementen neergelegde wenschen, o.a. om den door den Gouverneur-Generaal aan te wijzen Regeeringscommissaris stemrecht toe te kennen en dezen tevens bestuurslid van de Nivas te maken, zoomede om in de bezetting van het Nivasbestuur wijziging te brengen. Evenmin nam Zij de amendementen over, welke ten doel hadden de Nivas alleen te belasten met de op 1 Januari 1933 aanwezige stocks, vermeerderd met de suiker, afkomstig van oogst 1933, en de Nivas tot ulto. Maart 1935 te doen voortbestaan.

's Raads verzoek aan de Kroon om de regeling nader vast te stellen bij A. M. v. B. (zitt. 1932—'33, Ond. **141**), is afgewezen bij K. B. van 5 Juni 1934 No. 25 (zitt. 1934—'35, Ond. **38**).

5. Zitt. 1933—'34, Ond. **89** (crisisheffing 1934) — Stbl. 1934 No. 49.

Het ontwerp werd door den Volksraad verworpen, nadat een amendement was aangenomen, beoogende, naast een versterkte progressie voor de hooge inkomens, een opvoering van de heffing op het inkomen met ongeveer  $\frac{3}{5}$  van het bedrag, dat met het Regeeringsontwerp zou worden verkregen.

6. Zitt. 1933—'34, Ond. **131** (wijziging pensioenreglementen) — Stbl. 1934 No. 115.

Na wijziging door den Volksraad in pleno werd het ontwerp aangenomen. Het amendement wilde den datum van inwerkingtreding, welke in het Regeeringsvoorstel op 1 April 1934 was bepaald, naar 1 Januari 1935 verschuiven. De Regeering gaf nl. de voorkeur aan den datum van inwerkingtreding van de nieuwe salarisregeling (1 April 1934); invoering 6 maanden nadien zou Haars inziens opnieuw tot geprikkeldheid onder de ambtenaren aanleiding geven.

7. Zitt. 1933—'34, Ond. **169** — st. 2—4 (rubberrestrictie) — Stbl. 1934 Nos. 341 t/m 346.

Van de zes op de rubberrestrictie betrekking hebbende ontwerp-ordonnan-

ties werden er drie (st. 5, 6 en 7) ongewijzigd en twee (st. 3 en 4) geamendeerd door den Volksraad aangenomen, terwijl één ontwerp-ordonnantie, n.l. die tot aanvulling van de Indische tariefwet met het oog op een tijdelijke heffing van een bijzonder uitvoerrecht van bevolkingsrubber buiten Java en Madoera (st. 2), werd verworpen. De hoofdbezwaren van den Volksraad richtten zich tegen de behandeling van de bevolkingsrubber, welke er naar het College meende zooveel ongunstiger afkwam dan de ondernemingsrubber. Dit kwam, behalve door de afstemming van het uitvoerrecht op bevolkingsrubber, ook tot uiting in de aangenomen amendementen. Zoo beoogde een amendement wijziging van de verhouding der uitvoerquota van  $71\frac{1}{2}$  : 100, zooals door de Regeering voorgesteld, in 100 : 100; een ander had ten doel, ingeval het uitvoerrecht op bevolkingsrubber niet zou worden ingevoerd, der Regeering de ruimst mogelijke bevoegdheid te schenken tot regeling bij regeeringsverordening van de verdeeling van den geoorloofden uitvoer van bevolkingsrubber over de producenten. Aangezien de restrictie met het oog op de dienaangaande gesloten internationale overeenkomst op 1 Juni 1934 in werking moest treden, zag de Regeering zich genoodzaakt de regelingen, die eerst op 24 Mei waren afgehandeld, op eigen gezag en verantwoordelijkheid vast te stellen, v.z.v. geen overeenstemming met den Volksraad was bereikt (3 ontwerpen).

8. Zitt. 1934—'35, Ond. **28** — st. 2A, B en C (wijziging overgangsbepalingen buitenlandsche verloven) — Stbl. 1934 Nos. 588, 589 en 590.

De ontwerpen werden na amendeering door den Volksraad en wijziging door de Regeering aangenomen. De aangenomen amendementen beoogden de intrekking van de in artikel 2 lid 2 van Stbl. 1931 No. 465 opgenomen overgangsbepaling te verschuiven naar 1 Januari 1937, zoomede aanspraak op een derde verlof, ongeacht leeftijd en diensttijd, aan hen, die op het tijdstip van inwerkingtreding der ordonnantie reeds tweemaal in het genot van verlof waren geweest, toe te kennen  $7\frac{1}{2}$  jaar na ommekomst van het laatste verlof. De Regeering stelde de ordonnantie op eigen gezag en verantwoordelijkheid vast, aangezien Zij het van groot belang achtte, dat de belanghebbende ambtenaren zoo spoedig mogelijk zouden weten waar zij aan toe waren. Bij die vaststelling hield Zij in zooverre rekening met de in de amendementen neergelegde wenschen, dat de werking van de overgangsbepaling werd verlengd tot 1 Januari 1936, terwijl aan het andere desideratum een eenigszins andere redactie werd gegeven, waardoor de bedoeling beter tot haar recht kwam.

9. Zitt. 1934—'35, Ond. **52** (wijziging en aanvulling Indisch burgerlijk pensioenreglement) — Stbl. 1934 No. 554.

Het ontwerp werd, na wijziging door de Regeering en den Volksraad,

aangenomen. Met de vijf door den Raad aangenomen amendementen, welke alle beoogden betrokkenen in een gunstiger positie te brengen, kon de Regeering zich niet vereenigen. Met het oog op de noodzaak van spoedige inwerkingtreding der ordonnantie had vaststelling op eigen gezag en verantwoordelijkheid plaats. De Regeering verklaarde zich evenwel bereid nader te overwegen, welke verbeteringen naar aanleiding van de in den Volksraad gehouden besprekingen alsnog in de onderwerpelijke regeling zouden kunnen worden aangebracht. Een ontwerp daartoe zou eventueel in de eerstvolgende zitting aan den Volksraad worden overgelegd. De hernieuwde overweging heeft der Regeering evenwel geen aanleiding tot eenig wijzigingsvoorstel gegeven.

10. Zitt. 1934—'35, Ond. **55** (invoering loonbelasting enz.) — Stbl. 1934 Nos. 611, 612 en 613.

Het door Regeering en Volksraad gewijzigde ontwerp tot invoering eener loonbelasting werd verworpen op grond van de sociaal-economische gevolgen, die men van deze heffing vreesde. Eveneens wees de Volksraad de met dit ontwerp samenhangende wijziging in de ordonnantie op de inkomstenbelasting 1932, zoomede een ontwerp-ordonnantie tot heffing van 50 opcenten op de aanslagen op de inkomstenbelasting over het jaar 1935 af. Vaststelling op eigen gezag en verantwoordelijkheid der Regeering had plaats met het oog op den stand van 's Lands financiën, welke invoering der regelingen per 1 Januari 1935 noodzakelijk maakte. Bij deze vaststelling werd nog rekening gehouden met een t.a.v. artikel 23 aangenomen amendement.

11. Zitt. 1934—'35, Ond. **70** — st. 2A en B (wijziging en aanvulling pensioenreglement niet-Europeesche locale ambtenaren en bijzondere leerkrachten) — Stbl. 1934 Nos. 556 en 557.

Na wijziging door Regeering en Volksraad werden de ontwerpen aangenomen. De amendementen waren van dezelfde strekking als die, ingediend bij Ond. **52** (zie onder No. 9). De Regeering ging, met afwijzing der amendementen, tot vaststelling over op dezelfde gronden als aangevoerd bij Ond. **52**. Ook deed zij een overeenkomstige toezegging.

12. Zitt. 1936—'37, Ond. **103** (heffing tijdelijk extra-uitvoerrecht enz.) — Stbl. 1936 No. 626.

Het ontwerp werd aangenomen na door de Regeering en het College van Gedelegeerden te zijn gewijzigd. Twee amendementen waren evenwel voor de Regeering onaanvaardbaar, n.l. tot verhooging van de heffing van 2 tot 4% en tot schrapping van den beperkten werkingsduur van 15 maanden.

Met het oog op het dringend karakter van de onderwerpelijke voorziening werd de regeling met toepassing van artikel 90 lid 1 sub 2e der I. S. vastgesteld.

13. Zitt. 1936—'37, Ond. **128** (wijziging en aanvulling Indische tariefwet enz.) — Stbl. 1937 No. 175.

Het ontwerp werd na wijziging door het College van Gedelegeerden aangenomen. Het aangenomen amendement beoogde de mogelijkheid tot vrijstelling van invoerrechten voor vliegtuigen uit te breiden tot sport- en zweefvliegtuigen.

De Gouverneur-Generaal stelde de ordonnantie, zonder overneming van het amendement, wegens haar dringend karakter op eigen gezag en verantwoordelijkheid vast.

---

## BIJLAGE X

Statistiek betreffende moties, schriftelijke vragen en verzoekschriften in de jaren 1927—1938.

A. Aantal aangenomen moties <sup>1)</sup>.

| Zitt.    | Bij begrootings-ontwerpen. | Bij andere ontwerpen. | Zitt.    | Bij begrootings-ontwerpen. | Bij andere ontwerpen. |
|----------|----------------------------|-----------------------|----------|----------------------------|-----------------------|
| 1927—'28 | 18                         | 6                     | 1934—'35 | 31                         | 4                     |
| 1928—'29 | 18                         | 3                     | 1935—'36 | 10                         | 9                     |
| 1929—'30 | 19                         | 12                    | 1936—'37 | 11                         | 10                    |
| 1930—'31 | 17                         | 21                    | 1937—'38 | 12                         | 24 (tot 31 Mei 1938)  |
| 1931—'32 | 18                         | 25                    |          |                            |                       |
| 1932—'33 | 36                         | 24                    |          |                            |                       |
| 1933—'34 | 29                         | 27                    | 1927—'38 | 219                        | 165                   |

## B. Aantal schriftelijke vragen.

| Zitt.    | Gesteld ter schrift. beantw. | Gesteld ter mondel. beantw. in de 2de gewone zitting <sup>2)</sup> . | Zitt.    | Gesteld ter schrift. beantw. | Gesteld ter mondel. beantw. in de 2de gewone zitting <sup>3)</sup> . |
|----------|------------------------------|----------------------------------------------------------------------|----------|------------------------------|----------------------------------------------------------------------|
| 1927—'28 | 82 <sup>2)</sup>             | —                                                                    | 1934—'35 | 92                           | 40                                                                   |
| 1928—'29 | 62                           | —                                                                    | 1935—'36 | 55                           | 49                                                                   |
| 1929—'30 | 64                           | —                                                                    | 1936—'37 | 72                           | 58                                                                   |
| 1930—'31 | 85                           | —                                                                    | 1937—'38 | 84 (tot 31 Mei 1938)         | 49                                                                   |
| 1931—'32 | 127                          | 21                                                                   |          |                              |                                                                      |
| 1932—'33 | 108                          | 49                                                                   |          |                              |                                                                      |
| 1933—'34 | 87                           | 32                                                                   | 1927—'38 | 918                          | 298                                                                  |

## C. Aantal behandelde verzoekschriften.

|       |                |     |                 |                       |
|-------|----------------|-----|-----------------|-----------------------|
| Zitt. | 1927—'28 ..... | 94  | 1934—'35 .....  | 134                   |
|       | 1928—'29 ..... | 132 | 1935—'36 .....  | 115                   |
|       | 1929—'30 ..... | 105 | 1936—'37 .....  | 172                   |
|       | 1930—'31 ..... | 125 | 1937—'38 .....  | 104 (tot 31 Mei 1938) |
|       | 1931—'32 ..... | 192 |                 |                       |
|       | 1932—'33 ..... | 138 |                 |                       |
|       | 1933—'34 ..... | 195 | 1927—1938 ..... | 1 506                 |

<sup>1)</sup> Met inbegrip van moties, welke als petitie kunnen worden beschouwd (zie bijlage XI sub C).

<sup>2)</sup> Hiervan is 1 vraag op verzoek mondeling beantwoord.

<sup>3)</sup> Eenige dezer vragen zijn (nader) schriftelijk beantwoord.

## BIJLAGE XI

Opgaven betreffende de uitoefening van eenige rechten in de jaren 1927—1938.

A. *Initiatiefvoorstellen* (15).

| Zitt.                           | Naam der voorstellers. | Omschrijving van het voorstel.                                            | Beslissing van den Raad.                                                | Beslissing der Regeering.                                |
|---------------------------------|------------------------|---------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|
| 1930—'31<br>Ond. 93             | Fournier e.s.          | Wijziging van de artikelen 9 en 10 der Aanvullende Volksraadregelen 1926. | Aangenomen (Handelingen Volksraad blz. 1889).                           | Vastgesteld (vgl. Stbl. 1931 No. 62).                    |
| 1931—'32<br>Ond. 139<br>(st. 1) | Sosrohadikoesoemo e.s. | Wijziging van de Volksraadpositieregeling 1926.                           | Verworpen (Handelingen V. R. blz. 2660).                                | —                                                        |
| idem<br>(st. 4)                 | Kasimo e.s.            | idem.                                                                     | Verworpen (id.).                                                        | —                                                        |
| idem<br>(st. 7)                 | Kan e.s.               | idem.                                                                     | Verworpen (id.).                                                        | —                                                        |
| 1932—'33<br>Ond. 52             | Thamrin e.s.           | Nadere aanvulling van de Volksraadpositieregeling 1926.                   | Teruggenomen (Handelingen V. R. blz. 1613).                             | —                                                        |
| idem<br>Ond. 125                | Wiranata Koesoema e.s. | Buitenwerkingstelling van de toezichtordonnantie particulier onderwijs.   | Aangenomen (Handelingen V. R. blz. 2357).                               | Vastgesteld (vgl. Stbl. 1933 No. 66).                    |
| idem<br>Ond. 133                | Meyer Ranneft e.s.     | Wijziging van de Volksraadpositieregeling 1926.                           | Teruggenomen na verwerping van artikel 1 (Handelingen V. R. blz. 2632). | —                                                        |
| 1933—'34<br>Ond. 31             | De Hoog e.s.           | idem.                                                                     | Aangenomen (Handelingen V. R. blz. 1367).                               | Vastgesteld (vgl. Stbl. 1933 No. 359).                   |
| idem<br>Ond. 67                 | Sandkuyl e.s.          | Wijziging aanvulling van de ordonnantie op de inkomstenbelasting 1932.    | Aangenomen (Handelingen V. R. blz. 1742).                               | De Regeering had bezwaar de ordonnantie vast te stellen. |
| idem<br>Ond. 113                | Fruin e.s.             | idem.                                                                     | idem.                                                                   | idem.                                                    |

| Zitt.                | Naam der voorstellers. | Omschrijving van het voorstel.                                                               | Beslissing van den Raad.                               | Beslissing der Regeering.                               |
|----------------------|------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|
| 1934—'35<br>Ond. 64  | Ratu Langie c.s.       | Tijdelijke verlaging van de slachtbelasting op tamme varkens.                                | Teruggenomen (Handelingen V. R. blz. 1706).            | —                                                       |
| 1936—'37<br>Ond. 109 | Soetardjo c.s.         | Wijziging van de ordonnantie van 10 September 1930 betreffende de radio-ontvanginrichtingen. | (De M. v. A. is nog niet door het C. v. G. ontvangen). | —                                                       |
| 1937—'38<br>Ond. 10  | Van Baalen c.s.        | Aanvulling van de Volksraadpositieregeling 1926.                                             | Aangenomen (Handelingen V. R. blz. 1902).              | De Regeering had bezwaar tot vaststelling over te gaan. |
| idem<br>Ond. 34      | Thamrin c.s.           | Wijziging van de ordonnantie op de vennootschapsbelasting.                                   | Verworpen (Handelingen V. R. blz. 1106).               | —                                                       |
| idem<br>Ond. 78      | Wirjopranoto c.s.      | Wijziging van de samenstelling der (stads)gemeenteraden in Ned-Indië.                        | (De M. v. A. is nog niet door den V. R. ontvangen).    | —                                                       |

## B. Verzoeken tot het houden van een interpellatie (16).

| Zitt.                                                     | Naam van den verzoeker. | De verlangde inlichtingen betreffen:                                       | Beslissing van den Raad over het verzoek.            | Wijze van verstrekking der inlichtingen.                                                                                           |
|-----------------------------------------------------------|-------------------------|----------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1e gew. zitt.<br>1926 *)                                  | Kerckamp.               | Toestand in Atjeh.                                                         | Ingewilligd (V. R.).                                 | Mondeling (Handelingen Volksraad, blz. 77 e.v.).                                                                                   |
| Zitt.<br>1929—'30<br>Ond. 94                              | Koesoemo Oetoyo.        | Optreden tegen nationalistische vereenigingen (motie).                     | Idem (C. v. G.).                                     | Mondeling (Handelingen C. v. G. blz. 186 e.v. jo. H. Volksraad blz. 1597).<br>Nevenstaande motie is door den Volksraad aangenomen. |
| Zitt.<br>1930—'31 *)<br>Hand. V. R.<br>blz. 1598,<br>1602 | Ratu Langie.            | Orders van een plaatselijken militairen commandant t.a.v. Dr. Ratu Langie. | (Het verzoek is omgezet in een schriftelijke vraag). | —                                                                                                                                  |

\*) Het interpellatie-voorstel is niet afgedrukt in de Bijlagen van de Handelingen.

| Zitt.                        | Naam van den verzoeker. | De verlangde inlichtingen betreffen:                                               | Beslissing van den Raad over het verzoek. | Wijze van verstrekking der inlichtingen.                                                                                                                                                                                                                                            |
|------------------------------|-------------------------|------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Zitt.<br>1932-'33<br>Ond. 30 | Soetardjo.              | Contingenteering van mulo-scholen.                                                 | Ingewilligd (V.R.).                       | Mondeling (Handelingen Volksraad blz. 46 e.v.). Vervolgens heeft de Volksraad 4 moties aangenomen (Ond. 30 — st. 5—9).                                                                                                                                                              |
| idem *)                      | Monod de Froideville.   | Verhooging van den zoutprijs.                                                      | Idem (C.v.G.).                            | Mondeling (Handelingen C. v. G. blz. 140 e.v.). Vervolgens heeft het College een motie aangenomen (Ond. 87 — st. 3) en een tweede motie (Ond. 87 — st. 2) naar den Volksraad verwezen. De Raad in pleno heeft deze motie verworpen en een derde motie (Ond. 87 — st. 6) aangenomen. |
| idem<br>Ond. 126             | De Dreu.                | Optreden van legerbestuur en justitie.                                             | Idem (V.R.).                              | Mondeling (Handelingen Volksraad blz. 2002 e.v.).                                                                                                                                                                                                                                   |
| idem<br>Ond. 127             | Monod de Froideville.   | Salariskorting (17%).                                                              | Idem (V.R.).                              | Mondeling (Handelingen Volksraad blz. 2366 e.v.).                                                                                                                                                                                                                                   |
| idem<br>Ond. 147             | Thamrin.                | Verscherpt politieel toezicht t.a.v. uitingen in openbare politieke vergaderingen. | Idem (C.v.G.).                            | Mondeling (Handelingen C. v. G. blz. 311 e.v.).                                                                                                                                                                                                                                     |
| Zitt.<br>1933-'34<br>Ond. 54 | Thamrin.                | Vergaderverbod t.a.v. eenige verenigingen.                                         | Idem (V.R.).                              | Schriftelijk (Ond. 54 — st. 2).                                                                                                                                                                                                                                                     |
| Ond. 121                     | Kan.                    | Voornemens der Regeering tot contingenteering van eenige import-artikelen.         | Idem (V.R.).                              | Mondeling (Handelingen Volksraad blz. 2071 e.v.). Vervolgens heeft de Volksraad een motie aangenomen (Ond. 121 — st. 3).                                                                                                                                                            |
| Zitt.<br>1934-'35<br>Ond. 27 | De Dreu.                | Instelling van een zg. brugklasse voor de toelating tot de H. B. S.                | Idem (V.R.).                              | Mondeling (Handelingen Volksraad, blz. 38 e.v.). Vervolgens heeft de Volksraad een motie aangenomen (Ond. 27 — st. 2).                                                                                                                                                              |
| idem<br>Ond. 80              | Fruin.                  | Toepassing van de korte conflicten-regeling.                                       | Idem (C.v.G.).                            | Schriftelijk (Ond. 80 — stuk 2).                                                                                                                                                                                                                                                    |

\*) Het interpellatie-voorstel is niet afgedrukt in de Bijlagen van de Handelingen.

| Zitt.                        | Naam van den verzoeker. | De verlangde inlichtingen betroffen:                  | Beslissing van den Raad over het verzoek. | Wijze van verstrekking der inlichtingen.                                                                                                |
|------------------------------|-------------------------|-------------------------------------------------------|-------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Zitt.<br>1934—'35<br>Ond. 89 | Kan.                    | Rijstpolitiek.                                        | Ingewilligd<br>(C. v. G.).                | Mondeling (Handelingen<br>C. v. G. 194 e.v.).                                                                                           |
| Zitt.<br>1936—'37<br>Ond. 89 | Soeroso.                | Maatregelen op<br>monetair gebied.                    | Idem (V. R.).                             | Mondeling (Handelingen<br>Volksraad blz. 1925<br>e.v.). Vervolgens heeft<br>de Volksraad 3 moties<br>aangenomen (Ond. 89<br>— st. 2—4). |
| idem<br>Ond. 92              | Kan.                    | idem.                                                 | Idem (V. R.).                             | Mondeling (Handelingen<br>Volksraad 1925 e.v.).                                                                                         |
| Zitt.<br>1937—'38<br>Ond. 4  | Prawoto.                | Contingenteering<br>van gloeilampen<br>en gloeidraad. | Idem (V. R.).                             | Mondeling (Handelingen<br>Volksraad blz. 40 e.v.).<br>Vervolgens heeft de<br>Volksraad een motie<br>aangenomen (Ond. 4 —<br>st. 3).     |

C. *Petitievoorstellen (20).*

(alleen die, welke gericht zijn tot het Opperbestuur en/of de Staten-Generaal).

| Zittingsjaar.                      | Naam der voorstellers. | Omschrijving der petitie.                                                                                                                                                                                           | Beslissing van den Raad.                           |
|------------------------------------|------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|
| Zitt. 1929—'30<br>Ond. 111 — st. D | Kerkkamp e.s.          | Verzoek om de grondslagen van de defensie van Ned.-Indië en althans een deel der hoofdbeginselen van de taakverdeling en organisatie der weermacht bij de wet te regelen. (motie).                                  | Aangenomen (Handelingen Volksraad blz. 2594—2595). |
| Ond. 111 — st. E                   | Kerkkamp e.s.          | Verzoek aan de Staten-Generaal zich wel te willen uitspreken over de vraag of de door het Opperbestuur t.a.v. de defensiegrondslagen genomen beslissingen niet in strijd zijn te achten met G. W. en I. S. (motie). | Ingetrokken (Handelingen Volksraad blz. 2562).     |
| Ond. 111 — st. F                   | Van der Weyden e.s.    | Verzoek om aanvulling van de defensiegrondslagen t.a.v. het leger (motie).                                                                                                                                          | Verworpen (Handelingen Volksraad blz. 2599—2600).  |

| Zittingsjaar.                             | Naam der voorstellers. | Omschrijving der petitie.                                                                                                                                                                        | Beslissing van den Raad.                           |
|-------------------------------------------|------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|
| <i>Zitt. 1929—'30</i><br>Ond. 111 — st. G | Kiës e.s.              | Verzoek om de financiering van de defensie, gebaseerd op een uitgewerkt plan voor aanbouw, voorziening en vernieuwing, binnen afzienbaren tijd te doen geschieden uit een defensiefonds (motie). | Aangenomen (Handelingen Volksraad blz. 2600—2601). |
| Ond. 111 — st. H                          | Dwidjosewojo e.s.      | Wenschelijkheid om de invoering van den militieplicht voor de Inheemsche bevolking op te nemen in de grondslagen der defensie (motie).                                                           | Verworpen (Handelingen Volksraad blz. 2605).       |
| Ond. 111 — st. I                          | Van Helsdingen e.s.    | Verzoek om een uitgewerkt plan nopens een wereldmacht ter handhaving van de internationale rust en orde enz. ter fine van advies aan den Volkenbondsraad te zenden (motie).                      | Aangenomen (Handelingen Volksraad blz. 2596).      |
| Ond. 111 — st. J                          | Van Hulstijn e.s.      | Verzoek om de defensiegrondslagen in dien zin te herzien, dat de beschikbare legersterkte op Java niet zal worden verminderd (motie).                                                            | Verworpen (Handelingen Volksraad blz. 2599).       |
| <i>Zitt. 1930—'31</i><br>Ond. 30          | Meyer Ranneft e.s.     | Verzoek om wijziging van de artikelen 54, 59, 61, 62, 66, 71, 72, 76, 80, 89, 94 en 166 van de Indische Staatsregeling.                                                                          | Aangenomen (Handelingen Volksraad blz. 1656).      |
| Ond. 1 — Alg.<br>Ged. — st. 6             | Kan e.s.               | Verzoek om de behandeling van het nieuwe K. P. M. contract zooveel mogelijk te bespoedigen, opdat het bij aanneming op 1 Januari 1931 in werking zal kunnen treden (motie).                      | Aangenomen (Handelingen Volksraad blz. 634).       |
| Ond. 110 — st. 25                         | Suermondt e.s.         | Verzoek om de 5% salariskorting voor 1931 achterwege te laten (motie).                                                                                                                           | Aangenomen (Handelingen Volksraad blz. 3125).      |
| <i>Zitt. 1931—'32</i><br>Ond. 106         | Thamrin e.s.           | Verzoek om wijziging van de artikelen 62 en 80 der Indische Staatsregeling.                                                                                                                      | Aangenomen (Handelingen Volksraad blz. 1694).      |
| Ond. 136 — st. 9                          | Ratu Langie e.s.       | Verzoek om uitvoering te geven aan de motie-Soeroso e.s. (zitt. 1930—'31, Ond. 110, st. 9) inzake uitvoerrecht op aardolie enz. (motie).                                                         | Aangenomen (Handelingen Volksraad blz. 2660).      |
| Ond. 90                                   | Blaauw e.s.            | Verzoek om uitstel van den bouw van den derden kruiser (motie).                                                                                                                                  | Aangenomen (Handelingen Volksraad blz. 233).       |

| Zittingsjaar.                     | Naam der voorstellers.   | Omschrijving der petitie.                                                                                                                                                           | Beslissing van den Raad.                                    |
|-----------------------------------|--------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|
| Zitt. 1931—'32<br>Ond. 30 — st. 5 | Soetardjo e.s.           | Verzoek om de beslissing der Regeering tot sterke besnoeiing van het Mulo-onderwijs ongedaan te maken (motie).                                                                      | Aangenomen (Handelingen Volksraad blz. 75).                 |
| Zitt. 1934—'35<br>Ond. 158        | Prawoto e.s.             | Verzoek te willen bevorderen, dat na 1 April 1936 Regeeringsingrijpen in de productie en den verkoop van Java-suiker achterwege blijft.                                             | Verworpen (Handelingen College van Gedelegeerden blz. 449). |
| Ond. 170                          | Feuilletau de Bruyn e.s. | Verzoek om door wetswijziging te verzekeren, dat de Regeering bij interpellaties mondeling antwoordt.                                                                               | Aangenomen (Handelingen Coll. van Gedelegeerden blz. 543).  |
| Zitt. 1936—'37<br>Ond. 26         | Soetardjo e.s.           | Verzoek om bijeenroeping van een conferentie ter opstelling van een plan ten einde aan Ned.-Indië den staat van zelfstandigheid te geven binnen de grenzen van art. 1 der Grondwet. | Aangenomen (Handelingen Volksraad blz. 1694).               |
| Ond. 36                           | Roep e.s.                | Verzoek om invoering van een „Indisch burgerschap” en een „Inheemsch burgerschap” in het Ned. Indisch staatsrecht.                                                                  | Verworpen (Handelingen Volksraad blz. 2239).                |
| Ond. 49                           | Soetardjo e.s.           | Verzoek om intrekking van de regionale bezoldigingsregeling.                                                                                                                        | Aangenomen (Handelingen Volksraad blz. 1474).               |
| Zitt. 1937—'38<br>Ond. 32         | Thamrin e.s.             | Verzoek om bestendiging van het tijdelijk extra-uitvoerrecht en om verhooging van het heffingspercentage.                                                                           | Aangenomen (Handelingen Volksraad blz. 1220).               |

*D. Beroepen bij toepassing der korte conflictenregeling (2).*

| Zitt.                | Naam der voorstellers. | Omschrijving van het voorstel.                                      | Beslissing van den Raad.                      | Beslissing van het Opperbestuur.                 |
|----------------------|------------------------|---------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|--------------------------------------------------|
| 1932—'33<br>Ond. 104 | Yo Heng Kam e.s.       | Nadere vaststelling van de tabaksaccijnsordonnantie bij A. M. v. B. | Aangenomen (Handelingen Volksraad blz. 1964). | Afgewezen (niet in de Bijlagen opgenomen).       |
| Ond. 141             | Hamer e.s.             | Nadere vaststelling van de verbandsuikerordonnantie bij A. M. v. B. | Aangenomen (Handelingen Volksraad blz. 2681). | Afgewezen (vgl. zitt. 1934—'35, Ond. 38, st. 1). |

## BIJLAGE XII

Statistieken betreffende de behandeling van de Indische begrooting in de Staten-Generaal sedert 1927.

A. *Tijdsduur van de behandeling der Indische begrooting in dagen.*

|                                            | 1928 | 1929 | 1930 | 1931 | 1932 | 1933 | 1934 | 1935 | 1936 | 1937              | 1938 |
|--------------------------------------------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|-------------------|------|
| Hoofdbegrooting voor:                      |      |      |      |      |      |      |      |      |      |                   |      |
| Aanbieding V. R. — afhandeling V. R. ....  | 74   | 75   | 73   | 73   | 76   | 74   | 76   | 71   | 74   | 75                | 74   |
| Afhandeling V. R. — aanbieding T. K. ....  | 78   | 78   | 78   | 72   | 75   | 73   | 74   | 83   | 79   | 78                | 82   |
| Aanbieding T. K. — afhandeling T. K. ....  | 65   | 65   | 109  | 119  | 127  | 117  | 112  | 101  | 111  | 97                | 108  |
| Afhandeling T. K. — afhandeling E. K. .... | 136  | 118  | 68   | 81   | 78   | 48   | 18   | 77   | 73   | 43                | ...  |
| Totaal na afhandeling V. R. ....           | 279  | 261  | 255  | 272  | 280  | 238  | 204  | 261  | 263  | 218               | ...  |
| Suppletoire begrooting voor:               |      |      |      |      |      |      |      |      |      |                   |      |
| Aanbieding V. R. — afhandeling V. R. ....  | 48   | 38   | 39   | 40   | 54   | 42   | 42   | 30   | 35   | 29                | 31   |
| Afhandeling V. R. — aanbieding T. K. ....  | 97   | 84   | 91   | 90   | 74   | 81   | 73   | 48   | 76   | 79                | ...  |
| Aanbieding T. K. — afhandeling T. K. ....  | 85   | 87   | 26   | 31   | 30   | 119  | 51   | 72   | 58   | 208 <sup>1)</sup> | ...  |
| Afhandeling T. K. — afhandeling E. K. .... | 34   | 35   | 17   | 34   | 29   | 49   | 26   | 42   | 71   | 28                | ...  |
| Totaal na afhandeling V. R. ....           | 216  | 206  | 134  | 155  | 133  | 249  | 150  | 162  | 205  | 315               | ...  |

<sup>1)</sup> 8 Mei — 2 December 1937.

B. *Omvang van de behandeling der Indische begrooting in de Staten-Generaal.*

|                                        | 1927—'28 | 1928—'29 | 1929—'30          | 1930—'31 | 1931—'32 | 1932—'33 | 1933—'34 | 1934—'35 | 1935—'36 | 1936—'37 | 1937—'38 |
|----------------------------------------|----------|----------|-------------------|----------|----------|----------|----------|----------|----------|----------|----------|
| Tweede Kamer.                          |          |          |                   |          |          |          |          |          |          |          |          |
| Hoofdbegr., aantal blz. V. V. ....     | 15       | 12       | 20                | 17       | 21       | 20       | 19       | 23       | 22       | 20       | 20       |
| " " " M. v. A. ....                    | 18       | 20       | 27                | 21       | 22       | 22       | 19       | 22       | 18       | 17       | 23       |
| " " " Handelingen ....                 | 100      | 96       | 217 <sup>1)</sup> | 196      | 179      | 130      | 136      | 152      | 160      | 145      | 146      |
| " " sprekers (exclusief Minister) .... | 16       | 19       | 28                | 26       | 22       | 13       | 16       | 19       | 18       | 22       | 19       |
| Eerste Kamer.                          |          |          |                   |          |          |          |          |          |          |          |          |
| Hoofdbegr., aantal blz. V. V. ....     | 5        | 4        | 7                 | 8        | 9        | 5        | 6        | 6        | 6        | 5        | 7        |
| " " " M. v. A. ....                    | 5        | 4        | 8                 | 8        | 8        | 6        | 4        | 6        | 5        | 8        | ...      |
| " " " Handelingen ....                 | 19       | 75       | 51                | 47       | 31       | 22       | 25       | 34       | 35       | 25       | ...      |
| " " sprekers (exclusief Minister) .... | 4        | 9        | 6                 | 8        | 7        | 5        | 6        | 5        | 6        | 6        | ...      |

<sup>1)</sup> De eerste maal, dat de begrooting na het Kerstrecès werd behandeld.

## BIJLAGE XIII

Statistiek betreffende de productiviteit der Indische wetgeving sedert 1927 <sup>1)</sup>.

|                                           | 1927—'28 | 1928—'29 | 1929—'30 | 1930—'31 | 1931—'32 | 1932—'33 | 1933—'34 | 1934—'35 | 1935—'36 | 1936—'37 | 1937—'38 <sup>2)</sup> |
|-------------------------------------------|----------|----------|----------|----------|----------|----------|----------|----------|----------|----------|------------------------|
| Aantal wetten in Indisch Staatsblad ..... | 31       | 33       | 57       | 61       | 78       | 57       | 73       | 81       | 71       | 112      | 50 <sup>2)</sup>       |
| „ A. M. v. B. „ .....                     | 2        | 2        | 2        | 8        | 9        | 9        | 9        | 13       | 13       | 9        | 11 <sup>2)</sup>       |
| „ ordonn. „ .....                         | 99       | 191      | 149      | 88       | 122      | 122      | 125      | 127      | 99       | 105      | 116 <sup>2)</sup>      |
| „ Reg. verord. „ .....                    | 2        | 11       | 12       | 16       | 38       | 35       | 59       | 87       | 108      | 129      | 90 <sup>2)</sup>       |
| „ Gouvts. Besl. „ .....                   | 282      | 346      | 333      | 316      | 364      | 377      | 402      | 324      | 372      | 424      | 307 <sup>2)</sup>      |
|                                           | 416      | 583      | 553      | 489      | 611      | 600      | 668      | 632      | 663      | 779      | 574 <sup>2)</sup>      |

<sup>1)</sup> Berekend over Volksraad-zittingsjaren, aanvankelijk van 15 Mei—15 Mei, in 1929 tot 15 Juni en daarna van 15 Juni—15 Juni.

<sup>2)</sup> Het Stbl. was op het moment van afsluiting van deze statistiek verschenen tot 27 Mei 1938 (Stbl. No. 260).

Lijst van literatuur betreffende den Volksraad 1928 — 1938 \*)  
(Chronologisch gerangschikt).

ENCYCLOPAEDIE N. I. dl. VI (Supplement) p. 491—524 en aanv.  
p. 1615—1619.

TIEN JAAR VOLKSRAADARBEID (1918—1928).

PEKERDJAAN DEWAN RA'JAT SEPOELOEH TAHOEN (1918—1928).  
Weltevreden.

TIEN BEGROOTINGEN MET DEN VOLKSRAAD. Samengesteld bij de  
generale thesaurie van het departement van Financiën. Weltevreden 1928.

DE GEWIJZIGDE KOERS. De openingsrede van den Volksraad, zitting  
1928—1929. Ind. Gids 1928, p. 613—36.

COLIJN, H. Koloniale vraagstukken van heden en morgen. Amsterdam 1928.

GIJBLAND OOSTERHOFF, Mr. Dr. H. H. A. VAN. De komende staat-  
kundige beslissing inzake Ned.-Indië, 's-Gravenhage 1928.

HELSDINGEN, Mr. W. H. VAN. Colijn contra den Volksraad. Zie ook  
Ind. Gids 1928, p. 1143.

SLINGENBERG, Mr. J. De samenstelling van den Volksraad. Kol. Tijd-  
schrift, Maart 1928, p. 161.

SCHUMANN, Mr. Dr. W. M. G. De samenstelling van den Volksraad. Groene  
Amsterdammer 19/5 en 26/5—'28 en Vrijz. Weekbl. 1928 p. 252.

RÜCKERT, Ir. J. J. G. E. De decentralisatie van bestuur in den Volksraad.  
Loc. Belangen, afl. 16, 16/8—'28.

WELLENSTEIN, Ir. E. P. Een en ander n.a.v. tien begrootingen met den  
Volksraad. Kol. Studiën Dec. 1928, p. 452.

TIEN JAREN VOLKSRAADARBEID 1918—1928. Ind. Gids, 1928, p. 1142.

FRUIN, Mr. R. Inwendige aangelegenheden. Koloniale Studiën 1928, dl. II  
p. 228 (64).

AAY, S. J. Inperking van den duur der Volksraadszittingen. Vrijz. Weekbl.  
1928 p. 29.

AAY, S. J. De Volksraad onder de werking van de wet op de I. S. Vrijz.  
Weekbl. 1928, p. 97, 105, 117.

---

\*) Ten vervolge van de opgaaft in: „Tien jaar Volksraadarbeid, 1918—1928.”

- NOTO SOEROTO, R. M. Rassensamenwerking of -tegenstelling in den Volksraad. Oedaya 1928 p. 32.
- HET HOOREN VAN DEN VOLKSRAAD OVER WETSONTWERPEN. Ind. Gids 1928 p. 55.
- EIGEMAN, Prof. Mr. J. A. Indië en het Koninkrijk. Een politiek-staatsrechtelijke studie. 's Gravenhage 1928.
- NEDERBURGH, Prof. Dr. I. A. Wet op de Staatsinrichting van Nederlandsch-Indië vergeleken met het Ned.-Indisch Regeeringsreglement. 's Gravenhage 1928.
- NOTO SOEROTO, R. M. Inheemsche meerderheid in den Volksraad. Oedaya 1928 p. 20.
- JOEKES, Mr. A. M. Het wetsontwerp op de „Inlandsche meerderheid” in de Tweede Kamer. Opbouw 1928—'29 p. 419.
- DE KOLONIALE POLITIEK VAN NEDERLAND. Een critiek op het boek van oud-Minister H. Colijn. Overgedrukt uit „De Tijd” van 21 September — 2 October 1928.
- KAT ANGELINO, Dr. A. D. A. DE. Staatkundig beleid en bestuurszorg in N.-I. 's Gravenhage 1929, 1930.
- RÜCKERT, Ir. J. J. G. E. De bestuurshervorming in den Volksraad. Kol. Studiën 1929, blz. 114.
- SCHRIEKE, Mr. J. J. De Indische politiek. Amsterdam 1929.
- TIEN BEGROOTINGEN MET DEN VOLKSRAAD. Ind. Gids 1929, blz. 503.
- VOLWAARDIGE OF ONVOLWAARDIGE VOLKSRAAD. Timboel 1/4—'29, No. 7.
- RAADSVELDT, A. F. Een en ander naar aanleiding van tien begrootingen met den Volksraad. Kol. Studiën 1929 I, blz. 280—285.
- MOOK, H. J. VAN. Het conflict en de Volksraad. Kol. Studiën 1929 dl. I p. 323.
- NEYTZELL DE WILDE, Mr. A. Inwendige aangelegenheden in Nederlandsch-Indië. Kol. Tijdschrift 1929, p. 500—521.
- SCHMUTZER, Dr. Ir. J. Het algemeen Regeeringsbeleid en het arbeidsvraagstuk in den Volksraad. Publicatie N.-I. Katholieke Partij 1929 No. 1.
- REDEVOERINGEN van den Voorzitter van den Volksraad Mr. A. Neytzell de Wilde, gehouden van 6 Mei 1925 — 2 Mei 1929.
- OVERZICHT betreffende het zittingsjaar 1928—1929.
- COLIJN, H. Geen rust, maar bezinning. Een vervolg op „Koloniale vraagstukken van heden en morgen”. Amsterdam 1929.

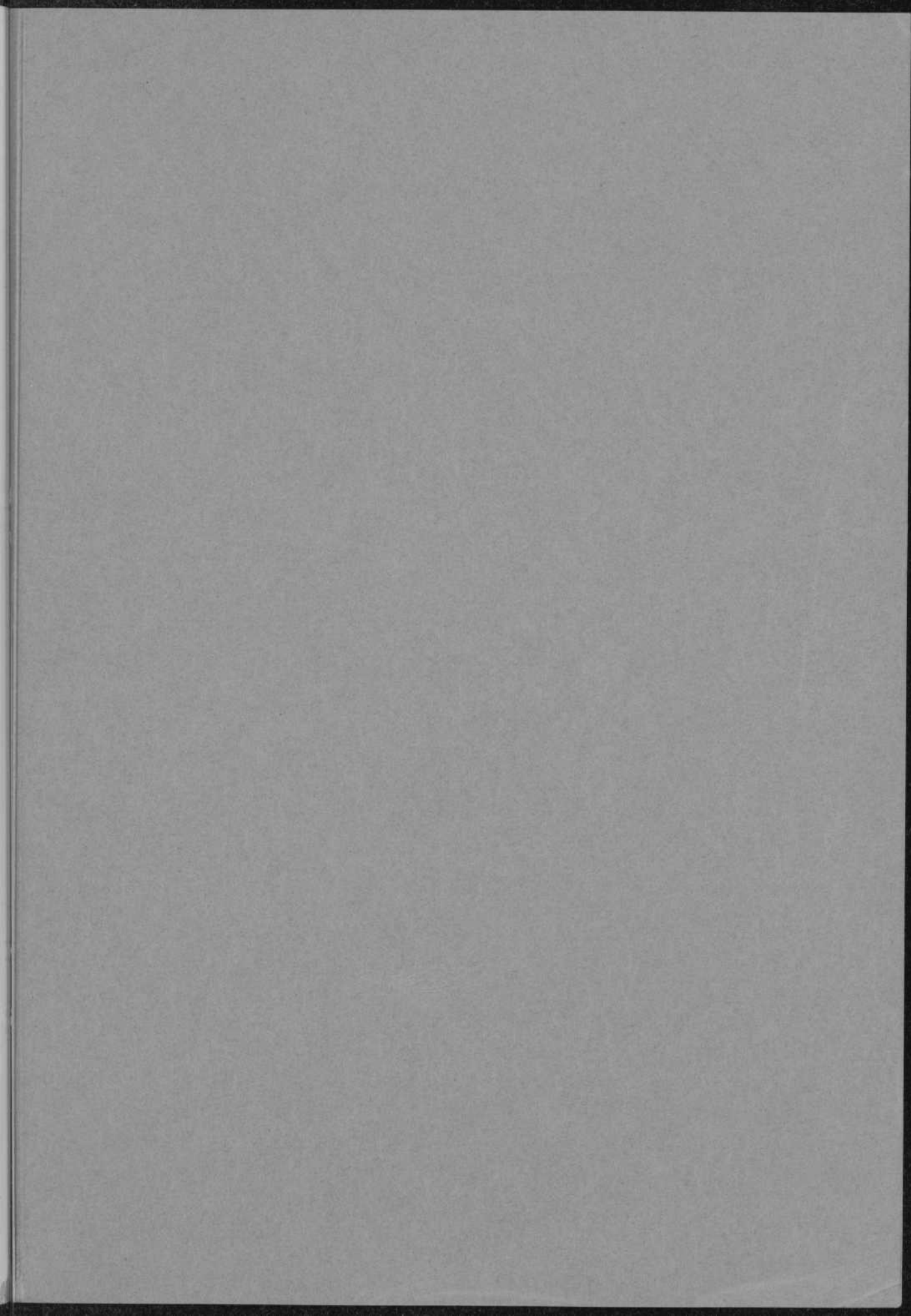
- NEYTZELL DE WILDE, Mr. A. De Volksraad. (Engelsche tekst). Overdruk uit „Inter-Ocean" 1929, p. 611—14.
- COHEN, Mr. S. Opkomst, samenstelling en werking van den Volksraad in Nederlandsch-Indië. Overdruk 1930.
- HELSDINGEN, Mr. W. H. VAN. Supplement op „De Volksraad en de Indische Staatsregeling". Weltevreden, 1930.
- HAAR, Prof. Mr. B. TER. De Volksraad en de vonnissen der Inheemsche rechters. De Stuw dd. 1 en 15 Mei 1930 (Nos. 4 en 5).
- RÜCKERT, Ir. J. J. G. E. 's Lands financiën in den Volksraad. Kol. Studiën 1930 dl. II, p. 413.
- VOLLENHOVEN, Mr. C. VAN. De interne rechtshandhaving in den Volksraad. De Volkenbond 1930, No. 9—10.
- KIÉS, Ch. Een en ander omtrent de huidige politieke verhoudingen in verband met de a.s. Volksraadverkiezingen. P. E. B. Meded. 1930 No. 5 p. 4 No. 6, p. 3.
- OVERZICHT betreffende het zittingsjaar 1929—'30.
- BOVENE, G. A. VAN. De nieuwe Volksraad. Locale Belangen 1931 p. 780, 821, 863.
- RAAD, G. DE. De verkiezingen van den Volksraad. Locale Belangen 1931 p. 127.
- RÜCKERT, Ir. J. J. G. E. De decentralisatie van bestuur in den Volksraad. Locale Belangen 1931 p. 225, 405.
- JANSEN, Mr. A. Problemen van algemeene wetgeving in Nederlandsch-Indië sinds 1926. Diss. Batavia, 1931.
- N. De Regeeringsplannen voor de bestuurshervorming in de buitengewesten in den Volksraad. Overdruk Koloniaal Tijdschrift 1931 p. 391 e.v.
- WIJTEMA, H. J. Opperbestuur en algemeen bestuur over Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao 1931. Diss. Leiden.
- OVERZICHT betreffende het zittingsjaar 1930/31.
- LOGEMANN, Prof. Dr. J. H. A. De Volksraad en de verzoekschriften. De Stuw 15 Aug. 1931 No. 16 p. 1.
- VERSLAG van de Commissie ter bespreking van de mogelijkheden om verbetering aan te brengen in de wijze van verkiezing van het College van Gedelegeerden. Januari 1932.
- EIGEMAN, Prof. Mr. J. A. De onvoltooide organisatie van het Koninkrijk. Een studie over ministerieele verantwoordelijkheid en overzeesch bestuur, 's-Gravenhage 1932.

- NOLTING, Mr. H. W. De beteekenis der parlementaire onschendbaarheid in Grondwet en Indische Staatsregeling. Overdruk Koloniale Studiën 1932 dl. I p. 117 e.v.
- SANDBERGEN, Mr. Dr. F. G. W. H. De rechten van den Volksraad tot verkrijging van inlichtingen. Overdruk Koloniale Studiën 1932 Dl. II p. 450.
- MOOK, H. J. VAN. De organisatie van de Indische Regeering. Batavia, 1932.
- JANSEN, A. Vaststelling en verantwoording van de Indische begrooting 1814—1932. Diss. Leiden 1932.
- KLEINTJES, Prof. Mr. Ph. Staatsinstellingen van Nederlandsch-Indië. 1932, 1933.
- VERSLAG van de Volksraadbezuinigingscommissie. Januari 1933.
- VERSLAG van de Commissie tot bestudeering van de vraag of opheffing van het College van Gedelegeerden dan wel of wijziging van de samenstelling, bevoegdheidsuitoefening enz. van het college wenschelijk is. Januari 1933.
- LOGEMANN, Prof. Dr. J. H. A. Regeering en Volksraad. De Stuw 16 Augustus en 16 December 1933 p. 189 en 285.
- REDEVOERINGEN van den Voorzitter van den Volksraad Dr. J. W. Meyer Ranneft, verzameld bij diens aftreden den 25sten April 1933.
- VLAK, C. De bevoegdheid van den Gouverneur-Generaal ten aanzien van de wetgeving in Nederlandsch-Indië. Diss. Utrecht/Nijmegen 1933.
- VANDENBOSCH, Prof. AMRY. The Dutch East Indies. Its Government, Problems, and Politics, Michigan 1933.
- VOLLENHOVEN, Prof. Mr. C. VAN. Staatsrecht Overzee. Leiden — Amsterdam 1934.
- DRIJVERS, J. De praktijk der conflicten-regeling tusschen Volksraad en Regeering. Diss. Leiden, 1934.
- WESTRA, Mr. Dr. H. De Nederlandsch-Indische Staatsregeling. 's-Gravenhage 1934.
- LOGEMANN, Prof. Dr. J. H. A. Bespreking van het werk van Mr. Dr. H. WESTRA. De Nederlandsch-Indische Staatsregeling. Tweede druk. Ind. Tijdschrift v. h. Recht 1934, afl. 5, blz. 679—685.
- VOLLENHOVEN, Prof. Mr. C. VAN. Verspreide Geschriften. Derde deel 1935.
- STOPPELAAR, Dr. J. W. DE. Art. 90 I. S. Kol. Tijdschrift 1935 p. 139.
- VOLLGRAFF, Mr. J. C. Praetijk en beteekenis van artikel 90 der Indische Staatsregeling. Ind. Gids 1935 p. 1.

- REDEVOERINGEN van den Voorzitter van den Volksraad Mr. H. J. Spit, verzameld bij diens aftreden den 23sten Maart 1935.
- POETSMA, Mr. R. L. Karakter van den Volksraad in Nederlandsch-Indië. Weekblad van het Recht 1935 No. 12948.
- HELB, Mr. H. A. Aard en omvang van het interpellatie-recht van den Volksraad. Voordracht voor de leden van de vereeniging „Indië-Nederland” op 2 Mei 1936.
- SCHRIEKE, Prof. Mr. J. J. Heeft de Volksraad het recht van interpellatie? Koloniaal Tijdschrift 1936 (XXV) p. 1—33.
- SCHRIEKE, Prof. Mr. J. J. Indië en Dominion-Status. Koloniale Studiën 1936 p. 23 e.v.
- SCHRIEKE, Prof. Mr. J. J. Indië vraagt hulp. Vergadering Indisch Genootschap 8 Mei 1936.
- SOMER, Dr. J. M. Het petitie-voorstel Soetardjo. Ind. Gids 1937 p. 121 e.v.
- SCHRIEKE, Prof. Mr. J. J. Een parlementaire enquête in Nederlandsch-Indië? Koloniaal Tijdschrift 1937 (XXVI) p. 115—136.
- SCHRIEKE, Prof. Mr. J. J. Op weg naar een „Indische” Regeering. Koloniale Studiën 1937 No. 5 blz. 1—25.
- SCHRIEKE, Prof. Mr. J. J. Indië en Nederland. Koloniaal Tijdschrift 1937 (XXVI), blz. 337—355.
- MEYER RANNEFT, Dr. J. W. Hollands fout in Indië. De Gids Maart 1937 No. 3 p. 289—326.
- BOGAARDT, Mr. H. De motie-Soetardjo. Ind. Gids 1937 p. 1058 e.v.
- INDONESIË — ZELFSTANDIG. Petitie-Soetardjo door onderteekenaars der petitie. Batavia 1937.
- VERSLAG van de Kiesrechtcommissie ingesteld bij besluit van 19 Mei 1934 No. 19 Batavia 1937.
- JONGE, Jhr. Mr. B. C. DE. Grepen uit de praktijk. Lezing voor het Leidsche Comité voor Indische lezingen, gehouden te Leiden, Februari 1938.
- MEYER RANNEFT, Dr. J. W. De Indische samenleving. Rede voor de afdeeling Groningen der Kon. Vereen. Oost en West, Februari 1938.
- SAMKALDEN, I. Het College van Gedelegeerden uit den Volksraad. Diss. Leiden, 1938.
- KOENTJORO POERBOPRANOTO, Mr. R. Dewan Ra'jat (Volksraad) Batavia 1938.
- REMPT, J. D. Meer zelfstandigheid voor Indonesië. De Socialistische Gids Maart 1938 No. 3 blz. 180—190.
-







BRINKMAN PROC. NR. 8



60 21 112

DEPOT NED. PUBL.



4 126 306